PAUL ANTIM

Balaban și statuia

SCORPIONUL

Editura Dacia

SCORPIONUL

PAUL ANTIM

BALABAN ȘI STATUIA

roman

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA, 1981

Coperta de IOAN HORVAT-BUGNARIU

PARTEA ÎNTÎI

I

Pe strada Primăverii, la numărul 1, unde oprise mașina care îl adusese pe căpitanul Balaban, se înălța o casă cu etaj, acoperită cu tablă zincată. Între casă și stradă, o mică grădiniță de flori, bine întreținută încerca să dovedească, cui voia să bage de seamă, că cei care locuiesc acolo sînt oameni gospodari și cu gust pentru frumos.

Balaban coborî din mașină și se îndreptă grăbit spre intrare, sub privirile curioase ale vecinilor adunați în fața casei. Dintr-o singură privire observase două mașini cunoscute. Plutonierul postat în fața intrării îl îndrumă către apartamentul cu numărul 2, pe ușa căruia scria cu roșu, pe o plăcuță făcută din material plastic: „Familia Berindei Alexandru“. Intră în hol și apoi în sufragerie. Acolo toată lumea lucra, așa că rămase ceva mai la o parte, examinînd cu atenție camera. Mobila nouă, tip „Solca“, era aranjată cu gust. O mochetă roșie contrasta plăcut cu negrul imitației de mahon și cu albul perdelelor. Camera arăta întrucîtva deranjată.

În mijlocul ei zăcea un trup de femeie, după toate aparențele neînsuflețit. În jurul lui se agita medicul legist, privit cu atenție de către procurorul Ifrim.

Răspunzînd chemării mute a procurorului, Balaban se apropie de cei doi.

— M-ați chemat cam tîrziu, zise el, mai mult ca să înceapă discuția decît ca să facă vreun reproș.

— Crima a fost anunțată mai întîi la miliție, îi răspunse Ifrim, și prima a ajuns echipa criminalistică.

— Cine a anunțat la miliție? întrebă Balaban.

— E dincolo, făcu un semn cu capul Ifrim.

— Mă duc să văd, spuse Balaban. Doctore, întrebă tot el, poți să ne spui ceva?

Medicul legist, un om cu părul cărunt, dar cu o față neașteptat de tînără, se ridică de lîngă cadavru și tăcu un timp, gîndindu-se.

Balaban profită de acest interval și privi cu atenție victima. O femeie tînără, de vreo 21—22 de ani, avînd un corp suplu, a cărui frumusețe era accentuată de picioarele dezgolite. Fața nu se putea distinge din cauza sîngelui care o acoperea, dar Balaban intuia trăsături gingașe.

— Moartea s-a produs aproximativ la 21,15 — 21,30, comunică laconic medicul.

— Statueta? întrebă Balaban, arătînd un mic obiect de artă, ce înfățișa o dansatoare africană.

— Da, răspunse medicul. Are cam două kilograme, suficient și pentru cineva mult mai puternic decît această femeie. O singură lovitură a fost mortală. Celelalte par aplicate la întîmplare. Rănile provocate de ele pot fi considerate superficiale. Fără această lovitură în cap victima ar fi scăpat ieftin, doar cu cîteva fracturi.

— Cum o cheamă? se interesă mai departe căpitanul.

— Paula Berindei, casnică, 22 de ani, soția lui Alexandru Berindei.

De data aceasta răspunsese procurorul Ifrim.

— E în haine de stradă, remarcă Balaban, dar pantofii au rămas în hol. Poate pleca sau venea din oraș. Soțul unde e?

— Lipsește, zise Ifrim. Vecinii spun că l-au văzut plecînd pe la ora 17,30. De atunci n-a mai apărut. Îl căutăm.

Balaban se îndreptă către ușa dormitorului, nu înainte de a-i spune medicului că poate să-i trimită rezultatele investigațiilor sale imediat ce le are, indiferent de oră.

Și această cameră era aranjată cu gust. Pe un scaun stătea un tînăr blond, bronzat, îmbrăcat în niște pantaloni albaștri și purtînd un tricou alb. Trăsăturile lui, de o frumusețe virilă, semănau cu cele ale unui cunoscut actor de film. Afișa o mină neașteptat de plictisită, în ciuda faptului că în apropiere se afla un cadavru.

Lîngă el, un sergent.

— Tovarășe căpitan, sînt... încercă sergentul să se prezinte.

— Bine, bine! murmură Balaban, tăind cu un gest elanul milităros al sergentului.

Apoi își luă un scaun și își aprinse tacticos o țigară, nu înainte de a o fi înmuiat meticulos între degete. Întreaga operație — scoaterea pachetului, frecarea țigării între degete, căutarea chibriturilor, aprinderea — fusese efectuată de Balaban pe pipăite, privirea sa fiind fixată în ochii albaştri ai tînărului din fața sa. Sergentul nu se putu abține să nu zîmbească admirativ: nimeni nu rezista privirilor căpitanului Balaban, a căror fixitate stranie era accentuată de către sprîncenele negre și stufoase, îmbinate.

Tînărul își păstra însă în conitnuare mina plictisită. Scoase din buzunarul mărginit de ținte al pantalonilor săi un pachet de „Kent“ și își aprinse o țigară, făcînd aproape aceleași gesturi pe care le făcuse și Balaban.

Acesta tăcea în continuare și trăgea cu nesaț din țigară, fără să-l slăbească din ochi pe cel din fața sa.

Pînă la urmă, metoda lui Balaban se dovedi, o dată mai mult, infailibilă. Tînărul începu singur să vorbească, după ce mai întîi dăduse anumite semne de nervozitate:

— Mă numesc Dan Ionescu, am 28 de ani, sînt în concediu și locuiesc pe strada Vișinilor la numărul 32.

— De cît timp sînteți în concediu? întrebă imediat Balaban, de parcă ar fi continuat un șir de întrebări început cu mult timp în urmă.

— Are vreo importanță?

Balaban păru că se cufundă din nou în tăcerea lui prelungită. De data aceasta interlocutorul lui nu mai așteptă.

— De două luni, zise el, cu o urmă de jenă.

Răspunsul acesta îl făcu pe sergent să ridice sprîncenele. Se pare, în semn de admirație. Căpitanul era dat naibii. De la prima întrebare nimerise tocmai unde trebuia.

— Aveți vreo ocupație? continuă Balaban.

— Da, bîigui Ionescu, da, am, adică am avut pînă în 16 mai, cînd mi-am dat demisia și am venit pe litoral. Eram funcționar. Speram să găsesc ceva prin Constanța, știți . . .

— Și-ați găsit?

— Da, dar ...

Și privirea albastră a tînărului se lăsă către podea, fără a mai arăta vreo intenție de a se desprinde de acolo.

— De unde o cunoașteți pe victimă?

— Adică pe Paula? Da ... victimă ...

Eforturile de a păstra masca de om plictisit, ce așteaptă să fie îndeplinite o seamă de formalități, nu dădeau roade. Ionescu se transformase într-un om neliniștit.

— Adică pe Paula Berindei, îl ajută căpitanul.

— De pe plajă.

— Care plajă?

— La „Modern".

— Cum ați cunoscut-o?

— Așa ... cum să vă spun? ... Ca la mare ... adică ...

— Bine. Știai că este măritată? continuă implacabil Balaban.

— Da, mi-a spus după a doua întîlnire.

— Cînd v-ați cunoscut?

— Acum două săptămîni.

— Pe 1 iulie?

— Da.

Balaban trecut la alt capitol.

— Cum ați descoperit cadavrul? Și la ce oră?

— Am venit s-o văd și am găsit ușa deschisă. Cînd am intrat în hol, i-am zărit picioarele prin ușa de la sufragerie. Am strigat-o. Și deodată mi-am dat seama că era moartă. După felul în care stătea. Și, apoi, cursese atîta sînge ... M-am repezit la telefon și ...

— La ce oră ați ajuns?

— Nu știu exact cînd am sosit, dar cînd am dat telefon la miliție era 21,50.

— De unde știți atît de precis ora?

— M-am uitat la ceas. Bănuiam că mă veți întreba. Dar să știți că de la sosirea mea în casă și pînă în momentul cînd am telefonat n-au trecut mai mult de două minute. Poate nici atît.

— Credeți că ora 21,48 este cea mai potrivită pentru o vizită?

— Nu, sigur că nu, dar ...

— Pe Alexandru Berindei, soțul, îl cunoașteți?

— Nu.

— Dacă se găsea acasă cum v-aţi fi descurcat?

— Înainte de a veni aici i-am dat un telefon doamnei Berindei.

— Adică Paulei.

— Da, doamnei Paula Berindei.

— La ce oră şi de unde?

— De la un telefon public de pe strada Narciselor. Cam pe la ora 21,10—21,15.

— Pentru ce i-aţi dat telefon?

— Mi-era dor . . . Adică, voiam să ştiu ce mai face.

— Şi ce făcea?

— Zicea că e singură, că fusese la coafor, că e puţin necăjită. Mi-a spus să trec puţin pe la ea.

— Dar soţul?

— Urma să vină foarte tîrziu.

— Ce aţi făcut în intervalul de timp dintre convorbirea telefonică cu Paula Berindei şi descoperirea cadavrului?

— Am plecat către Paula. Pe jos, fiindcă aveam o migrenă şi o plimbare era binevenită.

— Vă rog să vă prezentaţi mîine la miliţie. Să întrebaţi de căpitanul Balaban. La ora 9. Puteţi pleca.

Balaban stinse ţigara şi se întoarse în sufragerie, unde procurorul şi medicul legist terminaseră toate formalităţile necesare. Pe mocheta roşie se mai vedea doar o pată mare de sînge şi conturul corpului, ce fusese marcat cu obişnuita linie albă, ce apare în asemenea împrejurări. Echipa criminalistică lucra în continuare.

— Ce noutăţi aveţi? se interesă Balaban.

— Deocamdată nimic deosebit, răspunse Ifrim, dar te vom ţine la curent.

— S-a vorbit cu vecinii?

— Nu, n-am avut cînd.

— Tovarăşe căpitan, interveni plutonierul, care-l lăsase pe sergent la intrare şi îndeplinise, după cît se părea, un ordin al căpitanului, în casă mai locuiesc două persoane, o femeie, Croitoru Ana, care ocupă apartamentul numărul 1 şi un bătrîn, Fane Corcodel, care stă la mansardă.

— Vino cu mine! zise Balaban.

Ieşiră amîndoi în hol. Plutonierul sună la uşa apartamentului Anei Croitoru. Nu răspunse nimeni.

— Cred că-i afară, tovarăşe căpitan.

— Cheam-o!

Sergentul ieşi şi după un scurt timp reapăru însoţit de o femeie la vreo 45 de ani, în capot înflorat. Femeia era proaspăt fardată.

— Sînt căpitanul Balaban de la miliţia judiciară, vreau să vă rog ...

— Vă stau la dispoziţie, vă stau cu totul la dispoziţie, îi tăie ea vorba, vădind o emoţie deplasată şi nereuşind din pricina aceasta să descuie uşa.

După cîteva încercări uşa cedă şi Balaban fu invitat înăuntru, cu un gest ce se voia graţios.

Apartamentul numărul 1 era identic cu cel al victimei. Coincidenţa persista şi în ceea ce priveşte ordinea în care era aşezat un întreg bazar de lucruri mai mult sau mai puţin folositoare.

Gazda îl invită pe căpitan să ia loc pe un fotoliu şi la rîndul ei se aşeză pe un scaun, compunîndu-şi o mimică ce exprima foarte clar dorinţa de a participa la elucidarea misterului.

— Îmi pare rău că trebuie să vă deranjez la această oră, începu Balaban, dar ...

— Vai, se poate? interveni glasul piţigăiat al amfitrioanei. V-am spus doar că vă stau la dispoziţie cu cea mai mare plăcere. Întotdeauna mi-am dorit să ajut miliţia în cazuri complicate. Ştiţi, eu citesc foarte multe romane poliţiste, pot zice chiar că le-am citit pe toate care au apărut la noi, am toată colecţia „Enigma“ şi toată colecţia „Aventura“ şi ...

— Are, are ... minte?

Vocea stranie care intervenise venea dintr-un colţ al camerei, unde într-o colivie pe jumătate astupată cu o bucată de ţesătură de culoare închisă se afla un papagal.

— Taci, Coco! răcni drept răspuns gazda, cu o voce nefiresc de stridentă.

Ordinul gazdei fu ascultat. Tăcerea odată restabilită, Balaban reînnodă dialogul.

— N-am reţinut cum vă numiţi ...

— Croitoru, doamna Croitoru, după soțul meu, unicul meu soț, pe care l-am pierdut acum zece ani. Da, alți zece ani buni i-am fost credincioasă, că era om bun, înalt, prezentabil, un adevărat căpitan de cursă lungă.

— Raul, Raul, cîrîi neastîmpăratul papagal, articulînd, se pare, numele căpitanului de cursă lungă.

— Taci, Coco, taci! zise madam Croitoru, mult îmblînzită de data aceasta, în timp ce-și ștergea cu mare atenție ochii, avînd grijă să nu se ia fardul.

Balaban personifica răbdarea.

— De cînd sînteți vecină cu familia Berindei?

— De patru ani. Frumoasă femeie, Paula! Și gospodină! Gătea bine, ținea casa ca o floare. Doar atît că-i cam plăceau bărbații. Și eu, care timp de zece ani i-am fost credincioasă scumpului meu soț, să fi fost în locul ei tot așa făceam. Berindei este bătrîn, urît și pe deasupra gelos și mitocan, nu știe să se poarte în societate. Dacă trăia soțul meu, îl punea el la punct, dar așa singură și...

— Raul, Raul, cîrîi iar Coco.

— De unde știți că umbla și cu alți bărbați? se interesă Balaban, privind cu recunoștință spre colivie.

— Tovarășe, dumneavoastră sînteți tînăr, n-aveți experiență, se alintă madam Croitoru, însă noi femeile nu putem fi înșelate cu una cu două. De patru ani, de cînd sîntem vecini, am mai văzut și eu cîte ceva. Și ce n-am văzut, am înțeles. Să nu credeți că ascult pe la uși, dar se certau mereu. Și el, mitocanul, zbiera de răsuna toată casa, iar ea sărăcuța tăcea și răbda. A și bătut-o. O săptămînă n-a ieșit din casă biata de ea. I-am dat eu o rețetă cu cartofi dați pe răzătoare și carne crudă. Era plină de vînătăi.

— În seara aceasta ați auzit ceva deosebit, vreo ceartă?

— Nu, Berindei a dispărut azi pe la ora cinci și nu l-am mai văzut de atunci. Și ea a plecat, cam la o oră după el, poate chiar la mai mult. Gătită ca o păpușă. Tare mi-era simpatică, sărăcuța! Se ducea poate să se întîlnească cu iubitul ei, cel nou. Un băiat frumos, înalt, prezentabil. Cam ca bărbatul meu cînd mă curta. Vai, ce mă mai curta! Cîte atenții! Of, of, zece ani, zece...

— Zece ani, Raul, minte! se auzi vocea papagalului.

— În jurul orei 21 aţi fost acasă?

— Da, sigur că am fost, eu nu prea ies în oraş. Pe la ora nouă m-a sunat o prietenă, madam Vasilica. M-a rugat să-i povestesc un film de la televizor.

— Aţi auzit zgomot în apartamentul vecin? Evident, nu intenţionat, ci aşa, întîmplător. Sau poate zvon de ceartă?

— Nu, tovarăşe, erau certaţi de vineri, cînd necioplitul a făcut un scandal de pomină, a spart, a trîntit, a buşit, a răcnit de se zguduiau ferestrele. Ba chiar, şopti madam Croitoru cu o privire misterioasă, a ameninţat că o omoară. Nu mint, am auzit cu urechile mele. Zicea că nu mai suportă în casă o stricată, care îi face numele de rîs. A tot ameninţat-o în fel şi chip şi în cele din urmă a zis că o omoară, că nu mai rezistă. Şi mai zicea ceva de nervi şi de contabilitate. Ştiţi, este contabil şef la o întreprindere de construcţii. Se ţine că-i mare, dar tot mitocan rămîne. Cine nu ştie să se poarte cu femeile, curtenitor, galant, să nu-şi ia nevastă tînără.

— Aţi vorbit cu victima în ultima vreme?

— Da, sigur că da. Eram în relaţii foarte bune. Ultima oară am vorbit azi, pe la ora cinci şi ceva. A venit la mine să-mi ceară nişte ojă.

— Era supărată?

— Nu, dimpotrivă, veselă.

— A pomenit ceva despre soţul ei?

— Cînd venea la mine nu discutam despre mitocanul de bărbatu-său, ştia că nu-l pot suferi. Venise după ojă ca să-şi aranjeze mînuţele. Aşa cochetă cum era ea, poate nu credeţi, dar ştia gospodărie nu glumă. După cearta de vineri, cînd mitocanul a răsturnat casa cu dosul în sus, a făcut curăţenie generală.

— Puteţi să-mi spuneţi numărul de telefon al prietenei dumneavoastră?

— Da, bineînţeles! 21293...

Balaban căzu pe gînduri. Madam Croitoru se foia nerăbdătoare pe scaun. E adevărat, băiatul ăsta este un tip frumos, prezentabil, dar vorbeşte numai despre lucruri neinteresante, secundare. Ea ştia, putea să-i spună cine este criminalul. De ce nu-i cerea părerea? Comisarul Maigret n-ar fi procedat în felul acesta.

— Doamnă, reluă Balaban discuţia, aş vrea să cunosc şi părerea dumneavoastră despre crimă. Aveţi vreo bănuială, aveţi...

— Bănuială? se învioră subit amfitrioana. Poate certitudine, vreţi să spuneţi. Vă aduc criminalul pe tavă, tovarăşe, vă...

— Raul, Raul, interveni în discuţie Coco, legănîndu-se de pe un picior pe celălalt.

— Taci, Coco, răcni madam Croitoru, ai cărei nervi erau întinşi la maximum de importanţa momentului. Criminalul se numeşte, reîncepu ea cu o voce uşor tremurată, se numeşte...

— Minte... cîrr... minte, făcu Coco.

Un papuc lansat brusc lovi în plin colivia şi o răsturnă de pe suportul pe care era aşezată. Papagalul tăcu. Madam Croitoru, cu mîna apăsată pe piept pentru a-şi potoli bătăile inimii, încerca să se reculeagă.

— Se numeşte? o ajută căpitanul, care producea în continuare dovezile unui calm olimpian.

— A-le-xan-dru Be-rin-dei, silabisi apăsat femeia.

Ochii deveniseră strălucitori, îşi îndreptase bustul şi cu capul ridicat privea mîndră spre Balaban. O clipă femeia arătă că în tinereţe fusese într-adevăr atrăgătoare.

— Vă mulţumesc foarte mult, stimată doamnă, zise curtenitor Balaban, ridicîndu-se şi luîndu-şi rămas bun de la vorbăreaţa femeie.

— Iubire, fericire, amooor, cîrîi în mod surprinzător Coco de undeva, de sub masă.

Balaban se opri în uşă, de parcă Coco, cu cîrîitul său, i-ar fi sugerat ceva; inspectă cu o privire scurtă încăperea, zăbovi puţin asupra telefonului aflat pe pervazul lat al ferestrei ce dădea către curte, şi, întrebă:

— Spuneaţi că în jurul orei 21 aţi vorbit la telefon cu o prietenă?

— Îmi menţin declaraţia, răspunse cu vioiciune madam Croitoru.

— La telefonul acela? întrebă căpitanul arătînd cu bărbia spre pervazul ferestrei.

— Da, la acela, răspunse oarecum derutată gazda.

— Vă pun acum o întrebare oarecum ciudată, fiindcă la ora 21 nu se vede mai nimic afară, bănuiesc, şi fiindcă dacă vorbeaţi la telefon nu era neapărat obligatoriu să vă uitaţi pe fereastră. Deci: aţi observat ceva deosebit pe afară, attîa vreme cît aţi vorbit la telefon?

Madam Croitoru se lumină la faţă. Aşa bărbat mai rar. Uite cum analizează fiecare pistă, cum are grijă să „stoarcă“ de la martori maximum de informaţii, cum ştie să se scuze dar totuşi să te oblige să gîndeşti. Da, criminalul, mitocanul de alături, n-are zile multe de trăit în libertate în faţa unui tip de calibrul căpitanului. Şi...

— Ei?

— Da, să mă gîndesc puţin, da, da...

— Gîndiţi-vă! spuse răbdător căpitanul.

— Ora nu v-o pot spune, dar parcă am zărit în curte o siluetă mişcîndu-se încet.

— Către casă, sau dinspre casă?

— Către stradă, parcă. Adică nu parcă, ci sigur. Către stradă, da, da.

— Semne particulare?

— Nu cred. Era întuneric. Se legăna puţin, cam ca o rață, dar nu sînt foarte sigură de asta.

Madam Croitoru se uită galeş după căpitan, a cărui siluetă elegantă dispărea pe uşă.

În hol, Balaban era aşteptat de plutonier, care raportă cu mult zel:

— A venit soţul, tovarăşe căpitan. E înăuntru.

Fără să se grăbească, Balaban intră în apartamentul crimei. La masa din sufragerie stătea cu faţa ascunsă în palme un bărbat elegant, într-un costum cafeniu. Primul lucru care impresiona la el nu era însă eleganța, ci spatele său de o lăţime nefirească. Căpitanul îşi trase un scaun, se aşeză de cealaltă parte a mesei şi începu apoi ritualul aprinderii ţigării.

Berindei păru că nu a înregistrat prezenţa lui Balaban în încăpere. Părul uşor încărunţit îi cădea în dezordine peste faţă. Părea doborît de durere. Umerii, impresionanţi prin lărgimea lor, se prăbuşiseră, braţele puternice tremurau, exteriorizînd o puternică agitaţie sufletească.

Tăcerea a fost întreruptă de sergent:

— Tovarăşe căpitan, l-am găsit şi pe celălalt vecin, raportă acesta.

— Bine, făcu Balaban, roagă-l să aştepte.

Scurtul dialog readuse parcă la viață muntele de mușchi ce purta numele de Alexandru Berindei. Acesta aruncă o privire rătăcită asupra căpitanului. Avea o față bronzată, puțin buhăită, cu ochii albaștri, bulbucați și gura cărnoasă. Tenul bronzat arăta ca acela al unui om care a stat cîțiva ani la Ecuator.

Balaban se prezentă.

— Sînt Berindei, Alexandru Berindei, sosi răspunsul.

— Ce profesie aveți?

— Sînt contabil la . . .

Și urmară o serie de inițiale greu de memorat, ce abreviau numele unei întreprinderi de construcții, renumită pentru lucrările pe care le executa în cîteva țări africane.

— Aș vrea să știu ce ați făcut în după-amiaza zilei de azi, zise Balaban, articulînd foarte rar vorbele.

— Am jucat bridge.

— Cînd ați plecat de acasă?

— La cinci și jumătate.

— Unde ați jucat?

— La un coleg.

— Numele lui, vă rog.

— Vasilescu Nicolae.

— Unde locuiește?

— Pe strada Cocorilor 44.

Balaban își întrerupse pentru cîteva momente șirul întrebărilor. În timpul acesta, Berindei începu să-și maseze energic bărbia. Apoi își scutură capul, de parcă ar fi vrut să se trezească dintr-o beție. Acest tratament păru că dă rezultate, deoarece, imediat după ce mișcările încetară, Berindei se ridică brusc de pe scaun. În afara eleganței cam stridente pe care o afișa, Berindei avea o alură cu totul particulară. Trunchiul solid, cu umeri colosali, se sprijinea pe două picioare disproporționat de scurte. Astfel că omul părea la fel de lat, pe cît de înalt. Era ceea ce se cheamă un tip pătrat.

— Tovarășe căpitan, începu el să vorbească în timp ce schița cîțiva pași prin cameră, nu se poate, spuneți-mi dumneavoastră că nu-i adevărat. Soția mea trăiește. Nu se poate . . . nu se poate . . . Era atît de tînără . . . cine ar fi putut să . . .

— Stați jos! se auzi vocea seacă a lui Balaban.

— Tovarășe căpitan, dar vă rog să...

— Luați loc! insistă Balaban pe același ton.

Berindei se așeză pe vechiul său loc. Fața sa devenise stacojie.

— În ce relații erați cu soția dumneavoastră? întrebă, de data aceasta neutru, Balaban.

— Nu admit să vă băgați în viața mea particulară, declară ritos Berindei.

Balaban tăcu brusc și începu să-și privească fix interlocutorul, așteptînd răspunsul la întrebarea pe care o pusese. Berindei părea cuprins de o furie pe cît de mare, pe atît de nepotrivită situației în care se găsea. Era vădit că avea un temperament coleric.

— Ne-am certat vineri. De atunci n-am mai discutat.

— Motivul?

— Nu vi-l pot spune.

— Avea cumva un amant? atacă direct Balaban, fără să-l scape din ochi pe Berindei.

— Cine v-a spus?

Balaban îl privi țintă, fără să dea nici un semn că aceste întrebări și atitudini nepotrivite l-ar fi deranjat în vreun fel. Trecură cîteva secunde.

— Nu răspund, se îndîrji Berindei.

— Ce ați făcut în seara aceasta?

— Am jucat bridge.

— Așa n-o să ne înțelegem, zise calm Balaban, ridicîndu-se.

Se îndreptă către ușă. Se opri puțin și apoi completă în treacăt:

— Vineri, în cursul certei, ați făcut o afirmație care astăzi s-a concretizat. Continuînd pe tonul ăsta nu aveți decît de pierdut. La revedere!

Ieși pe coridor.

— Unde este vecinul despre care vorbeai? îl întrebă el pe sergent.

— La etaj, vă așteaptă.

— Spune-i lui Berindei să rămînă pe loc.

Balaban urcă cele cîteva trepte. Etajul era, de fapt, fostul pod al casei, puțin supraînălțat și amenajat spre a putea fi locuit. Bătu la o ușă. O voce răgușită îl invită să poftească înăuntru. Cînd deschise, un puternic miros de clei de cizmărie îi izbi nările. Stăpînul casei, un bătrîn la vreo șaizeci de ani, neras de cîteva zile, cu ochii injectați, îmbrăcat modest, dar curat, stătea pe marginea patului, privind în podea. Intrarea căpitanului îl înviora. Se ridică și ieși în întîmpinarea noului venit cu pași cam șovăielnici.

— Mă cheamă Corcodel, Corcodel Ștefan, sau mai bine Fane. Așa îmi zice toată lumea.

— Bună seara, nea Fane! zise Balaban zîmbind pe sub mustață.

Dintr-o singură privire își dăduse seama că bătrînul băuse zdravăn.

— Cine și-a făcut păcatul să lovească o turturică dulce cum era domnița Paula? întrebă, vorbind neașteptat de coerent, bătrînul.

— O să aflăm, nea Fane, o să aflăm.

— Că mîndră mai era, șopti bătrînul, privind cu ochii mijiți către o grămadă de încălțăminte veche aflată într-un colț al încăperii.

Și cu pași nesiguri merse într-acolo. Alese o pereche de sandale de damă. Stătu cu ele în mînă, bodogănind nu se știe ce despre ele și despre stăpîna lor.

Balaban îl lăsă în pace cîteva minute.

— Aș vrea să știu, zise el apoi, dacă dumneata ai remarcat azi ceva deosebit aici în casă. Mă gîndesc la ceva care crezi că ar putea să aibă vreo legătură cu crima, cu uciderea acestei femei, pe care se vede că ai simpatizat-o într-un mod deosebit.

Nea Fane ridică din umeri.

— Domnița Paula a fost azi de dimineață la mine și mi-a adus sandalele astea. Știți, eu repar încălțăminte. Cîștig și eu un ban.

— Era nervoasă?

— Nu. Era mulțumită că terminase curățenia generală și că aruncase o serie de lucruri vechi la coș. Ocupau spațiul degeaba. Așa mi-a zis cînd a venit la mine cu sandalele.

— Neliniștită?

— Ba!

— Vinerea trecută ai fost acasă?

— Cînd s-au certat? Am fost. Vuia casa. Vecinul Sandu e cam gelos. De! Tinerică i-a trebuit?

— Înainte s-au mai certat?

— Dacă s-au certat? Sigur că da. Cam o dată la două săptămîni se ciondăneau. A fost şi mai rău. Odată a şi învineţit-o de n-a mai putut să iasă din casă cîtva timp. Are mînă grea vecinul. Grea de tot. Și ea . . . Sînge iute şi foc de drăguţă.

— În seara asta ai auzit vreun zgomot dinspre apartamentul lor?

— Hm, hm! Cum să vă zic? Eu . . . să tot fi fost vreo opt cînd mi s-a făcut dor de o bere rece. Și m-am dus la birt, în colț. Acolo mai erau nişte prieteni ai mei, unul Duţă, care este şofer pe un camion, şi Panait. Ăsta lucrează la cooperativa de croitorie, două străzi mai încolo, spre centru. Ce mai tura-vura, m-am încurcat. La zece jumătate n-a vrut să ne mai servească şi ne-a dat afară. Cam pe atunci picai și eu aici. Domnița era deja . . . sărăcuța. Io de la lume am aflat. Am plîns ca un copil, zău așa. Că avea ea sînge cam iute, dar și suflet bun avea. Mai mi-aducea ceva de-ale gurii, mai un client. Că nu-i prea bănoasă meseria mea.

Bătrînul căzu iar pe gînduri. Balaban se ridică, stătu puțin în cumpănă, după care își drese glasul și zise:

— Bine, nea Fane. O să vină mîine cineva să-ţi ia o declarație.

— Bine, bine. Mergi sănătos! răspunse cu gîndurile în altă parte bătrînul.

Jos, în hol, sergentul îl aştepta.

— Vă roagă să veniţi, zise acesta în şoaptă.

— Cine, Berindei?

Sergentul dădu aprobativ din cap.

Balaban intră în sufragerie. Berindei se plimba agitat în jurul mesei, ocolind de fiecare dată conturul care marca poziția cadavrului. La intrarea lui Balaban începu să vorbească precipitat:

— Tovarăşe căpitan, nu vă luaţi după scorpia de alături. Nu mă poate înghiţi. De cînd stau aici nu m-am înțeles niciodată cu ea. E ţicnită. E . . .

— Ce-a fost vineri? îl întrerupse rece Balaban.

— Ne-am certat.

— Motivul?

— A fost văzută de cineva cu un tip pe plajă și apoi prin Mamaia.

— Cînd?

— Săptămîna trecută.

— Ați afirmat că o veți omorî.

— Am zis, dar fără intenții concrete. Am zis și eu ca omul la mînie. O iubeam tovarășe căpitan, înțelegeți?

— Cu pumnii?

— Aha! Și asta v-a spus-o! Ei, da. Sînt un tip nervos. Am o meserie grea, plină de răspundere. Sînt contabil șef. La serviciu am destule pe cap. Și acasă, în loc să ...

Tăcu brusc.

— Casa arată bine, constată Balaban. Ordonată, curată.

— Cînd m-am întors în țară, spuse Berindei, fiindcă înainte de căsătorie am lucrat trei ani în Libia pe un șantier al întreprinderii noastre, n-am avut decît un singur gînd: să-mi găsesc o fată, cu care să mă însor. Am întîlnit-o pe Paula, își continuă Berindei confesiunea, și ne-am luat, deși am simțit de cîteva ori că nu ne prea potrivim ca vîrstă; dar era gospodină și foarte chibzuită în cheltuieli. Apoi ...

Aici Berindei tăcu.

— Ce-ați făcut în seara asta?

— V-am spus, am jucat bridge. Luni seara joc bridge. Asta de ani de zile.

— Aș dori să-mi relatați mai amănunțit cum v-ați petrecut seara. Este foarte important pentru dumneavoastră.

— La cinci și jumătate am plecat de acasă. Am luat autobuzul 2 și pe la șase fără un sfert am ajuns la prietenul meu, Vasilescu. V-am mai spus de el.

— Cel de pe strada Cocorilor 44?

— Da. Acolo jucăm bridge în fiecare luni seara.

— Cine a mai fost acolo?

— Păi, în afară de mine, la Vasilescu mai vin Costescu și unul Pleșa.

— Știți adresele lor?

— Nu mă credeți? întrebă Berindei, săltîndu-se puțin de pe scaun, în timp ce fața sa tindea să devină stacojie.

— Calmați-vă! zise împăciuitor Balaban.

Vocea căpitanului avu un bun efect asupra lui Berindei. Acesta se reașeză și scrise adresele respective pe foaia de hîrtie pe care Balaban o rupsese din agenda sa.

— Continuați! îl îndemnă căpitanul.

— Da. Cînd am ajuns, totul era pregătit. Așa că am început să jucăm.

— Cît a durat jocul?

— Făcusem două robere, cînd, pe la ora 20,45, a sunat telefonul. A răspuns Vasilescu, gazda. Telefonul era în camera vecină. Vasilescu a venit imediat înapoi și mi-a spus că este pentru mine. Am luat receptorul și m-am prezentat, am zis că, da, eu sînt, Berindei. Eram puțin cam indispus fiindcă fusesem întrerupt dintr-o fază foarte interesantă a jocului. Cel care îmi telefona a tăcut cîteva clipe și de abia după această pauză mi-a spus că...

Berindei tăcu brusc.

— Ce v-a spus?

— Că e un binevoitor, care vrea să-mi comunice că Paula se află pe strada Vișinilor la numărul 32, în brațele noului ei amant.

Rostind ultimele cuvinte, Berindei vorbise în șoaptă.

— Ați continuat jocul?

Berindei nu răspunse imediat. Pe fața lui de om brutal se citea o oarecare jenă. Tăcerea se prelungea, devenind tot mai apăsătoare. Sub privirea fixă, întrebătoare a căpitanului omul era din ce în ce mai agitat. În final, izbucni:

— Nu puteam să mai joc. M-am reașezat la masă, dar nici nu mai vedeam cărțile. Prin fața ochilor îmi juca numai nevastă-mea, în brațele tinerelului aceluia.

— Îl cunoșteați?

— Personal, nu. Dar știam că există. Mă obseda. Îi simțeam mereu prezența. Îl vedeam în ochii fericiți ai Paulei.

Berindei începu să se plimbe furios prin cameră. Uitase parcă de crimă, de interogatoriu, de sîngele ce păta încă mocheta. Îl preocupa acum amantul, la care nu putuse ajunge să-l sfărîme, să-l distrugă.

— Și mai departe? se auzi încet, dar discret, vocea lui Balaban.

— Mai departe? întrebă parcă uimit Berindei. A, da! Am rezistat torturii vreo zece sau cincisprezece minute, după care m-am ridicat de la masă şi am plecat.

— Unde?

— Cum unde? Pe strada Vişinilor. Am găsit repede numărul indicat de necunoscutul de la telefon. Am bătut la uşă . . .

— Eraţi calm?

Berindei nu răspunse dintr-o dată.

— Cum să fiu calm? izbucni el. Cine altul în locul meu ar fi fost calm? Nu mă duceam în vizită, tovarăşe căpitan. Mă duceam să-mi prind nevasta cu altul.

— Continuaţi! zise căpitanul, care voia să treacă mai repede peste acest episod al motivării geloziei.

— Mi-a deschis o doamnă. Am întrebat de nevastă-mea. Mi-a spus revoltată că ea închiriază camere, dar că moralitatea chiriaşilor ei este mai presus de orice bănuială. Părea cam ţicnită. Eu am insistat şi la stăruinţele mele mi-a spus că nu are în gazdă decît un tînăr, venit acum două săptămîni, serios şi bun platnic, care pînă acum nici n-a încercat să aducă vreo femeie în casă. Am plecat puţin dezamăgit. Credeam că mi s-a jucat o festă.

— Şi nu a fost o festă?

— Să vedeţi. Am plecat, făcîndu-mi mustrări de conştiinţă că m-am lăsat aşa de uşor dus de nas. Am perioade, tovarăşe căpitan, cînd îmi pare rău că sînt atît de gelos, că îmi torturez nevasta cu veşnice bănuieli. Şi aseară am avut o asemenea remuşcare. Eram hotărît să vin acasă şi să mă împac cu Paula, să-i cer scuze, să fac orice ca să mă ierte. N-am mai avut răbdare să ajung acasă. În colţ, pe strada Vişinilor este un bar cu telefon public. Am format numărul meu de acasă. Însă, culmea! Nu răspundea nimeni. Din nou am intrat la bănuială. Şi atunci m-am întors la numărul 32. Ascuns după trunchiul unui castan am aşteptat să văd ce se întîmplă.

— Aţi mai prins-o vreodată?

— Nu, recunoscu Berindei cu un accent de brutalitate în voce.

— La ce oră aţi telefonat acasă?

— 21,13. Ora o ştiu cu precizie. Toate amănuntele le ţin minte, cînd sînt cuprins de gelozie. Nici eu nu-mi explic de ce le reţin aşa de bine, ar trebui să fie exact invers.

— Nu este totuşi prea multă precizie? Chiar 21 și 13 minute?

— Exact atît, tovarăşe căpitan. Să nu cumva să credeți că mint. Doar îmi dau seama în ce situaţie mă aflu. Înainte de a da telefon, însă, m-am uitat maşinal la ceas și ora mi s-a înfipt în memorie. Sînt absolut sigur că atît a fost.

Balaban făcu un semn care voia să însemne că îl crede și că ora nu este prea importantă pentru mersul cercetărilor.

— Cît timp ați stat la pîndă?

— Pînă pe la ora 22,35. Mi se făcuse frig, eram obosit, începusem să mă îndoiesc de cele spuse de vocea aceea la telefon.

Tăcu o clipă, apoi reîncepu să vorbească, de data aceasta cu o voce în care răsună o ciudată umilință, cu totul neașteptată la un om atît de puternic:

— Știți, cînd omul e gelos, se agață și de un fir de pai, ca să zic așa. Atunci, noaptea, aflat pe o stradă necunoscută, eram gata să cred că vocea de la telefon m-a înșelat, că de fapt soția mea îmi este credincioasă.

— V-a văzut cineva stînd la pîndă?

— Nu. Nimeni. Era întuneric. Strada Vișinilor este lăturalnică, liniștită. Lumea nu prea circulă noaptea pe acolo.

Balaban rămase pe gînduri. Scoase cu gesturi mecanice o nouă ţigară şi începu s-o frece între degete. Berindei, care pînă atunci vorbise stînd în picioare, se așeză, cuprins parcă de o bruscă istovire. Își îngropă fața în palme, reluîndu-și poziţia în care Balaban îl găsise prima oară. Părea că se gîndește la cele petrecute și încet, încet, se prăbușește interior. Nu avea alibi. Energia pe care discuţia cu căpitanul părea că i-o inoculase se pierdea vizibil, parcă printr-o supapă uitată deschisă. În scurt timp Berindei începu să arate de parcă o cumplită oboseală ar fi apăsat asupra lui.

— Aș vrea să vă spun, începu Balaban cu o voce înceată, dar grea, nespus de grea în urechile lui Berindei, că primele impresii pe care mi le-am făcut asupra cazului sînt împotriva dumneavoastră. Și acum, între noi fie vorba, nu vi se pare curios ca nimeni să nu vă fi văzut într-o perioadă de timp atît de lungă? Parcă este totuși cam exagerat ca, în plin sezon, nimeni să nu treacă pe acolo.

Berindei părea lipsit de orice vlagă. Reuși doar să dea din cap a aprobare; înțelegea, adică, situația grea în care se găsea. Ochii însă îi exprimau succesiv nedumerire, bruscă înțelegere, revoltă și apoi frică, o frică animalică care-i storcea ultima picătură de sînge din față, făcîndu-l să capete o paliditate accentuată. Devenise alb ca varul. Tot sîngele părea că i s-a strîns în inima, care bătea gata-gata să plesnească din cauza prea marii tensiuni nervoase.

Temperamentul său coleric ieși însă dintr-o dată la iveală. Sări fără veste de pe scaun, răsturnîndu-l. Începu să răcnească, uitînd cu cine vorbește. Cu tot costumul elegant, cu toată tonsura modernă, Berindei oferea un spectacol ce ținea de desfășurarea forței animalice:

— Dar e absurd! Este cu totul absurd! Eu nu puteam să fac o asemenea monstruozitate! Nu puteam! Nu puteam! De o mie de ori nu!

Și apoi se prăbuși plîngînd cu capul pe masă, parcă pentru a-i demonstra lui Balaban că este capabil, ca un actor de mare clasă, să treacă într-un interval foarte scurt de timp printr-o gamă foarte largă de trăiri.

Balaban se ridică de la masă, stinse țigara, dădu cîteva ordine sergentului și ieși din cameră.

Se opri în hol. Lumea care nu de mult forfotea prin curte și apoi, la interdicția gradatului, pe stradă, comentînd și presupunînd, dispăruse. Oamenii se duseseră pe la casele lor. Oboseala zilei își spusese cuvîntul.

Balaban își aprinse o ultimă țigară și încet, cu pași măsurați, se îndreptă spre mașina care îl aștepta. Aurică, șoferul se trezi din somn ca la comandă, înainte ca Balaban să ajungă să pună mîna pe portiera mașinii și porni motorul. Aceasta era specialitatea lui. Nu putea să explice cum face, dar totdeauna reușea să se trezească la momentul oportun. Niciodată vreun șef nu putuse să-i reproșeze că doarme în timpul serviciului.

Oftînd, Balaban se așeză pe bancheta din față, închise portiera și se uită la ceas. Era unu și jumătate.

II

Ifrim sosi la ora 7,45, după ce în prealabil trecuse pe la biroul său de la procuratură și anunțase că va lucra toată dimineața la miliție. Se culcase în noaptea trecută foarte tîrziu, dar băuse o cafea mare și amară.

Intră în biroul unde lucra de obicei cînd venea la miliție, se așeză și apoi începu să își șteargă cu o nesfîrșită meticulozitate lentilele ochelarilor săi fumurii. Cine l-ar fi observat ar fi putut să creadă poate că Ifrim era un pedant, care depășea orice limite. În realitate, gestul prelungit foarte mult al ștergerii ochelarilor era un prilej de concentrare. Fără ochelari lumea din jur era mai puțin interesantă, multe amănunte nu mai puteau fi văzute de către ochii miopi ai procurorului. În schimb, posibilitatea de concentrare creștea.

Operația ștergerii ochelarilor era pe sfîrșite, cînd se auzi o bătaie în ușă.

— Intră, zise el, în timp ce-și așeza ochelarii pe nas.

Ușa se deschise și apăru silueta masivă a căpitanului Balaban. Pe fața smeadă a acestuia nu se vedea nici măcar o urmă de oboseală.

Tinerețea, își zise Ifrim, care la cei cincizeci de ani ai săi nu se mai putea lăuda că nu mai resimte oboseala unei nopți pierdute.

Pe Balaban îl cunoștea de destul de mult timp, de cînd acesta își începuse cariera. Îl considera un tip tare, făcut parcă spre a fi criminalist.

— Ei, Marlowe, ai descoperit criminalul? întrebă surîzînd procurorul.

Referirea la un cunoscut personaj de roman polițist nu era însă decît pe jumătate ironică. Ifrim avea realmente o părere foarte bună despre posibilitățile profesionale ale căpitanului.

— Bună dimineața, răspunse diplomatic Balaban, care nu avea chef să reia tocmai atunci vechea lor controversă cu privire la dilema dacă romanele polițiste sînt sau nu utile pentru un criminalist.

Ifrim descifră rapid acest mesaj diplomatic și căzu tacit de acord să nu mai încerce să-l abată pe Balaban pe o pistă glumeață.

— Ce ai făcut aseară, după plecarea mea? întrebă el împăciuitor.

— Am interogat vecinii.

— Soțul a apărut?

— Da. A sosit pe la ora 23.

— Ți-ai format vreo părere?

— E prea devreme. În orice caz, de pe acum se poate spune că două persoane, legate în feluri diferite de caz, pot fi bănuite de crimă.

— Cine? întrebă Ifrim, deși era ușor de imaginat cine puteau fi cele două persoane.

— În primul rînd, tînărul care a anunțat miliția. Îl cheamă Dan Ionescu. Apoi, soțul, Alexandru Berindei. Nici unul dintre aceștia nu are alibi.

— Ce legătură are Ionescu cu crima?

— Era amantul victimei. De două săptămîni. În jurul orei crimei s-a plimbat.

— Cum a ajuns la locul crimei?

— A vorbit, zice el, în prealabil la telefon cu Paula Berindei. Aceasta l-a invitat acasă la ea, profitînd de absența soțului, care era plecat într-un loc de unde știa că nu va veni înainte de o oră mai tîrzie.

— Hm! făcu Ifrim. Asta numai victima putea să confirme.

Balaban nu păru că gustă în mod deosebit această glumă cam macabră. Continuă imperturbabil:

— Soțul declară că a primit un telefon și, în urma lui, s-a dus să-și prindă soția în brațele amantului ei pe o stradă cam pustie. I-a pîndit, dar nu l-a văzut nimeni făcînd aceasta.

— Hm! făcu din nou Ifrim, care părea că a uitat acceptarea tacită a adoptării unui ton de maximă seriozitate.

Avem doi criminali. Este oricum mai bine decît dacă nu am avea nici unul.

— Dintre cei doi, își urmă Balaban expunerea, numai soțul pare să fi avut motive să ucidă. Toți vecinii au declarat că era extrem de gelos. A și promis în gura mare că o omoară, în cursul unei certe foarte violente, care a avut loc de curînd, numai cu cîteva zile înaintea crimei.

— Asta se cam numește criminal la tavă, mormăi Ifrim, căruia buna dispoziție îi dispăruse ca prin farmec.

— Rapoartele specialiștilor sînt gata? întrebă Balaban. Dar al medicului?

— Nu știu. Aseară cînd l-am părăsit pe medic nu terminase încă autopsia. Să vedem.

Ultimele cuvinte le rosti cu mîna pe telefon. Formă apoi un număr.

— Alo! cu Costăchescu. Aici Ifrim.

— . . .

— Bine, o să vină. Stai puțin!

Se întoarse către Balaban.

— Cine merge după ele?

— O să meargă locotenentul Istrate.

— Alo! reveni Ifrim la telefon. O să vină Istrate.

Puse receptorul în furcă.

— Rapoartele sînt gata. Au lucrat rapid băieții.

— V-a spus ceva în plus Costăchescu?

— Nu era el la telefon. Plecase acasă să se culce. Era un laborant. Zicea că doctorul a lucrat toată noaptea.

Balaban se ridică.

— Mă duc să-l trimit pe Istrate, zise el.

— Stai! îl opri Ifrim, mai bine dă-i un telefon. Aș vrea să te întreb ceva.

În timp ce Balaban dădea telefon, procurorul reluă operația ștergerii ochelarilor, deși mai înainte părea că lentilele fuseseră excelent curățate. Privea în gol, părînd că urmează să pună o întrebare capitală. Nu fu însă tocmai așa:

— Vecinii au alibiuri? întrebă el.

— Nu sînt mulți vecini. Doar doi. O doamnă numită Croitoru, trecută bine de prima tinerețe și chiar și de a doua, văduva unui căpitan de cursă lungă care se pare că a fost la vremea lui foarte prezentabil și, apoi, un bătrîn cizmar. Madam Croitoru mi-a declarat că tocmai în momentele critice ale înfăptuirii crimei a vorbit la telefon cu o prietenă a ei. Nu a vorbit prea mult, numai vreo jumătate de oră.

Ifrim făcu ochii mari.

— I-a povestit un film de televiziune, preciză Balaban, care se menţinea extrem de sobru, în ciuda aerului glumeț al ultimelor sale afirmaţii.

— Ai verificat?

— Da, am verificat. Lucrurile s-au întîmplat exact cum a spus madam Croitoru. Dealtfel, prietena ei îi este parcă soră, așa de bine îi seamănă. Numai că nu are papagal. Are în schimb un cățel, care mi s-a părut a fi isteric.

— Crezi că această... madam Croitoru n-a avut timp s-o prevină?

Întrebarea procurorului era de-a binelea copilărească. Era clar că Ifrim urmăreşte un scop foarte greu de precizat. Poate să-l enerveze pe Balaban, pentru ca apoi acesta, înviorat de furia ce nu ar fi întîrziat să i se declanşeze, să acţioneze cu şi mai mare eficacitate. Balaban, însă, de parcă n-ar fi băgat de seamă de ce natură sînt întrebările pe care procurorul i le adresează, răspundea senin, părînd decis să continue acest dialog destul de puţin fructuos, atît timp cît ar fi fost necesar.

— O să vedem, zise el. În plus, madam Croitoru declară că a văzut o siluetă ieșind din casă, legănîndu-se în mers ca Donald rățoiul și îndreptîndu-se spre stradă. Am rezerve asupra acestei declaraţii din cauza colecţiilor „Enigma“ și „Aventura“, aflate în rafturile bibliotecii sale în serie completă.

Balaban puse mîna pe receptor.

În acel moment o bătaie în ușă se făcu auzită. După ce vocea procurorului răspunse pozitiv, își făcu apariţia Istrate, foarte grăbit, avînd aerul că urcase în fugă un număr apreciabil de trepte.

Era un tînăr de vreo 24 de ani, pe care uniforma îl aranja de minune. De vreo două luni era ajutorul lui Balaban și își privea șeful cu o stimă poate ușor exagerată. În orice caz, meritele lui nu se reduceau defel la calitatea de a-și privi șeful cu un respect nemărginit. Balaban îi aprecia promptitudinea și zelul de care dădea dovadă în permanență.

Cu mîna pe receptor, Balaban se uită întrebător la tînărul său ajutor.

— Tovarăşe căpitan, raportă acesta, le-am adus.

Balaban renunță dintr-o dată să mai telefoneze și luă din mîinile lui Istrate dosarul cu rapoarte. Istrate dispăru.

Balaban se aşeză la biroul lui Ifrim, de data aceasta după ce își mutase scaunul alături de al acestuia, și amîndoi se cufundară în studierea celor două rapoarte.

Din dosar reieşea că moartea a survenit în jurul orei 21,25 — 21,28. Dintre loviturile primite de către victimă doar una fusese mortală, cea care fracturase baza craniului. În afară de loviturile date cu statueta, cadavrul nu mai prezenta alte urme de violență. Loviturile fuseseră date la întîmplare. Erau destul de numeroase. Întregul corp al victimei era marcat de ele. Pe mîna stîngă se semnala o zgîrietură recentă. Victima nu mîncase de la prînz. Se semnalau ușoare urme de alcool. Medicul propuse efectuarea unei analize toxicologice. Între degetele mîinii drepte, victima avea o eczemă, pe care raportul o descria în amănunt, folosind termeni de care nici Balaban și nici Ifrim nu mai auziseră.

Raportul specialiștilor în criminalistică arăta că în apartament nu se depistaseră decît amprentele celor doi soți. Pe receptorul telefonului, în afara unor amprente mai vechi, tot ale soţilor, erau cele recente ale victimei și cele ale lui Dan Ionescu. Ultimul avea cazier. Fusese condamnat de trei ori pe termene scurte, pentru escrocherie. De fiecare dată, victimele escrocheriilor sale fuseseră femei. Pe carnetul de note telefonice al familiei Berindei se descoperise, imprimată pe prima foaie, urma recentă a unui cuvînt ce se dovedise a fi semnătura victimei. Corpul delict, obiectul cu care se înfăptuise crima nu avea nici o amprentă. Statueta cîntărea exact 2,320 kg. Din ea lipsea o mică așchie, ce părea că se desprinsese recent.

— Cînd a lovit, remarcă Ifrim.

— Probabil, spuse Balaban.

— Cum probabil, Marlowe? şicană Ifrim, necăjit că observaţia lui este primită cu rezerve.

— Probabil, fiindcă, deocamdată raportul nu precizează dacă s-a găsit prin casă așchia.

— Hm! făcu procurorul, după care se adînci iar în lectură.

Victima fusese îmbrăcată în haine de oraș. Părul îi era proaspăt coafat. Pe măsuța din hol fusese găsită poșeta victimei, cu următorul conținut: pudrieră, batistă intens parfumată cu un parfum scump, trei pastile de gumă de mestecat rămase dintr-un pachet marca „Love story“, 6 agrafe, o agendă telefonică, o pereche de mănuși albe, cheile casei, o trusă de manichiură. În această trusă era ascunsă o cheie specială, confecționată manual, părînd a fi de la o casă de bani.

Balaban își ridică privirea din dosar. În fața lui apăruse Istrate.

— Istrate, ascultă! Pe acest bilet ai trei adrese. Sînt adresele partenerilor de bridge ai lui Alexandru Berindei. Te duci la ei și le iei cîte o declarație. Să spună ce știu în legătură cu modul în care Berindei și-a petrecut după-amiaza și seara. După ce termini treaba aceasta, te duci pe strada Primăverii. E acolo un bufet. Întrebi dacă aseară a fost acolo Ștefan Corcodel. Află cu cea mai mare precizie posibilă ora sosirii și ora plecării lui.

— Am înțeles, răspunse scurt Istrate.

— Poți pleca.

Pe fața tinerească a lui Istrate trecu o umbră. Simțea că ceva din comportarea lui îl indispunea pe căpitan. Dar nu știa ce. Doar își făcea datoria într-un mod impecabil, chiar și Balaban recunoscuse aceasta în cîteva rînduri. Atunci ce era?

Făcu un stînga împrejur foarte reușit și se îndreptă către ușă.

— Istrate, îl strigă Balaban cu un ton pe care Istrate nu putu să-l descifreze prea bine.

Locotenentul se întoarse și așteptă. Balaban nu vorbi dintr-o dată. Cu capul în jos părea că se gîndește intens la ceva foarte important. Cînd își ridică privirea, pe fața lui plutea un zîmbet plin de înțelegere.

— Voiam să-ți spun, începu căpitanul că pe Corcodel Ștefan vecinii și prietenii îl cunosc mai mult sub numele de nea Fane.

Istrate dispăru din nou.

— Dacă Paula Berindei a făcut curat recent prin casă, chiar dacă a şters statuia de praf, tot trebuiau să rămînă amprentele ei acolo, întrebă procurorul. Nu?

— Dacă a apucat-o tot timpul cu o cîrpă, aşa cum faceţi dumneavoastră cu lentilele ochelarilor, spuse Balaban, amprentele puteau să lipsească.

— Ai dreptate. Probabil că aşa a procedat şi criminalul.

— Asta-i sigur, făcu Balaban. Totuşi, rapoartele confirmă ceea ce am presupus.

— Aşteaptă Marlowe, nu fi nerăbdător. Acţiunea nu este încheiată. N-ai văzut? Urmează şi un examen toxicologic.

— Cînd rapoartele n-au „clenciuri", remarcă Balaban, întotdeauna mi s-a întîmplat să dau de profesionişti.

— Şi asta, îi continuă ideea procurorul, te îndepărtează de cei doi suspecţi de care vorbeam.

— Sînteţi în ideea mea, spuse Balaban apăsînd clanţa uşii.

III

Balaban ieşi grăbit. Maşina urma să îl aştepte la opt fix şi deja trecuseră vreo zece minute peste această oră. Îi plăcea punctualitatea, dar parcă era un făcut că de cîte ori lucra cu Ifrim să nu mai reuşească să fie atît de punctual pe cît ar fi vrut. Procurorul avea un talent deosebit să-l sîcîie, să-l întrebe despre o mie şi unu de amănunte, să-l iscodească despre toate variantele posibile şi imposibile. În cele din urmă sfîrşea prin a se înfierbînta într-un asemenea hal că numai cu greu se putea stăpîni.

Nu-i vorbă, în sinea lui, căpitanul recunoştea că modul de a discuta al procurorului avea darul ciudat de a-i ascuţi parcă facultăţile deductive. După o discuţie cu Ifrim, în ciuda tuturor aparenţelor, el, căpitanul avea mai multe idei, deşi ce discuta cu procurorul nu reprezenta mare lucru. O fi și asta o metodă, își zise nervos, dar pe jumătate satisfăcut de ideea ce tocmai îi venise.

Scutură nemulțumit din cap, ca pentru a se desprinde mai repede de imaginea cu ochelari fumurii a procurorului și se urcă grăbit în mașină.

— Mergem pe strada Vișinilor 32, Aurică, zise către șofer.

Mașina demară brusc, stîrnind un mic nor de fum. Lui Aurică îi plăcea să conducă ca la raliu.

Balaban se cufundă în gînduri. Îl trezi însă din meditație aproape imediat vocea lui Aurică. Acesta șoptea revoltat:

— Ce faci? Ce faci, sezonier nenorocit? La volan ești, nu la odihnă! Sau poate faci plajă din mers . . .

După această avalanșă rostită dintr-o suflare și adresată unui șofer ce nu mergea probabil destul de repede, șoferul se uită vinovat înspre Balaban. Acesta nu părea însă supărat de ieșirea lui. Astfel că Aurică prinse curaj și adăugă, exagerînd:

— Șoferii ăștia de sezon sînt ca o molimă, tovarășe căpitan. Eu nici biciclete nu le-aș da pe mînă. N-au reguli de circulație, toată lumea trebuie să le facă loc, nimeni nu mai are, după părerea lor, și treburi serioase. Săptămîna trecută unul a intrat într-un stîlp, singur și nesilit de nimeni, pe șosea dreaptă și goală. Noroc că n-avea viteză prea mare că cine știe . . Parcă sînt invadatorii, că altfel cum să le zic?

Comparația lui Aurică îi aduse în minte lui Balaban, nu se știe prin ce asociații, figurile doamnei Croitoru și a procurorului. Lamentările șoferului îi readuseseră însă buna dispoziție.

— Lasă șoferii amatori, Aurică, făcu el. Mai bine zi ceva de „Farul". Unii zic c-ar fi pe cale să se stingă . . . că nu i-a lipsit mult și continua să ardă în divizia B . . .

Balaban voia să-l ațîțe. Aurică era un om care nu putea să discute nimic la rece. Pentru orice se încălzea. Spectacolul pe care îl desfășura în asemenea ocazii îl distra copios pe Balaban. Adesea le spunea colegilor săi că are un șofer pe post de deconectant psihic. Nici de data aceasta reacția lu Aurică nu era mai puțin pătimașă.

— Cum? întrebă el cu un ton plin de amare reproşuri. „Farul"? Păi, dacă vreţi să ştiţi, asta-i echipă bună. Numai că nu-i înţeleasă de către suporteri. Ia să vină la meciuri mai multă lume, ia să crească numărul susţinătorilor, ia să plătească intrarea toată lumea, chiar şi preşedintele clubului, chiar şi ziariştii şi atunci să vedeţi cine este „Farul"!

Aurică făcu o pauză spre a-şi trage răsuflarea şi apoi reîncepu:

— Personalităţi avem, tineri talentaţi avem, antrenor bun avem, teren frumos avem, nu ne lipseşte nimic în afară de entuziasm.

Mai ales cînd auzea comentariile despre fotbal ale lui Aurică, aceleaşi întotdeauna, Balaban se distra de minune.

Dar, discutînd despre fotbal, ajunseseră în strada Vişinilor. Aurică îşi încheie discursul printr-o frînă magistrală, care făcu să cînte cele patru cauciucuri.

Strada era în adevăr liniştită. Casele se înşirau cuminţi una lîngă alta, etalîndu-şi cu mîndrie faţadele colorate şi acoperişurile din ţiglă sau din tablă. De o parte şi de alta a străzii erau castani. Avea unde se ascunde Berindei, gîndi căpitanul. Noaptea silueta unui om lipită de trunchiul destul de gros al unui castan putea fi cu greu deosebită. Mai ales că strada era luminată slab, judecînd după numărul becurilor sparte, probabil de vreo recentă furtună.

Casa de la numărul 32 era cochetă. Ca şi majoritatea celorlalte de pe stradă, avea numai parter, era ceea ce se numeşte o casă familială. Iedera care o îmbrăţişa din toate părţile îi accentua aerul de intimitate. Ferestrele aveau perdeluţe de dantelă. Privindu-le, Balaban avu o clipă nostalgia clasică a celibatarului: o familie. Uşa de la intrare, din stejar, contrasta plăcut cu verdeaţa ce o înconjura din toate părţile.

Căpitanul urcă cele două trepte de la intrare şi sună. Nimic. Abia după alte două încercări se auziră nişte paşi. Uşa se deschise şi în cadrul ei apăru o femeie la vreo 45 de ani, îmbrăcată într-o rochie înflorată, peste care se afla un şorţ garnisit cu danteluţă. Şi gulerul rochiei era la fel de dantelat. Femeia avea o față rotundă și, în general, un aer deschis, sincer.

Balaban salută cu mare politețe și apoi se legitimă. I se răspunse cu o voce surprinzător de melodioasă. Preferința pentru dantele și vocea foarte frumoasă o făcură pe femeie dintr-o dată simpatică lui Balaban.

— Pintea Ana, se recomandă ea. Știți, mai am și eu cîte un chiriaș, cred că nu fac nimic interzis de lege dacă mai cîștig și eu un ban, toată lumea așa face.

— Nu pentru asta am venit, o liniști Balaban.

Femeia nu reușise încă să iasă din fîstîceala care o cuprinsese la vederea legitimației căpitanului. În cele din urmă reuși totuși să-l invite înăuntru:

— Vă rog să mă scuzați tovarășe maior, m-am luat cu vorba și vă țin în ușă.

— Căpitan, preciză zîmbind Balaban, în timp ce intra în casă.

Răcoarea de dinăuntru era o binefacere. Alături de preferința pentru dantele și de vocea frumoasă, femeia vădea și calități de gospodină. Balaban își zise că la ancheta aceasta îi este dat să viziteze numai locuințe foarte bine întreținute.

Fu invitat să ia loc. În fața lui se așeză gazda. Dar nu stătu decît o clipă, după care sări, literalmente, în sus și, fără nici o scuză, dispăru pe ușă. Balaban privi mai atent interiorul. Dintr-un tablou așezat deasupra televizorului îl privea un bărbat solid, cu niște ochi ce indicau vreun strămoș oriental.

— E soțul meu, zise gazda, care tocmai intra, aducînd două ceșcuțe cu cafea și două farfurioare cu dulceață. A murit de inimă acum patru ani. Vă rog să vă serviți. Cînd ați sunat tocmai îmi făceam o cafeluță. Am o vecină foarte pricepută la ghicit în cafea și voiam să-mi pregătesc o ceșcuță pentru cînd vine. Tocmai trebuie să pice. De! obiceiuri . . .

O a doua coincidență, medită Balaban, în timp ce onora talentele culinare ale binevoitoarei femei. O clipă avu de gînd s-o întrebe dacă nu cumva și soțul ei, precum și cel al doamnei Croitoru, fusese căpitan de cursă lungă. Nu era cazul însă. Voia să-și păstreze sobrietatea, ce impunea în mod vizibil femeii. Astfel că trecu la probleme serioase.

— Aş dori să-mi spuneţi dacă ieri aţi primit o vizită mai neobişnuită. Aşa, mai pe seară.

— Eu nu prea primesc vizite, tovarăşe căpitan. Mai ales de cînd a murit soţul meu. Trăiesc singură. M-am obişnuit aşa. Mai schimb şi eu o vorbă cu cei pe care-i găzduiesc, dar nu cine ştie ce, fiindcă ei au venit să facă plajă nu să stea de vorbă cu mine. În rest, cîte o vecină, nu prea des că şi ele au familii şi angarale. Atît.

— Nu mă gîndeam la vizite obişnuite, la rude sau la prietene. Mă refeream la o vizită neaşteptată.

— A! exclamă femeia, aducîndu-şi aminte. Cred că ştiu unde bateţi. Vă referiţi la nebunul ăla.. Mi-am zis eu că nu-i în toate minţile. Era el bine îmbrăcat, dar se comporta ca un golan.

— Povestiţi-mi, vă rog, cum a fost, zise Balaban în timp ce-şi aprindea tacticos a ţigară, cu permisiunea tacită a gazdei.

— Păi, să tot fi fost ora 9. Eu stăteam la televizor şi mă uitam nu mai ştiu la ce, cînd aud că sună cineva. Pînă să ajung să deschid începuse să bată cu pumnii. Am deschis şi m-am zborşit odată la el, că un om întreg la minte îngheţa. Dar el, nimic. Întreba ca un apucat, unde e?, unde e? Cine domnule?, am ţipat eu. Că dacă vorbeam normal nu cred că mă auzea. Lasă că ştii tu, scorpio, mi-a zis el şi m-a dat la o parte din uşă. A intrat şi a început să caute ca un bezmetic prin toată casa. Şi în dulapuri s-a uitat. N-am mai păţit aşa ceva, tovarăşe căpitan, că după aia mi-a părut rău că n-am pus mătura pe el. Dar m-a luat pe nepusă masă şi aşa că l-am lăsat să-şi facă mendrele. Şi acum îmi pare rău că nu l-am altoit puţin. Ca să înveţe să se poarte cu femeile şi în casă străină.

— Şi ce-a mai făcut? întrebă preocupat Balaban.

— După ce a cotrobăit peste tot, m-a întrebat de una Paula. Paula în sus, Paula în jos, dacă a fost pe aici Paula, cu cine a fost, cînd a fost. Care Paula, domnule, m-am răţoit eu la el. N-am decît un băiat în gazdă. Mi-a arătat după aceea o fotografie pe care a scos-o din portvizit. Era una tinerică şi frumuşică.

— Asta era? întrebă Balaban, întinzîndu-i o poză.

— Da, asta. O fi fost fiică-sa. I-am spus răspicat să-şi caute de treabă, că la mine a greşit adresa. Eu dau camere doar la oameni serioși, garantați. Și băiatul ce este acum la mine nu a venit așa, de pe stradă. L-a trimis o rudă îndepărtată a mea la care a stat și care n-a putut să-l mai țină fiindcă i-au venit niște nepoți de la Făurei.

— Pe cine găzduiți acum?

— Pe unul tinerel și frumușel. Îl cheamă Dan Ionescu. E din București. A venit acum două săptămîni, recomandat de rudele acelea ale mele, după cum v-am spus. E băiat liniștit, a plătit înainte. Doar că-i cam plac prea mult femeile. În prima săptămînă a venit cu vreo cinci. Pînă am pus piciorul în prag și i-am spus că la mine nu e casă de-alea și să se mai astîmpere dacă mai vrea să stea pe mai departe la mine.

— Pa fata din fotografie a adus-o?

— Nu. Pe asta n-am văzut-o pe aici. O fi ceva mai recent, din ultima săptămînă, după ce i-am făcut morală. De atunci n-a mai adus femei.

— Pe scandalagiu l-ați mai văzut?

— Nu, unde să-l mai fi văzut? A plecat cam plouat. M-am uitat după el pînă nu s-a mai văzut în întuneric.

— Deci n-a mai venit.

— Nu, că dacă mai apărea cu gura aia mare îl opăream cu apă fiartă, că eu nu știu multe, dacă cineva nu știe să se poarte cu mine în casa mea. Dar, dacă nu vă supărați, ce-a făcut nebunul?

Balaban se ridică, sorbi ultima picătură de cafea din ceșcuță și o informă pe curioasa femeie în timp ce se îndrepta spre ieșire:

— Nimic, doar un mic scandal.

— Acum e la miliție?

Balaban își terminase însă rezerva de răbdare și răspunse scurt:

— Eu vă mulțumesc pentru tratație și pentru informații și vă rog să mă scuzați pentru timpul pe care v-am făcut să-l pierdeți.

— Vai de mine, nu face nimic, am mai stat și eu de vorbă cu cineva, zise femeia petrecîndu-l pînă la ieșire și urmărindu-l apoi cu ochii micșorați cum se urcă în mașină.

IV

Să fi tot fost ora 9 cînd ușa biroului căpitanului se deschise, lăsîndu-l să intre pe Dan Ionescu însoțit de ofițerul de serviciu. Balaban scria de zor într-un carnețel. Fără să-și ridice capul mormăi:

— Mulțumesc Pop, lasă-ne singuri.

Ofițerul dispăru pe ușă, la fel de tăcut cum intrase.

— Ia loc, mormăi din nou căpitanul, scriind de zor.

Dan Ionescu părea nefiresc de calm. Își schimbase hainele. Purta un costum alb, ce contrasta plăcut cu tenul său bine bronzat. Se așeză pe fotoliul din fața biroului și, după ce obținu permisiunea lui Balaban, începu să fumeze. Balaban scria în continuare, dar arunca din cînd în cînd scurte priviri către Ionescu. Înregistrase din prima clipă calmul exagerat pe care acesta îl afișa.

După cîtva timp, puse jos pixul și, ridicînd privirea, își privi fix interlocutorul un timp destul de lung. Dan Ionescu nu riscă să susțină privirea pătrunzătoare a căpitanului. Avea deja experiența unei convorbiri, cea din seara trecută. Se decise să privească doar bărbia pătrată a căpitanului.

Balaban începu să vorbească, folosind tonul său neutru despre care știa dintr-o experiență destul de îndelungată că are efectele cele mai bune tocmai pentru că cel care-l aude este silit să-și pună imaginația la încercare și să găsească astfel o ipoteză cu privire la starea de spirit a celui din fața sa.

— O să continuăm discuția din seara trecută, începu el calm.

— Vă stau la dispoziție, răspunse extrem de amabil Ionescu.

Amabilitatea sa era însă exagerată, părînd chiar ușor ironică. Balaban nu păru că bagă de seamă această posibilă ironie.

— Unde ai domiciliul stabil?

— În București.

Deși Balaban nu îi ceruse aceasta, Ionescu începu să dea o serie de amănunte cu privire la viața sa. Căpitanul îl lăsă să vorbească.

— Cît timp am stat în Bucureşti, deci pînă în 16 mai, cînd mi-am dat demisia şi am venit încoace, am locuit în Drumul Taberei, la un prieten care şi-a cumpărat acolo un apartament cu două camere. După ce am venit aici în Constanţa, am locuit mai întîi la un hotel în Mamaia, apoi la o gazdă, pe strada Republicii la numărul 43 şi acum pe strada Vişinilor la numărul 32, în gazdă la doamna Pintea. Sînt foarte mulţumit de noua mea gazdă.

— Şi gazda este mulţumită de chiriaşul ei, zise Balaban folosind în continuare tonul său neutru, pentru care unii colegi îl invidiau. Cu o singură obiecţie . . .

— Că aduc femei?

Balaban dădu afirmativ din cap.

— Să ştiţi că are dreptate. Femeile au fost şi rămîn singura mea pasiune.

— Ştiu, zîmbi misterios Balaban. Ai şi suferit pentru pasiunea asta.

— Nu înţeleg, zise Ionescu.

— Ar trebui să înţelegi. Deşi te văd mult mai detaşat decît aseară, nu cred că eşti atît de calm încît să uiţi că te afli la miliţie.

Ionescu lăsă capul în jos. În sfîrşit, înţelesese.

— Se pare, continuă căpitanul, că cele trei condamnări nu te-au învăţat prea multe.

— Tovarăşe căpitan, deveni patetic Ionescu, de la ultima condamnare n-am mai făcut nici un rău nimănui. Pe cuvîntul meu de onoare.

— Da? se miră Balaban. Atunci din ce trăieşti, stimabile? Că de două luni de cînd eşti la mare a trebuit să trăieşti din ceva, să plăteşti gazdele, să mănînci. O să-mi spui că ai avut bani economisiţi, nu-i aşa?

Ionescu dădu din cap, fără prea multă convingere. Dar căpitanul nu urmărea să-i dovedească lui Ionescu că nu se lăsase de rele într-o direcţie care nu avea nici o legătură evidentă cu ceea ce îl interesa pe el acum. Trecu la alt subiect.

— Aseară, înainte de a merge la victimă, ce ai făcut?

— Am fost la gară.

— Cam sumar, făcu nemulţumit Balaban, ce simţise o oarecare nesiguranţă strecurîndu-se în vocea interlocutorului său şi voia să afle motivul ei.

— Am condus o prietenă la tren. A plecat la București cu trenul de 20,20.

— Numele prietenei!

— Coca Ionescu.

— Sînteți rude?

— A, nu, nici pomeneală, zise stînjenit Ionescu.

— Adresa ei din București. Care este?

— Nu știu.

— Adresa ei din Constanța o știi?

— Hotel „Neptun“, camera 428.

— Unde v-ați cunoscut?

— Pe plajă.

— Ca și cu Paula Berindei?

— Da.

— Și Coca Ionescu este măritată?

— Da.

— A fost cu soțul la mare?

— Nu, singură.

— A plecat la București doar pentru cîtva timp? Se mai întoarce?

— Da. Așa a zis. Peste vreo trei sau patru zile.

— Coca Ionescu știa de Paula?

— Nu.

— Dar Paula știa de Coca Ionescu?

— Nu.

— Între 20,20 ora plecării trenului și 21,15, ora cînd ai telefonat victimei, ce ai făcut?

— M-am plimbat.

— Ai putea să-mi indici traseul?

— Nu, se repezi Ionescu. Adică ... știți ... nu am avut un traseu anume, am mers și eu pe unde m-au dus pașii. Mă gîndeam la cea care tocmai plecase și, sincer să fiu, nici n-am înregistrat pe unde am trecut.

Ionescu devenea tot mai volubil, pe măsură ce explicația lui destul de șubredă evolua.

— Și ți-ai revenit din reverie pe strada ... pe strada ...

— Micșunelelor.

— Parcă Narciselor ai zis aseară.

— Da, da, Narciselor. Niciodată n-am putut deosebi florile între ele. Da, sigur că da, Narciselor. De acolo am telefonat la Paula.

Balaban se ridică de la birou.

— Îți atrag atenția că o cam scalzi și că, neavînd un alibi pentru seara crimei, stai destul de rău.

— Doar nu credeți că eu... șopti Ionescu.

Vorbele i se opriră parcă în gîtlej.

— Relatează-mi te rog, cu lux de amănunte însă, drumul făcut de la telefonul public, de la care zici că ai vorbit cu Paula, pînă la casa acesteia.

Dan Ionescu se concentră:

— Da. După ce am ieșit din cabina telefonului public, am traversat strada Narciselor și am mers pe trotuarul de pe partea dreaptă față de direcția mea de mers. Pe stînga se priveau două pisici negre, și eu, știți, sînt cam superstițios...

Dan Ionescu făcu o pauză pentru a vedea reacția căpitanului din această mărturisire, dar cum acesta era impasibil, continuă:

— ... Strada era cam pustie. Dacă rețin bine, nu m-am întîlnit cu nici o mașină. Cînd am făcut colțul și am traversat strada Primăverii ca să intru la nr. 1, adică la Paula, am zărit, îndreptîndu-se spre stația de autobuz o tinerică, urmată la mică distanță de un tip ciudat, care se legăna, mergînd într-un fel aparte, nu ca un bețiv, ci ca un marinar. O clipă m-am gîndit să mă iau după fetiță, fiindcă silueta ei promitea, am eu un instinct aparte în acest sens, dar m-a reținut silueta aceea cu mers de rață mecanică, despre care am gîndit că-i poate fi bunic sau tată...

— Și aveai întîlnire cu altă siluetă, care-ți conformase, bănuiesc, promisiunile.

— Da, adică nu, știți, pe ea am văzut-o ziua.

— Aha, ziua nu-ți funcționează instinctul.

— Da, am alte repere, spuse precaut Ionescu.

— Te rog, zise Balaban autoritar, să nu părăsești orașul fără să ne anunți.

— Am înțeles, zise Ionescu ridicîndu-se de pe fotoliu și respirînd parcă ușurat.

— Cred că mai ai din ce trăi, zise Balaban în loc de la revedere.

— Mai am ceva economii, bîigui Ionescu, căutînd să iasă cît mai repede din încăpere.

— Eşti liber.

După ce uşa se închise în urma lui Ionescu, căpitanul se spălă pe faţă. Apa rece îl învioră. Ceru o altă cafea, tot mare şi tot amară, ca și cea pe care o băuse dimineaţa şi se instală mai comod în spatele biroului său. Îşi reciti însemnările pe care le făcuse în legătură cu cazul Paula Berindei. Le completă cu cîteva dintre datele aflate de la Ionescu şi apoi căzu pe gînduri.

Cineva bătu la uşă. Era Istrate, care dădea și de această dată impresia că se află la sfîrşitul unei curse foarte dificile, dar pe care a reuşit să o termine cu bine datorită dorinţei sale de a fi pe placul lui Balaban.

— Raportează, zise sever căpitanul.

Nu i-a trecut, îi fulgeră prin minte lui Istrate, deşi nici el nu știa tocmai bine dacă de această dată șeful său era în adevăr supărat sau numai concentrat asupra noului caz. Începu fără întîrziere să spună ce aflase:

— Partenerii de bridge ai lui Berindei au declarat că acesta a fost împreună cu ei la orele respective. Pleșa Vasile, contabil, a remarcat starea de nervozitate care-l stăpînea pe Berindei după primirea telefonului. Costescu Ion, inginer agronom, a fost cel care aseară a ţinut evidenţa jocului. Mai avea încă la el hîrtia pe care scrisese şi mi-a arătat-o. Berindei, un jucător valoros dealtfel, a făcut după primirea telefonului greşeli copilărești. Vasilescu Nicolae, gazda jocului, a declarat că pe el nu l-a mirat plecarea bruscă a lui Berindei. Sînt prieteni vechi și ştia de necazurile lui conjugale. După părerea lui, vinovata principală este Paula. Dar numai în situaţia actuală, fiindcă vinovatul iniţial a fost Berindei, care nu trebuia să-şi ia o nevastă cu mult mai tînără decît el.

— Bun, îl încurajă Balaban.

— Am fost, continuă parcă înviorat Istrate, și pe strada Primăverii, la bodega de care mi-aţi spus. I se zice „La Vilma", după numele mandatarei. Și mandatara și cei doi cu care Corcodel a băut mi-au confirmat declaraţia bătrînului. Au stat într-adevăr cu toţii și au băut pînă seara destul de tîrziu. Nea Fane, ziceau ei, nu trebuie să aibă vreun motiv mai deosebit pentru ca să bea. Aseară a avut însă unul. Unuia dintre cei doi prieteni ai săi i se născuse al treilea copil şi a făcut cinste. Pentru nea Fane era o bună ocazie şi n-a lăsat-o să-i scape.

— Bun, zise pentru a doua oară Balaban.

Nu-i displăcea faptul că Istrate îi dăduse amănunte lipsite de importanţă. Una din plăcerile lui secrete era să audă tot felul de întîmplări chiar şi fără vreo importanţă evidentă. Uneori îşi spunea că vocaţia lui adevărată era aceea de reporter, într-atît îl interesa tot ce se petrece. Şi apoi, Istrate avea un mod de a relata foarte neobişnuit. Spunea lucrurile cele mai banale cu putinţă, că cineva a băut cu altcineva deoarece acestuia al doilea i se născuse un copil, că pe mandatară o chema nu ştiu cum, cu un aer aproape misterios, de parcă ar fi dat la iveală nişte mari secrete.

— Uite ce ai acum de făcut, îşi întrerupse el reflecţiile. După cum declară Berindei, aseară el s-a ascuns după un castan şi a pîndit sosirea soţiei sale şi a amantului ei pe strada Vişinilor, la numărul 32. Eu am fost azi-dimineaţă acolo şi trebuie să recunosc că, după toate aparenţele, noaptea strada este destul de întunecată pentru ca cineva să se ascundă şi să stea astfel mult timp fără să fie observat. Aşa că încearcă să găseşti pe cineva care să confirme cele spuse de către Berindei. Un singur om dacă l-a văzut pe Berindei, pe ăla trebuie să-l găseşti.

Istrate dădea semne de emoţie. Balaban continuă imperturbabil.

— În al doilea rînd, Dan Ionescu. cel care a condus la gară pe o anume Coca Ionescu, care stătea la hotelul „Neptun“ la camera 428. Verifică, în măsura în care lucrul acesta este posibil, dacă a plecat în adevăr cu trenul acela şi apoi caut-o în Bucureşti. Trebuie găsită de urgenţă şi chemată aici pentru a spune şi ea ce ştie. Dacă . . .

Se auzi o bătaie în uşă.

— Intră, zise oarecum supărat căpitanul.

Apăru un ofiţer în halat alb.

— Sînt locotenentul major Cătuneanu de la laborator, se prezentă acesta.

— Ia loc, îl invită Balaban.

— Au intervenit elemente noi.

— Să auzim, zise Balaban, făcîndu-i semn și lui Istrate să se așeze.

— S-a semnalat prezența unei substanțe toxice rare, ce are proprietatea de a provoca paralizia inimii și moartea aproape instantanee. Noi nu putem însă, din păcate, să descriem în mod total această substanță foarte rară. Afirmația pe care am făcut-o în legătură cu efectul de paralizare a inimii este într-o oarecare măsură o ipoteză a mea și a doctorului. Avem ceva indicii, dar nu putem să decidem foarte clar asupra compoziției și proprietăților respectivei substanțe.

— Da, făcu Balaban interesat. Și ce propui?

— Să chemați un specialist de la București. Ar fi necesare noi analize. Noi lucrăm în continuare la identificarea substanței, dar nu garantez că vom reuși să obținem rezultatele așteptate.

Balaban dădu înțelegător din cap. Se ridică.

— Mulțumesc, tovarășe locotenent major.

Cătuneanu ieși. Imediat după plecarea lui își făcu apariția procurorul Ifrim însoțit de un bărbat arătos, blond, cu alură sportivă, îmbrăcat într-un impecabil costum de tergal vișiniu.

— Salut Marlowe, făcu Ifrim foarte bine dispus. Uite, ți-l prezint pe căpitanul Ioan Adam de la București.

— Încîntat, spuse Balaban, căruia noul venit îi făcuse în adevăr o bună impresie.

— Cred că sînteți cam de aceeași vîrstă. Asta e totdeauna un punct de plecare pentru prieteniile durabile.

— Oricum un prilej de chef a fost întotdeauna, glumi Adam, așezîndu-se pe fotoliul pe care i-l indica amabil Balaban.

— Totdeauna aștept cîte o explicație.

Adam îi făcu procurorului un semn ce voia să însemne că vrea să-i explice chiar el colegului din Constanța cu ce prilej se află acolo.

— Am sosit la apelul procurorului Ifrim. M-a chemat fiindcă am o anumită experiență în ceea ce privește cazurile de transport ilegal al unor substanțe.

— Ai văzut rezultatele noilor analize? îl întrebă Ifrim pe Balaban.

— Nu, dar a fost pe aici Cătuneanu și mi-a spus.

— Ți-a spus și despre ce otravă era vorba?

— Uite, curios, nu mi-a spus și nici eu nu l-am întrebat deși acesta ar fi fost unul dintre lucrurile interesant de știut.

O vreme nu vorbi nimeni. Liniștea, care dură vreo zece secunde, a fost întreruptă de către procuror:

— Pe scurt, lucrurile stau cam așa. În poșeta victimei s-au găsit trei pastile de gumă de mestecat marca „Love story". Asta n-ar fi fost nimic, dar marca aceasta m-a pus pe gînduri. În primul rînd, fiindcă ea nu s-a găsit niciodată de vînzare la noi în țară, nici chiar la magazinele cu valută. Și în al doilea rînd, fiindcă mi-a adus aminte de un caz petrecut acum o lună, caz al cărui dosar mi-a trecut prin mînă. Este vorba despre accidentul în urma căruia a murit un marinar de pe un vas panamez, Alberto Patroni. Acela care a fost lovit de o mașină. Printre obiectele găsite asupra lui era și un pachet destul de mare, care conținea gumă de mestecat marca „Love story". Obiectele au fost date, firește, comandantului vasului, însă lista lor a rămas la dosar. Am verificat această listă chiar azi-dimineață. Memoria nu m-a înșelat.

— Atunci cînd cu marinarul n-ați verificat guma? întrebă Balaban.

— Nu. N-aveam nici o bănuială, răspunse Ifrim. În schimb, am controlat pastilele găsite la Paula Berindei. Conțin ginseng, sub formă deshidratată. Ginseng, supranumită planta vieții, crește în Asia. Rădăcina sa amintește de silueta unui om care stă în picioare. Analizele au arătat că nu este varietatea de ginseng îndeobște cunoscută pînă acum, ci una cu efecte mult mai puternice. Pe plan mondial este o noutate, deoarece, fără să fie drog sau stimulent fizic interzis, ea a început să fie folosită pentru performanță. Adam este la curent cu problema asta. De unde le avea femeia, rămîne să lămuriți voi. Acum vă las. Am ceva urgent de rezolvat. Dacă aflați ceva nou, să mă țineți la curent.

Ifrim plecă grăbit, uitînd să închidă ușa. Istrate o închise după el și rămase lîngă ea. Nu știa dacă trebuie să plece pentru a rezolva sarcinile primite mai înainte de la Balaban sau să rămînă.

— Înainte de a discuta despre substanța găsită, spuse Adam, ar fi cazul să-mi spuneți și mie cîte ceva despre crimă.

Balaban nu se lăsă prea mult rugat și făcu o succintă prezentare a cazului. Adam ascultă cu mare atenție. Scoase chiar o minusculă agendă și notă cîte ceva. Istrate, care stătea cam în spatele lui, văzu cu mirare că, de fapt, Adam nu nota cuvinte ci desena un soi de schemă destul de complicată.

— Interesant, spuse Adam cînd Balaban termină de vorbit.

Apoi continuă:

— Fiindcă tot vom colabora, aș vrea să-ți fac o propunere, colega. La București există un foarte mare toxicolog. E adevărat că acum este pensionar, dar e încă verde. Dacă n-ai nimic împotrivă, l-aș chema aici să ne dea o mînă de ajutor.

— N-am nimic împotrivă, zise Balaban, dacă crezi că în adevăr bătrînul ne va fi de folos în identificarea substanței aceleia care îi dă atîta bătaie de cap lui Cătuneanu.

— Să-i dau un telefon, în cazul acesta, propuse Adam.

Și, foarte expeditiv, se uită într-o agendă, formă numărul și după discuția care urmă, Balaban și Istrate înțeleseseră că maestrul Nicolau, așa i se adresa Adam, este de acord să vină la Constanța.

Adam lăsă receptorul din mînă și arboră o mină foarte satisfăcută.

— Eram sigur că maestrul Nicolau nu ne va lăsa la ananghie. Ia primul tren și vine.

— Primul tren care pleacă spre Constanța de la București anunță Istrate, dovedind surprinzătoare cunoștințe, este la ora 12,05.

Adam se pregătea să-l felicite pentru memoria sa. Dar Balaban părea intrat pentru întreaga zi într-o atitudine de maximă severitate.

— Dar trenul tău cînd pleacă? îl întrebă el pe Istrate.

— Am înțeles, răspunse acesta și dispăru.

— Ce-ai su el? întrebă Adam. Pare un băiat foarte capabil.

— Chiar și este deosebit de capabil, numai că are mania de a face din țînțar armăsar. Vreau să-l fac mai realist. Să nu se tot emoționeze, ca o fată mare. Mai bine lasă-l pe Istrate, care oricum nu o duce rău cu mine, și spune-mi ce-i cu maestrul ăsta. E chiar atît de mare?

— Oho, și încă ce mare. E un specialist de talie europeană. Și un om deosebit. De îndată ce ai să-l vezi, ai să-ți dai seama că nu exagerez.

V

Lui Istrate îi venea destul de greu să-l înțeleagă pe Balaban. Ba-i spunea să stea, ba-l întreba de ce nu a plecat încă. Și doar el își dădea toată silința. E adevărat că meșterii pe vremuri își puneau ucenicii să măture atelierul mai întîi cu anii și abia după aceea îi învățau meserie. Dar acum era cu totul o altă situație. Și, apoi, pe el nu Balaban avea să-l învețe meserie. Doar aveau aceleași studii. Ceea ce avea în plus căpitanul pe lîngă el era rutina, și dacă era să recunoască sincer, o intuiție ce uneori se dovedea de-a dreptul fenomenală. La școală fusese mereu primul. Toți îi prevedeau o carieră strălucită. Și acum, de cînd venise la Constanța, numai la corvoadă stătea și asta fiindcă așa voia Balaban. Ei da, se consolă Istrate, și asta trebuie făcută de către cineva. Nu-l supăra prea mult alergătura. Îl deranja mult mai mult faptul că Balaban nu se prea sfătuia cu el. Poate avea și el o idee. Poate dădea și el o soluție.

Acum fusese trimis să găsească o persoană care să-l fi văzut pe Berindei stînd ascuns. Treaba i se părea cam ilogică. Dacă a stat ascuns cum să-l fi văzut cineva? Ce mai, avea o misiune gen „prinde orbul scoate-i ochii“.

Ei, da, chestiunea cu Coca Ionescu era cu mult mai de înțeles. Ia legătura cu Bucureștiul, dă-i semnalmentele și adresa, pe care le-ai aflat fără multă cazna la hotelul „Neptun“, cere să ți se trimită fără întîrziere persoana aici la Constanța. Își aducea aminte privirile admirative ale brunetei de la recepția hotelului. Parcă Mihaela o chema.

Poate o s-o mai caute zilele astea, spre a o invita la o cafea, sau la un film.

Aici monologul lui Istrate se termină brusc. Ajunsese pe strada Vişinilor. Balaban avusese dreptate. Era o stradă foarte liniştită, deşi putea fi considerată aproape centrală. Era ca un afluent domol al bulevardului Victoriei.

De cîte ori era derutat, aflat într-o situaţie pe care nu ştia cum s-o abordeze, Istrate se gîndea cum ar fi procedat comisarul Maigret, dacă ar fi fost în locul lui. Îl găsea pe celebrul personaj prototipul detectivului ideal, fiindcă acţiona totdeauna conform unei devize pe care Istrate o considera absolut îndreptăţită: „În meseria noastră inteligenţa este totul". Maigret nu spusese niciodată aceste cuvinte în chip de deviză, dar Istrate zicea că le-ar fi putut spune.

Deci, se gîndi Istrate, ce-ar face Maigret dacă s-ar găsi în situaţia mea, pe o stradă liniştită, căutînd pe cineva care a văzut cu o seară înainte pe un bărbat care se ascundea stînd lipit de trunchiul unui castan? Ar bea un porto, răspunse tot el. O dată răspunsul găsit, Istrate nu mai stătu prea mult pe gînduri şi intră cu paşi fermi în barul aflat la întretăierea străzii cu bulevardul.

Barul era gol, lumea era la plajă la ora aceea. Barmanul, un tip gras de vreo cincizeci de ani, cu un nas borcănat plin de vinişoare roşii, ce dovedeau o certă înclinare faţă de produsele pe care le manevra zilnic, ştergea de zor nişte pahare. Fluiera foarte vesel. Probabil că deja dăduse curs unor tentaţii.

— Să trăiţi, îl întîmpină el pe Istrate, cu ce vă putem servi?

— O citronadă, răspunse locotenentul, aşezîndu-se pe unul dintre scaunele înalte de lîngă bar.

— Conservă sau natur? întrebă barmanul, cu acelaşi glas mieros de om care îşi cunoaşte meseria.

— Natur, alese Istrate.

Barmanul începu să stoarcă plin de zel o lămîie, continuînd să fluiere o melodie săltăreaţă. Din timp în timp arunca către tînărul din faţa lui cîte o scurtă privire scrutătoare. Poate că avea şi el, ca şi mulţi alţi colegi de breaslă, talentul de a afla dintr-o singură ochire cu cine are de-a face şi acum tocmai îl cîntărea pe tînărul locotenent, care în civil părea mai degrabă un viitor tată aflat în așteptarea unor știri despre tînăra sa soție recent internată la maternitate.

— Cald afară, zise barmanul.

— Cald nea...

— Mie să-mi ziceți Mișu. De nea Mișu mă știe o jumătate din litoral. Sînt barman de treizeci de ani. Vă dați seama, am avut timp să lucrez în toate stațiunile.

— Bună citronadă, nea Mișule, zise Istrate, plescăind discret din limbă. Dar matale nu iei nimic?

— Ei, și dumneata! Cum să iau? În timpul serviciului nu pun picătură în gură. Am gestiune, bani pe mînă, nu-i ușor să fii barman. Și-apoi mai e și firma. Să vină pe aici cineva care mă cunoaște și să mă vadă afumat? Ce părere și-ar face despre mine? Ar pleca și ar spune la cine mai știu eu cine: am fost pe la nea Mișu, s-a cam ramolit săracul, a început să bea în timpul slujbei, era pilit.

— Lasă, nea Mișule, că la antrenamentul matale un coniac sau un rom mic în sus sau în jos nu contează. Este? Hai că fac cinste.

— Hai, fie. Să știi că beau numai pentru că-mi ești simpatic. Semeni cu băiatul meu cel mic. Da' nu-i cinstit. Eu cu romul și dumneata cu citronada. Nu se face.

— Asta cam așa e, dar eu nu pot să beau tărie fiindcă fac un tratament cu penicilină.

— Hai, lasă-mă! Dumneata așa tînăr și penicilină. Eu n-am luat în viața mea nici un medicament. Nu m-a durut capul nici după cele mai crunte beții.

— Am o infecție, îl lămuri Istrate.

— Mai bine o tratai cu țuicomicină, zise nea Mișu. Apoi rîse îndelung, vizibil încîntat de gluma pe care o făcuse. Istrate zîmbi și el.

— Și merge treaba pe aici? întrebă el candid, făcînd semnul bacșișului.

— Vai de mine, se revoltă barmanul. N-am luat de cînd mă știu măcar un singur sfanț peste preț. Sînt cinstit, tăticule. Da, dacă cineva vrea să facă cinste, nu mă dau în lături, mai ales dacă e simpatic, cum ai fost dumneata azi.

— Nu e rău aici, deși văd că nu prea ai clienți azi, căută să schimbe vorba Istrate.

— E bine, nu zic nimic, recunoscu nea Mişu. Vine lume liniştită, consumă, plăteşte şi-şi vede de treabă. Nebunii se duc la Mamaia sau la Mangalia. Acolo e altceva. Nu-i vorbă, nici eu nu mai sînt tînăr şi îmi place un loc mai la o parte, mai liniştit.

— Cred că aici mai toţi sînt de-ai casei, îşi dădu cu presupusul Istrate.

— Da, cam jumătate, dacă nu mai mult dintre clienţii mei sînt constănţeni. La unii le mai dau şi pe datorie, că îi cunosc de ani de zile. Aşa-i, de exemplu, unul Costache. E arhitect, om serios. De cînd îl ştiu plăteşte numai la săptămînă.

— Oameni de treabă, conchise Istrate, care simţea totuşi cum dialogul cu nea Mişu începe să-l cam scoată din sărite.

Nea Mişu continua însă să spună ba una, ba alta, bucuros că a prins un ascultător atît de binevoitor şi cu timp.

— Dar cel mai vechi şi mai serios client al meu rămîne doamna Sara. Cumpără zilnic un sfert de tărie.

— Şi ea plăteşte la săptămînă?

— Nu, ea dă banii zilnic.

— Un sfert de tărie, repetă admirativ Istrate. Bună porţie!

— Chiar că bună. Dar să vezi o chestie şi mai interesantă cu doamna asta Sara. Mata ştii că deşi e o clientă atît de veche şi de serioasă eu n-am văzut-o niciodată la faţă?

— Ei, lasă-mă, se miră exagerat Istrate, dar cum aşa?

— Cine crezi că vine zilnic să-i ia porţia?

— Păi, zise Istrate, o rudă...

— Nu!

— O servitoare.

— Ba!

— O vecină!

— Nici pomeneală!

— Poştaşul!

— Nici atît!

— Nu ştiu, se declară învins Istrate.

Barmanul făcu o mică pauză, pentru a mări efectul surprizei pe care i-o pregătea lui Istrate.

— Un cîine, zise el în sfîrşit, victorios.

— Un cîine! Ar fi trebuit să mă gîndesc de la început la una ca asta.

— Un cîine lup, foarte mare, cît un vițel. Vine cu un coșuleț în bot. Acolo sînt banii. Te lasă să-i iei de acolo, dar să te ferească cel de sus să nu-i pui în loc ce trebuie. E în stare să te facă zob.

Atîta convingere era în vocea lui nea Mișu, încît Istrate își zise că odată în coș nu a fost pus ce trebuia și cîinele a făcut urît.

— Cum îl cheamă? întrebă el.

— Zozo.

— Mi-ar plăcea să am un asemenea cîine.

— Cred și eu că ți-ar plăcea, dădu din cap barmanul. Doamna Sara l-a cumpărat cu bani grei de la asociația orbilor. Știi, e paralitică și nu e în stare să facă mai nimic. Gospodăria i-o face o femeie care vine de cîteva ori pe săptămînă. Cumpărăturile mărunte i le face dulăul. Să-l vezi cum duce în coșuleț două sute de parizer! Îi curg balele, dar nu se atinge. Și știe că e pentru el. Dar îl mănîncă doar atunci cînd îi dă voie stăpînă-sa.

— Inteligent! zise admirativ Istrate.

— Foarte inteligent. Nici baba n-a fost fitecine. Unii zic că a fost o mare balerină. Alții zic că bărbatul ei a fost un armator grec, putred de bogat. Oricum ar fi, e cam țicnită. În casa ei nu prea intră nimeni.

— Cum nimeni? Parcă ziceai că îi vine o femeie pentru curățenie.

— Așa-i, dar numai jos la parter. Sus, unde stă bătrîna, nu prea urcă nimeni, după cum îți spusei. Femeia care îi face curat zice că a încercat odată să urce, dar n-a lăsat-o dulăul. Banii tot prin cîine îi primește. Și-a instalat acum cîțiva ani un televizor. A chemat un instalator, dar ăla a plecat și n-am mai apucat să-l întrebăm nici unul dintre cei care o cunoaștem pe bătrînă, cum este în camera în care stă ea. Unii zic că ascunde o comoară.

— Basme, zise neîncrezător Istrate.

— Basme, nebasme, uite că lumea crede. Copiii se joacă de-a comoara doamnei Sara. Babele crapă de ciudă fiindcă nu știu cum trăiește. Doamna Sara știe tot ce se întîmplă pe stradă. Toată ziua stă la geam și se uită. Nu-i vorbă, nu prea are ce vedea, dar, chiar așa, puțin cîte puțin, cred c-ar fi în stare să facă o istorie a fiecărei familii, a fiecărei case.

La ultimele cuvinte ale barmanului Istrate deveni dintr-o dată foarte atent. Acesta, parcă simțind că interesul ascultătorului este în creștere, povestea cu toată silința tot ce știa. Numai că, fără nici o pregătire prealabilă, Istrate declară că are o problemă foarte urgentă și trebuie să plece.

— Am să mai trec pe la dumneata nea Mișule, zise el în încheiere, îmi place cum povestești.

— Treci, băiatule, treci. Dar tot dimineața, că sînt mai liber.

Istrate ieși din bar și, în loc s-o ia spre centru, o apucă pe strada Vișinilor. Bătrîna știa totul, deci bătrîna putuse să-l vadă pe Berindei. Acest raționament era cam simplu, dar părea singurul ce putea să ducă la îndeplinirea ordinului de a găsi pe cineva care ține evidența bărbaților cărunți, cu umeri foarte lați, ascunși într-o seară întunecoasă lîngă un castan de pe strada Vișinilor. Opri un puști și îl întrebă de casa cu pricina. Băiatul știa. Istrate îi dădu un leu pentru o înghețată și apoi se îndreptă spre doamna Sara.

Bătrîna stătea la numărul 37, exact în locul unde strada făcea o curbă dulce. Casa avea la etaj un fel de loggie împrejmuită cu sticlă. Un post ideal de observație, își zise locotenentul, în timp ce suna la intrare.

Ușa se deschise și apăru capul enorm al unui cîine. Barmanul nu exagerase. Cîinele era într-adevăr foarte mare. Superbul animal îl măsură pe noul venit și apoi se dădu la o parte din ușă, parcă poftindu-l înăuntru. Istrate era curajos, nici vorbă, dar simți totuși un discret frison. Nu avea de ales. Pătrunse în hol și închise ușa după el. Între timp cîinele urcase vreo trei sau patru trepte pe scara ce ducea la etaj și îl privea liniștit, invitîndu-l parcă să urce după el. Istrate dădu curs acestei invitații mute și urcă scara. Zozo îl conduse într-un salon destul de mare, relativ frumos mobilat, dar neîngrijit. Totul arăta că starea materială înfloritoare a bătrînei era mai mult invenția babelor din cartier.

Pe un pat cu baldachin stătea, ascunsă aproape cu totul sub o plapomă uriaşă, o bătrînă uscată. O tînără în halat alb tocmai se pregătea să-i facă o injecţie.

— Ce doriţi? îl întrebă cu un glas înţepat tînăra.

— Sînt de la miliţie. Aş dori să-i pun cîteva întrebări doamnei Sara.

— Doamna Sara nu se simte bine azi, zise tînăra, fulgerîndu-l pe Istrate cu privirile ei verzi.

— Lasă-l, Mimi, se auzi din pat vocea slabă a bătrînei. E om bun. Zozo nu lasă în casă oameni răi. Lasă-l să întrebe ce are de întrebat.

— Dar tanti, se împotrivi fata, ştii doar că în zilele cînd ai febră îţi face foarte rău dacă vorbeşti.

— Lasă dragă, făcu bătrîna al cărei glas era, într-adevăr, foarte slab şi o îndreptăţea pe fată să fie atît de intransigentă. Dacă vrea să ştie de Agamemnon, eu îi spun, de ce să nu îi spun.

Se opri să-şi tragă răsuflarea.

— Bărbatul meu, începu ea apoi, a fost un mare armator. Avea . . .

— Lasă tanti, nu mai vorbi, te rog din suflet să nu mai spui nici o vorbă. Dumneata nu îţi dai seama că te afli într-o stare destul de gravă. Crezi că eu glumesc atunci cînd îţi spun că nu ai voie să vorbeşti?

Îi aruncă lui Istrate o privire mîhnită, dînd din cap într-un fel ce însemna că însăşi viaţa bătrînei este într-o primejdie reală.

Zozo stătea la căpătîiul bătrînei şi scheuna abia auzit.

Ce cîine bun, îşi zise Istrate. Nici fata nu e rea, îşi continuă el reflecţiile, privind pe furiş pulpele zvelte ce se zăreau prin deschizătura halatului.

— Cînd Agamemnon dădea un ordin, reîncepu deodată bătrîna să vorbească, tot şantierul era în picioare. Şi mă iubea . . . Era în stare să facă orice pentru mine. Numai să fiu eu mulţumită. Orice era în stare să facă pentru mine. Ar fi fost gata să-mi aducă şi luna de pe cer, numai să ştie că sînt fericită.

— Vezi, zise fata cu reproş, aiurează. De ce nu înţelegi, doar eşti om şi dumneata. Vino mîine, sau mai bine poimîine.

Istrate era și el om, evident, și chiar unul destul de impresionabil. Dar își imagină chipul acru al lui Balaban atunci cînd îi va spune că s-a lăsat influențat.

Astfel că se făcu că nu aude rugămintea fetei și se apropie de pat, șoptindu-i că va fi foarte scurt.

— Doamnă, îi zise el, aseară pe strada dumneavoastră a stat vreo trei ore un străin.

— Da, da, răspunse cu promptitudine bătrîna, cîte trei ore mă aștepta afară, după spectacol, dragul meu Agamemnon. Cu brațele pline de flori...

O tuse seacă o întrerupse.

— Ascultă domnule, se zburli deodată fata. Dacă nu pleci în momentul acesta, să știi că îl asmut pe Zozo.

Cîinele auzindu-și numele ciuli urechile și veni lîngă fată, privind-o atent. Aștepta parcă un ordin.

— Domnișoară Mimi, reîncepu disperat Istrate, dar te rog să mă crezi...

— Pentru dumneata nu sînt nici o domnișoară Mimi, îi tăie vorba apriga ființă. Sînt tovarășa Vornicu, așa să știi. Și te-aș ruga să faci ce te-am rugat.

— Domnișoară Vornicu, jucă Istrate ultima sa carte, admirînd-o în sinea lui pe fată, aseară s-a comis o crimă. A fost ucisă o fată cam de vîrsta dumitale. Și noi trebuie să aflăm vinovatul. Trebuie neapărat să-l găsim cît mai repede. Și dumneata ne faci greutăți.

Cuvîntul „crimă“ o impresionă pe Mimi. Ea se calmă repede și Istrate raționă că toată tevatura de dinainte fusese un soi de scenetă a indignării, pe care inimoasa fată o jucase în cinstea lui. Te pomenești că îi cam place de mine, își zise el vesel. Doar se știe că marile iubiri încep printr-o ceartă sau prin ceva de soiul acesta. Astfel că Mimi avu surprinderea să îl vadă zîmbind tocmai atunci cînd venise vorba despre crimă.

— Vă înțeleg tovarășe... zise ea domolită.

— Istrate.

— Vă înțeleg tovarășe Istrate, dar vedeți și dumneavoastră că acum nu se poate. De azi de dimineață tanti Sara se simte rău. Dînsa face febră, destul de des. Nu prea știu nici doctorii ce să zică. Eu cred că e de natură nervoasă. Totuși, noi trebuie să-i facem un tratament preventiv. Atunci cînd se simte rău, Zozo vine la mine la spital și mă cheamă. Nu mai e cazul să cheme un doctor, fiindcă medicamentele care i s-au prescris mai de mult îi fac foarte bine.

Mimi se opri aici și se aplecă spre urechea lui Istrate.

— Știi, șopti ea, îi fac numai vitamine. Și febra îi trece. Nu are nimic. Uneori îmi vine să cred că se preface. Este cu siguranță de natură nervoasă. În orice caz, acum se simte foarte rău. Aproape că și-a pierdut cunoștința.

— Înțeleg, zise Istrate, căruia parfumul părului lui Mimi îi provoca o intensă stare de satisfacție olfactivă. Dar, totuși, cînd o să-și revină?

— Nu știu. Cîteodată își revine pînă la prînz. Alteori febra durează pînă seara. Alteori și mai mult, chiar cîteva zile. Știu eu ce să zic?

Istrate se decise să plece.

— Am să vin mai tîrziu, zise el. Sărut mîinile, domnișoară.

Mimi fu sensibilă la acest salut, și îi adresă un zîmbet de bun augur.

Zozo îl conduse pînă la ieșire și închise ușa după el, întocmai ca un valet bine stilat.

Ajuns la sediu, Istrate află că numita Coca Ionescu fusese găsită la București și urma să sosească cu primul tren.

VI

După plecarea lui Istrate, Balaban și Adam continuară să schimbe păreri. Fiecare se ferea de concluzii, știind cît de periculoase sînt acestea într-o fază incipientă a cercetărilor.

— Cred, zise Adam, că ar trebui rezolvată și problema cheii pe care ai găsit-o în trusa aceea de manichiură.

— Într-adevăr, aprobă Balaban. Era, dealtfel, în plan.

— Pare a fi de la un seif. Te pomenești că o fi tocmai de la seiful care conține ginseng.

— Nimic nu este exclus. De pildă, cheia ne poate duce tot atît de bine la casa amantului.

— Fiindcă era ascunsă?

— Da. Și încă ascunsă într-o trusă nelipsită din poșeta unei femei cochete și care, în general, nu îl interesează pe un soț gelos.

— Curioase ființe și gelosii! reflectă Adam. După cîte am aflat, Berindei era în stare să observe și eventualele schimbări pe care le sufereau cutele ciorapilor purtați de nevastă la întoarcerea acesteia din oraș.

Balaban dădu vagi semne de nerăbdare. Într-adevăr, nu era momentul cel mai potrivit pentru stabilirea caracteristicilor geloziei, în diferitele ei grade. Adam băgă de seamă și înclină din cap aprobator.

— Deci, zise el, după cîte înțeleg, ai de gînd să găsești ușa la care cheia se potrivește.

— Chiar așa, răspunse Balaban.

Puse mîna apoi pe telefon și formă un interior.

— Spune-mi, te rog, unde lucrează actualmente Ion Bunea?

Așteptă cîtva timp și apoi își notă ceva într-o agendă.

— Mulțumesc.

— Uite, am o propunere, făcu el apoi, adresîndu-se lui Adam. În Constanța trăiește un fost mare spărgător. E poreclit „Cheiță“. Pe vremuri era mare specialist în case de bani. Acum s-a cumințit și lucrează la un garaj auto ca lăcătuș de înaltă calificare. O consultație la un „specialist“ este oricînd binevenită.

Adam răspunse printr-o întrebare:

— Raportul tehnic ce spune în legătură cu cheia?

— A, da! Nu l-ai citit probabil în întregime. Experții noștri au constatat că cheia a fost făcută de mînă, fiind deci vorba despre un unicat. Este cu totul specială, zic ei, și nu se încadrează în nici un tip cunoscut.

— Dacă-i așa, hai la consultație.

Drumul pînă la garajul din strada Valurilor decurse într-o liniște perfectă. Nici măcar șoferul Aurică nu mai era volubil. Era încruntat, părînd că are un necaz și că nu dă drumul ofurilor sale doar fiindcă de față se află un străin.

Garajul era amenajat într-o construcție destul de curioasă, care părea a fi fost cîndva șură sau depozit de cherestea. Clădirea era veche și contrasta cu dotările noi ale garajului.

Șeful îi pofti în biroul său, după care plecă să-l cheme pe Ion Bunea.

Acesta sosi repede. Intră în birou agil și îl salută vesel pe Balaban. Era un bărbat de vreo 45 de ani, mic de statură.

— Ce mai faci, Cheiță? îl întrebă Balaban zîmbind.

— Păi, mă reabilitez, să trăiți. Că dumneavoastră ați zis, vă mai amintiți?, să tot fie cinci ani de atunci: altă șansă n-ai, Bunea. Și eu v-am crezut.

— Cum merge treaba?

— Bine, tovarășe căpitan, bine. Merge. Nu mă plîng. E muncă multă, da' sînt și bani buni. Cît tragi, atîta iei. Și să știți că eu trag. Nu mă las pînă n-oi avea și eu un „1300“ bordo. O să fiu reclamă vie, tovarășe căpitan. Să n-am parte, de nu s-or îmbulzi toți șobolanii să se reabiliteze.

Și Bunea se porni să rîdă cu poftă. O ușoară încruntare a sprîncenelor lui Balaban îl făcu însă să reducă brusc turația. Ca prin minune de pe fața lui dispăru orice urmă de veselie.

— Auzi, Bunea, zise Adam, ia să trecem la ale noastre. Ia spune-ne ceva despre cheia asta.

Bunea luă din mîinile lui Adam cheia care fusese găsită în poșeta Paulei Berindei și o studie cu mare atenție. Din timp în timp scotea în surdină cîte o exclamație admirativă.

— Ei? întrebă Balaban.

— Tovarășe căpitan, asta-i artă. Să n-am parte, zău așa. Artă, pe față.

— Bănuiești cine a făcut-o?

— Aș fi mîndru să vă zic că-i mîna mea. Da' nu pot să zic una ca asta. Observați, tovarășe căpitan, toată e făcută din pilă, da' numai un ochi de specialist poate să vadă asta.

Balaban încruntă din nou sprîncenele. Și iarăși elanul admirativ al fostului specialist în broaște se temperă brusc.

— Lasă, Bunea, aprecierile astea. Te credem, dar spune-ne ce vrem noi să știm.

Bunea căzu pe gînduri pentru cîtva timp.

— Știți ce? zise el după ce meditase cîteva minute răsucind cheia între degete. Eu știu pe cineva care ar fi putut să facă așa o cheie. Numai dacă o mai trăi, că nu știu. Pe vremea cînd eram eu la începuturile meseriei el avea un atelier la Agigea. De mult nu mai știu nimic despre el. Dacă aveți noroc, cred că el e omu' care vă trebuie.

— Cum îl cheamă?

— Nea Ceapă. Așa-i spuneam noi pe atunci.

— Bine, Bunea, mulțumesc, făcu Balaban și-l expedie cu un gest.

Își luară apoi rămas bun de la director.

Bunea se îndepărtă făcînd temenele și nemaiterminînd cu „să trăiți".

— Tot nu l-au părăsit vechile reflexe, constată zîmbind Adam.

— Oricum, să știi că eu cred că este cinstit. Ne-a mai ajutat de cîteva ori. Acum îl cred că într-adevăr nu știe cine a făcut cheia. Dealtfel, era și foarte greu să știe. Ar fi trebuit să avem noi un noroc formidabil ca să dăm peste o știre exactă, așa, de la prima încercare.

Se urcară din nou în mașina a cărei tablă se încinsese și dogorea ca un cuptor încins.

— Mergem la Agigea, zise Balaban.

— 'nțeles, făcu Aurică, căruia supărarea nu-i trecuse încă.

Mașina demară scurt.

La intrarea în Agigea, Balaban îi spuse lui Aurică că vor merge mai întîi la miliție. Un plutonier îi întîmpină și le comunică faptul îmbucurător pentru ei că există în adevăr un Nea Ceapă în Agigea. Era foarte ușor de găsit, putea să-i conducă la el în cîteva minute.

Plutonierul se urcă lîngă Aurică și îl îndrumă pe niște străduțe ce dădeau la malul mării. Pe una dintre ele se afla retrasă o căsuță pescărească, bine întreținută, spoită proaspăt în alb. În curte se mai vedeau suporții pe care înainte, sau poate și azi se întindeau năvoadele.

La bătăile lor în poartă din casă își făcu apariția un bărbat încărunțit, dar nu prea bătrîn, să tot fi avut vreo

55 de ani. Plutonierul îl puse la curent din două vorbe. Omul îi invită în casă.

— Lasă, nea Ceapă, nu mai intrăm înăuntru. Ia uită-te mai bine mata la cheia asta și spune-ne ce părere ai despre ea.

Omul luă cheia din mîinile lui Balaban și o privi fluierînd admirativ.

— Mamă, mamă, exclamă el, ce meseriaș! Mai vezi astăzi așa ceva? Nici pomeneală! Yalele ne mănîncă capul. Asta-i cheie nu glumă. Broasca nu poate fi deschisă decît cu ea. Nu merge cu alte scule. Ori ai cheia, ori spargi ușa. Nici dracul nu o deschide fără cheie, cît ar fi el de al dracului. Ăsta-i lucru de artă. Astăzi nu se mai face așa ceva. Poate doar la case de bani. Cheile se fac doar la presă. Ce meseriaş, doamne, ce meseriaş! . . .

Balaban îl întrerupse, cînd crezu că trecuse destul timp pentru ca omul să nu se supere.

— Ai dreptate, nea Ceapă, făcu el. Ne-a mai spus cineva că-i artist. Dar . . .

— Cine v-a mai spus?

— Bunea, e lăcătuș la Constanţa.

— Bunea, Bunea, se gîndi Ceapă, nu-l ştiu. Sau poate că-l cunosc, dar nu îl mai știu după nume.

— Înainte i se zicea Cheiţă. A făcut carieră cu numele ăsta . . .

— Aha, îşi aminti el, Cheiţă. Îl ştiu, acum îmi aduc aminte. Mi-a fost calfă o vreme. După aceea s-a luat de hoţii. L-am zvîrlit afară. Că eu nu de aia i-am pus pila în mînă.

— Cheiţă a zis că dumneata ai fi putut să faci cheia aceasta, interveni Adam, flatîndu-l.

— De ce să mint? Aș fi putut s-o fac. Dar n-am făcut-o eu. Ăla care a făcut-o nu-i numai un artist, dar e și un inventator. La priceperea mea, eu zic că broasca asta de la care e cheia e ceva nou, deși îmi pare cam uzată. Așa model eu unul n-am mai văzut și, slavă domnului, mi-au trecut ceva broaşte prin mînă de vreo patruzeci de ani, de cînd lucrez în meseria asta. O făceam şi eu, dacă aveam un model. Dar fără model, nu-mi dădea prin minte. Ce mai încolo şi încoace, asta e invenţie.

— Nea Ceapă, îl întrerupse Balaban, noi te credem. Și experții noștri au lăudat-o. Însă noi vrem să știm cine a făcut-o și unde se află broasca respectivă.

Nea Ceapă însă nu voia în ruptul capului să scurteze vorba.

— Cînd aveam vreo 15 ani, începu el domol să povestească, lucram la unul, pe nume Bulea Gheorghe. Ăsta a fost primul și cel din urmă meșter al meu. Cu ce am prins de la el cu aia am rămas. Bun meseriaș mai era! Făcea orice comandă. Și era ca un plutonier major. Dacă greșeai ceva, mai întîi îți explica. Dacă greșeai a doua oară însă să te ferească cerul, nu te mai ierta. Și, maică măiculiță, ce mînă grea mai avea!

— Și crezi că el ar fi putut să facă cheia aceasta? întrebă Adam, stăpînindu-și nerăbdarea.

— De, știu eu ce să zic? Nea Bulea ar fi putut să facă orice cheie, dar chiar pe asta nu știu dacă ar fi putut să o lucreze.

Ceapă se gîndi un timp.

— Păi, dacă stăm să judecăm, nimeni de prin părțile astea n-ar fi putut să facă o cheie ca asta în afară de el. Că după ce nu am mai lucrat la el am auzit că se specializase în broaște pentru uși.

— Păi de ce nu spui așa din capul locului? îl mustră cu blîndețe Balaban.

— Păi iaca spun, de ce să nu spun?

Nea Ceapă nu era omul pe care cineva putea să se supere.

— Și unde locuia meșterul matale, nea Ceapă, îl ținu Balaban din scurt.

— Păi în Constanța, vezi bine că în Constanța. Da! Da' nu cred că mai trăiește. Ba, te pomenești că n-a murit. Ia să socotesc. Cînd eram eu ucenic la el să tot fi avut vreo 35 sau cel mult 37 de ani. Eu am acum 55 de ani bătuți pe muche, așa... și cu 40, da... Păi eu cred că acum dacă mai trăiește trebuie să aibă vreo 76 sau 77 de ani. Se poate să mai trăiască. Eu am mai auzit cîte ceva de el pînă mai anii trecuți.

— Dar adresa o știi? întrebă Balaban fără prea mare speranță.

— Nu... Cine știe ce bloc o fi pe locul unde era atelierul lui Bulea... Nu pot să vă spun nimic.

Balaban și Adam trebuiră să se mulțumească cu atît. Își luară la revedere și mașina lor dispăru, ridicînd o trîmbă de praf.

VII

Istrate îi aștepta în biroul lui Balaban. Se gîndea cum va reacționa acesta auzind ideea sa în legătură cu bătrîna Sara. Oricum, își spunea el liniștindu-se, o altă variantă pentru verificarea alibiului lui Berindei nu s-ar mai putea găsi.

Gîndurile lui fură întrerupte de zgomotul ușii care se deschidea. Cei doi intrară cu niște figuri care arătau destul de clar că nu prea obținuseră cine știe ce rezultate în investigațiile lor. Istrate se ridică.

— Raportează, zise scurt Balaban.

Istrate începu să povestească ce făcuse pe unde fusese, fără să lungească vorba. Drept răspuns nu obținu decît tăcerea lui Balaban, care nici nu-l aproba, dar nici nu-l dezaproba pentru inițiativa pe care o luase. Acesta tăcea și se uita într-un colț al încăperii, de parcă acolo ar fi existat șanse să se ivească o știre despre broasca buclucașă.

Istrate profită de această tăcere și își completă raportul cu datele despre Coca Ionescu, care trebuia să sosească.

De data aceasta Balaban prinse glas.

— Bine, zise el, în fine. Te mai duci la bătrînă pînă poți sta ca lumea de vorbă cu ea. Vezi să nu te sfîșie cîinele. Mai am nevoie de tine.

Spuse ultimele cuvinte cu o voce foarte serioasă. Istrate își permise însă să surîdă discret.

— Am înțeles, zise comprimîndu-și zîmbetul. Pot să plec?

— Da. Poți să pleci, dar la evidență. Să afli adresa actuală a lui Bulea Gheorghe, de meserie lăcătuș. Vîrsta lui este în jurul lui 75 de ani, poate ceva mai mult.

Înainte de război a avut un atelier de lăcătușerie în Constanța. Dacă a murit, ia adresele rudelor în viață.

— Am înțeles, spuse scurt Istrate.

Se pare, gîndea el, grăbindu-se către evidență, că ideea cu doamna Sara nu i-a displăcut căpitanului. Această constatare îl înveseli.

Rămași în birou, Adam și Balaban tăceau. Balaban, încruntat, fixa cu încăpățînare același colț al încăperii, iar Adam parcă dormea cu ochii deschiși. Erau în aceleași poziții cînd ușa se deschise foarte încet, de parcă cel ce intra știa că ei se odihnesc. Era Istrate, care aducea știrile cerute.

— Am găsit, tovarășe căpitan zise acesta cu fața luminată de un zîmbet irezistibil, care îl contamină pentru cîteva clipe și pe Balaban. Bătrînul trăiește. Stă cu o nepoată, pe strada Pescărușului, la numărul 14. Are 77 de ani, e de mult pensionar. Înainte de pensionare a lucrat la un atelier ca lăcătuș.

— Bravo, Istrate, exclamă Balaban înseninat.

Crezuse că bătrînul nu mai este în viață și că vor trebui să continue bîjbîielile cine știe cît timp încă.

Hm, făcu în gînd Istrate, pentru descoperirea doamnei Sara nu mă laudă, dar pentru treaba aceasta mai mult decît simplă îmi zice bravo. Ce om, domnule!

— Pe Coca Ionescu să o oprești pînă venim noi, îi zise Balaban lui Istrate în timp ce ieșea împreună cu Adam.

— La ce oră vine? interveni Adam.

— La ora 15, cu rapidul.

— Cred că venim pînă atunci, zise Adam.

Istrate plecă, la rîndul lui, să mai vadă ce se petrece pe strada Vișinilor.

La ieșire se auzi strigat.

Era Balaban, care prin portiera deschisă a mașinii îi spuse că tot la ora 15,10, cu trenul Cocăi Ionescu, urma să sosească și maestrul Nicolau, specialistul de la București.

— Vine pentru contraexpertiză. Te rog să-l primești cum se cuvine. Asta pentru cazul că noi nu terminăm treaba pînă atunci. Să-l duci la Cătuneanu, toxicologul nostru.

— S-a făcut... adică am înțeles, se corectă rapid Istrate.

— Era bine și s-a făcut, mormăi Balaban trîntind portiera și făcîndu-i semn șoferului să demareze.

Strada Pescărușului era banală. La capătul ei, departe se zărea însă marea și acest lucru o scotea dintr-o dată din anonimat, dîndu-i un aer proaspăt. La numărul 14 se înălța cochetă o căsuță de paiantă, împrejmuită cu un frumos gard de fier forjat, care îi dădea un aer aparte. La bătăile în poartă răspunse un hămăit de cîine, gros, dogit. Cel care îl emitea nu întîrzie să apară, continuînd să își facă datoria cu disperare.

— Asta zic și eu sonerie, zise Adam privind admirativ cîinele, ce părea a fi o corcitură de lup cu cine știe ce altă rasă.

Cîinele nu lătră prea mult. Ușa casei se deschise și pe prispă apăru un bătrîn înalt și ciolănos, care înaintă încet către poartă.

El liniști cîinele, care își coborî labele de pe gard și mai lătră apoi de două sau trei ori, ca pentru a arăta noilor veniți că doar din spirit de disciplină renunță la manifestările sale de ostilitate.

Cu ochișorii săi mici și negri așezați pe o față plină de riduri bătrînul îi măsură pe cei doi.

— Bună ziua, taică, începu Adam. Frumos cîine mai ai. Parcă e un cerber.

— Ba nu, răspunse bătrînul, Bălan îl cheamă.

Nu se îndura să îi cheme pe cei doi înăuntru. Începu să mîngîie cîinele și-l trase, deodată, destul de tare, de o ureche. Acesta începu să schelălăie de bucurie amestecată cu durere, fără a-i scăpa însă din ochi pe cei doi necunoscuți.

— Noi sîntem de la miliție, interveni Balaban. Vrem să stăm puțin de vorbă cu dumneata.

Bătrînul îi măsură din nou cu ochii lui mici și iscoditori. Continua să mîngîie cîinele.

— Păi, dacă-i pe așa, atunci poftiți înăuntru. De ce nu mi-ați spus de la bun început cum stă tărășenia, că nu v-aș fi ținut la poartă. Credeam că cine știe ce mai doriți. Poate cameră de închiriat.

Cei doi ofiţeri intrară în curte trăgînd cu coada ochiului către Bălan, care stătea liniştit, dar nu părea defel prietenos. Bătrînul o luase înainte tîrîndu-şi papucii pe dalele cu care era pietruită cărarea care începea de la poartă.

Intrară într-o cameră mare, curată, mobilată modest, dar cu gust. Dintr-un tablou aşezat pe perete deasupra televizorului îi privea un bărbat tînăr în uniformă de sergent de pe timpuri, lat în umeri, cu priviri pătrunzătoare. Nu era greu să-ţi dai seama că era bătrînul pe vremuri, cînd fusese militar. Într-un alt tablou o tînără pereche, mire şi mireasă, mult mai apropiaţi de vremurile actuale, priveau fericiţi înspre cine voia să se uite la ei. Era probabil nepoata la care stătea bătrînul.

Într-o vitrină se vedeau numeroase modele miniaturale de maşini, începînd cu unele foarte vechi şi pînă la unele recente, formînd un fel de istorie prescurtată a turismelor. Erau executate cu o adevărată artă.

Bătrînul, care-i lăsase cîtva timp singuri pe cei doi, apăru în uşă aducînd o sticlă burduhănoasă, aproape plină cu un lichid de culoare roşcată.

— Staţi jos, flăcăi, zise el cu vocea hîrîită a unui fumător cu vechi state de serviciu.

După ce Balaban şi Adam îi urmară sfatul se aşeză şi el cu un oftat de plăcere.

— Pe mine Bulea mă cheamă, Bulea Gheorghe. Sînt pensionar. Cam ce aş putea să vă spun? Ia să auzim.

— Vrem să . . . începu Balaban.

Dar bătrînul era nemilos.

— Nu vreţi nimic, i-o tăie el scurt. Acu' eu vreau. Vreau să ciocnim un păhărel. De cînd sînt pensionar, Maria, nepoată-mea nu mă lasă să mai pun în gură cîte un picuţ de trăscău. Inima, zice ea. Da' eu n-o simt. Sînt încă zdravăn. Că toată viaţa am muncit. Şi-acu muncesc. Da, da, ce dacă am 77 de ani? Sufletu-i încă tînăr.

— Păi dacă n-ai voie să bei, ce să-i faci, făcu Adam cu amabilitate. Asta-i situaţia.

— Ba am, replică bătrînul cu vioiciune. Cînd sînt musafiri, am voie. Nu se poate sta de vorbă aşa fără nimic în faţă. Trebuie să mai guşti ceva din cînd în cînd, că altfel nu poţi discuta.

Între timp Bulea pusese pe masă trei pahare și cu o mișcare neașteptat de sigură le umplu.

— Asta-i țuică de dude, zise el plescăind pofticios. E de la Oradea. Medicament, nu alta. Din ce bei, capul ți-e tot mai limpede și judecata mai sănătoasă. Hai noroc!

— Sănătate, ziseră cei doi, cam cu jumătate de gură. Trebuiau să bea în rînd cu bătrînul. Nu puteau să-l supere. Căci nu era exclus ca supărarea să aibă repercusiuni asupra memoriei sale.

— Aaah, făcu satisfăcut bătrînul. Altă viață.

— Cam tare, zise Adam cu ochii împăienjeniți de lacrimi. O fi avînd vreo 60 de grade.

— Ba are taman 75, se revoltă bătrînul. Ei, acu se poate sta de vorbă.

— Venim de la Agigea, începu Balaban.

— Hîîhhh, făcu bătrînul, drept răspuns.

— Ne-a trimis la dumneata un fost ucenic de-al dumitale. Ceapă îl cheamă.

— Hîîhhh, făcu iar bătrînul. Ceapă, Ceapă ... Ia să mă gîndesc eu ... Ahaaa! Arpagic! Măgărușul ăla iute ca un prîsnel! Da, da, da! Hîîhh! Hîîhh! Huuu!

Interjecțiile bătrînului erau derutante. Parcă erau dezaprobatoare, de nemulțumire, sau de scîrbă, sau ceva între acestea. De fapt, ele aveau o explicație foarte simplă: bătrînul avea o tuse specifică, care se manifesta în felul acesta ciudat. Balaban îl întrerupse, deși probabil că ar fi fost mai indicat să-l lase să-și termine porția de tuse.

— El zicea ... încercă el să continue.

— Hîîhh! Hîuuu! Haahhh! continuă bătrînul recitalul său, ce părea că nu se va termina curînd.

Fața îi devenise cu totul stacojie și cei doi se temură o clipă că îl vor vedea cum moare de un atac de apoplexie sub ochii lor consternați, fără să apuce măcar să vadă cheia.

Căpitanii se priveau cu îngrijorare. Bătrînul continua să emită sunete ciudate. Fiecare dintre exclamațiile sale, dacă ele puteau fi numite astfel, începea cu un „h“, continuînd apoi cu o vocală prelungită peste măsură și se încheia cu un alt „h“. Fața bătrînului devenise, între timp, vînătă.

Adam îi făcu un semn discret colegului său arătîndu-i că ar fi poate bine să i se dea nefericitului fost lăcătuș o țigară, fiindcă tusea era după toate aparențele de origine tabagică. Poate că o țigară l-ar fi remontat pe bietul om.

Balaban îi întinse pachetul său. Acesta luă o țigară, dar „ha“-urile și „hî“-urile pe care continua să le scoată nu-l lăsau să și-o aprindă. Astfel că Balaban i-o aprinse el. Bulea trase un fum, adînc. Mai urmară cîteva sunete, ca pentru încheiere, și apoi se lăsă o tăcere deplină. Nu peste mult timp bătrînul își recăpătă culoarea normală.

— Mare pișicher, da' harnic, și iute de minte, zise el fără să pomenească ceva de tusea care durase vreo cinci minute bune.

Făcu un gest către Adam, de parcă acesta ar fi arătat prin ceva că nu-l crede.

— Poftim? întrebă nedumerit acesta.

— Da, da, continuă bătrînul, iute la minte și cu mînă de aur. A fost un bun ucenic, n-am ce zice. Îmi amintesc de el, de parcă n-ar fi trecut de atunci vreo patruzeci de ani.

Zicînd aceste ultime vorbe, căzu pe gînduri și cei doi își dădură seama că dacă nu-l opresc la timp cine știe ce amintiri din tinerețe o să le povestească.

— Ceapă a zis, spuse grăbit Balaban, că numai un inventator ca dumneata putea să facă cheia asta.

Scoase din buzunar obiectul și îl puse pe masă fără alte comentarii.

Bulea nici nu se uită măcar la cheie. În mintea lui se derulau acum amintiri vechi. Privea undeva între cei doi și ochii lui apoși se luminau de plăcerea de a povesti.

— Da, da, continuă el fără să ia în seamă privirile disperate pe care musafirii săi și le aruncau, iute al dracului și isteț. He, he, pe vremea aia eram și eu tînăr. Ce-mi păsa? Da' se lovea mereu peste degete. Nu era o zi de la dumnezeu fără ca el să nu aibă de oblojit vreo tăietură sau vreo zdrelitură. Îl mai altoiam eu pentru treaba asta, dar ce folos, el tot se lovea și se tăia. Da, altfel bun băiat. Foarte bun băiat.

Bătrînul tăcu puțin și apoi întrebă, de parcă și-ar fi adus aminte de ceva:

— Şi ziceaţi că-i inventator?

— Nu, el zicea despre dumneata că eşti inventator. Nu-i aşa? Nu eşti?

Bătrînul se lumină dintr-o dată la faţă.

— Ba sînt, făcu el foarte mîndru de sine. Am făcut la viaţa mea tot felul de drăcii, care de care mai ale dracului. Şi la şantier, cît am lucrat, am făcut. Eram lăcătuş la sedeveuri şi pînă am ieşit la pensie am făcut tot felul de dispozitive. Mihai, inginerul, mai vine şi-acum pe la mine să-i spun vreo soluţie, cum zice el. Şi-i spun dacă mă duce capu'. Dacă nu mă duce, nu-i spun. Că, vedeţi voi copii, hoitu' e pe ducă, da capu' mai merge încă. Că eu meserie am ştiut cum nu ştiu mulţi prin partea locului. Şi la cursurile de calificare m-au pus să ţin lecţii. Vreo şaizeci de inovaţii am făcut la şantier. Ori poate că nu credeţi?

Cum să nu creadă. Se grăbiră să facă semne cît mai convingătoare.

— Am şi decoraţie, continuă bătrînul, ca pentru a aduce un ultim argument în faţa unor increduli.

— Ei bine, taică Buleo, interveni sfătos Adam, noi ţi-am adus una dintre invenţiile dumitale din tinereţe. Vrei să o vezi?

— Unde-i? făcu foarte interesat Bulea.

— Păi e în faţa dumitale de vreun sfert de oră. Numai că nu prea vrei să te uiţi la ea.

Şi îi arătă cheia, care stătea cuminte la mijlocul mesei. Fostul lăcătuş o luă şi ochii i se aburiră, pentru a cîta oară?, de emoţie.

— He, he, he, făcu el a aducere aminte, luînd în mînă cheia şi ţinînd-o mai departe de ochi, pentru a o vedea mai bine. Unde-o găsirăţi, flăcăi?

În glasul lui Bulea răsuna emoţia tatălui, care îşi găseşte unul dintre fiii pierduţi cu mulţi ani în urmă.

Adam aprecie că emoţia puternică ar putea să-i declanşeze un nou acces de tuse şi preîntîmpină această posibilitate turnîndu-i puţină ţuică în pahar. Apoi se pregăti să asculte noua poveste, a cărei relatare părea inevitabilă în acea zi, în care numai de poveşti avuseseră parte.

— Aveam un atelier pe o stradă care astăzi nu mai este ca înainte. Nu era mare. L-am încropit din cărămizi adunate de ici de colo, din scînduri tot așa ciupite de unde puteam și eu, că bani nu prea aveam. Era bun că nu ploua în el. Un an m-am chinuit să-l fac şi să-mi strîng ceva scule mai acătării. Eram însurat, lucram pe brînci, da' bani ca-n palmă. La început mi-a fost greu. Nu mă cunoştea lumea şi nu prea venea la mine. Și după asta, nici eu nu mai știu cum, m-am apucat de făcut broaşte. Dar nu de oricare, ci speciale, tot felul de modele care de care mai speciale. Și tot aşa, pînă mi s-a dus vestea că sînt mare specialist în broaşte de uși. Și așa au mers lucrurile pînă într-o zi a venit la mine unul gras. Am aflat că era Balotescu, îl cunoştea tot oraşul, era mare bogătaş. Mi-a cerut o broască specială, cum nu mai avusese nimeni pînă atunci. Și să fac doar două chei. M-am chinuit foarte mult cu ea, dar merita, barosanul a plătit cît i-am cerut. Cu banii luaţi pe broasca asta mi-am luat vacă cu lapte. I-am montat-o şi asta a fost tot.

— Unde i-ai montat-o?

— La uşa de la intrare. Își făcuse o vilă și voia să fie în siguranţă. Vila avea o singură intrare şi geamurile aveau grilaje foarte tari.

— Unde era vila?

— Păi, în Constanţa, de bună seamă.

— Pe ce stradă?

— Ei, că asta n-o mai ştiu. Nici după nume. Cu sistematizarea asta nu ştiu dacă aş mai găsi-o, aşa după ochi.

— Dar alte broaște ca ale lui Balotescu n-ai mai făcut? întrebă Balaban.

— He, he, eşti isteţ flăcăule! Sigur c-am mai făcut. Tot sistemul lui Balotescu, dar cu alte ace. Cum să nu fac dacă luam aşa bani buni pe ele? Că o fi vrut să ţină Balotescu în secret treaba, dar tot s-a răsuflat, și apoi să te ţii.

— Cam cîte?

— Vreo trei.

— Pentru cine?

— Păi nu ştiu dacă mai trăiesc. Or fi murit pînă acum. Dar îi ştiu, erau numai oameni cu stare.

— Care erau? Spune-ni-i, taică Buleo, te rog!

În glasul lui Balaban era o notă de disperare. Pe Adam îl pufni rîsul, dar se stăpîni pentru a nu-l contraria pe Bulea, care făcea lăudabile eforturi de aducere aminte.

— Unul era prefectul Maltopol, unul așa de mic de stat, că trebuia să poarte pantofi cu tocuri înalte ca femeile. Al doilea a fost unul Chiriță, avocat, mare hoț domnule! Da' ce mă privea pe mine? Eu i-am făcut broască, el mi-a dat banii, ce era să fac?

Într-adevăr, se gîndeau cei doi, cotropiți de o cumplită plictiseală, ce era să facă bietul om?, trebuia să ia banii.

— Dar al treilea cine a fost? Tot vreun bogătaș, nu-i așa? Precis a fost un armator, făcu Balaban haz de necaz.

— Ei, nu, că n-ai nimerit-o aici. Pe asta am făcut-o pentru un om de inimă, unul Pleșoianu. Era doctor și odată cînd mi-a fost nevasta foarte bolnavă de aprindere de plămîni a scăpat-o de la moarte. A stat lîngă ea o zi și o noapte. Și la urmă, cînd femeia era în afară de primejdie, nu a vrut să ia nici un ban. Vă dați seama ce om? Ce suflet, domnule! Și atunci m-am gîndit să-i fac și eu un bine după cum mă pricepeam și eu. A luat-o numai după ce mi-am tocat gura multă vreme. Nu voia s-o ia nici pe aia domnule, ce om! O mai fi trăind? Cine știe? A luat-o și a zis că o face cadou unui frate de al lui, farmacist, care tocmai își făcea casă. M-am dus și i-am montat-o ăluia. Asta-i tot.

— Taică, făcu Balaban ridicîndu-se, matale ai vreo treabă acum?

— Ce treabă să am? zise destul de trist Bulea. Ce treburi au pensionarii?

— Păi atunci să vii cu noi, să căutăm casele alea la care ai montat dumneata cele patru broaște.

Taica Bulea era încîntat de posibilitatea unei plimbări. Veselia lui se transmise pe căi misterioase și lui Bălan, care la ieșirea celor doi căpitani din casă se gudură foarte binevoitor pe lîngă ei.

VIII

Aurică, asudat tot de încordare, dar și de căldură, făcea minuni de îndemînare tot rotindu-se pe străzile pe care le indica bătrînul Bulea. Circulau de vreo trei sferturi de oră, dar nu găsiseră decît una dintre adrese. Bătrînul se da de ceasul morții că acolo, pe strada care acum se chema doctor Marinescu, stătuse avocatul Atanasie Chiriță. Casa fusese însă demolată. În locul ei se înălța un bloc cu patru etaje.

Apoi bătrînul păru că își limpezește amintirile. Găsiră casa unde montase el pe vremuri broasca prefectului. Casa mai exista, iar cei mai vechi locatari își aduceau aminte de cheie. Ea fusese de mult scoasă și înlocuită cu o broască yale obișnuită pentru ca toți locatarii (erau trei apartamente) să poată intra.

Nu mult după aceea găsiră și farmacia. Ținerea de minte a bătrînului se dovedea în adevăr fenomenală.

Adam intră în farmacie unde întîrzie vreo zece minute.

— Dă-i drumul Aurică, zise el intrînd în mașină.

— Ați găsit? întrebă curios bătrînul.

— Nu, broasca nu mai există. S-a făcut cu vreo opt ani în urmă o renovare și broasca a fost desființată cu grilaj cu tot.

— Și broasca? întrebă Bulea îngrijorat.

— S-a dus, taică Buleo, s-a dus. Au luat-o cei de la fier vechi împreună cu grilajul.

— Mocofanii, nepricepuții! făcu bătrînul cuprins de indignare. Să dea la fiare vechi un lucru atît de special.

Balaban îi oferi o țigară. Se temea să nu îl apuce tusea, deși bătrînul dăduse cu prisosință dovadă că nu e ramolit.

— Lasă, taică Buleo, zise el cu filozofie, așa e viața. N-ai ce să-i faci. Se duc ei și oamenii, dar-mi-te o biată broască.

Taica Bulea se mulțumi să ofteze din rărunchi.

— A mai rămas o singură adresă, interveni Adam. Pe unde o fi? Unde stătea Balotescu, taică Buleo?

— Stați puțin să mă gîndesc. Tare m-a necăjit chestia asta cu broasca dată la fier vechi. Auzi domnule...

— Nea Buleo, interveni Balaban rugător...

— Așa, ia să văd eu. Ia, ia-o la stînga, făcu el către Aurică.

Urmară o serie de cotituri, reveniri, chiar învîrteli în cerc. În cele din urmă, taica Bulea îi făcu triumfător semn șoferului să oprească. Era o stradă liniștită, cu vile frumoase, situată departe de tumultul orașului.

— Strada Putna, citi Adam.

— Înainte îi spunea Roma, zise Bulea.

— Unde-i casa? întrebă Balaban cu un oftat în care ușurarea se amesteca în chip ciudat cu exasperarea.

— Uite-o, făcu imperturbabil Bulea. Aia cu grilaje la ferestre.

Bulea dăduse dovezile unei memorii formidabile. Era bun de trimis la un concurs de longevitate intelectuală rezervat lăcătușilor pensionari.

Mașina se opri în fața unei case cu etaj și scară de marmoră străjuită de doi dragoni cu ochi bulbucați și gurile deschise, spre sperierea trecătorilor sau a eventualilor hoți. Ușa de la intrare, masivă, ca a unei fortărețe, părea făcută să dureze o veșnicie. Întăriturile de fier forjat îi dădea acest aer. De la poarta făcută, evident, tot din fier forjat, ducea pînă la scară o cărare pe care fantezia constructorului și bogăția proprietarului pardosise cu plăci de marmoră roză, minunată. Pe poartă se lăfăia o plăcuță nichelată, pe care era înscrisă cifra 2.

Adam coborî din mașină și sună prelung. Nu se produse nici un zgomot ca efect al apăsării sale energice pe butonul alb al soneriei. În casă domnea o liniște de mormînt. Căpitanul își repetă gestul. Nici de data aceasta nimeni nu apăru pentru a deschide masiva ușă. Se aplecă și studie cîteva secunde broasca. Apoi le făcu celorlalți semn să vină și ei.

Era clar. La vederea broaștei bătrînul lăcătuș Bulea începu, literalmente, să gungurească, pipăind bucata strălucitoare de oțel care avea, în locul unde ar fi trebuit să se găsească gaura cheii, trei fante subțiri dispuse radial în jurul unei găuri.

Balaban scoase cheia din buzunar și o înmînă bătrînului cu aerul că oficiază o premiere dintre cele mai importante. Acesta o introdusese cu evlavie în broască, dar fu oprit de Adam.

— N-avem ordin de percheziție, obiectă acesta. Am găsit casa, să nu ne grăbim.

— Barem să văd cum mai merge, făcu Bulea rugător, ca un copil care își găsește jucăria preferată.

Cei doi fură de acord să-i acorde acest premiu pentru memorie și bătrînul încuie și descuie broasca de vreo două-trei ori.

— Vedeți, zise el satisfăcut nevoie mare. E perfectă. Și au trecut cîțiva anișori de cînd am făcut-o.

— Bravo, taică Buleo, ziseră cei doi, cu un ultim efort.

Și-i spuseră apoi lui Aurică să-l ducă acasă.

Plecară pe jos, consolîndu-se reciproc pentru lungul timp care le fusese necesar pentru descoperirea faimoasei broaște.

IX

Cînd Balaban și Adam ajunseră la sediu, Istrate era deja de mult acolo și îi aștepta.

— Să auzim, zise Balaban, fără vreo altă introducere.

Așezat într-un fotoliu, Adam se răcorea cu ventilatorul.

— Am fost iar pe strada Vișinilor. Bătrîna nu și-a revenit încă. După spusele asistentei medicale, pînă deseară nu-i nici o speranță.

— Trebuia să insiști.

— Tovarășe căpitan, n-a fost chip. Bătrîna nu este în stare să vorbească coerent.

— Fă ce știi și obține informațiile de care avem nevoie. Eventual poți să-i faci curte asistentei.

— Am înțeles.

— Bine, reveni Balaban, dar dacă bătrîna nu este persoana indicată să-ți dea relații despre cele care s-au petrecut aseară? Ce faci în cazul acesta?

Istrate nu știa pe moment ce avea să facă într-un astfel de caz și, pentru acest motiv, nu răspunse nimic. Balaban nu insistă. Problema i se părea destul de lăturalnică. Intuiția îi spunea că Berindei este omul care trebuie să fie avut în vedere în primul rînd. Dacă îi verifica alibiul, o făcea pentru ca toate operațiile necesare într-o anchetă să fie executate. Chiar și dacă ele nu aduceau cine știe ce servicii descoperirii criminalului.

— Du-te acum, îi zise el lui Istrate, şi află cine locuieşte pe strada Putna la numărul doi. Află şi numărul de telefon, dacă există aşa ceva acolo.

Istrate dispăru.

Balaban ridică receptorul şi formă un număr.

— Cu procurorul Ifrim, zise el.

Şi, după o mică pauză:

— Alo! Aici căpitanul Balaban. Vă rog să pregătiţi un mandat de percheziţie pentru imobilul din strada Putnei numărul 2... Da, da, e în legătură cu cheia, am găsit broasca la care se potriveşte... E în ordine.

Apăru Istrate şi îi dădu lui Balaban o notiţă cu informaţiile căutate. Neîntîrziat căpitanul formă numărul respectiv şi aşteptă.

— Nu răspunde? întrebă Adam, lăsînd ventilatorul pe masă.

Pînă atunci fusese preocupat să se răcorească, lăsînd, după cum era şi firesc, conducerea operaţiunilor în seama lui Balaban. Balaban dădu negativ din cap. Apoi puse receptorul în furcă.

— Rămînem deci înţeleşi, îi zise el lui Istrate.

— Da, să trăiţi.

— Vezi, nu uita de Coca Ionescu şi de maestrul Nicolau.

— Nu uit.

— Bun. Să mergem.

De data aceasta i se adresase lui Adam.

X

În biroul procurorului Ifrim domnea căldura, în ciuda eforturilor eroice pe care le făcea un ventilator.

Procurorul, în cămaşă, citea atent ceva. Le făcu celor doi semn să se aşeze şi-i rugă să-l scuze doar cîteva minute.

— Ei, făcu el închizînd dosarul, cine e Sherlock Holmes şi cine e doctorul Watson?

— Eu aş zice s-o lăsăm moartă, zise cam acru Balaban, pe căldura asta nu e comod nici să fii tu însuţi, dar-mi-te altcineva. Am găsit casa.

— Am înţeles asta.

— E locuită, continuă Balaban, de un anume Vasile Nicolaide, sculptor, 35 de ani. La telefon nu răspunde nimeni.

— Poate că e la serviciu, presupuse Ifrim.

— Nu-i angajat nicăieri.

— Bine, ordinul e făcut. Dar acum n-am timp să vin şi eu. Aşa că o să ne întîlnim la ora 16. Cum staţi cu investigaţiile?

— N-am progresat prea mult, răspunse Balaban. Pista Berindei rămîne în continuare nelămurită.

— Nici cea care poartă numele rar de Dan Ionescu nu e mai clară, completă Adam.

Procurorul ridică privirea din dosarul pe care îl foileta şi-i aruncă lui Adam o privire oarecum mirată. Era îndreptăţit să se mire, deoarece acesta dăduse dovadă pînă atunci de o sobrietate cu totul deosebită, nearătînd prin nimic că este un amator de glume sau de jocuri de cuvinte.

— OK, zise el pentru despărţire, făcîndu-i lui Adam un semn cu ochiul.

XI

Restaurantul „Tomis“ era pustiu. Căldura de afară nu îndemna pe nimeni să se închidă într-un local, chiar de lux cum era acesta. Chelnerii se strînseseră în jurul frigiderului cu preparate de bufet, care bîzîia monoton. În jurul lui era, după toate aparenţele, un microclimat suportabil. Tot în preajma frigiderului, dar de cealaltă parte, în salon, stăteau la una dintre mese cei doi căpitani: Balaban şi Adam. După uriaşa căldură din maşina lui Aurică, atmosfera din local era de-a binelea răcoroasă. Mîncaseră cu poftă şi acum îşi permiteau cîte o țigară. Fuseseră serviți surprinzător de repede. Probabil că intervenise simțul psihologic al chelnerului.

— Să bem și cîte o cafea, ce zici? propuse Balaban.

— Parcă nu aș mai bea nimic după paharul acesta cu apă minerală, răspunse Adam. Presimt că ospătarul o să întîrzie cu cafelele. Nu se poate să nu-și dea în petic cu ceva. Îți dai seama? Că mîncarea ne-a servit-o ireproșabil, de necrezut. Este firesc ca acum să urmeze revanșa. De ce să nu ne ridicăm ca niște înțelepți și să plecăm liniștiți, fără nici o discuție, felicitîndu-ne că am obținut o asemenea performanță?

În fața acestei argumentări Balaban cedă.

Afară îi lovi un val de aer cald.

— Nu e corect din partea climei, zise Balaban. Nu joacă cinstit. Cînd avem un caz atît de complicat, ar trebui să fie niște nori, chiar și cîte o ploicică scurtă. Nu?

— Într-adevăr, intră Adam în joc. Dar și voi sînteți vinovați. Noi la București avem un serviciu ce provoacă ploi artificiale ori de cîte ori avem nevoie pentru a ne concentra în vederea descifrării unor enigme polițiste. Știi, pe ploaie și pe vreme noroasă creierul funcționează mult mai bine.

Și dialogul lor, ce făcea haz de necaz, se termină aici, printr-un oftat unanim.

Nu departe de restaurant era o tutungerie. De parcă ar fi fost înțeleși dinainte, cei doi amatori de vreme noroasă intrară fără un cuvînt spre a-și reîmprospăta rezervele de țigări.

Ieșind, își aprinseră cîte o țigară. Viața avea totuși și părțile ei plăcute.

Pășeau meditativi, cînd Balaban se auzi chemat pe nume, parcă de la o mare depărtare. După un scurt moment de derută își dădu seama că strigătul venea dinspre un gang, la ieșirea căruia era instalată o gheretă pentru vînzarea lozului în plic. Din gheretă le făcea semne prietenoase Popescu, nea Popică, cu care Balaban jucase de cîteva ori table într-un părculeț situat în apropiere de locuința sa.

Ghereta era lipită de zidul de piatră al gangului, asigurîndu-i celui ce stătea în ea un soi de frigider natural. La răcoarea zidului se mai adăuga și umbra din gang.

Numai astfel se explică veselia cu care bătrînul tablagiu îi întîmpină.

— Ce mai faci? deschise Popescu discuţia.

— Nu prea fac, răspunse în doi peri căpitanul.

— Încotro? Mergeţi la baie, te pomeneşti.

— O să mergem noi şi la baie, fii liniştit, dar acum avem ceva treabă. Uite, nea Popică, îţi recomand un prieten.

Adam se recomandă ceremonios.

— Şi dînsul zice că ştie table? întrebă pişicher nea Popică.

Balaban zîmbi, amintindu-şi de enervarea care îl cuprindea pe bătrîn ori de cîte ori pierdea la nobilul joc.

— E mai bun ca mine, zise el numai ca să-i facă în necaz bătrînului.

— Sînt brăilean, prinse din zbor intenţia Adam. Şi am diplomă.

— Lasă, zise bonom Popescu, am mai văzut eu zmei din ăştia. Cu zarul să mă baţi, nu cu gura.

— Păi, o să facem noi o partidă o dată şi o să vedem cum stă treaba, zise împăciuitor Adam.

Bătrînul Popescu dădea semne vizibile că are pentru table o pasiune nemaipomenită.

— Ce-o mai fi făcînd Mişu? întrebă Balaban pentru a schimba vorba.

— Păi la ora asta, zise Popescu, cred că se freacă de fustele neveste-mi. A luat azi carne şi vă daţi seama că acum dragostea e mare.

— Dar cine-i Mişu? întrebă Adam, care nu fusese atent la amănuntele date de Popescu.

— Cine e Mişu? făcu pe miratul Popescu. Nu ştii cine e Mişu? E un motan de vreo 6 kilograme, care mănîncă încă pe atît. E spaima cartierului. Nici unui cîine nu-i e la îndemînă să se lege de el. Are însă un defect.

— Mişu n-are defecte, se împotrivi în glumă Balaban.

— Ba are, că-i negru. Toţi îl înjură cînd se întîlnesc cu el.

Mai discutară cîtva timp pe tema motanului lui Popescu, despre care Adam află cu mirare că are obiceiul de a-şi urma stăpînul, întocmai ca un cîine. Cei doi căpitani își prelungeau răgazul de prînz cu încă cîteva minute. Apoi îi urară lui Popescu vînzare bună și se depărtară.

XII

Istrate îi aștepta. Le ieși chiar înainte și le comunică sosirea Cocăi Ionescu. Aceasta fu introdusă fără întîrziere în biroul lui Balaban. Era o femeie la vreo 28 de ani, foarte elegantă, îmbrăcată într-o salopetă, dacă i se poate spune astfel, de mătase albă, închisă în față cu un fermoar. Acesta era parcă prea scurt și se termina pe undeva în dreptul plexului solar. Femeia era blondă, bine bronzată, cu ochi mirați artificiali și gură senzuală. Aerul de păpușă era însă întrucîtva stricat de bărbia prea voluntară.

Căpitanul Balaban se prezentă scurt. Femeia își rosti, la rîndul ei, numele cu o voce plăcută, bine timbrată.

— Domnișoară, începu Balaban...

— Doamnă, preciză cu demnitate blonda femeie.

— Da, vă rog să mă scuzați. Iată despre ce este vorba. Vă dați seama că nu v-am fi chemat atît de urgent dacă nu s-ar fi petrecut niște evenimente foarte grave.

— Totuși, replică suav doamna Ionescu, poate că nu ar fi fost nevoie să trimiteți sectoristul după mine. Toți vecinii o să zică că am furat ceva de la mare sau că m-am destrăbălat și a trebuit să fiu adusă înapoi cu miliția.

În mod curios, deși rostea asemenea amare reproșuri, fața Cocăi Ionescu rămînea imobilă. Doar buzele se mișcau, articulînd cu eleganță cuvintele.

— Numele și prenumele, se auzi vocea lui Balaban.

— Vi le-am mai spus doar, ciripi femeia mirată.

— Numele și prenumele, zise din nou Balaban, pedepsind-o pe doamna Ionescu pentru vorbele necugetate pe care le rostise mai înainte.

— Coca Ionescu.

— Vîrsta.

— 29 de ani.

— Ocupaţia.

— Casnică.

— Domiciliul.

— Bucureşti, strada Aluniş numărul 43, sectorul 4.

— Cu ce se ocupă soţul dumneavoastră?

— Lucrează la I.G.J.M.N. sectorul patru.

— Cînd aţi sosit pe litoral?

— În 20 se va împlini o lună.

— De cînd îl cunoaşteţi pe Dan Ionescu?

— Pe Da-Dan, se bîlbîi femeia cuprinsă brusc de nelinişte.

— Da.

— De mult.

— Mai exact, vă rog.

— Din 21 iunie.

— Cum l-aţi cunoscut?

— Pe plajă. Mi-a cumpărat, din proprie iniţiativă, o îngheţată. Apoi am intrat în vorbă. E un tînăr distins şi respectuos. Seara m-a invitat la bar. Așa ne-am cunoscut. Dar, pentru numele lui dumnezeu, ce-a făcut?

— Un tînăr atît de distins și de respectuos nu putea să facă nimic grav.

— Totuşi ... miliţia ...

— Ce-aţi făcut aseară?

— Am plecat la Bucureşti. Ştiţi doar.

— Înainte de a pleca.

— Dimineaţa am fost la ghiol şi apoi la Mamaia pe plajă.

— Singură?

— La ghiol, da. La Mamaia cu Dan Ionescu.

— Apoi?

— Apoi ne-am plimbat, iar pe la ora 19 mi-am făcut bagajele. După aceea am plecat la gară.

— Bagajele au rămas la hotel, interveni Istrate impasibil.

— Bagajele, spuse femeia cam enervată, pentru prima oară de cînd discuta cu Balaban, adică sacoşa de voiaj pe care o am cu mine şi acum. Nu aveam de gînd să plec definitiv la Bucureşti. M-am dus doar pentru a rezolva nişte probleme personale. Urma să mă întorc peste cîteva zile.

— Vă rog să-mi relataţi ce aţi făcut după plimbare. Fără amănunte.

— Da, vă spun. Am venit la hotel. Dan m-a aşteptat în hol. Eu am urcat şi m-am pregătit pentru plecare. Apoi am coborît. Dan juca flipper. Ne-am urcat în maşină şi . . .

— A cui este maşina?

— A mea. Am venit cu maşina, pentru ca să am o mai mare libertate de mişcare.

— De ce n-aţi plecat cu maşina la Bucureşti?

— O, nu! Nu suport să fac drumuri prea lungi la volan. Mă extenuează.

— Bine, dar la mare cum aţi venit?

— M-a adus soţul meu.

— Dar el de ce nu a rămas aici?

— A doua zi a plecat în străinătate pentru un schimb de experienţă. Nu s-a întors încă.

— Deci v-aţi urcat în maşină. Apoi?

— Da. Am făcut un mic popas în oraş ca să cumpăr nişte suveniruri după care am plecat direct la gară. Acolo am aşteptat trenul, m-am urcat, am ajuns cu bine la Bucureşti . . .

— Suficient. Unde a rămas maşina?

— Maşina am lăsat-o în grija lui Dan. A refuzat să o folosească în lipsa mea şi a spus că o parchează în faţa hotelului.

— Mulţumesc, încheie Balaban discuţia, am terminat.

Coca Ionescu se ridică şi se îndreptă spre uşă. Avea o ţinută în adevăr frumoasă. În uşă fu oprită de vocea lui Balaban.

— Vă rog să nu părăsiţi oraşul. Vă vom anunţa noi cînd o să puteţi pleca.

Femeia dădu afirmativ din cap. Apoi, fără să se mai poată stăpîni, întrebă ce a făcut Dan Ionescu şi dacă este cumva arestat. Cînd află că e liber, o bucurie evidentă îi invadă trăsăturile.

— Am adus-o cam degeaba de la Bucureşti, îşi dădu Istrate părerea.

— Poate nu chiar degeaba, zise Balaban.

Adam dădu aprobator din cap.

O bătaie scurtă în ușă se făcu auzită și apoi își făcu apariția ofițerul de serviciu.

— Tovarășe căpitan, comunică acesta, e aici tovarășul Nicolau, venit din București.

— Să poftească, zise Adam, înainte ca Balaban să apuce să rostească aceleași cuvinte.

În încăpere își făcu apariția un bătrîn de vreo 65 de ani, mic de statură, cu o față jovială. Avea un trabuc între dinți. Chelia sa socratică era înconjurată de o coamă de păr alb, foarte strălucitoare, ca un nimb. Se mișca foarte repede, dovedind că fusese la vremea lui un amator de sport.

— Vă salut maestre, îl întîmpină Adam. Mă bucur că ați venit așa de repede. Nu vă lăsați dumneavoastră foștii elevi la ananghie.

— Adevărat, îl aprobă bătrînul, dar să știi că pentru mine escapade ca aceasta sînt sănătate curată. Ca pensionar mă plictisesc de moarte.

— Nu prea cred. Știu eu că laboratorul central de criminalistică vă solicită foarte des. Nu se pot ei dispensa de un specialist de talie europeană cum sînteți dumneavoastră.

— Ei, lasă, lasă, fără laude! Mă mai cheamă, e adevărat. Dar una e cînd te cheamă și alta cînd ești acolo zi de zi, în miezul problemelor.

Adam îi prezentă pe Balaban și Istrate.

— Am venit într-un suflet, zise Nicolau, instalîndu-se într-un fotoliu. La București e o căldură infernală.

— Și aici e la fel.

— Este, zise Adam, dar aici miroase a mare. Mai bate cîte o boare de vînt. Seara e răcoare.

Nicolau stinse cu energie trabucul în scrumieră. Gestul acesta părea să însemne că timpul discuțiilor pe teme diverse a trecut și e momentul să se discute treburi mai serioase. Într-adevăr, bătrînul rugă să fie pus la curent cu ce se petrecuse.

— Ieri, începu Adam, care obținuse încuviințarea tacită a lui Balaban, a fost găsit cadavrul unei femei, Paula Berindei. Analizele au arătat că a fost otrăvită. Toxicologul de aici . . .

— Cum îl cheamă? întrebă Nicolau.

— Cătuneanu, interveni Balaban.

— Îl cunosc, i-am fost profesor. E un băiat foarte bine pregătit. Deci...

— Cătuneanu a depistat o substanţă necunoscută, a cărei ingerare a produs moartea. Singur însă nu s-a putut descurca. Şi, astfel, ne-am gîndit la dumneavoastră.

— Mulţumesc, băiete, zise Nicolau. Mulţumesc. Sînt însă cam supărat pe Cătuneanu. Cu utilajul modern de care dispune şi cu pregătirea lui putea să se descurce şi singur.

— Să ştiţi, interveni Balaban, că-şi dă tot interesul. Nu s-a dat bătut şi de azi-dimineaţă lucrează într-una. Noi v-am chemat pentru a mări viteza stabilirii exacte a substanţei respective, despre care nu ştim aproape nimic la ora actuală.

Balaban surîse misterios:

— Şi poate că el nu reuşeşte să se descurce avînd ca aliat doar timpul.

— Ei, şi dumneata mă flatezi? Ei, bine! O să văd despre ce este vorba. Mă duc chiar acum la laborator.

Îşi aprinse un nou trabuc, ca pentru a marca trecerea operaţiilor într-o nouă fază şi ieşi lăsînd în urma lui un nor înecăcios de fum.

— Istrate, zise Balaban, ai două sarcini de îndeplinit. Fii atent!

Istrate arboră mina celui ce ascultă cu toată atenţia de care este capabil.

— Uite ce faci: te duci mai întîi la circulaţie şi te interesezi de accidentele petrecute ieri seară. Vezi dacă nu cumva maşina doamnei Coca Ionescu a făcut vreunul dintre aceste accidente. Afli toate amănuntele. Te previn că, după cît se pare, dacă această maşină a făcut un accident, a părăsit locul faptei. Eventual atrage-le atenţia celor de la circulaţie asupra acestei maşini. Se află în faţa hotelului „Neptun“. Nu e sigur, dar după toate aparenţele, acolo e. După aceea te duci imediat la doamna aceea cu cîinele şi vezi dacă nu cumva s-a însănătoşit. Asta e tot.

XIII

Istrate traversă grăbit curtea interioară a miliției, îndreptîndu-se spre birourile celor de la circulație. Intră în biroul căpitanului Anghelide, cel care era cel mai în măsură să îi furnizeze datele ce îl interesau. Căpitanul nu era singur. În fața lui se frămînta un bărbat scund, brunet, ale cărui haine pătate de ulei îi indicau destul de clar profesia.

— Ei? se auzi vocea groasă a căpitanului.

— Am greșit, tovarășe căpitan...

— Parfenie, tot o să-ți...

— Nu, vă rog, tovarășe căpitan, nu-mi retrageți autorizația. O să-mi moară copiii de foame, o să...

— Dar cînd ai făcut reparația, nu te-ai gîndit la copii?

— Nu m-am gîndit. Am greșit, să trăiți, tovarășe căpitan...

— Lasă astea, Parfenie. Să recapitulăm! Ia spune încă o dată cum s-au petrecut lucrurile!

Între timp căpitanul îl întrebase pe Istrate cu ce îi poate fi de folos, dar locotenentul, cuprins de o inspirație subită îl rugă să termine mai întîi interogarea lui Parfenie.

— Păi, zise cu voce pierdută Parfenie, să tot fi fost ora 8 seara. Ba nu, era trecut de 8, că la 8 fix a venit cineva la noi în vizită și ăștia-s punctuali nevoie mare, mai ales cînd vin la televizor. Eu eram în garaj, mă spălam pe mîini cu niște benzină că tocmai dădusem jos o cutie...

— Lasă amănuntele, Parfenie, treci la subiect!

— Pe sub ușa garajului am văzut lumina unor faruri. Fază mare, fază mică, iar mare, iar mică. Asta nu vrea să clacsoneze, mi-am zis eu. Am deschis poarta. Într-o „Dacie 1300“, un tînăr îmi făcea semne să iau din drum găleata cu benzină din care mă spălasem. Am văzut numaidecît că aripa din dreapta și bara de protecție erau lovite destul de tare. Tînărul mi-a spus că pînă dimineața mașina trebuie să fie gata, că nu-i a lui. Mi-a spus că a lovit un stîlp. Era cam zăpăcit. Tot timpul repeta că banii nu contează. Am făcut treaba, dimineaţa omul mi-a adus banii şi a luat maşina. Asta-i tot.

— Bine Parfenie, treci şi semnează declaraţia. De întîlnit ne mai întîlnim noi, fii fără nici o grijă.

După ce Parfenie ieşi, Anghelide ridică întrebător din sprîncene spre Istrate.

— Tovarăşe căpitan, începu Istrate, a cui este maşina reparată de acest Parfenie?

— A unei femei din Bucureşti, numită Coca Ionescu.

Faţa lui Istrate se lumină. Nimerise la ţanc. Îl puse la curent în cîteva vorbe pe Anghelide, cerîndu-i apoi amănunte cu privire la maşina accidentată.

— Aseară un biciclist a fost lovit de o maşină, relată căpitanul. Omul a avut noroc, fiindcă a fost proiectat în şanţul plin de iarbă cosită. Şoferul a crezut că accidentatul a murit, şi a fugit. Şoferul unui camion, care a sosit imediat la locul accidentului, l-a luat pe cel lovit şi l-a dus la spital. Apoi ne-a anunţat pe noi. Cercetările ne-au dus către Parfenie, un vechi client al nostru şi de la acesta la maşina cu care s-a făcut accidentul, proprietatea lui Petre Ionescu, din Bucureşti.

Lucrurile erau clare. Dan Ionescu era autorul accidentului şi afirmaţiile făcute de el faţă de Balaban se dovedeau exacte în ceea ce priveşte ora sosirii la locul crimei.

Istrate se îndreptă apoi spre strada Vişinilor. Uşa camerei în care stătea bătrîna Sara se deschise ca şi prima oară, şi locotenentul fu măsurat de sus pînă jos de ochii galbeni ai cîinelui. Istrate intră şi urcă pe scară. În camera bolnavei decorul se schimbase: infirmiera dispăruse, patul era acoperit cu o cuvertură din alte vremuri, mirosul de medicamente era înlocuit cu cel al uleiului care ardea într-o candelă. Într-un fotoliu aşezat în faţa ferestrei era instalată bătrîna doamnă Sara, refăcută ca prin minune, cu o mină destul de bună.

Locotenentul se prezentă. Nu îi fu prea greu să afle ceea ce îl interesa. Doamna Sara, care dovedea un foarte bun simţ al observaţiei, îl văzuse pe cel care pîndea şi i-l descrise foarte minuţios. Fusese Berindei, fără nici o îndoială. Nefericitul soţ nu minţise. Avea un alibi.

XIV

În biroul lui Ifrim sosiseră Balaban și Adam. Maestrul Nicolau rămăsese la laborator, unde Cătuneanu reintrase în emoțiile uitate ale examenelor de toxicologie.

Ifrim se pregătea de plecare, strîngîndu-și dosarele.

— Marlowe, îi zise el lui Balaban, dă, te rog, un telefon la sculptor. Poate a venit.

Căpitanul se conformă. După ce formă numărul și stătu cîtva timp cu receptorul la ureche, făcu un semn de negație.

— Nu răspunde.

— Ei, zise Ifrim, pe cai. Mergem pe strada Putna, pentru a face o vizită oficială sculptorului.

Urcară cu toții în mașina lui Aurică, care demară ca de obicei, brusc. Șoferul era vesel. Fluiera în surdină o melodie săltăreață, înlocuind pe semne radioul, care era stricat de vreo cîteva zile.

— Ce-i Aurică? îl întrebă procurorul. Ce-ai pățit de ești așa vesel?

— Ați auzit de Păltinișan, tovarășe procuror?

— Care Păltinișan, hoțul de buzunare?

— Ei, și dumneavoastră, tovarășe procuror! Păltinișan fotbalistul. Acela de la I.M.U. Medgidia. Un băiat înalt și zdravăn, foarte bun băiat. Dă niște goluri cu capul de parcă le pune cu mîna. Are și șut. E ceva nemaipomenit, zău așa. Pe onoarea mea, tovarășe procuror.

— Exagerezi, Aurică, îl necăji Balaban.

— Nu mint tovarășe căpitan, zău că nu mint. Caraman e vax pe lîngă băiatul ăsta.

— Caraman e atacant de clasă. Nu poți să-l compari, așa, cu oricine.

— Nu zic, e bun și el, dar băiatu' ăsta e omul care ne trebuie. Abia aștept să-l văd duminică în amicalul cu Dinamo.

Aceasta fu ultima replică a discuției despre nemaipomenitul atacant. Mașina frînă brusc. Ajunseseră în strada Putna la numărul 2.

— Frumoasă casă. Nu o prea duce rău sculptorul nostru.

— A fost pe vremuri a unuia Balotescu, un bogătaş, îl informă Adam.

— Se pare că parterul a fost modificat. Nu se prea potrivesc pereţii aceştia de sticlă cu ansamblul. Probabil că Nicolaide, pentru atelier...

Urcară cu toţii scările de marmoră. Balaban sună prelung. Zgomotul soneriei se auzi şi de afară, dar nici de această dată nimeni nu apăru pentru a deschide masiva poartă.

Lui Adam îi reveni cinstea de a proba cheia pe care taica Bulea o lăudase atît. Intrară fără dificultate, mai întîi într-un hol somptuos pardosit cu dale cam ţipător colorate. Lambriurile dădeau interiorului un aer de bogăţie obţinută peste noapte. Din hol intrară într-o cameră de zi, foarte mare şi ea. Un uriaş cămin îi făcu să se gîndească o clipă la filmele cu castele scoţiene. În faţa acestuia se lăfăiau două foarte mari blăni de urs alb.

O uşă glisantă lega camera de zi de atelier. Aceasta era cea mai mare încăpere a casei. Se pare că fusese obţinut prin desfiinţarea uneia sau chiar a două camere. Blocuri de piatră erau împrăştiate prin toate părţile, sculele cele mai diferite ca mărime şi conformaţie erau înşirate pe un perete.

Sub scule se afla trupul unui bărbat de vreo 34—35 de ani.

— Cine este? întrebă Ifrim.

— Sculptorul Vasile Nicolaide, răspunse Balaban, care se uita în buletinul de identitate găsit într-un portvizit aflat pe o măsuţă, la vedere.

Trupul era neînsufleţit. Paloarea cadaverică îi cuprinsese de mult trăsăturile. O zgîrîietură relativ proaspătă cobora pe obrazul drept pînă aproape de bărbie.

Adam ieşi.

Nicolaide fusese un bărbat bine. Înalt, suplu, cu mîini musculoase de atlet.

În cameră plutea un miros slab, pe care cu toţii îl cunoşteau.

— Cianură? întrebă procurorul.

Aşa se pare că era.

— Am chemat specialiştii, spuse Adam intrînd din nou în atelier. În cinci minute vor fi aici.

Dovezi ale legăturii cu Paula Berindei fură găsite foarte repede. În sertarul unei comode, ce se afla într-un colț al atelierului, găsiră o fotografie care îi înfățișa pe cei doi la Babele. Erau înlănțuiți și expresiile lor nu lăsau nici un dubiu în privința naturii relațiilor dintre ei.

— Nu degeaba era gelos bietul Berindei, filozofă Istrate.

Apărură și specialiștii, însoțiți de medicul legist. Se răspîndiră cu toții car e încotro, fiecare după specialitatea lui.

Medicul se ocupă de cadavru.

— A murit acum 16—17 ore, zise el după o scurtă examinare.

— La două ore și ceva după Paula Berindei, șopti Balaban, mai mult pentru sine.

— Aparențele indică o moarte prin otrăvire cu cianură, continuă medicul, deși au anumite îndoieli în această privință.

— Nu e sigur? întrebă Balaban cu interes.

— Nu prea. Caracteristicile otrăvirii cu cianură sînt cam slab reprezentate.

— Stă totuși de 16 ore aici.

— Vói da toate amănuntele după autopsie.

Fotograful terminase. Cadavrul fu ridicat.

Ceilalți specialiști lucrau de zor. Casa era foarte mare, așa că aveau ce face.

— Vii? îl întrebă Balaban pe Adam.

— Să discutăm cu vecinii?

— Da.

— Să mergem.

— Ne întîlnim la birou, zise Ifrim în chip de la revedere.

XV

Casa în care locuise Vasile Nicolaide era chiar în colțul străzii. Avea un singur vecin apropiat. În partea dinspre strada care purta numele curios de Clarinet se întindea un teren viran, pe care se puteau vedea urmele vagi ale unei construcţii, care fusese începută cu mult timp în urmă, dacă se judeca după muşchiul care acoperea bolovanii fundaţiei. Vizavi se afla o şcoală profesională, mai precis spatele ei, lipsit de ferestre. Nu prezenta interes.

Rămînea deci numai casa de la numărul 4. Era şi ea destul de frumoasă, deşi mult mai modestă în comparaţie cu pretenţioasa ei vecină.

Balaban sună. Înăuntru se auzi distinct un lipăit de papuci. Apoi uşa se deschise şi în cadrul ei îşi făcu apariţia o femeie tînără, de vreo 30 de ani, îmbrăcată într-o haină de casă.

— Bună ziua, salută Balaban. Sîntem de la miliţie şi am dori să ne daţi nişte relaţii.

— Elena, cine-i? se auzi din casă o voce bărbătească.

— De la miliţie, răspunse femeia. Poftiţi înăuntru, zise ea apoi, adresîndu-se celor doi.

Trecînd prin holul unde alături de o bicicletă de copil se afla şi o trotinetă şi alte jucării de tot felul, intrară în sufragerie. Era o cameră aranjată într-un mod cam curios, cu două tipuri de mobilă. Stăpînii casei nu doriseră, din cine ştie ce motive, să se despartă de cea veche şi păstraseră anumite piese alături de cele noi, în ciuda evidentei nepotriviri.

Din camera din fund îşi făcu apariţia imediat un bărbat de statură potrivită, cam obez, cu o chelie care îi dădea un aer prosper. Să tot fi avut 35 de ani. Îşi aranja cutele din spate ale cămăşii. Faţa lui uşor congestionată dovedea că se îmbrăcase într-un timp record, schimbîndu-şi toaleta în cinstea noilor veniţi.

Cei doi se prezentară.

— Luaţi loc, îi invită bărbatul. Pe mine Crişan mă cheamă. Crişan Nicolae.

Un băieţaş de vreo 10 ani apăru din încăperea alăturată şi se duse lîngă maică-sa, curios să audă cele ce se vor discuta.

După ce se aşezară cu toţii, Crişan întrebă despre ce este vorba, arătîndu-se gata să dea toate relaţiile necesare.

— Este vorba despre vecinul dumneavoastră, zise Balaban, Vasile Nicolaide.

— Am văzut că au apărut nişte maşini. A făcut ceva nepermis?

— Lăsaţi, o să vă spunem noi mai tîrziu, spuse Balaban, făcînd un semn discret din cap către puştiul ce asculta cu mare curiozitate ce vorbeau cei mari.

Crişan înţelese.

— Cam ce vă interesează? Ştiţi, noi prea multe nu ştim. Nici n-am avea de unde. Sîntem vecini şi atîta tot. N-am avut relaţii prea apropiate.

— Spuneţi-ne tot ce ştiţi despre el, fără să faceţi vreo distincţie între lucrurile pe care le socotiţi demne de interes şi cele despre care credeţi eventual că nu ne-ar putea interesa. Situaţia creată face ca tot ce se referă la el să fie semnificativ pentru noi.

— Cînd ne-am mutat noi aici, începu Crişan, Nicolaide locuia deja în casa vecină. Am aflat mai tîrziu că moştenise vila de la o rudă îndepărtată, în lipsa unor alţi moştenitori. S-a nimerit ca vila să fie liberă şi aşa a ajuns în Constanţa. Înainte de a sta aici, locuise la Bucureşti. Este un om liniştit. Dealtfel, trec zile şi chiar săptămîni uneori, fără să ne întîlnim. Bani are. Nu din sculptură, fiindcă după cîte am auzit eu prea talentat nu este. În schimb, ia parale bune pentru diferite lucrări de artizanat. E membru al fondului plastic şi după cîte ştiu obţine mereu contracte. După ce predă o lucrare mai mare, adică un număr oarecare de piese de artizanat, pentru care a obţinut comanda, nu mai pune mîna un timp pe nimic. Nu e însurat şi nici nu cred că simte nevoia. Are foarte multe femei. În sezon mai ales le schimbă ca pe şosete. Una vine alta pleacă.

— E băiat drăguţ, interveni doamna Crişan, aşa că este explicabil.

Crişan nu-i aruncă privirea furioasă pe care soţii o lansează în asemenea cazuri.

— Aşa-i, dragă, zise el calm. Totuşi nu oricine care are un avantaj ca acesta face ca vecinul nostru. Dar să nu uit. În ultima vreme vecinul Nicolaide a dat semne că s-a liniştit. De vreo şase luni a cam rărit-o cu chefurile şi cu femeile. Se pare că s-a oprit la una singură. L-am văzut cu ea şi prin oraş o dată; îl vizita destul de des şi acasă.

Cred că ea l-a schimbat în bine. A început să şi sculpteze, după o pauză de mai bine de doi ani.

Balaban scoase din buzunar poza găsită cu puţin timp înainte în casa lui Nicolaide şi i-o arătă lui Crişan.

— Ea este, zise acesta fără nici o ezitare. Aşa-i nevastă?

— Da, da, încuviinţă aceasta. Absolut sigur că ea este.

— Ce altceva ne-aţi mai putea spune? interveni Adam, pentru prima oară, în discuţie.

— Păi, altceva nu prea ştiu ce aş putea să vă spun. Nu prea eram apropiaţi. Dacă am discutat de cînd sîntem vecini de zece ori cu el, e mult.

— Amintiţi-vă, totuşi, continuă Adam, vreo întîmplare ieşită din comun, care v-a rămas în memorie.

— N-am remarcat nimic deosebit niciodată, în afară de cele pe care vi le-am povestit.

— Dumneavoastră? se adresă Adam soţiei lui Crişan.

— Nici eu nu ştiu ce să vă spun.

— Cînd aţi văzut-o ultima dată pe persoana din fotografie?

— Ultima dată? se gîndi femeia. Păi să vedem ... Da, nu mă înşel. Ieri după-masă.

— A stat mult?

— Nu ştiu, răspunse femeia. Am văzut-o doar cînd a intrat. Eu tocmai ieşeam cu copilul, ca să mergem la croitor.

— Da, da, totul a decurs normal. Nimic deosebit.

În vocea lui Balaban răzbătea nemulţumirea. Această remarcă a sa se dovedi salutară deoarece ea îl încurajă pe băiat să cuvînteze.

— Nene, zise el dezgheţat, ieri a venit o macara pe stradă.

— Da? Era mare?

— De cinci tone, nene.

— De unde ştii asta, băieţaş?

— Mi-a spus nea Vasile. Era în curte. Au luat o ladă mare.

Balaban se învioră brusc.

— Ce ladă? făcu el. Ia povesteşte-mi cum a fost. Ia te uită! Macaraua a ridicat o ladă mare. O fi încărcat-o într-un camion, nu?

— Da, confirmă puştiul. Şi camionul era foarte mare. Era din ăla cehoslovac, care cînd este neîncărcat are roţile strîmbe.

— Şi cum au încărcat-o?

— Păi au legat-o cu nişte cabluri şi apoi macaraua a ridicat-o. Nea Vasile le spunea tot timpul să aibă grijă. Să nu cumva să o spargă.

— O fi fost statuia la care lucra de un timp încoace interveni Crişan. Tu n-ai văzut nimic? o întrebă el pe soţie.

— Nu am văzut. O fi fost dimineaţa, cînd eu eram plecată la piaţă. Atunci a fost? îl întrebă pe băiat.

Acesta confirmă.

— Aţi văzut statuia? îl întrebă Adam pe Crişan. Ştiţi ceva despre ea?

— De văzut, n-am văzut-o. Dar o dată, mai de mult, m-am întîlnit întîmplător cu Nicolaide la restaurantul „Tomis". Serbam ziua de naştere a unui coleg de birou şi intrasem şi noi să bem cîte o bere. El era singur la o masă şi părea foarte bine dispus. Am schimbat cîteva vorbe cu el şi mi-a spus că în sfîrşit a dat marea lovitură. Credeam că este vorba iarăşi despre vreo comandă de artizanat, dar nu era aşa. De data asta lucra la o statuie.

— Interesant, zise Adam, doi ani nu sculptează şi apoi deodată primeşte o comandă.

Cîteva minute domni tăcerea.

— Dar acest Nicolaide nu are vreo curiozitate, întrebă Balaban, ceva, o pasiune, o preferinţă mai ciudată? Ia gîndiţi-vă bine.

— Curiozităţi? medită Crişan. Nu cred că mai are ceva în afară de cele pe care vi le-am spus. Ba nu, ia staţi. Îmi mai aduc aminte de ceva. Îi plăceau jocurile de noroc. Din lăcomie. Juca sume mari la loto şi la pronoexpres. Mai avea şi o boală, că altfel nu pot să-i zic, la loz în plic. Lua la rînd toate gheretele. Lua pungi întregi şi le deschidea acasă, pe îndelete. Ştiu asta de la el. Într-o zi, era duminica, ne-am întîlnit în faţa casei. Eu mergeam la piaţă, el la plajă. Mi-a povestit că desfăcuse lozurile din trei pungi, dar că nu scosese decît vreo 300 de lei. Era supărat. L-am întrebat de ce joacă pe sume atît de mari. Mi-a spus că are boală să cîştige o maşină la loz în plic şi că pînă atunci nu se lasă. Îi tremura glasul cînd vorbea de bani.

— Aţi remarcat ieri seara, în jurul orei 21 ceva deosebit la casa vecinului dumneavoastră? întrebă Balaban, făcîndu-şi datoria de anchetator, deşi faţa lui lăsa să se întrevadă că nu aşteaptă cine ştie ce de la răspuns.

— Aseară, spuse gînditor Crişan, aseară am ieşit afară să pun lacăt la coteţul găinilor. Sîntem izolaţi şi am mai plătit tribut izolării cîte o găină sau un cocoş de rasă. Nu m-am uitat în mod deosebit la vecinul Vasile; dar, aşa, în trecere, am remarcat în spatele ferestrelor de la atelier două siluete.

— Cît să fi fost ora? întrebă Balaban.

— Păi, cam zece jumătate, unsprezece, spuse Crişan.

— Cam atît, confirmă soţia, fiindcă se terminase programul la televizor.

— Şi? îl încurajă Adam.

— Păi, atîta-i tot. Am văzut două siluete, una se plimba parcă prin atelier, şi cealaltă sta pe loc.

— Se plimba, repetă Balaban.

— Da, se plimba, aşa, parcă îşi muta greutatea de pe un picior pe altul, ca un om care vorbeşte în ritmul paşilor şi, cu fiecare călcătură, subliniază o idee, un cuvînt; parcă aşa mi s-a părut. Pot însă, bineînţeles, să mă şi înşel.

— Ca o raţă, ca un răţoi, şopti Balaban mijindu-şi ochii a amintire.

— Aşa, spuse apăsat Crişan, neştiind dacă declaraţia lui fusese utilă.

Mai discutară cîtva timp şi apoi cei doi căpitani plecară. Înainte de aceasta le comunicară soţilor Crişan, fără ca puştiul să audă, că Nicolaide fusese ucis.

XVI

— Opreşte, Aurică, zise Balaban.

Maşina se opri brusc. Nici de data aceasta Aurică nu se dezminţea, dovedind că vocaţia lui adevărată era aceea de şofer de raliu.

— Nu mergem la sediu? întrebă nedumerit Adam.

— Nu, făcu misterios Balaban.

— Ți-a venit vreo nouă idee? insistă Adam.

— Aurică, ocoli Balaban răspunsul la întrebarea pusă de Adam, te duci la sediu și aștepți. Nu pleci nicăieri. S-ar putea să avem nevoie de tine.

Mașina demară spectaculos, lăsînd în urmă doar un norișor albăstrui.

Cei doi căpitani pășiră alături pe trotuar, fără să spună o vorbă. Balaban continua să fie misterios, deși atitudinea aceasta nu era tocmai politicoasă. În mintea sa însă era un vîrtej de date, ce se învîrtea într-un mod înnebunitor. Oprise mașina și pentru că simțea nevoia unei micșorări a ritmului. Mergînd pe jos își crea iluzia că și datele se simplifică și poate să le ia în considerare cu mai mare ușurință. Simțea că problema pe care voia să o rezolve se afla într-un moment cheie. Și în alte ocazii simțise la fel și de fiecare dată scăpase de acest moment dificil acționînd, rezolvînd din mers toate problemele intermediare pe care mersul anchetei le ridica.

Mergea pe trotuar și din cînd în cînd arunca cîte o privire cu coada ochiului către colegul său. De multe ori simțea nevoia să discute cu cineva, care avea aceeași meserie, despre starea prin care trecea acum, stare pe care o asemăna cu punctul critic ce apare în timpul cursei alergătorilor sau al înotătorilor. Detectivii din romanele polițiste pe care le citise erau niște oameni de fier. Niciodată nu dădeau semne de sufocare, rezolvau totul cu mare ușurință. Dar iată că el nu reușea să fie atît de prompt și de inflexibil ca ei.

Își scutură cu energie umerii, ca pentru a scăpa de gîndurile care îl bîntuiau. Nu era vreme de reflectat despre neajunsurile meseriei.

Parcă vrînd să-l ajute să iasă din starea aceasta nefavorabilă, din care el însuși voia să scape cît mai repede, Adam izbucni:

— Dar spune omule, odată, unde mergem, cît ai de gînd să mă mai fierbi așa?

— Mergem la filiala Uniunii artiștilor plastici, răspunse calm Balaban.

— Şi nu puteai să-mi spui de la bun început?

— Hai, nu te supăra, zise împăciuitor Balaban.

— Nu mă supăr, transpir.

— Dacă nu vrei să vii, mă duc singur. Şi aşa ai umblat tot timpul cu mine.

— Ba vreau să merg, de ce să nu merg? Din moment ce te-am asistat pînă acum, cel puţin să ducem treaba pînă la capăt.

Se îndreptau cu paşi lenţi spre ţelul pe care Balaban îl comunicase. Obiectivul lor nu era departe.

— Ştii, începu Balaban cu un ton jenat...

— Lasă, bătrîne, zise Adam înţelegător, crezi că eu nu trec prin stări din acestea? Important e să ştii cum să ieşi din ele cît mai repede.

— Şi tu? zise aproape bucuros Balaban.

— Bineînţeles. Şi cred că oricine din meseria noastră trece prin aşa ceva. Eu m-am certat o dată cu un birou întreg, cu cei mai buni prieteni ai mei. Am vrut să-mi dau demisia şi să fac orice altă meserie. E un fel de criză, care se iveşte, după cîte am eu impresia, din pricina acumulării a foarte multe date. Ştii ce metodă am adoptat eu?

— Ce metodă? făcu interesat Balaban.

— Am văzut un film cu nişte curse automobilistice. Nişte curse de formula unu, în care fiecare pilot poate să-şi piardă viaţa. Ei bine, unul dintre acei piloţi, care era interpretat de către un mare actor, a fost întrebat de un reporter ce face cînd îi e frică. Îţi închipui ce a răspuns? A zis că accelerează! Am adaptat această replică la situaţia mea. Şi la a ta. Este foarte potrivită. Atunci cînd datele ameninţă să te strivească sub complexitatea şi sub mulţimea lor, accelerezi. Ce zici?

— Ingenioasă formulă, n-am ce zice, numai că în practică...

— Bineînţeles. Dar ca formulă este foarte frumoasă.

Din vorbă în vorbă ajunseseră la filiala Uniunii artiştilor plastici sau, mai pe scurt spus, la filiala U.A.P. Era ora cinci fără un sfert.

Fără să aibă mare speranţă că găsesc pe cineva care să le dea informaţiile ce i-ar fi interesat, cei doi căpitani pătrunseră înăuntru. Un portar rotofei, bătrînel, dar vioi se rostogoli impetuos către ei.

— Sîntem de la miliţie, începu Adam, vrem să...

— Legitimaţiile, vă rog... îl întrerupse portarul cu o voce de bas pe care aspectul lui fizic nu ar fi lăsat-o să se bănuiască cu nici un chip.

După ce citi cu atenţie legitimaţiile, scrupulosul bătrîn îi întrebă îmblînzit cu ce le poate fi de folos, cu cine vor să vorbească, pe cine caută. După ce află, le dădu buna veste că la sediu se mai află o anume tovarăşe Stroe, contabila filialei, care lucrează la o situaţie urgentă, pe care trebuia să o trimită cît mai repede la Bucureşti.

— O găsiţi la camera 3, în dreapta pe coridor.

Balaban se îndreptă într-acolo. Adam rămase cu paznicul şi îi oferi o ţigară.

Balaban găsi repede camera cu pricina, mai ales că dinspre ea se auzea ţăcănitul unei maşini de scris. Bătu la uşă, dar ţăcănitul era probabil prea tare sau cine bătea era prea concentrat. Intră. La un birou lucra o femeie de vreo 25 de ani, frumuşică.

— Dumneavoastră? întrebă femeia cu o voce plăcută, dar nu lipsită de un reproş bine escamotat.

Balaban îi explică motivul vizitei lui.

— Bineînţeles că îl cunosc, răspunse femeia. Dar de ce vă interesaţi de el? I s-a întîmplat ceva? Sau a făcut ceva?

— Nici una nici alta, sau, mai precis, prima variantă. A fost găsit mort în locuinţa sa.

Femeia amuţi. Îşi aplecă privirea în jos. Cînd îl privi din nou pe Balaban îşi recăpătase pe deplin calmul.

— I-am spus eu că o să se întîmple ceva rău cu el pînă la urmă, murmură ea mai mult pentru sine.

— Cum adică? se interesă Balaban, fără să manifeste vreun interes prea mare, spre a nu o speria.

— Nu ştiu nimic concret. Dar întotdeauna am avut impresia că omul acesta avea o poftă bolnăvicioasă pentru bani. Era ceva de-a dreptul patologic, dezgustător. În urmă cu cîţiva ani l-am cunoscut mai îndeaproape pe Nicolaide, încheie ea cu franchețe.

— Am venit pentru a afla cîte ceva despre activitatea lui Nicolaide.

— Ce anume v-ar interesa?

— În special m-ar interesa la ce lucra Nicolaide în ultima vreme.

— În ultima vreme lucra la un monument. I-a fost comandat de către un amator din Paraguay.

— Amator din Paraguay? Ce fel de amator?

Domnișoara Stroe se ridică și căută ceva într-o cartotecă.

— Se numește Carlos Moreno jr. I-a comandat lui Nicolaide o statuie foarte mare, de fapt un monument, intitulat „Moment inerțial". Termen de livrare 15 iulie. A și fost livrată. Vasile n-a mai apucat să cheltuiască banii.

— Cît a luat pe ea?

— 5000 de dolari.

Lui Balaban îi scăpă un ușor fluierat.

— Dar de unde și pînă unde Paraguay și Constanța?

— Străinul a venit în țară și a vizitat mai multe orașe, mai precis pe sculptorii din aceste orașe. Printre cei cărora le-a cumpărat creații a fost și Nicolaide.

— Dar cum a putut să o comande? A văzut probabil mai întîi un model, nu?

— Da.

— Spuneți că monumentul a fost livrat. Cum a fost livrat?

— Cu trenul. A plecat din Constanța în ziua de 15 iulie cu vagonul numărul 17828. Știu amănuntele acestea deoarece Uniunea a făcut comanda pentru vagon, camion, macara și așa mai departe.

Balaban își notă datele și apoi mulțumi. Plecînd, mai aruncă o ultimă privire către domnișoara Stroe, care privea dusă pe gînduri unul dintre tablourile aflate pe pereții încăperii.

În hol Adam discuta cu portarul.

— Seamănă grozav cu tata, îi spuse el după ce ieșiră.

— Da? făcu Balaban. Știi, schimbă el vorba, Nicolaide a avut mari relații. A primit o comandă pentru un monument tocmai de la un tip din Paraguay. Unul cu un nume foarte frumos. Carlos Moreno junior! Ce zici? Și îi povesti apoi tot ce aflase de la contabilă.

XVII

Prin fereastra deschisă a biroului lui Balaban intra o briză răcoroasă. Era ora 17. Temperatura devenise mai acceptabilă. Atmosfera devenise brusc mai calmă după ce Istrate relatase noile ştiri.

Instalat într-un fotoliu, Adam savura o cafea, privind prin geam undeva într-un punct incert al cerului de un albastru perfect.

Balaban telefona la Bucureşti. Ceruse relaţii despre Carlos Moreno. Discuţia dura deja de un sfert de oră. Se pare că ştirile pe care le primea erau foarte interesante. Căpitanul nota de zor în carneţelul său. În cele din urmă închise receptorul mulţumind şi începu să-şi bea cafeaua ce stătea uitată pe birou.

— Moreno ăsta e mare amator de artă, zise el.

— Ia te uită, zise Adam, fără prea mare interes.

— Da, e mare amator. A mai achiziţionat încă patru statui. Una din Braşov, una din Sibiu şi două din Bucureşti. Toate din piatră artificială. Se pare că tatăl său e român de origine. A plecat înainte de război din ţară. Statuia lui Nicolaide a fost văzută de paraguayan la un colecţionar din Bucureşti, bineînţeles la dimensiuni mai reduse. La cererea lui, sculptorul a mărit-o. Cam astea sînt datele.

Un sergent aduse raportul specialiştilor.

Balaban luă dosarul, ce se îngroşase atît de repede, şi începu să-l răsfoiască. Adam veni lîngă el, pentru a urmări şi el datele. Se auzea numai fîşîitul foilor de hîrtie.

Pe cămaşa victimei se constataseră urme de sînge provenind de la un diabetic, Nicolaide nefiind suferind de această boală. Se mai găsiseră 50.000 lei în numerar. În paharul din mîna victimei se aflase cianură, într-o concentraţie capabilă să omoare şi un taur. Moartea survenise la ora 24.

— Cam imprudent amicul Nicolaide, zise Adam. Chiar dacă ai o broască cum e aceea a lui taica Bulea, tot nu stai în casă cu atîţia bani.

— Îmi permiteţi, interveni Istrate.

— Spune, făcu Balaban.

— În casă s-au găsit còpii după actele de vînzare-cumpărare ale statuii. Am întrebat la bancă care este stadiul operațiunilor de plată.

— Și? întrebă Adam.

— Nicolaide nu-și ridicase încă drepturile de autor. Nici nu ar fi putut, deoarece plata se face prin Fondul plastic, de unde Nicolaide urma să-și încaseze ulterior banii. Operațiunile nu au fost încă terminate din lipsă de timp. În plus, mi s-a spus că Nicolaide a refuzat să ia vreun avans din suma care i se cuvenea, deși i s-a oferit.

— Istrate! se auzi vocea lui Balaban. Lipsește raportul medical. De ce nu l-ai adus?

— Tovarășul venit din București mi-a spus că mai are ceva de lucrat la el și apoi vine personal să-l aducă.

— Bătrînul este foarte pedant, interveni Adam. De cînd îl știu a fost așa. Nu e el foarte rapid, dar nici nu greșește. Cînd spune ceva, atunci poți să fii sigur că așa este.

Nu trebuiră să-l aștepte prea mult. Bătrînul apăru, cu nelipsitu-i trabuc fumegînd în colțul gurii.

XVIII

— Ați adus raportul medico-legal? întrebă Balaban.

Bătrînul trase de zor din trabuc și răspunse fluturînd un dosar.

— Asta-i, zise el după ce constată că trabucul „trage“ bine și nu-i nici un pericol să se stingă. Dar nu-l vom citi acum. Mai întîi o să vă spun o poveste.

Cei trei îl priviră ușor consternați.

— Ei, nu! Să nu credeți că m-am ramolit și vreau să vă plictisesc cu o pildă dedusă din lunga mea carieră. Nicidecum. Povestea mea vă va face să înțelegeți mai ușor conținutul raportului medico-legal. N-o spun cu plăcere, fiindcă este, de fapt, istoria celui mai mare insucces pe care l-am avut în 40 de ani de activitate. N-o știe multă lume, s-a întîmplat de mult. Foarte de mult.

Trabucul, acţionat parcă de foale, mai aruncă în cameră vreo trei trîmbe de fum albastru, înecăcios. S-ar fi zis că bătrînul dorea să creeze şi la propriu atmosfera îmbîcsită a cazului pe care dorea să-l relateze.

— Cînd s-au petrecut cele ce urmează, eram un tînăr de 28 de ani, nici frumos, nici înalt, dar foarte ambiţios. Lucram la poliţie, la secţia de criminalistică. Faptul că terminasem medicina m-a ajutat să pătrund destul de uşor în poliţie. Dar nu mi-a plăcut să fiu medic legist. Am făcut un stagiu de 3 ani, după care am cerut să devin lucrător activ. Cererea mea a fost privită destul de circumspect, dar n-a întîmpinat obiecţiuni. Aşa am intrat în brigada căpitanului Alecu, cel mai bun poliţist de la judiciară. Eram fată în casă: teren, urmăriri, autopsii, cercetare tehnică, laborator etc. Şi asta numai fiindcă fusesem înainte medic legist. Nu m-am plîns. Îmi plăcea. Într-o dimineaţă, m-a sunat căpitanul Alecu. Era nevoie urgentă de mine. Medicul nostru legist era în concediu, şi la Buzău apăruse un caz. Şeful cel mare i-l pusese pe cap lui Alecu. Motivul: furt de bijuterii. Păgubaşul: o rudă a unui om politic. În asemenea cazuri poliţia intra în alertă. Orice nereuşită putea să însemne restructurare. Şi se începea de sus în jos. Aşa că... M-am urcat în tren şi hai la Buzău. În gară m-a aşteptat căpitanul Alecu, venit acolo cu o zi înainte. Era nedormit şi neras. Înjura ca un birjar. Alecu era un om corect şi din acest motiv viaţa lui devenise un coşmar. Era băiat de oameni simpli. Promovase în poliţie datorită isteţimii sale. De cînd devenise celebru era tot timpul invitat la recepţii şi baluri, la ceaiurile de la ora 17 şi la tot felul de întîlniri de afaceri. Toate astea îl făceau să sufere. Nu-i plăcea reclama. Nu-i plăceau manierele şi atmosfera din înalta societate. Nu-i plăceau nici cazurile legate de oameni avuţi. Şi, în ultima vreme, numai de asemenea cazuri avusese parte. La Buzău treburile erau foarte încurcate. Doamna Vasiloni — asta era numele rudei omului politic — poseda bijuterii în valoare de un milion de lei. Le ţinea într-o casetă, iar caseta într-o casă de fier. Cu două zile în urmă, intrînd în biroul de unde-şi dirija servitorii, arendaşii şi unde-şi primea chiriaşii — fiindcă în afară de pămînt avea şi o stradă în Buzău, cu case de închiriat — a observat că seiful se deschide mai greu decît de obicei. Îl avea de ani de zile și deschiderea lui devenise un gest reflex. Așa că s-a mirat cînd a văzut că încuietoarea nu răspunde la comenzi. Cu chiu cu vai, a deschis-o. A controlat conținutul. Caseta cu bijuterii era goală. Căpitanul Alecu mi-a povestit toate acestea în drum spre casa cu pricina. Interogase toată servitorimea și o parte din musafirii bătrînei. Părea destul de clar că furtul avusese loc în perioada de 24 de ore de dinaintea descoperirii lui. De ce? Fiindcă exact la ora 12, cu o zi înainte, bătrîna închisese casa de fier și nu mai umblase la ea pînă a doua zi. Nu avusese, atunci, dificultăți la închidere și la deschidere. Ajuns la locul furtului, am controlat broasca. Fusese deschisă de un adevărat maestru, cu niște ace speciale. Poate bătrîna nu observa nimic dacă hoțul, probabil cînd a scos acele din broască, nu rupea — din grabă — vîrful unuia, care, rămas în broască, împiedica deschiderea. M-am dus să comunic căpitanului Alecu rezultatul cercetărilor mele. L-am găsit studiind lista completă a invitaților. M-a ascultat cu atenție și apoi m-a rugat să-l ajut să interogheze cîțiva invitați rămași din seara trecută. N-are rost să vă povestesc acum întreaga anchetă. Dealtfel, după atîția ani, nici nu mai țin minte prea multe amănunte. Am să vă relatez numai principalele ei etape. Am început, deci, interogarea musafirilor. Aveam ce interoga. Madam Vasiloni primea multă lume. De pe lista invitaților n-a rămas nimeni neinterogat. N-aveam nici un indiciu. Musafirii aveau toți alibiuri solide. Am reinterogat servitorii. Puțini dintre ei aveau acces în corpul principal. Majoritatea lucrau și locuiau într-o gospodărie anexă, aflată cam la 50 de metri de conac. Căpitanul Alecu i-a cercetat și pe servitorii de la anexă. Înainte de a începe această acțiune, madam Vasiloni a apărut însă în biblioteca pe care ne-o destinase. Era însoțită de o servitoare în vîrstă. Anica, așa o chema, venise la stăpîna casei, călcînd toate regulile disciplinare. Fiindcă trebuie să vă spun, madam Vasiloni era foarte severă și nu admitea sub nici un motiv ca vreunul dintre servitorii „inferiori“ să apară cînd avea musafiri. De data asta, însă, Anica a fost iertată. Ea avea în grijă pavilionul de vară din grădină. Dimineața, adică pe la 12, cînd se sculau boierii, s-a dus să facă curat acolo. Ușa era încuiată. La bătăile ei a răspuns un lătrat de cîine, după care l-a recunoscut pe „Băiatu“, pechinezul doamnei, care dispăruse cu o seară înainte, și a cărui dispariție Anica n-o anunțase, de frică. Anica n-ar fi spus nimic, dacă n-ar fi auzit-o din curte pe doamna Vasiloni strigîndu-și cîinele. Astfel că și-a luat inima în dinți și s-a dus în casa mare ca să anunțe că „Băiatu“ este închis în pavilionul de vară. Căpitanul Alecu a ascultat cu atenție ce spuneau cele două femei. Madam Vasiloni era foarte îngrijorată de soarta bietului cîine, care stătea de atîta timp nemîncat și venise să ceară sprijin marelui detectiv. Alecu și-a luat o figură acră și împreună ne-am deplasat în grădină. Pe drum Anica ne-a spus că dacă ar fi putut l-ar fi scos pe cățel din pavilion, că doar are cheie, dar se pare că musafirii care locuiesc în pavilion s-au închis pe dinăuntru. Alecu s-a schimbat la față. Nu știa că în pavilionul de vară au dormit musafiri. Lista lui cuprindea numai invitații care au dormit în conac. Într-adevăr, ușa era închisă și prin gaura cheii se putea vedea cheia din interior. Alecu a înconjurat în pas gimnastic pavilionul. Cînd l-am ajuns, studia niște urme. Tencuiala era puțin spartă sub pervazul care suportase pare-se o greutate destul de mare, iar în iarbă se putea desluși locul unde aterizase cel care sărise de pe pervaz. Era clar că pe acolo fusese ieșirea. Intrarea, prin față. Doamna Vasiloni urma să ne lămurească cine dormise acolo. Deocamdată, Alecu și cu mine am intrat pe fereastră în pavilion. Era un apartament cu două camere, una mare, de zi, și un dormitor. În dormitor, întins pe sofa, strălucea alb trupul gol al unei tinere femei. Părea că doarme. Pe masă erau trei sticle de coniac, goale. Dealtfel, în întreaga cameră mirosea a alcool și a stătut. În timp ce Alecu se ducea să-i deschidă doamnei Vasilioni, care bătea în ușă cu disperare, eu m-am ocupat de cadavru. Fata să tot fi avut 20—21 de ani. Frumoasă, foarte frumoasă. Moartea nu îi atenuase cu nimic frumusețea, dimpotrivă. În timp ce meditam la acest lucru, rutina profesională a medicului se pusese în mișcare. Am constatat rapid că fata murise de cel puțin zece ore. Nu prezenta urme de violență. Doar pe sînul stîng avea o mică zgîrietură. Am bănuit că în băutura pe care o consumase era otravă, așa că am astupat cu grijă sticlele. În camera alăturată Alecu stătea la masă cu carnețelul în față și nota. Cucoana își mîngîia cățelul regăsit și nega că ar fi știut de musafirii din pavilion. A apărut și Anica, însoțită de majordom. Acesta a spus că știe de cei doi musafiri. Seara pe la ora 10, cînd petrecerea era în toi, din salonul mare a ieșit un domn, care i-a spus că doamna Vasiloni a decretat că el, domnul, va dormi în pavilion și, în consecință, trebuie să i se pregătească patul. I-a atras atenția că este cu soția, după care i-a dat un pol. Majordomul a făcut singur tot aranjamentul pentru noapte, folosind cheia de rezervă. El ținea dublurile cheilor la toate camerele și pivnițele conacului. Cînd îi dăduse cheia, domnul era ținut de braț de o fată foarte frumoasă. A mai primit un pol. Nici un moment nu s-a îndoit că respectivul era un musafir al casei. Se plimba calm prin saloane și părea să cunoască lumea. Descrierea lui nu conținea nici un element deosebit: șaten, de statură potrivită, suplu, cu mîini fine. Asta remarcase cînd a primit banii. Nu știa cînd dispăruse din salon, fiindcă după ora 12 servise în sala de jocuri. Așa făcea mereu, la toate petrecerile, lucru confirmat de stăpîna casei. Alecu mi-a făcut un semn discret. Eu l-am luat de braț pe majordom și l-am dus în dormitor. A rămas stană de piatră. Cînd și-a revenit, a recunoscut că fata din pat era partenera musafirului necunoscut. Madam Vasiloni a spus însă că n-a dat nici o dispoziție în legătură cu folosirea pavilionului ca dormitor. Am chemat specialiștii de la București și procurorul din Buzău. Apoi am trecut la o percheziție amănunțită a încăperilor din pavilion. N-am găsit nimic. Doar poșeta tinerei, goală însă, rochia de bal și un costum de călătorie, tot al ei. Nu știam cu cine aveam de-a face. Întrucît nu puteam organiza un pelerinaj la patul victimei, am făcut o fotografie bust și am întrebat musafirii dacă o cunosc. Cîțiva și-au adus aminte de ea, în special bărbații, dar de cunoscut n-o cunoștea nimeni. Cîțiva dintre cei care o remarcaseră ne-au spus că, atunci cînd o văzuseră, crezuseră că atît ea cît și partenerul său sînt rude de la București ale stăpînei, care sosiseră mai tîrziu la petrecere și de aceea nu fuseseră prezentați. Curios era că stăpîna casei nu-și amintea de fată. Despre partenerul fetei, cei care îl văzuseră și cei care stătuseră de vorbă cu el n-au putut spune decît că era un tip cultivat și spiritual. Semnalmentele coincideau cu cele date de majordom. Specialiștii n-au reușit să ne ajute cu nimic. Amprentele descoperite erau ale victimei și ale servitorilor. Nici pe casa de fier nu s-au găsit amprente semnificative. Autopsia a arătat că fata băuse foarte mult coniac. Fusese beată pînă la inconștiență, așa că nu simțise cînd a murit. Cauzele morții n-au putut fi însă lămurite. Se bănuia un stop cardiac. Problema era, însă, că la o fată atît de tînără, cu o inimă sănătoasă, era greu să se producă un stop cardiac fără un motiv puternic. Și motivul lipsea, deoarece coniacul nu era otrăvit, cum înclinasem eu să presupun. Am completat cercetările cu cîteva analize speciale, dar degeaba. Moartea părea naturală. Am convenit să declarăm presei că alcoolul fusese pricina morții, deși științific vorbind lucrurile nu stăteau astfel. Presa era însă un balaur, care trebuia mulțumit. În plus, ruda doamnei Vasiloni, omul politic suspus, avea tot interesul să îndepărteze de casă ideea unei crime. Noi însă doream adevărul. Principalul element neclar era natura morții. Pe cei care pledau pentru moarte din cauza alcoolului îi întrebam de ce a fugit pe fereastră partenerul victimei. Apariția celor doi necunoscuți, fiindcă pînă la identificare și fata era o necunoscută, în toiul unei petreceri, fără a fi invitați, era, pe de altă parte, mai mult decît suspectă. Mai era de lămurit de asemenea modul în care ajunseseră cei doi în oraș. Ne-a fost ușor să stabilim că victima nu era din Buzău. La gară n-am reușit să aflăm nimic. În schimb, o investigație printre șoferii particulari din oraș (puțini pe vremea aceea) a dat roade. Am aflat că unul din ei adusese de la Focșani două persoane cu semnalmentele celor doi, în seara petrecerii. Luase niște lăzi cu struguri de la un prieten. Pe șosea fusese oprit de un domn în jur de 33—35 de ani, însoțit de o fată. Domnul îi propusese să îi ducă pînă la Buzău. A fost de acord. Semnalmentele domnului coincideau cu cele ale musafirului necunoscut, iar fata era cea ucisă. Se lămurise deci modul în care sosiseră cei doi în oraș. Am plecat la Focșani — trimis de căpitanul Alecu — pentru a face cercetări în gară. Am aflat de la un ceferist cu grad inferior că în dimineața zilei în care se descoperiseră furtul și crima, pe la orele 6, pe cînd mătura peronul, a observat un necunoscut dînd tîrcoale casei de bagaje. În mod normal, aceasta ar fi trebuit să fie deschisă, dar, chiar în noaptea aceea, celui care lucra acolo îi născuse nevasta și el fugise pentru două ore acasă. Același lucru i l-a spus și necunoscutului, care imediat și-a luat un bilet pentru București și a plecat. De acest lucru îi amintea și casierița cu care ceferistul stătuse de vorbă și-i relatase întîmplarea. De fată nu-și adusese nimeni aminte. Semnalmentele corespundeau, în mare, cu cele ale omului pe care îl căutau. Întîmplarea a făcut ca să găsesc destul de repede valiza cu pricina. Pe vremea aceea nu se prea depuneau bagaje la gara din Focșani. Printre cîțiva saci și lăzi de tip cazon se afla un soi de geantă mai mare, cochetă. Doar aceea putea să fie. Am scos-o pe garanția poliției și m-am întors la Buzău. Între timp, căpitanul Alecu reușise să afle și modul în care partenerul fugar al victimei părăsise orașul. Un țăran care pleca cu căruța către Roman, la fiica lui măritată acolo, îl dusese pînă la Focșani. Țăranul nu reținuse decît că era îmbrăcat în haine de seară și că dormise tot drumul. Specialiștii noștri descoperiseră încă un lucru foarte important: amprentele victimei în camera de lucru a doamnei Vasiloni, pe pervazul ferestrei, în spatele unei draperii. După anumite indicii, pe care nu vi le mai enumăr, s-a stabilit că sub o masă dintr-o cameră alăturată aceleia în care se comisese furtul, masă acoperită cu un pluș greu, ce cădea în falduri pînă la nivelul parchetului, cineva stătuse recent vreme îndelungată. Pe baza acestor elemente am stabilit următoarea ipoteză: din Focșani cei doi iau o mașină spre Buzău, intră la petrecere, el se asigură de un spațiu pentru crimă, pavilionul, contînd, cu un curaj fantastic, pe buna-credință a servitorilor și pe prostia musafirilor. Apoi ea se ascunde după draperie, el sub masa de joc, pînă se termină petrecerea. Dau lovitura, un accident face ca unul dintre acele folosite la spargere să se rupă în broască, apoi el o omoară, pleacă pe fereastră, ia o căruță pînă la Focșani unde încearcă să recupereze valiza. Un accident îl împiedică; pleacă spre București. Cam asta era ipoteza.

Presa a îmbrăcat totul în mister, vîlva în jurul numelui omului politic a crescut, însă în bine, așa că el a intrat cu capul sus în noua legislatură. Căpitanul Alecu a devenit maiorul Alecu, iar eu căpitan. Dar Alecu era un încăpățînat. A continuat discret să cerceteze, mai întîi în direcția stabilirii identității victimei. Valiza despre care v-am povestit conținea lucruri de damă, probabil ale fetei, dar nici un indiciu clar în ajutorul identificării ei. Am găsit însă ca semn de carte un pliant, lista de bucate a unui restaurant din capitală de care era anexată și o notă de plată. La „Continental“ — acesta era restaurantul — am făcut investigații discrete și am identificat chelnerul care întocmise nota de plată. Spre marea noastră uimire, acesta a fost în stare să-și aducă aminte pentru cine o întocmise. Era vorba de un avocat, destul de cunoscut, care venise la masă cu niște prieteni. Nici vorbă de vreo domnișoară sau doamnă. Eram foarte contrariați. Deși ar fi putut să ne rîdă în nas, avocatul a fost foarte amabil. Cîndva Alecu îl ajutase, fără să știe, să cîștige un proces de moștenire. Și-a amintit că într-adevăr fusese la restaurant și luase lista de bucate cu nota de plată, pentru niște numere de telefon scrise pe ea. O uitase în buzunar pînă cînd, într-o zi, în trenul de Iași cunoscuse o tînără drăguță, care mergea la Focșani, la chemarea unui văr de-al ei. S-au împrietenit. Vrînd să scrie undeva numele și numărul de telefon al fetei, avocatul a scos lista de bucate. Au rîs. Și ca să fie consecvent, avocatul a folosit același colț în care scrisese și numerele de telefon. Fetei îi plăcuse desenul de pe coperta listei și el i-o dăruise în glumă ca semn de carte, rupînd în prealabil colțul unde scrisese numerele de telefon și numele și adresa din București a fetei. Am aflat astfel cine era fata. Am reușit apoi să aflăm numele vărului ei din Focșani. De la gazda ei, fiindcă la gazdă stătea, am aflat că victima fusese chemată la Focșani de către vărul ei, printr-o telegramă. Vărul exista, dar nu trimisese nici o telegramă. Deci telegrama fusese expediată de altcineva. Am aflat că victima fusese căsătorită, coincidență, cu un avocat din București. L-am căutat și am discutat cu el. Avea un alibi perfect. Ne-a povestit cîte ceva despre căsnicia lui distrusă. Evident, totul fusese minunat la început. Apoi a intervenit o clasică întîmplare. Pe scurt spus, și-a prins nevasta cu un bărbat. Au urmat certuri, o împăcare, recidive, urmăriri. După ce i-a urmărit drumurile printr-un detectiv particular, avocatul s-a edificat asupra faptului că soţia sa se întîlnea în mod sistematic cu unul şi acelaşi bărbat.

Cînd a considerat că are suficiente dovezi, a avut loc o discuţie decisivă. I-a spus tot ce aflase despre ea. Reacţia femeii i s-a părut bizară. I-a vorbit despre un mare pericol şi i-a spus să înceteze cu urmărirea, dacă vrea să mai trăiască. Avusese impresia că ea suferise un şoc psihic. A doua zi n-a mai găsit-o. Plecase. Mai tîrziu, a aflat că stătea în gazdă şi că se angajase translatoare la hotelul „Continental". De cîteva ori a urmărit-o şi cînd a văzut că ea continua să se întîlnească cu bărbatul acela, a renunţat la orice încercare de împăcare. Căpitanul Alecu l-a întrebat dacă ştie cu ce se ocupă bărbatul. Soţul a recunoscut că a încercat să afle, dar n-a reuşit. Tipul nu locuia la un hotel anume şi nici o adresă precisă nu avea. A încercat el să afle, dar prea mult timp nu şi-a pierdut cu el. Era necăjit pe soţie; cu bărbatul nu avea nimic. Din curiozitate a încercat să afle cîte ceva despre el şi, nereuşind, a renunţat. Întrebat cum arată, ne-a făcut o descriere destul de amănunţită. Unele semnalmente coincideau cu cele ale necunoscutului de la Buzău. Presupunerea că aveam de-a face cu acelaşi personaj era destul de riscantă. Ne atrăgea însă foarte mult. Dar, pentru a putea deveni certitudine, trebuia să continuăm ancheta. L-am rugat pe soţul victimei să ne anunţe dacă-l vede din întîmplare pe bărbatul pentru care îl părăsise nevasta. Am făcut investigaţii la hotelul unde lucrase ca translatoare femeia. Am aflat că ea ocupase postul unuia Petrescu, care fusese găsit mort în apartamentul său. Fusese o salariată conştiincioasă, corectă, poate puţin prea serioasă. Alecu a căutat relaţii despre translatorul Petrescu. Căpitanul ţinea minte că în acest caz fuseseră cîteva aspecte dubioase. Într-adevăr, din dosar reieşea că numitul Petrescu Ion, translator la „Continental", fusese bănuit că face spionaj. În stadiul în care se afla ancheta înaintea morţii lui nu se stabiliseră date certe referitoare la această activitate. Am remarcat, pe de altă parte, o coincidenţă. Din raportul medico-legal am aflat că Petrescu murise în patul său de la hotel, beat, acuzînd simptomele unui stop cardiac. În rest, cadavrul său nu prezentase nici o urmă de violență, exceptînd o zgîrietură în palma mîinii drepte. Asemănarea cu cazul nostru era evidentă.

Maestrul Nicolau tăcu și scoase la iveală un trabuc neînceput. Balaban și Adam ascultaseră fără să facă vreun gest de nerăbdare. Dealtfel, bătrînul avea darul de a vorbi foarte repede, înghițind cuvintele, dar fiind totuși foarte explicit.

— Băieți, reîncepu Nicolau, aruncînd o primă trîmbă de fum, sper că aveți încredere în mine și nu credeți că toată povestea aceasta este un semn de senilitate. Vă asigur că pînă la urmă îmi veți mulțumi. Să continuăm, deci. Cazul de la Buzău mai trăia, la un moment dat doar prin două elemente: valiza, pe care am dus-o înapoi, ca momeală, în gara din Focșani, doar-doar va veni cineva să o ridice, și soțul victimei, care putea să aibă șansa de a-l reîntîlni pe bărbatul care îi sfărîmase fericirea. Trebuie să recunoaștem că adesea întîmplarea îi ajută pe cei care îi caută pe criminali. Ea a intervenit și în povestea noastră. După vreo două luni, am primit un telefon de la soț. Ne spunea să venim cît mai repede pe strada Academiei, la un anumit restaurant. În cinci minute am fost acolo. Avocatul nostru se afla la o masă dintre cele aflate în fața restaurantului, pe trotuar și sorbea o bere, căreia cu siguranță nu îi prea simțea gustul. Ne-a invitat la masă și ne-a șoptit că cel pe care îl căutam se află în frizeria de vizavi. Alecu m-a trimis să mă bărbieresc, recomandîndu-mi să nu fac nici o imprudență. Nu voia să-l aresteze, fiindcă ar fi scăpat din lipsă de probe. Îl interesa doar identificarea. Am intrat în frizerie. Spre norocul meu, un singur scaun era ocupat. Pe el se afla un tip șaten, cu ochi căprui și fața prelungă. A plecat înaintea mea. Eu, după ce am fost ras, m-am dus la sediu ca să-l aștept pe căpitan. Într-un tîrziu, Alecu a apărut, negru de supărare. Organizase o urmărire ca-n filme, cu rețea și schimburi repetate, cu preluări din mers. Degeaba. Tipul, deși nu părea să știe că este urmărit, intrase într-o cofetărie și nu mai ieșise. Ulterior au aflat că din cofetărie pleca o scară către apartamentul proprietarului.

ei, scară care ducea și la o ieșire prin spate, de pe altă stradă. A fost o măsură de prevedere uzuală sau urmăritorii se deconspiraseră, nu se știe. Oricum, îi pierdusem urma. Singurul lucru cîștigat era că în afară de avocat, încă șase oameni îl cunoșteau pe cel urmărit. De ce nu i-am făcut o fotografie, mă veți întreba. Vă răspund că nu știu. În memoria mea lucrurile nu mai sînt prea clare.

Din nou trebuia deci să așteptăm. Cînd aveam timp, eu, căpitanul Alecu și ceilalți polițiști care făcuseră parte din rețeaua de urmărire, făceam mici raiduri prin locurile mai aglomerate ale Bucureștilor. N-am avut noroc. Șansa a surîs și de data asta tot avocatului. La un an după crima de la Buzău, am fost chemați de el la restaurantul Gării de Nord. Deși am sosit cît am putut de repede, avocatul dispăruse. Un chelner s-a apropiat de Alecu și i-a înmînat un bilețel. Prin acel mesaj avocatul ne anunța că a luat trenul către Cluj și ne promite alte vești. Aici ar trebui să fac o mică paranteză. Aflați deci că avocatul-detectiv își lăsase o mustață formidabil de stufoasă, pentru ipoteza că cel pe care îl pîndea îi reținuse figura. În plus, își pensa cu regularitate sprîncenele, subțiindu-le. Devenise astfel de nerecunoscut. Dar să revenim. După vreo trei zile ne-a telefonat din Brașov și ne-a anunțat triumfător că tipul și-a luat o cameră cu chirie în acel frumos oraș. Ne-am aruncat în primul tren. Vă dați seama că tipul era deosebit de prevăzător. Toate mișcările sale dovedeau o bună școală. În orice caz, nu părea un hoț. Hoții fură și stau ascunși, sau fug din țara în care au dat marea lovitură. Anul 1938 era plin cu astfel de exemple. Omul nostru însă, după cum se comporta, aducea mai degrabă a spion decît a hoț. Ideea asta reușise să mi-o bage în cap căpitanul Alecu. El simțea că există o strînsă legătură între Petrescu, translatorul mort, victima de la Buzău și omul pe care-l urmăream. Și fiindcă Buzăul era considerat un caz închis, toate acțiunile noastre le prezentam ca pe o redeschidere a dosarului Petrescu. Așa eram acoperiți față de șefi, deși în sinea noastră știam că ceea ce făceam servea ambele cazuri. Am ajuns la Brașov. La hotelul unde aveam întîlnire cu avocatul am sosit spre seară. Nu l-am găsit în cameră. Bănuiam că e pe urmele omului nostru şi stăteam ca pe ghimpi că nu-l putem ajuta.

Pe la 11,30 apare şi detectivul nostru amator, obosit mort. Se bucură că am venit amîndoi fiindcă unul din noi trebuie să se întoarcă la Ploieşti. Acolo, tipul lăsase la casa de bagaje o valiză. De fapt, o valijoară mică, de culoare neagră, cu o închizătoare în formă de stea. Atît observase el, de la distanţă. Din privirea căpitanului am înţeles că voi pleca la Ploieşti. N-am vrut însă să plec, pînă n-am aflat ce-i cu tipul. Stătea liniştit la gazda lui, mînca, se plimba, ca şi cum ar fi venit la odihnă. Nimic din comportarea lui nu era dubios. Gazda îl anunţase la poliţie sub numele de Petrescu. Căpitanul Alecu a rămas la Braşov pentru ca să organizeze supravegherea, împreună cu detectivul nostru de ocazie, care a refuzat să se întoarcă la Bucureşti, iar eu am plecat spre Ploieşti. Odată ajuns, m-am prezentat la şeful gării şi i-am cerut sprijinul. Am intrat împreună cu el în încăperea unde erau depozitate bagajele şi, fără prea multă dificultate, am recunoscut valiza cu pricina. Nu am deschis-o, fiindu-mi teamă să nu conţină vreun explozibil. Am lăsat-o acolo. În schimb, la gară a fost „angajat" un nou salariat, de fapt un om al nostru. Am telefonat apoi la Braşov căpitanului Alecu şi i-am comunicat noutăţile. A fost de acord cu măsurile pe care le-am luat şi mi-a spus să-l aştept la Bucureşti, la sediu. Peste două zile a apărut. Îl lăsase pe omul nostru sub supravegherea poliţiei din Braşov. Nu au trecut mai mult de 3 zile, însă, şi am fost anunţaţi de la Braşov că urmăritul dispăruse. Negru de supărare, căpitanul Alecu a plecat imediat la Braşov cu cea mai rapidă maşină pe care a reuişt să o obţină. M-a luat şi pe mine. Voia să facă o percheziţie minuţioasă a camerei. Îşi dădea seama că un as de talia omului nostru nu lasă semne, dar îmi tot spunea că are o intuiţie. Am găsit în camera cu pricina resturile unei fiole care conţinuse insulină. Aveam deci dreptul să presupunem că cel pe care îl căutam era diabetic. Era, desigur, o pură supoziţie. După cum bine ştim, însă, răufăcătorii comit uneori nişte greşeli de-a dreptul copilăreşti, inexplicabile, dacă ne gîndim la viclenia consumată în precedentele lor acţiuni.

Nicolau se opri, pentru a-şi reaprinde trabucul, dar şi pentru a observa ce impresie făcuse asupra celor care îl ascultau.

— Băiatul acesta, reîncepu el imediat, băiatul acesta de la laborator este demn de toată lauda. Observaţiile pe care le-a făcut pe marginea analizei sîngelui celor două victime mi-au adus aminte de chinuitoarele nopţi de acum treizeci de ani, cînd n-am reuşit să dovedesc că acel stop cardiac a fost de fapt efectul unei acţiuni criminale. Îmi aduc aminte că am făcut toate analizele posibile la vremea aceea, că am scornit altele noi. Fără nici un rezultat. Toţi păreau a fi decedat de moarte naturală. Criminalul ne scăpa printre degete, din lipsă de probe materiale. Păstrez şi azi caietele cu rezultatele acelor analize. Le-am revăzut de atunci de multe ori. Visul meu era să le pot odată şi odată relua, folosind mijloacele moderne de azi.

Nicolau făcu o pauză. Cei trei, încremeniţi pe locurile lor, aşteptau deznodămîntul, ce urma să cadă în atmosfera creată atît de savant de bătrîn.

— Da, da, reîncepu Nicolau, Cătuneanu este plin de calităţi. Dacă aţi vedea însemnările lui de pe fişele de analiză şi le-aţi compara cu presupunerile mele de acum treizeci de ani, v-ar izbi numaidecît concordanţa lor. Pe oricine l-ar uimi asta. Vă daţi însă seama ce-au însemnat aceste însemnări pentru mine? Tinere, zise bătrînul adresîndu-se lui Adam, îţi mulţumesc că m-ai chemat şi mi-ai oferit, cu sau fără voie, n-are nici o importanţă, una din cele mai mari satisfacţii ale carierei. Acum pot să spun că cele două crime despre care v-am povestit au devenit cu adevărat crime. Probele materiale există. Şi vă spun cu toată certitudinea că misterioasele stopuri cardiace n-au nimic ceresc, ci sînt foarte pămîntene, determinate de un criminal perfid şi periculos, pe care ani de zile l-am crezut dispărut sau mort, dar care îmi apare iar în cale. Nu vă pot spune încă formula exactă a otrăvii folosite. Am luat toate măsurile necesare pentru a o putea stabili. Asta-i partea tehnică, care nu mai ţine cazurile noastre în loc. Paula Berindei şi Vasile Nicolaide au murit otrăviţi. Statueta şi cianura din pahar n-au fost decît înscenări. Criminalul a făcut însă o mare greşeală. Bazîndu-se pe faptul că otrava lui nu se depistează, a înscenat un omor din gelozie și o sinucidere, bucurîndu-se, se pare, de împrejurări favorabile. Noi știm însă că atît Paula cît și Vasile erau ca și morți cînd au intervenit loviturile cu statueta și, respectiv, ingurgitarea cianurei. Otrava își face efectul, cred eu, cam la un minut de la administrare. Ei bine, în acel minut s-au petrecut cele două înscenări. Lovitura aplicată cu un obiect contondent unui cadavru se deosebește net de aceea dată unui om viu. Pe de altă parte, un om mort nu mai poate înghiți cianură. Asta poate face numai un om viu. Vasile Nicolaide era viu cînd a înghițit-o. Repet însă, era viu dar numai pentru un minut. Ambele crime, ținînd cont de înscenările de care vorbeam, au fost deci premeditate. Băieți, prindeți fiara! Acum nu mai poate scăpa din lipsă de probe.

În încăpere domni un timp liniștea. Primul interveni Adam:

— Situația mi se pare de-a dreptul paradoxală. Acum treizeci de ani aveați criminalul, dar nu existau probe. Azi avem probe, dar n-avem criminalul.

— E un pas înainte, totuși, zise Balaban.

— Un om din două sute de mii, interveni Istrate. Un ac în carul cu fîn.

— Așa-i tinere, un ac, dar acul nostru e însemnat. E plin de sînge.

— Cum se administrează otrava? întrebă Adam.

— Prin foarte multe metode, răspunse bătrînul, toate avînd un țel final comun: să ajungă în sînge. După un timp destul de scurt, ea se descompune în derivați, care sînt constituenți naturali ai sîngelui. Acesta este motivul pentru care nu poate fi depistată. Am făcut determinări cantitative extrem de precise, care ne-au arătat o creștere nejustificată a cantității unor derivați. În plus, izolînd derivații de care vorbeam, se poate constata chimic caracterul deosebit al unei părți infime a lor. Despre acest tip de otravă s-a vorbit foarte mult în cărțile de istorie. Familia Borgia avea, se pare, ceva în acest gen. A folosit-o de cîteva ori, dar de fiecare dată pe bătrîni, pentru ca aceștia murind de inimă să nu se nască suspiciuni. Multă lume nu crede o iotă din poveștile astea cu otrăvuri. Nici eu nu pot afirma cu certitudine că otrava descoperită e aceeaşi cu cea de atunci. Simptomele sînt însă aceleaşi. În cazurile noastre, ca dealtfel şi în cele de acum 30 de ani, putem presupune că otrava a fost administrată prin zgîriere. Ambele victime au cîte o zgîrietură suficientă pentru otrăvire.

— Și cele din povestirea dumneavoastră aveau, observă Istrate.

— Da, tinere, şi ele aveau.

— Un om care ani de zile stă ascuns sub altă identitate muncește, mănîncă, iubeşte, face totul ca să nu iasă din comun, reușește să treacă de termenul de prescriere a crimelor, se apucă brusc să omoare!

Cele spuse de Balaban, făcută ca tăcerea să se lase din nou în încăpere.

— Și nu oricum, continuă căpitanul. Rapid și eficace. Două cadavre în douăsprezece ore. Același „modus operandi". Aceeaşi siguranţă că nu poate fi dovedit. Un om la peste 60 de ani, omoară! Cu sînge rece. Ce l-a determinat să facă asta? Ce l-a putut scoate din anonimatul în care a trăit atîţia ani?

— Asta o să aflaţi voi. În ceea ce mă privește, trebuie doar să adaug un mic epilog. Iată. Pentru noi, lozul cîştigător era, după cum vă spuneam, ca omul nostru să fie înscris pe listele consumatorilor de insulină. Pe atunci existau asemenea liste. Obţinusem între timp, după cum era și normal, fotografii făcute de colegii noștri din Brașov. Nu ne-a fost prea greu să aflăm numele adevărat: Papadopol Ioan. Bineînţeles, la domiciliul indicat locuia altcineva, dar am conchis că numele era cel adevărat. Argumentul era că omul suferise de diabet de la o vîrstă foarte fragedă, cînd cu siguranţă nu era nici spion și nici răufăcător. A fost emis un mandat de arestare pe numele lui Papadopol. Ancheta noastră s-a oprit aici. A început războiul. Căpitanul Alecu a murit. După încheierea războiului altele erau problemele la ordinea zilei. Dacă n-ar fi fost caietele care consemnau rezultatele analizelor mele privitoare la misterioasa otravă, mi s-ar fi părut că totul a fost un vis. Dar să nu uit ceva foarte important. După calculele mele omul trebuie să aibă astăzi circa șaizeci și şapte de ani.

Hotărît lucru, Nicolau povestea frumos.

— Începe să se lege, mormăi Adam.

Balaban aprobă tăcut spusele căpitanului.

— Lipsește însă mobilul, interveni Istrate.

Balaban repetă mișcarea aprobatoare a capului.

— Eu întrezăresc ceva, spuse Adam. Chiar dacă presupunerile mele se vor dovedi neadevărate, n-avem voie să nu le verificăm.

— Marinarul? întrebă Balaban.

— El, se înviоră Adam căruia întrebarea îi risipise parcă ultimele rețineri.

— Văd că vă înțelegeți de minune, spuse bătrînul criminalist, ridicîndu-se. Eu am să plec. Mă duc la laborator. Țineți-mă la curent.

Istrate se ridică, urmînd îndemnul tacit al lui Balaban, și-l conduse pe bătrîn.

După plecarea celor doi, cei doi căpitani se cufundară în studierea unui dosar. Cînd Istrate reveni, îi găsi înconjurați de nori deși de fum, tăcînd.

— Istrate, se auzi vocea lui Balaban. Fă-mi rost de o hartă a orașului. Dar de una amănunțită, cu toate străzile, străduțele și fundăturile.

— S-a-nțeles, răspunse vioi locotenentul.

Istrate apăru după cîteva minute cu un sul mare de hîrtie sub braț, pe care-l desfășură pe birou. Adam și Balaban se ridicară și toți trei începură să studieze harta. Cu un creion roșu Adam însemnă pe hartă o cruce. Era locul în care fusese accidentat marinarul. Balaban, cu un creion albastru trase niște linii.

— Cam asta-i, zise Adam, uitîndu-se la ceilalți doi.

— Merg la Ifrim, îi spuse Balaban lui Adam. Trebuie să lucrăm rapid și fără greșeală. Istrate, uite ce ai de făcut. Îmi procuri cît poți de repede o listă completă a diabeticilor din oraș. Adică nu completă. Doar persoanele în vîrstă de peste 60 de ani. Eu merg să discut cu o ființă despre care cred că este foarte atrăgătoare.

— Cici Mărculescu?

— Da. Iubita marinarului mort în împrejurări atît de stupide.

Balaban ridică receptorul și formă un număr cu multe cifre.

— Chemi Bucureştiul? îl întrebă Adam.

Balaban făcu un semn afirmativ.

— Crezi c-ai să obţii atît de repede dosarul Papadopol?

— De ce nu?

Adam avu un gest de scepticism.

XIX

Balaban suna de două minute bune la uşa în spatele căreia locuia, după cum indica o plăcuţă cromată, Mărculescu Cecilia, balerină.

Ușa rămînea închisă. Înăuntru, nici o mișcare. Balaban stătu o clipă pe gînduri. Se auzi un zgomot. Își reaşeză degetul pe butonul soneriei. Pe scară urca o bătrînică uscăţivă, care se războia cu două sacoşe uriaşe. Cavaler, Balaban se repezi şi o ajută.

— Să fii sănătos, băiete, spuse cu un glas neașteptat de gros bătrînica, o dată ajunsă la palier.

— Cu plăcere, doamnă, răspunse galant Balaban.

— Ești prieten cu stricata asta de la patru? Întrebarea era însoţită de o privire mai degrabă indiferentă, care nu justifica violenţa limbajului.

— Nu, doamnă, sînt neutru. O caut pentru prima oară.

— Eşti rudă cu ea?

— Nu, sînt de la miliţie.

— Au mai fost pe aici colegi de-ai matale.

— Colegii mei au găsit-o?

— Dacă nu-i cunoşti programul, n-ai nici o şansă. Da' lasă că-ţi spun eu unde poţi să o găsești. La ora asta precis e la bar, la „Modern“. Dă din picioare și cîştigă bani. Şi, după cum se îmbracă, cîştigă binișor.

Barul „Modern“ era, pe dinăuntru, scufundat în semiobscuritate, avînd mesele impecabil aranjate pentru evenimentele care urmau să înceapă în curînd. Balaban fu imediat observat de un chelner.

— E închis, amice, îi zise acesta. Vino și mata cînd e luna în vîrf de par.

— Eu vin numai cînd e închis, spuse misterios Balaban.

— Revizor?

Chelnerul dispăru, parcă evaporîndu-se. Apăru, în schimb, responsabilul, un tip gras, numai politețe și briantină.

— Să trăiți. Vasilescu mă cheamă.

Balaban se prezentă.

— Vreau să vorbesc cu ...

— Da, să trăiți, imediat. Cu Cici doriți, nu?

Balaban încuviință și porni în urma responsabilului, care se scuza tot timpul pentru că este obligat să meargă înaintea unui căpitan de miliție. Trupul lui voluminos se dovedea surprinzător de agil.

După cîteva cotituri pe coridoare mai mult sau mai puțin întunecoase, se opriră în fața unei uși pe care scria „Cabină“ și „Intrarea strict interzisă“. Responsabilul bătu delicat. Li se deschise imediat și în cadrul ușii apăru un cap brunet prevăzut cu un breton remarcabil de lucios.

— Cici, te caută dînsul, e ...

— Să mă mai caute, spuse ea și dădu să trîntească ușa.

Balaban își propti cu un gest reflex pantoful în deschizătura ușii, gîndindu-se că gestul acesta nu este prea estetic.

— E păcat de el să-l maltratezi în halul acesta, zise el, arătînd spre pantof.

Bruneta îl măsură de jos în sus, cu o indignare teatrală, după care își mută privirile spre responsabilul care îi făcea semne disperate, arătînd cu degetul către umăr. Balaban observa cu coada ochiului scena, amuzîndu-se și nu prea.

În fine, ușa se deschise larg și fața brunetă se destinse într-un zîmbet jenant.

— Poftiți, șopti ea. Vă rog să mă scuzați. Luați loc

Balaban se legitimă. Responsabilul se scuză și plecă. Cici se ghemui, nu fără grație, pe un fotoliu desfundat, care ajunsese acolo prin cine știe ce întîmplare curioasă Il privea pe Balaban cu fața destinsă de o interesantă expresie de abandonare.

— Ai fost prietenă cu Alberto Patroni?

Ea încuviință printr-un gest.

— Povestește-mi, te rog, fără amănunte de prisos, în ce a constat această relație.

— L-am cunoscut la bar. M-a agățat, de fapt. Știți, cum se obișnuiește. Aveam numai 17 ani. Credeam că tot ce zboară se mănîncă. Alberto era un tip foarte bine. Avea mulți bani. Atît m-a plimbat și atîtea mi-a oferit, încît am crezut că mă iubește cu adevărat. Am crezut că mă voi căsători cu el. Pleca, venea, eu îl așteptam. După mai multe veniri și plecări, mi-am dat seama că sînt și eu una dintre cele care formau armata lui de „soții“ din lumea largă. Eu eram cea din Constanța. Știam că nu mă iubește, dar nu am reușit să mă desprind de el. Mă obișnuisem cu atențiile pe care mi le aducea, îmi plăcea și îmi place și acum să mă îmbrac elegant.

Balaban se ridică și începu să se plimbe preocupat prin încăpere. Sinceritatea cu care părea că vorbește fata îi producea o impresie bună. Cine știe, își zise el, poate că ajungînd la o anumită vîrstă femeile devin mai înțelepte.

— Și cam ce făcea acest Alberto după ce sosea? Care era programul lui?

— Atunci cînd putea să plece de pe vas eram nedespărțiți. Primul lui drum era la mine. Dealtfel, îmi scria și eu știam cu o oarecare aproximație cînd urma să sosească. Stăteam acasă cît puteam mai mult. Venea glonț la mine și apoi nu ne mai despărțeam pînă nu se reîntorcea pe vas. Cred că nu mă înșel dacă afirm că era împreună cu mine tot timpul cît nu era pe vasul lui. Spunea că nu vrea să mă scape din ochi. Asta era o ciudățenie, dar mie îmi făcea o mare plăcere, vă dați seama.

— Nu ne mai despărțeam pînă nu se reîntorcea pe vas, repetă Balaban. Chiar așa? Fără nici o excepție?

— Da, fără nici o excepție. Nu am dovezi, firește. Nu este exclus ca atunci cînd îmi spunea că este pe vas să se fi aflat în cu totul alt loc. Dar intuiția mea de femeie îmi spunea că nu mă minte. Cel puțin în privința aceasta.

Balerina Cecilia se exprima într-un mod foarte îngrijit. Balaban nu se miră prea mult. Știa că înainte de a deveni artistă de bar fata urmase timp de trei ani cursurile unei facultăți cu profil umanist.

— Avea vreo ciudățenie? Vreun tabiet ieșit din comun? mai întrebă el.

— N-aş putea să vă spun nimic în acest sens. Eu m-am îndrăgostit de el poate tocmai fiindcă mi s-a părut o persoană foarte normală.

Balaban mulțumi şi plecă, meditînd că ultima afirmație a fetei fusese, în bună măsură, doar o floricică de stil.

XX

Nu peste mult timp Balaban împreună cu Istrate intră în biroul procurorului Ifrim, unde îl întîlni pe Adam. Procurorul nu se afla în birou. Cei doi căpitani își aprinseră țigările și îl așteptară. Acesta nu întîrzie să apară.

— Să ne mai uităm o dată în dosarul marinarului, propuse Balaban. Şi să ne gîndim puțin la guma lui de mestecat.

— Ai vorbit cu Cici Mărculescu? întrebă Ifrim, în timp ce scotea dosarul din unul dintre sertarele biroului său.

— Am vorbit. Adineaori m-am despărțit de ea. N-am aflat cine ştie ce. Sînt lucruri știute. Mi-a reținut însă atenția faptul că acest nefericit marinar era un îndrăgostit nemaipomenit de ataşat. Stătea tot timpul împreună cu iubita lui. Nu se despărțeau nici un moment. Ce părere aveți despre acest devotament exagerat?

Întrebarea îi era adresată lui Ifrim. Adam era deja la curent cu ipoteza pe care acum Balaban voia să o transmită procurorului.

— Ce părere să am? N-am nici o părere. Dar nu văd unde vrei să ajungi.

— V-ați gîndit, urmă imperturbabil Balaban, de ce accidentul marinarului a avut loc în acel loc al orașului şi nu altundeva?

— Nu m-am gîndit, răspunse cam uluit procurorul. Dealtfel, cred că, oricît de ingenios ar fi cineva, nu va avea cum să demonstreze caracterul de necesitate al unui accident de circulație. Din moment ce accidentul a avut un caracter absolut întîmplător, nu văd unde ar putea să ducă o astfel de speculație. Știm cu toții că marinarul a fost accidentat mai ales din neatenția sa. S-o fi gîndit că într-un oraș relativ mic cum este al nostru mașinile nu sînt periculoase.

— Uite că nu este chiar așa, spuse sentențios Balaban. Să recapitulăm, deci. Ce faci tu, i se adresă el lui Adam, dacă ești marinarul Alberto și ai ajuns în portul Constanța?

— Cobor de pe vas îndată ce lucrul acesta este posibil și mă duc glonț la iubita mea, care mă așteaptă cu nerăbdare, răspunse Adam.

— Exact, continuă Balaban. Că așa s-au petrecut lucrurile în cazul nostru o probează declarația colegului său, cu care a coborît de pe vas și căruia i-a spus, înainte de a se despărți, că intenționează să se ducă direct la iubita lui. Avem la dosar o declarație în acest sens. Ce decurge de aici? Dacă în momentul în care a fost accidentat marinarul mai avea asupra sa guma de mestecat, rezultă că în cazul în care intenționa să o depună undeva, a fost împiedicat de accident. În ceea ce mă privește, cred că, dacă întîmplarea ar fi făcut ca accidentul să fi survenit mai aproape de locuința Ceciliei Mărculescu, în lista de obiecte găsite asupra bietului Alberto n-ar fi figurat nici măcar un singur pachețel de gumă pentru mestecat.

— Încep să înțeleg, zise procurorul, aruncîndu-i lui Balaban, în același timp, o privire admirativă și neîncrezătoare. Continuă, te rog.

— Este o ipoteză pe care am construit-o în colaborare cu Adam și cu maestrul Nicolau, pe care sper că o să-l cunoașteți. Iată cum stau, în esență, lucrurile. Noi afirmăm că marinarul era un mesager, care depunea cu prilejul destul de deselor sale vizite în Constanța pachete care conțineau substanța miraculoasă numită „ginseng". Cui le preda? Aici urmează un salt deductiv destul de îndrăzneț, recunosc. Am pornit de la ipoteza că, într-adevăr, marinarul nostru pleca spre iubita lui, de îndată ce cobora în portul Constanța. Am admis, apoi, că undeva pe parcursul drumului său spre aceasta depunea pachetul respectiv. Am stabilit pe hartă un traseu imaginar, dar care nu este lipsit de logică. Inițial, acest traseu a fost jalonat de doar trei puncte de reper. Portul, locul accidentului și locuința Ceciliei Mărculescu. Am adăugat însă ulterior și celelalte date ale cazului pe care îl cercetăm, sprijinindu-ne mai ales pe revelațiile făcute de maestrul Nicolau, a cărui poveste a fost de-a dreptul pasionantă. Cu un cuvînt, am căutat un bătrîn diabetic, căruia poate să îi fie predat un pachet de dimensiuni nu prea mari, pe traseul care unește locul accidentului cu locuința lui Cici Mărculescu. Totul pare suficient de neconvingător, dar știm cu toții că de multe ori un raționament care pare la început foarte firav se dovedește în cele din urmă realist și dă rezultate dintre cele mai bune. Dar să vă spun în cîteva cuvinte cele pe care le-am aflat de la maestrul Nicolau.

Balaban relată în manieră telegrafică povestea misteriosului Papadopol. Singurul comentariu al procurorului fu un fluierat, a cărei interpretare era dificilă.

Adam scoase harta, pe care se afla reprezentat traseul probabil al marinarului și o arătă lui Ifrim.

— Totul se leagă, zise acesta îngîndurat. Numai că din lanțul nostru lipsesc o seamă de verigi. Nu vi se pare că totul are o aparență de însăilare fantezistă?

— Ba da, recunoscu Balaban, dar așa au ieșit lucrurile. Ce putem noi să facem dacă toată întîmplarea aceasta tinde să fie rezolvată pe niște căi inedite? Nu există două cazuri identice, știm cu toții asta. Îmi dau perfect de bine seama că apariția maestrului Nicolau este rodul întîmplării. În mod normal, el nu ar fi trebuit să participe la ancheta noastră. A apărut doar pentru că Adam a avut inspirația să-mi propună o colaborare ieșită din comun. În cele din urmă însă, contribuția bătrînului s-a dovedit a fi decisivă. Fără revelațiile lui nu știu ce ne-am fi făcut. Deși, dacă mă gîndesc bine, probabil că am fi reușit să rezolvăm cazul și fără ajutorul lui Nicolau. În orice caz, nu mai este timp pentru prea multe reflecții. Nu ne interesează în mod deosebit ceea ce ar fi putut să se întîmple. Important este ceea ce s-a întîmplat. Noi știm foarte multe despre criminal. Trebuie însă să-l și găsim și apoi să găsim și probe cu valoare juridică împotriva lui. După cum știm, în dosarul lui Papadopol nu se află amprente digitale. Papadopol n-a fost niciodată arestat. Există însă fotografii. Dar cine poate compara cu șanse de reușită pozele aceluiași om fotografiat la un interval de treizeci de ani? Deci trebuie procedat prin eliminare. Adam este în măsură să ne spună totul despre bătrînii diabetici ai orașului, pe baza listei întocmită de Istrate.

— Trebuie să vă spun, interveni Adam, că lista de diabetici în vîrstă de peste 60 de ani mi se pare destul de nerelevantă pentru ceea ce urmărim noi. Nici cei cu domicilii pe traseul prezumtiv al marinarului și nici cei cu locuri de muncă pe același traseu nu par a avea vreo legătură cu cele două crime. Ar trebui verificați în mod amănunțit, fără îndoială, dar am și eu flerul meu. Din datele pe care le-am obținut la repezeală în legătură cu ei rezultă destul de clar că participarea lor la o acțiune atît de îndrăzneață este practic imposibilă. Sînt cu toții oameni cu antecedente mai mult decît onorabile.

— Ia stați puțin, îl întrerupse Balaban, aproape strigînd. În definitiv, dacă individul și-a schimbat identitatea, de ce să nu-și fi schimbat și vîrsta?

Involuntar, Istrate scoase un fluierat admirativ.

— Ce-i Istrate? întrebă Balaban, fără să dea vreun semn că această flagrantă încălcare a regulamentului îl afectează în vreun fel. Deci. Avem toate motivele să presupunem că schimbarea numelui s-a produs în timpul războiului, prin însușirea actelor altcuiva. În consecință... Spune, Istrate, care este concluzia?

— Concluzia, spuse acesta satisfăcut de sine însuși, este că omul pe care îl căutăm nu trebuie să aibă neapărat vîrsta lui Papadopol. Este de presupus că actualmente actele îl arată mai tînăr. Diferența nu poate fi însă mai mare de vreo zece ani.

— Exact, te felicit, spuse Balaban. Cînd cineva își schimbă identitatea este foarte greu de presupus că își inventă o vîrstă mai înaintată decît cea reală. Dimpotrivă, caută să micșoreze numărul anilor. În limitele bunului simț, bineînțeles. Nu poți, de pildă, să te întinerești cu douăzeci de ani. Este absurd. Oricine își dă seama dintr-o singură privire că există o neconcordanță evidentă între vîrsta din acte și înfățișare. Trebuie, deci, să ne completăm lista. Istrate, vino cît de repede este posibil cu o listă a diabeticilor între 55 şi 60 de ani.

Istrate ieşi decis din birou.

— Asta ar fi o problemă. Deşi, dacă mă gîndesc bine, pînă la urmă va trebui să recurgem la bunele metode vechi.

— Și cam care ar fi acestea? întrebă oarecum ironic procurorul.

— De pildă, metoda „sitei". Este o excelentă metodă veche, care se foloseşte probabil de cînd se fac cercetări de genul acesta. Oricît de ingenioşi am fi noi, trebuie să recurgem la ea. Sîntem siliţi să verificăm identităţile bătrînilor diabetici. Speculaţia cu traseul marinarului este foarte tentantă, dar riscurile ei sînt prea mari. De îndată ce vine Istrate cu noua listă vom proceda ca atare. Voi cere ajutoare şi sper că totul va merge destul de repede.

— Ai dreptate, încuviinţă procurorul.

— Numai că în cazul de faţă, continuă Balaban, lucrurile au luat o turnură inedită. Criminalul nu a figurat de la bun început printre suspecţi și în consecinţă nu i-am verificat alibiurile. Cu trecerea timpului, după cum bine ştim, orice verificare a unui alibi devine tot mai dificilă. Dacă întreaga poveste ar fi obiectul unui roman poliţist, am fi întru totul îndreptăţiţi să-i reproșăm autorului că nu respectă canoanele consacrate ale genului. Nu-i așa?

Nimeni nu se gîndea să-l contrazică. Balaban continuă:

— Trebuie, deci, să întreprindem cît mai repede verificarea celor care ar putea să pară suspecţi, cu loc de naştere, cu rude și tot ce ar mai putea constitui un indiciu demn de luat în considerare. Înainte de toate trebuie, însă, să oprim un anumit obiect, care la ora actuală descrie o mişcare îndreptată spre o destinaţie îndepărtată.

— Obiectul a fost oprit deja, interveni Adam, nu fără o anumită satisfacţie în voce. Nu uitaţi că eu sînt, în definitiv, specialist în traficuri ilicite.

— Obiectul acesta nu ar putea să fie decît faimosul „Moment inerţial", nu? întrebă procurorul.

— Da, despre el este vorba, zise Balaban. Dacă teoria pe care am construit-o împreună cu Adam nu este o simplă apă de ploaie, atunci trebuie ca această sculptură modernă să nu fie doar o discutabilă operă de artă, ci mult mai mult decît atît. Un container plin cu mici pacheţele pe care se află scris numele unui foarte cunoscut film în care, după cum bine ştim, eroina moare într-un chip cutremurător şi este plînsă de către toţi spectatorii.

— Chiar şi de mine, interveni intrînd Istrate, care, mulţumit că-şi îndeplinise rapid sarcina întocmirii listei cu diabetici — completare la prima — prinsese ideea din zbor şi devenise brusc liber în purtări, spiritual şi plin de iniţiative.

Zîmbind cuceritor, locotenentul puse pe masa procurorului lista şi se retrase spre scaunul său.

Procurorul parcurse numele trecute pe foaia de hîrtie, care deocamdată nu-i spuneau nimic. La fel făcură şi cei doi căpitani. În birou se lăsă o linişte de mormînt. Nici o idee nu ieşea la iveală. Se impunea o operaţie de rutină, care să răscolească trecutul unor personaje în vîrstă, unele cu merite sociale, altele cu pete ruşinoase.

Cazul devenise „beton armat". Se cunoşteau o groază de lucruri, dar acestea nu duceau nicăieri. Ipoteze pe marginea unor fapte disparate poate să facă oricine, dar, cînd treci de ipoteze şi vrei să aşezi în spinarea cuiva fapte grave, trebuie să te gîndeşti că n-ai voie să jigneşti pe nimeni, şi că, în principiu, se cuvine să crezi în cinstea oamenilor, chiar dacă unele fapte te îndreptăţesc să o pui la îndoială, să acuzi numai pe bază de certitudini. Aşa gîndeau toţi patru, şi aşa gîndiseră ori de cîte ori, într-o anchetă, treceau de la acumularea faptelor la ordonarea lor pentru acuzarea unui om.

— Eu zic, îndrăzni să rupă tăcerea Istrate, să mergem la gară; peste zece minute soseşte vagonul cu statuia, iar echipa tehnică transpiră deja pe rampa de descărcare.

— Istrate, făcu Balaban aparent bine dispus, te decretez memoria mea ambulantă, te decretez agendă şi te iau cu mine la întîlnire.

— Dacă nu găsiţi pacheţelele în burta statuii, cred că veţi simţi amîndoi, brusc, o atroce durere de dinţi, spuse Ifrim.

— Să fim sobri, se burzului Balaban, şi mai bine să trimitem lista la verificare.

— Just, declară Ifrim.

Dialogul acesta, cam forţat de vesel, lăsa să se întrevadă nemulţumirea provocată de „blocarea“ cazului.

XXI

Pe rampa de descărcare din Constanţa-triaj era o oarecare agitaţie. Trei tineri, îmbrăcaţi în costume ce fuseseră probabil impecabil călcate, dar care dovedeau că se săturaseră să-şi păstreze aspectul îngrijit pe o asemenea căldură, se foiau în jurul unui mastodont din piatră artificială, cu aspect de rocă ciupită de mii de picături de apă, avînd o formă bizară de melc în poziţie de drepţi. Şi cum melcii nu obişnuiesc o asemenea poziţie, puteai să-ţi închipui un melc privit în timp ce escaladează un zid vertical. Ai fi putut, evident, să te gîndeşti şi la altceva, dar, indiferent de asociaţia de idei pe care ţi-o sugera opera de piatră, nu puteai să nu remarci proeminenţa ei cu aspect de cochilie.

Cei trei tineri, transpiraţi, dar neaşteptat de calmi sub soarele necruţător, manevrau, asistaţi de la o oarecare distanţă de trioul Balaban-Adam-Istrate, nişte aparate ciudate. Instrumentul principal era un osciloscop cu ecran verzui, pe care un spot luminos efectua nişte salturi bizare, care, în afara contrastului pe care îl realizau faţă de atmosfera de triaj ce domnea împrejur, nu le spuneau nimic celor trei.

— Este goală în interior, decretă cel mai scund dintre specialişti.

— Goală, goală? întrebă dezamăgit Balaban.

— Goală, plină, replică scundul.

— Glumiţi? se îmbăţoşă puţin Balaban.

— Se amortizează semnalul în interior, după ce trece de stratul turnat? se interesă cu un aer de cunoscător Adam.

— Exact, de aceea am spus că-i goală, plină. Statuia este turnată cu un gol interior, așa se explică și greutatea ei mică. Dacă era monolit, cîntărea de zece ori mai mult. Totuși, calculele de greutate arată o neconcordanță. Statuia este mai grea decît dacă ar fi turnată în sistemul coajă, dar nu atît de grea ca să fie monolit. De aici concluzia că este plină cu un alt material. Osciloscopul indică un material, dar și goluri de aer.

— Pastilele, spuse Istrate în șoaptă.

— Pastilele cu gumă de mestecat „Love story", completă Balaban.

— Ce pastile? întrebă scundul uluit.

— Puteți face o găurică cu diametrul de vreo trei centimetri? interveni Adam.

Zgomotul bormașinii astupă pentru puțin timp sunetele de vagoane manevrate.

— Sînteți fachiri? întrebă scundul, ținînd în mînă un pachețel de gumă de mestecat pe care se lăfăia o inscripție roșie.

— Nu, răspunse Balaban, avem un osciloscop aici, și se bătu satisfăcut cu degetul peste frunte, mulțumit că ieșise victorios în „războiul" cu tehnica.

Întregul grup rîse ușurat. Tensiunea scăzuse brusc, și ciondăneala amicală a celor doi dădea o tentă agreabilă întregii echipe, sofisticată un moment de aparatura ce clipea cu luminițe și cadrane de diverse culori. Mobilul celor două crime ieșise la iveală.

XXII

— Oare cît mai durează? întrebă Balaban, rupînd tăcerea apăsătoare care domnea de cîteva ore în biroul lui.

— Crezi că poate să știe cineva? răspunse Adam printr-o altă întrebare.

Fiecare avea în față o parte din dosarul cazului Berindei-Nicolaide și, încercînd să pună ordine în actele ce se adunaseră, își făceau însemnări în agende. Își propuneau supraverificări, noi piste de cercetare, pregătindu-se să nu fie găsiți în derută dacă „sita“ nu dădea roade.

Experiența lor în materie de cazuri în care o activitate rutinieră scoate la iveală noi indicii și puncte de sprijin îi determina să aștepte cu nerăbdare rezultatul. Pe de altă parte, erau obligați să păstreze supleţea cercetării și să imagineze noi situații. Cazul anchetat era destul de inedit. De obicei, anchetatorul, tot adunînd probe și declarații, reușește să construiască o imagine a psihicului criminalului și să ajungă, să gîndească, în mare, pe coordonatele minții acestuia, prevăzîndu-i reacțiile. De data aceasta, fuseseră ajutați în mod decisiv de povestirea bătrînului criminalist. Acesta desenase în linii ferme imaginea unui personaj periculos de rapid în hotărîri și extrem de prudent. Imaginea era însă aceea a anilor 1938. Acum, datele cazului erau estompate de o lungă perioadă de întrerupere. Balaban, într-o discuție cu Adam, căzuse de acord cu acesta că, deși trecuseră atîția ani, făptașul își păstrase în amănunt stilul. Să fii la 67 de ani tot atît de rapid și de calculat ca la 37, nu este la îndemîna oricui. Să nu te umanizeze bătrînețea, să nu te facă să-ți fie milă de o fată care ar putea să-ți fie copil!

Care de pe lista lui Istrate era criminalul? Iată ce trebuia să indice „sita“. Dar dacă nu indica?

— Am sosit, auziră cei doi vocea lui Istrate, nu prea optimistă, dar nici prea pesimistă.

Poate mai mult obosită, gîndi Balaban, întinzînd mîna către dosarul din brațele locotenentului.

— Fă, te rog, un mic rezumat, îl invită Adam.

— Păi, începu locotenentul, cei de la evidență au muncit pe brînci, la început bombănind, iar apoi, pe măsură ce-i puneam la curent cu cazul, tot mai ambiționați. A fost o muncă titanică. Rezultatul final este cel trecut în foaia de observații, anexată la urmă. Și-au permis să facă și o astfel de foaie.

— Cum, adică, și-au permis? ridică nedumerit din sprîncene Balaban.

— Așa mi-au ordonat să vă transmit. Spuneau că misiunea lor s-a încheiat în momentul în care au notat tot ce este remarcabil în trecutul diabeticilor noştri; mai departe, ne privește. Totuși, avînd în vedere datele culese de ei, coroborate cu părerile verbale ale tuturor sectoriştilor, oameni care-şi cunosc zona ca în palmă şi ştiu ce poate pielea fiecăruia în afara datelor seci de dosar, avînd deci în vedere toate acestea, au „îndrăznit“ să vă indice două personaje al căror trecut este cu adevărat dubios, a căror identitate ridică semne de întrebare, deşi în prezent par oameni destul de onorabili.

Balaban scoase un fluierat greu de interpretat.

— Ia să vedem, spuse Adam, deschizînd dosarul.

— Eu, spuse Istrate, n-aş zice să luăm de-a gata ce ne propun ei. Mi-e teamă să nu ne pripim. Dacă ne aruncă pe o pistă falsă, dacă...

— Lasă, teoreticianule, spuse Balaban, fără prea mare convingere, lasă că nu-i prima dată în cazul ăsta cînd mergem pe piste false. Sau crezi că merita să o cunoşti pe doamna Sara şi pe căţelandrul ei deştept. Ei?

— Totuşi teoretic nu e bine să...

— Tot trebuie să-i luăm la rînd pe toţi. Nu? întrebă Adam. Nu contează, deci, cu care începem. Dacă însă afirmaţiile celor de la evidenţă şi ale sectoriştilor se dovedesc adevărate, atunci economisim timp.

— Gata cu vorba! La treabă! interveni nerăbdător Balaban.

— Citesc eu? întrebă Adam, ţinînd dosarul în mînă.

— Da, confirmă Balaban, căutîndu-şi o poziţie mai comodă în fotoliul său.

— Popovici Iustin, născut în 1911, în satul Suraia, Vrancea, din părinţi nevoiaşi, conform autobiografiei de pînă în anul 1952. Ulterior, la verificări, s-a dovedit că de fapt este din Panciu, că părinţii săi erau înstăriţi, posedînl 15 hectare de vie. Familia Popovici, din Suraia, dispărută în timpul rebeliunii legionare, a avut, într-adevăr, un fiu, Iustin, dar acesta era mai tînăr. Iată prima nepotrivire găsită la verificări. Apoi, cercetîndu-se dispariţia familiei Popovici din Suraia, a reieşit că cei doi soţi au fost ridicaţi de acasă pentru motivul că fiul lor avea convingeri politice de stînga. Martorii l-au recunoscut, printre legionarii care i-au ridicat noaptea, şi pe Popovici Iustin din Panciu. Ulterior, în arhiva regimentului 5 Cavalerie s-au găsit documente referitoare la dispariţia lui Popovici Iustin din Panciu pe frontul de răsărit. S-au descoperit, în alte surse, acte referitoare la activitatea lui Popovici Iustin, din Suraia, precum și o fotografie, care a fost hotărîtoare în demascarea omonimului său legionar. Condamnat pentru fals în acte publice și pentru activitate antistatală, Popovici a stat prin cîteva închisori, unde a avut o comportare acceptabilă. A fost încadrat în muncă, s-a calificat asfaltator şi a ieşit la pensie la 57 ani, la cerere. De fapt, el avea cam 64 de ani, însă se ţinea destul de bine. După pensionare a stat într-o căsuţă plasată nu departe de port, ce se află, în mod curios, pe traseul marinarului. A fost suspectat că face afaceri cu marinarii şi la o percheziţie i s-au găsit în casă două casetofoane. S-a ţinut cont că este în vîrstă și miliţia s-a mulţumit să-i atragă doar atenţia. Teoretic şi practic, Popovici Iustin poate fi deci omul pe care îl căutăm.

— Dosarul Papadopol a sosit? întrebă Balaban.

— Nu am fost anunţat, răspunse Istrate.

— Vrei să foloseşti fotografiile de acolo? întrebă Adam.

— Sper să fie revelatoare, spuse Balaban.

— Totuși, din povestirea lui Nicolau n-a reieşit că Papadopol ar fi fost şi legionar.

— N-aveau de unde să ştie, fiindcă nu-l cunoşteau. Identificarea lui de atunci a fost incompletă.

— Poate că atunci cînd a început să facă spionaj, probabil în favoarea nemţilor, şi-a întrerupt activitatea din cadrul „cămăşilor verzi", presupuse Istrate.

— Oricum, are o identitate și un trecut dubios. Din dosar reiese că ar fi fiul viticultorilor din Panciu, dar această afirmaţie se bazează doar pe declaraţiile unor martori, nu pe acte sau semne particulare. Coincidenţa de nume i-a cam încurcat pe mulţi, se pare. În timpul războiului şi după război au fost multe cazuri de schimbare a identităţii.

— Bine, bine, comentă Adam, dar Popovici a plătit pentru ce-a făcut. Falsa lui identitate nu i-a servit la nimic.

— Dar dacă, spuse Balaban, a preferat să plătească pentru legionarul Popovici decît pentru spionul, criminalul şi hoţul Papadopol?

— Asta-i cam aşa, mormăi Adam.

— Papadopol, completă Istrate, poate să fie, aparent, numele real al criminalului. Figura cu numele acesta pe lista diabeticilor întocmită de maestrul Nicolau. Pe vremea aceea nu s-au făcut cercetări mai aprofundate în vederea identificării, din cauza războiului.

— Hai c-o să ne încurcăm rău de tot, spuse Balaban. Popovici Iustin din Panciu se dă drept Popovici Iustin din Suraia după ce are grijă să dispară din evidenţa regimentului 5 Cavalerie, pe frontul de răsărit. Dar, de fapt, el era Papadopol, spion german, care suferea de diabet. Nu este însă sigur dacă Papadopol era numele său adevărat. Ce probleme complicate, pot naşte identificările acestea!

— Uite că cei de la evidenţă au mirosit lipsa de consistenţă a acestei identităţi, fără să cunoască povestea lui Papadopol și a căpitanului Alecu, interveni Adam.

— Alte date mai sînt în fișa lui Popovici Iustin?

— Da, spuse Adam citind din dosar: după pensionare, și după ce a fost suspectat de speculă, Popovici Iustin s-a liniştit. Dispare însă brusc cîte 2—3 săptămîni din oraș, și, de fiecare dată, reapare tot atît de brusc. Vecinii au sesizat sectoristul de asta, mai ales că, regulat, apariţiile și dispariţiile respectabilului domn au loc noaptea.

— Noaptea egal mister, spuse Istrate.

— Gata? întrebă Balaban după ce Adam puse fișa la loc în dosarul Popovici.

— Gata, confirmă acesta, luînd în mînă dosarul următor, la fel de voluminos ca şi primul, dar cu coperţi verzi.

— Popescu Ion, 57 ani, originar din Faraoanele, Ilfov, fiul lui Aneta şi Constantin, ţărani fără avere şi fără apartenenţă politică. Pînă la vîrsta de 57 ani a fost în marea majoritate a timpului contabil. Sînt trecute aici și întreprinderile pe unde a fost. După pensionare, și-a luat o tonetă de loz în plic, aflată și ea pe traseul marinarului către oraş.

— Nu cumva este nea Popică? întrebă Balaban repezindu-se după birou ca să vadă poza suspectului nr. 2.

După ce privi diversele poze din dosar, Balaban zîmbi și remarcă:

— Căpitanul Dan Balaban joacă table în parcul central cu un tip suspect. Iată un titlu de articol-bombă care acum patruzeci de ani ar fi făcut o bună vînzare ziarului local.

— Cum adică? întrebă mirat Istrate.

— Simplu, răspunse Adam în locul colegului său. Dan obişnuieşte, cînd mai scapă de cîte o anchetă, să joace table în parc cu diverşi pensionari. Printre rivalii lui a fost şi acest Popescu Ion, pe care, după spusele lui, l-a „desfiinţat“ mereu.

— Nu uita, interveni Balaban, că acum cîtva timp tu însuţi l-ai provocat pe omul acesta la o partidă. Hai să trecem mai departe.

— La pensionarea lui Popescu Ion, certificatul său de naştere s-a pierdut, într-un mod care nu este cunoscut. Funcţionarul care se ocupa de problemă și din a cărui vină se pierduse, probabil, actul, s-a dus la Faraoanele ca să scoată într-un timp record un duplicat după certificatul de naştere al lui Popescu. Acolo, a aflat că în legătură cu familia Popescu se cunosc cîteva lucruri interesante, intrate — adaug eu — în fondul de bîrfă al nunţilor și al botezurilor din sat. Aneta și Constantin, cei doi părinţi ai lui Ion, erau consideraţi oameni înţelepţi, care deși nevoiași, reușiseră, cu chiu cu vai, să-și crească onorabil singurul copil. Cu mari sacrificii îl dăduseră la școală. Mulţi săteni își aminteau cum venea Ionică acasă în vacanţe. De la gară sosea un băiat spilcuit, aranjat și lustruit, cu cravată, pe care toţi îl priveau cu respect și neîncredere, fiindcă nu prea semăna cu Ionică al lui Aneta. A doua zi își făcea apariţia în curtea boierului un băietan solid, în haine ţărănești curăţele, dar cîrpite, și în el îl recunoşteau toţi pe Ionică al lui Aneta a lui Costică Popescu. Ionică își lua de lucru la boier ca să mai uşureze datoriile bătrînilor. Aşa s-a comportat pînă a terminat facultatea, ajungînd avocat și reușind să-și ajute cu bani părinţii. Apoi a venit războiul s-a aflat că pe Ionică l-au luat la război. Mai tîrziu s-a zvonit c-a dezertat. În cele din urmă, au apărut în sat jandarmi și l-au scos din podul casei bătrînilor pe dezertorul care nu era de aceeași părere cu regele în legătură cu problemele războiului. De aici ştirile devin neclare. Aneta și Constantin Popescu n-au aflat niciodată ce s-a întîmplat cu fiul lor sau, dacă au aflat, n-au spus nimănui nimic. N-au purtat însă, fapt demn de menționat, doliu.

— Parcă citești un roman, îl întrerupse Balaban.

— Citesc declarația funcționarului de la oficiul de pensii, care conține cele mai multe date despre identitatea lui Popescu, replică Adam.

— Bine, să auzim mai departe.

— Fostul primar al comunei, care a trăit pînă acum cîțiva ani, a declarat că prin 1945 Popescu Ion a revenit în sat, dar că părea foarte schimbat, chiar și pentru propriii săi părinți. El le-a spus tuturor că a suferit un șoc din cauza suferințelor pe care le îndurase în închisoare și că memoria sa este foarte slăbită. Se pare că, în cele din urmă, părinții l-au recunoscut drept fiu al lor. În definitiv, zic eu, mai bine un fiu amnezic și dubios, decît nimic. Dealtfel, acest dubios Popescu n-a stat în sat decît cîteva zile. Alte nepotriviri, ivite la cercetările ulterioare, ne constrîng să credem că era vorba de o cu totul altă persoană. Cam asta este.

— Dar astăzi, interveni Balaban, cum se comportă amnezicul nostru?

După ce răsfoi iar dosarul, Adam continuă.

— O persoană liniștită și izolată. Vecinii știu foarte puțin despre el. Își petrece timpul liber în parc jucînd table. În rest, vinde loz în plic. Este suspect și fiindcă se află pe traseul marinarului, și fiindcă accidentul s-a produs foarte aproape de toneta lui.

— Cam exagerează cu afirmațiile acestea colegii de la evidență. Coincidențele nu te pot face suspect. Ele te pun într-un context de neîncredere, dar de aici și pînă la suspiciuni mai este o cale lungă.

— Să rememorăm, deci, cazul, încercînd să-i plasăm pe cei doi în mijlocul faptelor cunoscute de noi pînă acum, propuse Adam.

— Să ne expună Istrate faptele, așa cum le vede el, propuse Balaban.

Istrate trase aer în piept și vru să înceapă, dar interveni Adam.

— Scuză-mă Istrate că intervin iar, zise Adam însă cred că o precizare este necesară. Să-i implicăm pe cei doi bătrîni în caz, dar să ținem cont de faptul că n-am verificat alibiurile lor, și că vom face deci o operație oarecum artificială.

— Da, ai dreptate, spuse Balaban, dar să nu uităm că cei doi sînt totuși implicați prin diabet, prin vîrstă și prin aspectul dubios al identității lor. Eu zic să-i dăm drumul la „story".

Se lăsă o clipă liniște în încăpere. Apoi Istrate începu:

— În seara zilei de..., la miliție se primește un telefon de la numitul Dan Ionescu, care anunță decesul amantei sale, Paula Berindei. Echipa sosită la locul anunțat nu trebuie să facă eforturi deosebite ca să concluzioneze că este vorba de o crimă. Victima, desfigurată prin lovituri cu o statuetă de lemn, de proveniență africană, prezintă două fracturi de craniu suficiente pentru instalarea decesului. Totul pare clar. Crimă prin violență. Mobilul — deocamdată neclar. Din declarațiile vecinilor, reiese că victima avea un soț mai în vîrstă, foarte gelos și destul de violent, care o amenințase cu moartea. O vecină, declară că victima avea o înclinație puțin prea concretă pentru tinerii reprezentanți ai sexului tare. Unul dintre aceștia este chiar Dan Ionescu, cel care anunțase decesul. Sînt operate rapid cîteva verificări: nici Dan Ionescu — amantul ușuratic venit la mare pentru aventuri, nici soțul nu au alibiuri pentru ora aproximativă a crimei. Soțul, cel mai puternic bănuit, se afla în acea după-masă la un coleg să joace bridge, și declară că a primit un telefon de la un anonim, care l-a anunțat că soția sa se află în brațele unui tînăr viguros. În urma acestui anunț se repezise la adresa indicată, făcuse scandal, verificase casa în care stătea în gazdă chiar Dan Ionescu — amantul real al soției sale — de care însă el nu știa, decît vag că există și apoi se ascunsese în spatele unui castan și pîndise vreme îndelungată casa cu pricina. Așa se face că n-avea nici un alibi și putea fi bănuit de crima ce se săvîrșise. Despre Dan Ionescu se află că, înainte de a veni la Paula Berindei, fusese la gară să-și conducă o altă amantă de ocazie, Coca Ionescu, care lua trenul spre București, În scurt timp, însă, aceste două piste se înfundă. Se dovedește, prin declarațiile unei bătrîne, vecină cu casa pe care o pîndise în seara crimei Berindei, că acesta s-a aflat într-adevăr unde a spus că a fost. Soțul este nevinovat. La rîndul ei, pista Dan Ionescu se înfundă. În intervalul de timp care ne interesează, acest tînăr s-a plimbat cu mașina Cocăi Ionescu și a accidentat un biciclist. Inițial a ascuns acest fapt, imaginînd o plimbare solitară către casa Paulei Berindei. Ulterior totul a ieșit la iveală. S-au descoperit mașina, biciclistul, precum și mecanicul care a reparat clandestin aripa mașinii. Conținutul poșetei victimei atrage atenția prin două obiecte: o cheie specială, deosebită, aparent de la o casă de bani și un pachețel cu gumă de mestecat „Love story", marcă de care nimeni nu a mai auzit. Se trece la anchetarea pe această direcție și, după o mică alergătură, se depistează sursa cheii: o casă veche, a unui fost bogătaș, la care un lăcătuș talentat instalase o broască specială. Casa este ocupată de către un sculptor numit Vasile Nicolaide. Acesta nu răspunde nici la apelurile noastre telefonice și nici la sonerie. Se procedează la o percheziție. Apare o nouă crimă: Nicolaide se află mort în atelierul său. Pare a fi fost otrăvit cu cianură. Pe cămașa lui se găsesc urme de sînge aparținînd unui bolnav de diabet. Indicație prețioasă, dacă se ține cont de faptul că pictorul nu suferea de această boală. Nicolaide executase recent o comandă pentru străinătate — statuia „Moment inerțial" pe care o expediase chiar în ziua decesului. În casă este găsită o sumă mare de bani, deși datele de la fondul plastic arată că autorul nu-și ridicase încă drepturile de autor pentru statuie. În plus, se relevă, grație unor fotografii, că între Nicolaide și Paula Berindei au existat relații intime. Cele două cazuri sînt legate, deocamdată fără argumente. Celălalt obiect găsit în poșeta primei victime, guma de mestecat marca „Love story" arată o legătură curioasă între un deces al unui marinar străin și această marfă, pe care piața noastră — oficială și neoficială — a portului nu o înregistrează. Astfel apare un trafic cu ginseng — o substanță stimulatoare de origină asiatică — în care marinarul decedat joacă un rol. Se conchide, apoi, că statuia-monument a lui Nicolaide este un soi de colet. „Moment inerțial" se dovedește a fi o valiză artistică cu ajutorul căreia traficanții urmau să scoată marfa din țară. Destinația: Paraguay. Apare astfel cu claritate implicarea sculptorului în trafic. Guma de mestecat găsită la Paula Berindei arată că și această persoană a fost, la un moment dat implicată în trafic. Se presupune că implicarea acesteia a fost nedorită de bandă. De aici lichidarea ei. Statuia este oprită din drum, victimele traficanților există. Lipsește doar personajul principal, asasinul. În acest punct de cotitură pentru ancheta noastră apare Cătuneanu de la laborator și semnalează o substanță dubioasă în sîngele victimelor. Această substanță este capabilă să provoace un stop cardiac. Cianura și loviturile cu statueta nu sînt, deci, adevăratele mijloace ale crimelor. Criminalul a operat într-un mod inedit. Mai întîi a otrăvit și apoi a înscenat crime prin violență. Din cauza greutăților pe care Cătuneanu le întîmpină în descrierea exactă a substanței, căpitanul Adam propune solicitarea maestrului Nicolau de la București. Ideea se dovedește a fi salutară, fiindcă maestrul Nicolau face o legătură originală între un caz al anilor '38, anchetat de el, și cele două crime recente. Legătura este determinată de numitul „modus operandi" și de faptul că și atunci și acum criminalul este diabetic. Dar, în timp ce în anii 1938 exista criminalul, localizat de talentatul căpitan Alecu, azi există doar urmele trecerii acestuia. Cam asta-i tot, răsuflă ușurat locotenentul ștergîndu-se de sudoare pe frunte.

— Bravo, Istrate! Ai ceva talent. Vorbesc serios. Și nu mai face pe modestul, că nu te prinde.

Intervenția lui Balaban era îndreptățită. Ea sublinia concizia expunerii, precum și darul lui Istrate de a fi obiectiv.

— Sînt și eu de aceeași părere, mai ales că, pînă la urmă, nu i-ai implicat pe cei doi suspecți în caz, referindu-te la un diabetic, în general.

Adam, cel care vorbise, era într-adevăr mulțumit că bătrînii rămăseseră în afara povestirii. Acțiunea de implicare trebuia începută altfel.

— Pentru continuarea acțiunii, se arătă de acord Balaban, trebuie să ne înfățișăm la șeful nostru. Istrate ne-a ajutat să ne punem ordine în idei. Acum sîntem în măsură să scriem totul pe hîrtie, și, cu raportul la subțioară, să expunem variantele. Deci, la treabă.

XXIII

În biroul colonelului Codreanu era o atmosferă de lucru. Pe scaunele din jurul mesei de ședințe ședeau căpitanii Adam și Balaban, procurorul Ifrim, maestrul Nicolau, Cătuneanu de la laborator și locotenentul Istrate. Colonelul frunzărea preocupat hîrtiile dosarului. Își slăbise puțin nodul cravatei, fapt pe care subalternii săi îl interpretau cu justețe ca fiind un semn al gravității momentului. Se fumase serios și culoarea albastră-cenușie a atmosferei din încăpere sugera încordarea maximă.

— Cazul, începu colonelul Codreanu a fost cercetat corect. S-a muncit bine și foarte repede, dar cu toate acestea lipsesc probele materiale. Consider că în tot acest dosar, singurele elmente utile pentru cercetările ulterioare sînt „stilul“ criminalului, păstrat intact de pe vremuri, dar completat azi cu noi procedee de obținere a unor înscenări, și diabetul de care suferă criminalul. Spre regretul meu, nici unul din aceste indicii nu conduc spre o persoană anume, iar ideea celor de la evidență de a-i implica pe cei doi suspecți, deși meritorie, nu și-a dovedit pînă acum eficiența.

— Dacă-mi permiteți, tovarășe colonel, interveni maestrul Nicolau. Am reușit să răsfoiesc între timp dosarul Papadopol, pe care l-am întocmit pe vremuri împreună cu căpitanul Alecu. Povestirea mea s-ar putea să-i fi influențat pe băieții dumneavoastră și să-i fi determinat să-și îndrepte atenția în direcții sugerate de mine. După cum știți, dosarul nu conține date științifice clare despre otrava aducătoare de moarte și, din acest punct de vedere, doar declarațiile mele fac conexiunea dintre cazuri. Rămîne, este adevărat, diabetul. Ca element de legătură. Așa că v-aș ruga să decideți o lărgire a sferei cercetărilor.

— Vă gîndiți la cei doi pensionari? întrebă colonelul.

— Da.

— Balaban, zise colonelul după o clipă de tăcere, determinată de intervenția bătrînului criminalist, care-și refula în mod vădit dorința arzătoare de a-l prinde pe criminalul din 1938, doar din dorința de a da un caracter cît mai obiectiv cercetărilor. Vedeți ce se mai poate afla despre organizarea traficului. Dar, în paralel, verificați alibiurile celor doi pensionari diabetici.

XXIV

A doua zi, spre seară, în parcul central al orașului, Adam și Balaban se plimbau cu mîinile în buzunare și cu capetele aplecate spre asfaltul aleii. Păreau că participă la o misiune al cărui scop era găsirea unor obiecte minuscule.

— Cam șifonat, domnule inginer, se auzi o voce de pe o bancă.

Balaban ridică privirea și văzu doi bătrînei, care jucau de zor table, stînd călare pe o bancă și aruncînd cu energie micile cubulețe de os. Cel care vorbise era Popescu, zis nea Popică, cel care îi fusese nu o dată partener la table.

— Bună, nea Popică, mormăi Balaban, apropiindu-se.

— Merge osu'? întrebă Adam.

— Hai, nea Grigore, spuse Popescu către bătrînelul cu care juca, hai, lasă-i și pe dînșii, că pe mata cred că te dor ciolanele de bătaia pe care ți-am tras-o.

Bătrînelul se ridică supus și se instală pe un scăunel pliant, pe care îl instală cu cea mai mare seriozitate.

— Care îndrăznește? întrebă jovial nea Popică, mișcînd cu vioiciune mîna în care ținea zarurile.

— Păi, spuse Adam, mi se pare că noi doi avem o socoteală de încheiat. Îți amintești, cred, ce mi-ai spus ieri.

— Bine tinere, admise Popescu. Și apoi, după o mică pauză: tot inginer ca și Dănuț?

— Nu, eu sînt avocat, dar am fost colegi de armată și, fiindcă tot sînt la odihnă, stau la dînsul, la Dănuț, cum îi zici mata.

— Eu la toți le zic pe numele mic și la pertu, fiindcă-s bătrîn.

— Gata, dă-i cu osul, spuse Adam intrînd în rolul tablagiului împătimit.

Partida dură destul de puţin. Adam avea noroc. Faţa lui nea Popică devenea tot mai lungă, cauza fiind, fără îndoială, supărarea.

— Ţi-ai găsit naşul, Popică, spuse bătrînul Grigore, fără a-şi ascunde satisfacţia.

— Gura, nea Grigore şi treci te rog mai încolo că-mi porţi ghinion.

— Şase-şase, anunţă Adam.

— Marţ, anunţă Balaban ridicîndu-se de pe bancă. Hai acasă, Adam, că a fost destul.

— Să mai treceţi pe aici, spuse şoptit învinsul, dar fără convingere, scărpinîndu-şi mîna dreaptă cu tenacitate.

— E-n regulă, spuse Balaban.

XXV

Puţin timp după ora 7, Balaban şi Adam, odihniţi şi proaspăt bărbieriţi, îşi pregăteau pe îndelete o cafea, fără să îl uite nici pe Istrate, care nu apăruse încă. Îşi sorbeau în tăcere cafelele, timp în care Balaban răsfoia îngîndurat dosarul cazului de dublu asasinat.

La un moment dat, Balaban, dînd semne vădite de agitaţie, se ridică de la masă, se duse la fereastră, se întoarce la birou, citi iar ceva în dosar, se lovi peste frunte şi se repezi la Adam.

— Bătrîne, citeşte şi tu te rog raportul medico-legal pentru Paula Berindei şi vezi dacă nu-ţi vine şi ţie o idee. Eu simt că mă prostesc de tot dacă nu-mi confirmi, în mod independent, raţionamentul.

Adam citi odată, citi de două ori, se încruntă, se lumină la faţă, iar se încruntă, pentru ca brusc să deschidă gura şi să spună:

— Ec-ze-ma!

— Asta-i bătrîne. Nu-s, deci, nici nebun şi nici obsedat. Eczema de pe mîinile victimei şi eczema de pe mîna dreaptă a lui Popescu.

— Am observat-o și eu, spuse Adam, aseară la table, dar n-am putut face legătura. Memoria mea n-a reținut acest amănunt al raportului medico-legal.

— Parcă eu l-am reținut, făcu Balaban radiind de bucurie. Nu l-am reținut, dar de aseară am simțit că a apărut un nou element, pe care nu-l pot defini. Azi, pe cînd făceam cafeaua, am simțit cu claritate că am uitat ceva. Cînd am citit cuvîntul „eczemă“, parcă m-a electrocutat.

— Și m-ai verificat și pe mine, glumi Adam.

— Da, recunoscu Balaban. Hai să gîndim totuși mai profund. Bătrînul Popescu, unul dintre suspecți, are pe mîna dreaptă o eczemă. Paula Berindei are și ea o eczemă pe mîna dreaptă. Coincidență sau legătură materială?

— Hai la colonel!

— Hai, aprobă Balaban.

XXVI

În biroul colonelului Codreanu, Istrate, însoțit de locotenentul Constantinescu, nedormiți și nerași stăteau pe cîte un scaun, avînd aerul că așteaptă un verdict care să le permită să se culce. Colonelul citea niște hîrtii, dînd din cap. Balaban și Adam stăteau în picioare lîngă ușa pe care intraseră cu puțin timp mai înainte, așteptînd să fie invitați să se așeze.

După un timp colonelul se opri din citit și-i privi pe cei doi locotenenți, obosiți și nerași, cu un aer de părinte.

— Bravo, băieți! Perseverența voastră a dat roade. Acum avem un capăt de fir care să tragă totul după sine. Puteți pleca.

Cei doi se ridicaseră sfîrșiți și, salutînd, părăsiră încăperea.

— Am uitat să vă spun că ieri Istrate a venit la mine și mi-a spus că ar vrea să mai cerceteze o dată locuința lui Nicolaide. Am fost de acord și i l-am dat ca ajutor pe

Constantinescu. Au stat acolo toată noaptea. Au venit îndărăt, la sediu, doar azi la ora 6. Eu sosisem mai devreme, fiindcă voiam să recitesc dosarul. Ce credeţi că au făcut cei doi? Au răscolit centimetru pătrat cu centimetru pătrat casa lui Nicolaide, şi pînă la ora 1 noaptea n-au găsit nimic. Erau să renunţe, cînd Istrate a avut o idee genială. În atelier, la mijloc, pe un suport, se afla un bulgăre de lut, pregătit pentru o sculptură. Istrate a propus să se ia mulaje de ghips după toate adînciturile de mînă din bulgăre. S-au apucat la unu noaptea să ia mulaje, iar după ce au terminat s-au dus la morgă, au luat mulaje după mîinile sculptorului şi au început comparaţiile. Sînt sute de măsurători, ceva foarte plicticos, însă au fost răsplătiţi. Unul din mulaje nu corespunde cu mîna sculptorului. Ce ziceţi?

— Fenomenal! zise Adam.

— Dacă şi ce vă vom spune noi se potriveşte, atunci criminalul este pe făraş, spuse Balaban.

— Aveţi noutăţi? întrebă colonelul.

— Nu chiar atît de tari ca ale lui Istrate, spuse Balaban, făcînd pe modestul, dar totuşi. Ce vă spunem deschide o pistă de cercetare. Pe mîna dreaptă a lui Paula Berindei s-a găsit o eczemă, după cum rezultă din raportul medico-legal. Noi am observat aseară, pe mîna unuia dintre suspecţi, o eczmă. Nu ştim dacă este de acelaşi fel, dacă este molipsitoare sau nu, dar o verificare se impune. În caz de răspuns medical afirmativ, Popescu devine omul nostru.

— Interesant, spuse colonelul, apăsînd pe un buton.

Apăru un sergent.

— Cheamă-l la mine pe medicul legist.

După cîteva minute, medicul intră în cameră.

— Situaţia, începu colonelul, este următoarea. Dacă priviţi o eczemă, aşa în trecere, pe mîna unui tip care nu trebuie să se ştie suspectat, vă puteţi pronunţa asupra provenienţei?

— E destul de delicată problema dumneavoastră, răspunse medicul. Sînt eczeme cu aspect caracteristic, asupra cărora mă pot pronunţa fără nici un fel de dubiu, şi eczeme despre care nu ştiu nimic nici specialiştii. Ele se depistează, în ce priveşte provenienţa, prin încercări, cu medicaţii cu acţiuni specifice şi aşa mai departe.

— Cred că trebuie să încercăm o primă identificare vizuală, decise Balaban.

— De acord, spuse colonelul, însă cu mare atenţie. Nu ştim dacă este vinovat sau nu. Pînă la proba contrarie, este un cetăţean cinstit. Şi noi, apărătorii ordinii, trebuie să avem în vedere întotdeauna acest lucru.

XXVII

În biroul colonelului Codreanu, era din nou atmosferă de şedinţă. Se aflau acolo căpitanii Adam şi Balaban, locotenentul Istrate, medicul legist şi un personaj nou: Popescu, jucătorul de table din parcul oraşului.

— Vă rugăm, începu colonelul discuţia, să vă consideraţi chemat pentru a ne da nişte relaţii legate de o dublă crimă.

— Eu sînt om bătrîn, începu Popescu, am văzut multe la viaţa mea, dar despre două crime încă n-am ştiut că voi vorbi şi asta chiar la miliţie. Multe are de văzut un om.

— Vom începe conform uzanţelor. Numele şi prenumele?

— Popescu Ion, pensionar, vînd loz în plic, dar mai înainte am fost contabil, ţinu să precizeze bătrînul.

— Vîrsta?

— 57 de ani.

— Nu cumva aveţi mai mult? însinuă Balaban.

— Ei, na, mai mult. Arăt eu mai bătrîn, însă asta fiindcă am trecut print-un război, prin foamete, şi prin multe altele.

Bătrînul tăcu o clipă şi-şi privi pe rînd interlocutorii. Faţa lui însemnată de vreme nu arăta nici un sentiment, însă ochii îi deveniseră mai strălucitori.

— Cred că mă luaţi drept altul, continuă el, şi presimt că, la fel ca în romanele poliţiste, mă veţi întreba dacă am alibi pentru o seară anume.

— De ce seară și nu dimineață? însinuă Istrate.

— Seară, dimineață, noapte, totuna-i, răspunse sigur de el Popescu. Important este că am ghicit.

— De locotenentul Nicolau, din poliția capitalei a anilor 1937—1938, ați auzit? întrebă colonelul Codreanu.

— N-am avut de-a face cu poliția niciodată, spuse Popescu.

În încăpere își făcu apariția Nicolau. Cei doi bătrîni se priviră.

— Laboratorul confirmă proveniența substanței, îi comunică Nicolau medicului legist, pe a cărui față, la această veste, se lăți un zîmbet satisfăcut.

Popescu nu arăta prin nimic că îl interesează acest dialog.

— Maestre Nicolau, spuse Balaban, nu vreți să ne rezumați povestea aceea cu Focșanii și cu Buzăul, cu translatorul mort și cu agentul Gestapoului?

În tot timpul povestirii Popescu stătu calm. De cîteva ori însă se scărpină pe mîna dreaptă. Acest gest îi modifica în mod vizibil mimica medicului legist în asemenea măsură încît dacă Popescu ar fi fost mai atent ar fi devenit mai circumspect la răspunsuri.

— Ei, spuse colonelul către Popescu, atunci cînd Nicolau își termină rezumatul.

— Nu am nici o legătură cu toate acestea. Nu-l cunosc nici pe dînsul, după cum nu cunosc nici un nume din povestirea asta.

— Pe Vasile Nicolaide l-ați cunoscut?

Numele nu făcu nici o impresie asupra bătrînului, care nici nu catadicsi să răspundă la întrebare.

— Cînd v-ați bătut, v-a lovit, și pe cămașa lui au rămas urme de sînge de diabetic. Aveți ceva de completat?

— Nu m-am bătut cu nimeni, spuse demn Popescu, și nu sînt singurul diabetic din oraș.

— Dar, continuă colonelul, în timpul luptei ați dat un pumn în gol. Știți cumva de unde și pînă unde am aflat această fază a bătăii?

— Nu mă interesează și nu mă privește, spuse indiferent Popescu.

— Perfect, perfect, spuse Istrate, îndreptîndu-se spre bătrîn. Atunci n-aveți nimic împotrivă să vă luăm un mulaj de ipsos al mîinii, nu?

— Faceți ce vreți, spuse calm Popescu, deși mîna întinsă îi tremura abia perceptibil.

Totuși, are 67 de ani, gîndi Istrate în timp ce făcea operația.

— Istrate se duce la laborator, spuse Adam, și pînă vine cu măsurătorile, vreau să vă întreb dacă ați auzit de ginseng.

— Parcă știu ceva de el, dar, sincer să fiu, am impresia că sînt spectator la o piesă polițistă, spuse Popescu. Nu înțeleg nimic și dumneavoastră, scuzați-mă, cam bateți cîmpii.

— Dar de Carlos Moreno din Paraguay ați auzit?

— N-am auzit.

— Domnule Popescu, statueta asta o cunoașteți? întrebă colonelul scoțînd din birou achiziția din Africa a lui Berindei.

— N-am văzut-o în viața mea.

— Este o statuetă aparținînd artei negre, și a fost adusă din Libia de un tip din acest oraș, pe nume Berindei.

— N-am auzit de acest tip.

— Cum se poate, se miră Balaban, doar ați vorbit cu el la telefon într-o seară. El, săracul juca bridge și l-ați deranjat.

— Prostii, pufni Popescu, ceva mai agitat totuși decît la începutul discuției.

— Nu-i nimic, spuse colonelul, asta nu mă împiedică să vă spun că lemnul din care este confecționată statueta este o esență africană, perfect prelucrabilă, dar care are un dezavantaj. Este atacată ușor de diverse gîze lacome la lemn, și din acest motiv sculptorii populari înmoaie lemnul într-o substanță vegetală, scoasă dintr-o ferigă ce crește numai în Africa, și abia după îmbibare o vopsesc.

— Să le fie de bine, spuse cu năduf Popescu.

— Să le fie, spuse colonelul, să le fie, fiindcă altfel nu vorbeam aici cu dumneavoastră.

— Nu văd ce legătură pot să am eu cu această procedură tehnologică, răspunse prețios Popescu.

— Dacă nu vedeți, vă ajutăm noi, continuă colonelul. Această substanță, să-i spunem extras de ferigă africană, dacă intră în sîngele omului provoacă o eczemă caracteristică, cu bubulițe violacee, așa cum aveți dumneavoastră pe mîna dreaptă.

Instinctiv Popescu se uită la mîna sa dreaptă, mirat mai întîi și apoi din ce în ce mai intens, de parcă ar fi vrut să înțeleagă ceva.

— Dacă nu vă amintiți, vă spunem noi cum v-ați inoculat substanța. Cînd o desfigurați pe Paula Berindei cu statueta, deși știați că este ca și moartă, prin mănușa dumneavoastră de plastic s-a strecurat o țepușă din statuetă și v-a zgîriat. N-ați dat importanță faptului fiindcă erați înfierbîntat, dar noi am observat că victima avea aceeași eczemă și că din statuetă lipsea o așchie. Ei?

— Șase-șase, șopti Popescu.

În încăpere se lăsă o liniște gravă, care-l cam derută pe Istrate, care tocmai intra în încăpere. Înțelese din zbor gravitatea momentului și tăcu, așteptînd confirmarea colonelului.

— Spune, Istrate, se auzi vocea acestuia.

— El este, spuse laconic Istrate.

— Să revenim, deci, rupse tăcerea Adam. L-ați cunoscut pe Vasile Nicolaide, sculptor, autorul statuii „Moment inerțial“, achiziționată de un amator de artă — Carlos Moreno?

— Da, șopti Popescu.

— Vă numiți Popescu, Papadopol, sau altfel? întrebă Balaban.

— Mă numesc Hans Schuller, și vă pot dovedi cu acte aceasta. Celelalte nume sînt provizorii.

— L-ați omorît pe Popescu? întrebă Istrate.

— Nu, l-au omorît legionarii, răspunse Papadopol. Eu m-am băgat la închisoare pe numele lui.

— Ce v-a determinat să-i omorîți pe cei doi? întrebă obosit parcă Codreanu.

— Îmi periclitau plecarea peste graniță promisă de Hoffmeister, alias Carlos Moreno, fostul meu șef. Paula găsise guma „Love story“ într-un sertar de la Nicolaide și devenise periculoasă fiindcă aflase de combinația cu statuia. Îl iubea pe sculptor și se hotărîse să-l salveze de la pieire. Nu puteam s-o las să meargă la miliţie şi să spună că iubitul ei face afaceri murdare, aşa cum îl ameninţase pe acesta într-o ceartă decisivă, determinată de prietenia ei ocazională cu tînărul pe care, sincer, nu ştiu cum îl cheamă.

— Cum a fost racolat, Nicolaide? întrebă Nicolau.

— Nu mi-a fost prea greu. Era mort după bani. Ar fi vîndut-o şi pe maică-sa.

— De ce l-aţi lichidat?

— Cînd a aflat de Paula a devenit violent. Sînt bătrîn şi nu puteam să-l dovedesc. Era ca un taur şi, dacă nu-l otrăveam, mă omora el pe mine.

— Otrăveaţi cu cianură sau cu altceva? întrebă Nicolau.

Popescu lăsă capul în jos şi şopti:

— Se poate identifica azi?

— Da, spuse Nicolau, nu fără o urmă de triumf în voce, se poate.

— Am bănuit eu, şopti Popescu.

— De aici înscenările, interveni Balaban.

Capul albit al bătrînului se înclină afirmativ de cîteva ori. Era înfrînt.

Urmară o serie de precizări asupra detaliilor tehnice ale organizării traficului. Ipoteza formulată de către Balaban şi colaboratorii săi se confirmă întru totul.

XXVIII

În aceeaşi seară, în camera de hotel în care se instalase maestrul Nicolau, eroii întîmplărilor pe care le-am relatat se aflau adunaţi pentru o mică petrecere de rămas bun. Nicolau oferise whisky, refuzînd cu încăpăţînare să primească contribuţiile băneşti pe care i le oferiseră ceilalţi.

— Nici n-aveţi idee ce bogaţi sînt pensionarii! Pe ce cheltuiesc ei? Aproape pe nimic. Aşa că să nu mai discutăm despre bani. Mai bine facem o recapitulare a cazului acestuia atît de ciudat. Are cineva ceva împotrivă?

Nimeni nu avea nimic împotrivă. Se instalară cît mai comod, şi printr-un consens tacit, îl aşteptară pe maestrul Nicolau să înceapă discuţia.

— Am să vă spun unul dintre secretele mele profesionale, începu el, scoţînd o năprasnică trîmbă de fum din nelipsitul său trabuc. Ori de cîte ori închei o acţiune de felul acesteia pe care tocmai am terminat-o noi, mă gîndesc cum aş proceda dacă aş relata-o într-un roman poliţist. Cu alte cuvinte, analizez totul retrospectiv, căutînd să fiu cît mai logic şi închipuindu-mi ce obiecţii ar putea să-mi aducă eventualii cititori ai romanului meu. O să rîdeţi, dar adesea mi s-a întîmplat să descopăr că, dacă înşir în mod minuţios întîmplările reale ale cazului, risc să mă fac ţinta unor interminabile obiecţii din partea cititorilor. Nu altfel mi se pare întîmplarea aceasta cu bătrînul Popescu-Papadopol. Astfel că voi fi eu acela care voi ridica prima obiecţie. De ce aceşti infractori au organizat un trafic atît de complicat, cînd puteau să transporte mult mai simplu produsul, din moment ce acesta nu este prohibit? Puteţi să-mi răspundeţi la această întrebare simplă?

— O să vă răspund eu la această întrebare, maestre Nicolau, interveni colonelul Codreanu. După datele pe care le deţin pînă în prezent, se pare că la originea acestui trafic stă o companie de medicamente de undeva din Occident (fiindcă, vă daţi seama, adresa din Paraguay era doar o pistă falsă, după cum şi juniorul Carlos Moreno). Organizarea acestui trafic atît de complicat, care s-a încheiat într-un mod funest, este consecinţa dorinţei acestei companii de a-şi ascunde acţiunile de spionajul industrial al concurenţei. Se pare că adversarii acestor fabricanţi de medicamente sînt extraordinar de abili, din moment ce sînt necesare manevre atît de complicate pentru a-i deruta. Dar, în definitiv, pe noi ne interesează mai puţin aspectele acestea. Pe noi ne interesează, în primul rînd, păstrarea legalităţii pe teritoriul patriei noastre.

Cîteva secunde domni tăcerea. Apoi luă cuvîntul Balaban:

— Nu ştiu cum să vă spun, dar adesea mă trezesc gîndindu-mă îndelung la mecanismele psihologice din mințile celor cu care intru în contact. Este un obicei bun, fără înodială, dar numai atît timp cît nu se transformă într-un viciu. Acum însă mă gîndesc că s-a ivit o bună ocazie pentru discuții, cum să vă spun, mai speciale. De pildă, v-aş întreba de ce-a intrat Nicolaide în „afacerea“ asta? Cîştiga destul de bine din artizanatul lui. De fapt, motivul îl știm cu toții. Am aflat despre pictor că era de o rapacitate ieșită din comun.

— Ți-ai dat singur răspunsul, spuse Adam. Cazul cel mai interesant mi se pare a fi însă, în mod evident, cel al lui Popescu. Să te apuci la 67 de ani să comiți o dublă crimă! Iată ceva cu totul ieşit din comun. A fost presat, nici vorbă, dar mi se pare imposibil să nu fi știut că delictele sale de dinainte și din timpul războiului au fost prescrise şi că nu mai are de ce să se teamă. Cred că tot rapacitatea l-a mîncat și pe el. Cine știe ce vise nebunești şi-o fi făcut! Sub aparența acestui inocent vînzător de loz în plic se află un aventurier periculos.

— Îmi pare rău de fată, zise Istrate, pe un ton filozofic. Ar fi putut să-şi vadă de treburile ei. Să nu se bage în tot felul de relații încurcate. Dacă ne gîndim bine, ea a murit aproape perfect nevinovată.

— Da, băieți, interveni sfătos Nicolau, așa e. A-ți vedea de treburile tale este lucrul cel mai important.

PARTEA A DOUA

XXIX

În aceeași seară, maestrul Nicolau îi invită pe cei doi căpitani la restaurant.

— Nu cred că o să aveți inima să mă refuzați, zise el în chip de concluzie.

Cei doi nu puteau, într-adevăr, să zică nu, după contribuția decisivă pe care bătrînul toxicolog o adusese la descoperirea criminalului. Astfel că pe la ora nouă cei trei puteau fi văzuți la o masă retrasă, îmbrăcați la mare ținută, cu cîte un pahar de coniac în față.

— V-ați pregătit pentru o seară ca aceasta, maestre? îl întrebă Adam pe Nicolau. Mă uimiți. V-ați adus haine de seară de la București?

— Da, tinere, da, răspunse Nicolau, nu fără o mîndrie evidentă în glas. Sînt întotdeauna pregătit pentru orice împrejurare. Dealtfel, rămîn la părerea că fără respectarea unor ritualuri viața devine ceva destul de plictisitor. Așa că, atît timp cît mă vor ține puterile, voi respecta niște reguli. Sînt de modă veche, ce mai, n-am ce face. Nu o să mă schimb tocmai acum la bătrînețe.

— Cred că aveți dreptate, interveni Balaban gînditor, numai că, vedeți, astăzi lucrurile s-au mai schimbat. Oamenii sînt mai ocupați.

— Bineînțeles, se arătă imediat de acord Nicolau, eu nici nu vreau să învăț pe nimeni să respecte regulile pe care le urmez eu. Dar eu zic să nu mai lungim vorba pe tema asta. Mai bine să discutăm cîte ceva despre treaba pe care tocmai am terminat-o.

— Mai bine nu, interveni Adam. Drept să vă spun, m-am săturat. Mai bine povestiți-ne ceva despre dumneavoastră. Povestiți-ne ceva despre unul din cazurile care vi s-au părut cele mai interesante din cariera dumneavoastră.

— Aş putea să vă povestesc eu ceva, zise Nicolau după ce se gîndi cîtva timp, dar este mai lung. Nu o să vă plictisiţi? Ştiţi doar cum stă treaba cu cercetările astea ale noastre. Trebuie să iei în seamă toate amănuntele, nu poţi să rezumi, dacă, bineînţeles, cel care te ascultă este un om de meserie şi are o minte logică. Adică, evident, minte logică poate să aibă orice om, dar eu m-am gîndit la o minte capabilă să facă deducţii şi să aibă un oarecare antrenament în acest sens. Ei, ce ziceţi, să încep? Sau să o lăsăm pe altădată?

— Eu zic să începeţi, zise Balaban. Sînt sigur că nu o să ne spuneţi ceva plictisitor sau previzibil. Şi dacă povestea este atît de lungă şi nu se termină pînă la închiderea restaurantului, nimeni nu ne împiedică să ne ducem la mine acasă şi să continuăm.

— Bine băieţi, zise mulţumit Nicolau. O să vă povestesc ceva ce zic eu, este imposibil să nu vă intereseze. O afacere curioasă, care a avut loc cu vreo patruzeci de ani în urmă, pe cînd eu eram un tînăr medicinist, mai precis eram student în ultimul an. Dar, dacă mă gîndesc bine, tare mi-e teamă că nu voi fi în stare să îmi amintesc toate amănuntele dacă nu voi mînca ceva mai întîi.

Cei doi începură să rîdă. Bătrînul avea perfectă dreptate. Întotdeauna marile acţiuni au început printr-o masă bună. Comandară deci fripturi şi peste vreo trei sferturi de oră Nicolau era în măsură să scoată o trîmbă de fum înecăcios dintr-un trabuc ce avea ca semn distinctiv o frumoasă banderolă de culoare portocalie.

— Da, băieţi, începu el, am trecut prin întîmplări ciudate, foarte ciudate. Cea pe care vreau să v-o povestesc a fost poate cea mai neobişnuită dintre toate. Zic aşa nu fiindcă nu aş mai fi trăit şi altele la fel de ieşite din comun, ci fiindcă am fost eu însumi implicat într-un mod neobişnuit.

Pe vremea aceea, şi nici acum, nu eram mai frumos mai deştept decît alţii. Aveam însă în plus faţă de mulţi, dacă nu cumva mă înşel, un soi special de curiozitate. Eram din genul de oameni care merg pe stradă cu ochii în patru, așteptînd nici ei nu știu ce, dar fiind gata să vadă ceva interesant, să observe ceva demn de interes. Îmi plăceau, apoi, un anumit fel de raționamente. Citisem multe romane polițiste, la început din plictiseală, sau din simplă curiozitate, dar mai apoi pentru a vedea cît de repede ajung să-mi dau seama cine este criminalul. Era și aici tot curiozitate, dar de un fel deosebit.

Întîmplarea pe care vreau să v-o relatez a constituit un eveniment important în existența mea, fiindcă datorită ei m-am decis să devin ofițer de poliție. Din moment ce am reușit să descurc o enigmă atît de încîlcită la prima vedere, mi-am zis, o să vedeți despre ce fel de enigmă și rezolvare este vorba, din moment ce am reușit, înseamnă că sînt în stare să rezolv nu numai problemele puse de romanele polițiste, ci pot să mă descurc și în realitate. Se pare că nu mă înșelam. N-are rost să afișez o modestie. Că nu am ajuns niciodată un as, unul dintre polițiștii despre care scriu ziarele și care la bătrînețe își publică memoriile, asta este altă socoteală. Dealtfel nici nu are rost să vorbim despre așa ceva acum. Interesează însă faptul că în 1937 aveam 27 de ani și eram student în ultimul an la medicină. Un alt amănunt important: eram logodit cu o încîntătoare domnișoară de familie bună, numită Raluca Panaitescu. Logodnica mea avea 24 de ani și urma, fără vreo convingere deosebită, cursurile facultății de litere și filozofie din București.

Din acest punct încep toate întîmplările. Ca logodnic și numai ca logodnic, mi s-a oferit cinstea de a petrece revelionul 1938 la o cabană din Munții Apuseni, undeva la vreo treizeci de kilometri de Abrud. Era de fapt mai mult decît o cabană, era un mic castel de vînătoare. Ideea bizară a unui revelion petrecut acolo fusese a mătușii logodnicei mele, o femeie cu totul ieșită din comun, despre care veți mai auzi. Fiindcă trebuie să vă spun că adeseori se întîmplase ca locurile să fie înzăpezite, iar cei din cabană să rămînă izolați săptămîni întregi. Dar era în firea doamnei Elvira Steriu să întreprindă acțiuni neobișnuite, chiar riscante. Îi plăcea să spună că suferă de spleen, așa motiva totul.

Era Elvira Steriu, născută Vasilescu, în vîrstă de 48 de ani, o femeie ciudată. Fusese cîndva extraordinar de frumoasă și mai rămăsese încă. Închipuiți-vă o persoană înaltă, să tot fi avut un metru șaptezeci și cinci, foarte înaltă pentru vremea aceea, pe atunci nu se purtau femeile înalte, astăzi, bineînțeles, o astfel de înălțime ar trece aproape neobservată, închipuiți-vă o femeie minunat proporționată, cu un mers de regină, cu ochii verzi și părul blond, care se îmbrăca totdeauna cu un gust desăvîrșit și care nu era deloc proastă, ba dimpotrivă, aș spune, care citise mult la viața ei și era în stare să facă o conversație dintre cele mai reușite, care avea o voce foarte plăcută și destul de cultivată, în fine, care avea mîini de o expresivitate cum nu întîlnim într-o existență de prea multe ori, mîini de dirijor sau de pianist. Își cunoștea de minune toate calitățile și le folosea din plin. Suferea de inimă, dar nu devenise defel o persoană obositoare prin atenția care și-o acordă și nici una dintre vocile obsedante care se referă tot timpul la suferințele lor. Dimpotrivă, deși era destul de grav bolnavă, o știam asta de la medicul casei, cu care discutasem o dată pe larg despre ea, deși era într-o asemenea stare, zic, se purta de parcă ar fi fost perfect sănătoasă, ocolind eforturile și emoțiile cu o abilitate de care aproape nimeni nu își dădea seama. Poate că boala stătea la baza defectului ei principal, singurul vizibil, dealtfel: răutatea. Sub masca ei de perfectă femeie de lume se afla un suflet mic, bîntuit de pasiunea josnică de a-i face pe oameni să sufere. Imagina cele mai diferite mijloace. Petrecerea revelionului în locul despre care v-am vorbit era unul dintre ele. Probabil că nici unul dintre cei care fuseseră invitați, sau mai degrabă somați, să vină acolo nu o dorea cu tot dinadinsul. Doamna Elvira avea însă darul de a nu cere decît ceea ce știa cu precizie că i se va da. Toți cei pe care îi invitase se aflau, într-un fel sau altul, în dependența ei.

Era bogată, foarte bogată. Soțul ei, care murise cu cîțiva ani în urmă într-un accident, fusese moșier. Se spunea că l-ar fi iubit foarte mult și că răutatea ei apăruse doar după moartea lui. Nu prea îmi venea să cred că este așa, deși, știu eu?, moartea unui om apropiat este posibil să modifice felul cuiva de a fi. Poseda cîteva moșii, plus vreo zece case în Bucureşti. Castelul de vînătoare de la Abrud nu era singurul de acest gen pe care îl avea. Mai exista ceva asemănător pe undeva prin apropierea mănăstirii Agapia, în Moldova.

Cum spuneam, Raluca era nepoata ei. Nepoată de soră, adică fiica Marcelei Panaitescu, născută Vasilescu Cîteva cuvinte despre ea. O cunoscusem întîmplător. Mergea pe stradă încărcată de pachete legate cu sforicele, cum era moda pe atunci. M-am oferit să o ajut. A acceptat şi astfel am intrat pentru întîia oară în casa Elvirei Steriu. Era pe Ştirbei vodă şi fusese construită de un arhitect celebru pe atunci, la indicaţiile răposatului. O casă care m-a impresionat. Să nu uităm că eu eram fiu de ţăran sărac. Văzusem eu multe prin Bucureşti, dar aşa ceva încă nu.

Nu ştiu cum de s-a întîmplat ca Raluca să mă placă, dar aşa a fost. Nu este exclus ca Elvira Steriu, cu inteligenţa şi răutatea ei, să mă fi ales, poate fiindcă eram aproape medic şi avusese de cîteva ori ocazia să se convingă că sînt priceput. Sau, mai degrabă, aflase nu ştiu de unde, eu nu-i vorbisem niciodată despre aşa ceva, de intenţia mea de a mă specializa în cardiologie. Cert este că am fost de multe ori invitat acolo, am fost încurajat, flatat şi altele de acest gen.

Raluca era o fată frumoasă, nici vorbă, deşi nu avea misterul şi şarmul mătuşii sale. Era poate şi prea tînără pentru aşa ceva. Avea, în schimb, o educaţie ireproşabilă şi un dar real de a nu face gafe de nici un fel. Cred că sînteţi de acord că aşa ceva nu este puţin, deşi, fără îndoială, nu este suficient. Mă atrăgea la ea nu numai frumuseţea şi celelalte calităţi despre care v-am vorbit, ci şi prestigiul de casă mare al locului în preajma căruia am cunoscut-o. Eram cam snob, după cum vedeţi. Este dealtfel un păcat al multor tineri, care se simt atraşi de aşa-zisa lume bună, neştiind că totul este doar un miraj, precum norii, care priviţi din interior nu sînt decît ceaţă, o ceaţă umedă. Dar să nu devin poetic. Nu este cazul şi nici nu cadrează cu natura relatării, care se cuvine să fie cît mai exactă şi mai nesubiectivă. Cred însă, pe de altă parte, că nu mă voi putea dispensa de anumite consideraţii despre psihologia personajelor mele. Sînteţi de acord cu faptul că de cele mai multe ori ele sînt de un mare folos anchetatorului. Să reținem deci ideea că atracția mea pentru Raluca avea, așa-zicînd, mai mult cauze exterioare persoanei ei fizice și morale.

Tot ce v-am spus pînă acum a fost un fel de introducere, ale cărei elemente nu puteau să lipsească, dar pe care le-aş fi rostit, dacă aș fi un autor de romane polițiste, doar mai tîrziu. Dar cred că mă veți scuza pentru o asemenea inconsecvență. Începutul propriu-zis al relatării mele poate fi considerat momentul în care am primit o telegramă. Era într-o după-amiază de iarnă, după-amiaza zilei de 26 decembrie 1937, am motivele mele pentru ca să îmi amintesc cu exactitate data. Aceste motive sînt de fapt unul singur. Sînt născut în ziua de 26 decembrie. Este normal deci să îmi aduc aminte foarte bine, fiindcă, cel puțin la tinerețe, dăm o mare atenție sărbătoririlor care ne privesc în mod direct. Mă găseam la masă cu cîțiva prieteni și prietene și sărbătoream evenimentul, fără pretenții și fără fasoane. Nici nu îmi trecuse prin gînd să o invit pe Raluca. Ea făcea parte din altă lume şi, cu tot tactul ei, nu s-ar fi simțit bine printre prietenii mei mai vechi. Dealtfel ea nici nu ar fi putut să vină fiindcă se găsea împreună cu doamna Elvira în cabana de lîngă Abrud. Plecaseră acolo, un grup întreg, la care trebuia să mă alătur și eu, încărcați cu tot felul de lucruri, alimente şi sticle. Eu urma să sosesc doar în preajma revelionului. Nu stabilisem o dată anume, rămăsesem înțeleși să apar cel mai tîrziu în după-amiaza zilei de 31 decembrie. Telegrama am primit-o pe la cinci. Am cercetat mersul trenurilor și mi-am dat seama că nu pot pleca decît în ziua următoare. Nici nu aveam motive prea serioase să mă grăbesc. Telegrama îmi anunța moartea tragică a lui Vlad Bonciu, un tip despre care am să vă mai vorbesc și care mi-a fost antipatic din clipa în care l-am văzut. Toate încercările lui ulterioare de a-mi intra în grații, ca să zic așa, au fost zadarnice. În anumite situații nu îmi pot reprima o atroce subiectivitate. Nu m-am bucurat, bineînțeles, ba chiar m-a încercat un soi de rușine în legătură cu faptul că avusesem gînduri atît de urîte în legătură cu răposatul. Dar după aceea m-a cuprins nedumerirea. De ce mă chema pe mine Raluca acolo? Nu avusesem niciodată legături mai strînse cu dispărutul, nu fusesem prieteni, avusesem relații de bună ziua, nimic mai mult. Îmi amintesc, am fost foarte intrigat. Bineînțeles, imediat am găsit o explicație convenabilă. Raluca mă considera unul de al familiei și i se părea normal să mă cheme la înmormîntarea cuiva care, și el, era, într-un anumit sens, un membru al familiei, sau mai bine zis al clanului. Ideea aceasta m-a flatat.

Pe Bonciu îl cunoscusem în casa Elvirei Steriu. Un bărbat foarte frumos, căruia astăzi i s-ar spune play-boy, dar pe atunci, cel puțin din cîte știu eu, la noi nu se folosea termenul. Avea vreo 30 de ani, era înalt și suplu, era foarte bogat, datorită unor moșteniri mănoase, se făcuse cunoscut prin niște partide de cărți la care pierduse sume fabuloase, care pentru mine erau aproape niște lucruri de neînțeles într-atît erau de mari și de îndepărtate chiar și de visele mele cele mai optimiste. O figură bine rasă, cu cearcăne care nu îi stăteau rău, cu membre lungi. Un bărbat frumos, ce mai la deal la vale. Cînd apărea el, privirile femeilor se aprindeau ca niște faruri și începeau să semnalizeze. Asta era darul lui, să placă femeilor. Care era rolul lui în casa Steriu? Probabil că nu vă așteptați la așa ceva. Era cicisbeul doamnei Elvira. Nici mai mult, nici mai puțin. Atunci și acolo am învățat acest cuvînt, care înseamnă însoțitor al unei doamne, sau mai bine zis cavaler, dacă nu chiar curtezan. Bonciu era cîte ceva din toate acestea și, trebuie să recunosc, își îndeplinea rolul cu mare aplicație. Nu locuia acolo, deși spațiu ar fi fost, slavă domnului, destul. Nu știu pe unde stătea și ce învîrtea. Se ivea însă matematic în fiecare după-amiază, în jurul orei cinci, spilcuit, ras proaspăt și parfumat, impecabil, zîmbitor, cu un cuvînt de spirit pe buze. Un profesionist, ce mai tura-vura. Nu se juca. Îmi amintesc, pe vremea aceea eram atît de tînăr și de naiv, încît îl invidiam, zicîndu-mi că niciodată nu o să reușesc să fiu la fel de impecabil ca el. Probabil că de la această constatare, care trebuie să-mi fi apărut în minte din clipa în care l-am văzut pentru prima dată, s-a ivit antipatia despre care v-am amintit. Se apropia de doamna Elvira, care ședea pe un divan, sau mai exact spus pe o sofa tapițată cu mătase, într-un salon ca în filme, și îi săruta foarte ceremonios mîna, punînd în acest gest o evlavie nemaipomenită, vizibilă și autentică. Era un mare actor bietul Bonciu, un mare actor. Se pare că avusese chiar unele încercări în teatru, doar așa pentru amuzament, pentru că problema banilor nu se punea, dar dăduse greș. Cu răutate am spus o dată, chiar în prezența lui, că poate să interpreteze perfect de bine doar un singur rol și anume viața lui. Am avut mare succes cu această vorbă de spirit. Departe de a se supăra, abilul Bonciu a spus că este cea mai bună flaterie care i s-a adus în ultimul timp. Doar Elvira Steriu mi-a zîmbit într-un fel veninos, strîngîndu-și pleoapele ca o pisică. Trebuie să vă spun că Bonciu nu era defel ceea ce se cheamă un om inteligent. Dimpotrivă, era de o colosală stereotipie. Mișcările lui, zîmbetele lui, la fel cuvintele erau întru totul previzibile. Bineînțeles mai aducea cîte un banc nou, dar nu conta conținutul vorbelor, și al glumelor pe care le spunea, ci mimica, zîmbetul lui cuceritor, irezistibil. Nici nu ar fi putut altfel să fie atît de cuceritor. Se știe doar foarte bine că bărbații paradoxali, imprevizibili nu sînt iubiți de femei, care îi preferă pe cei care arată întotdeauna o singură față, dar convenabilă. Mă veți ierta pentru digresiunea care urmează, dar cred că există un arhetip de frumusețe masculină, pe care femeile îl caută și îl găsesc, curios lucru, tocmai în acest soi de bărbați ireproșabili, dar uluitor de plictisitori. Dar oricîte speculații aș face eu, ce era al lui era al lui. Am uitat să vă spun. Avea o voce neobișnuit de frumoasă, un bariton cald, învăluitor, irezistibil. Cînd vorbea el, doamna Elvira închidea ochii pe jumătate și pica într-un fel de extaz. de parcă ar fi ascultat cine știe ce muzică divină. La fel celelalte femei.

Era întrucîtva curioasă relația lui Bonciu cu doamna Elvira. Totuși, erau optsprezece ani diferență între ei, iar Bonciu nu putea fi acuzat că este un vînător de zestre. Mult mai normal ar fi fost să-i facă curte Ralucăi. Dar nu era așa. Pe Raluca o privea cu o simplă politețe și o trata de parcă ar fi fost mai bătrîn decît ea cu cel puțin treizeci de ani. În ceea ce mă privește, v-am mai spus, Bonciu era numai lapte și miere. Nu știam de ce o făcea. Îmi ziceam uneori, umflîndu-mă în pene, că mă admiră pentru profesia mea, el neavînd nici una în afară de aceea de moștenitor. N-am stat niciodată mai mult de vorbă. Era și greu să conversezi cu el. Avea doar o serie de subiecte, o serie foarte restrînsă. Pe locul întîi erau cursele de cai, evident. Apoi lumea bună, ființele mondene, despre care era întotdeauna bine informat. Ce mai era? Mașinile, și pe atunci exista țicneala asta, croitorii, și cei de damă, cam atît. Într-un cuvînt, Bonciu părea cam sărac cu duhul, o ființă care știa un singur lucru. Cînd nu reușeam să îl antipatizez, îl disprețuiam.

Am plecat a doua zi de dimineață. Pe atunci trenurile nu mergeau atît de repede ca azi, era mai complicat să ajungi undeva. Așa se face că am sosit la destinație spre seară. Pe ultima porțiune a drumului am mers într-o sanie, al cărei vizitiu mi-a povestit o sumedenie de istorii cu oameni mîncați de lupi sau înghețați. Zăpada nu era prea bine bătătorită pe drum și de cîteva ori era să alunecăm în rîpile ce se deschideau în stînga. Caii erau dintr-un soi mic, foarte păroși, dar părînd veseli. De cîteva ori au sforăit, determinîndu-l pe vizitiu, un bărbat înspre bătrînețe, de vreo 55 de ani, să întoarcă speriat capul înapoi și să mă întrebe dacă mă pricep la trasul cu pușca. Avea cu el două puști de vînătoare. De la el am aflat cum pierise Bonciu, o moarte îngrozitoare, ale cărei amănunte nu reieșiseră din telegrama pe care mi-o trimisese Raluca. Fusese mîncat de lupi. Și încă aproape sub ochii Ralucăi! Cumplit. Întîmplarea avusese loc cam așa. Bonciu, împreună cu Raluca, singurii schiori ai clanului, plecaseră în după-amiaza zilei de 25 decembrie, bazîndu-se pe faptul că localnicii spuneau că în iarna aceea nu se auzise de existența unor haite de lupi prin partea locului. Pe înserat, adică pe la 5—6 seara, Raluca se întorsese singură, țipînd înnebunită. Fuseseră atacați amîndoi de lupi și Bonciu, care avea la el o pușcă de vînătoare, îi spusese să se salveze, să fugă, el urmînd să îi acopere retragerea. Cei de la cabană auziseră cîteva împușcături cu puțin timp înainte. Cum Bonciu nu se întorsese, toți cei de la cabană, cărora li se adăugase și omul care îmi vorbea, intraseră în panică. Vizitiul meu, parcă Petre îl chema, plecase în sat împreună cu unul dintre invitați, pe nume Edgar Cornea, pentru a aduna oameni. Se formase un grup mare, care plecase spre locul indicat de Raluca, luminîndu-și drumul cu torțe și felinare. Găsiseră rămășițele lui Bonciu și le aduseseră la cabană. Rămăseseră cu toții acolo pînă dimineață, cînd doamna Elvira îi răsplătise și apoi plecaseră.

— Am tras un frig cumplit, domnișorule, a încheiat Petre.

— Și-o frică tot atît de cumplită, am adăugat eu.

— Nu, atunci nu ne-o fost teamă. Eram vreo douăzeci. Lupii nu se apropie dacă sînt oameni mulți. Acuma sîntem numai doi...

— O să scăpăm noi, n-avea teamă, mi-am făcut eu curaj. Dar, ia spune-mi bade, după ce l-ați cunoscut că era el?

— După haine.

— Mai erau haine?

— Nu, doar niște zdrențe. Le-au cunoscut toți că erau ale lui.

— Numai atît?

— Ba nu. Or mai fost și alte semne. Un inel, ceasul, schiurile, bocancii, niște curele. Ce să mai vorbim. O întîmplare grozavă. Eu am făcut războiul, dar parcă acum o fost și mai și. Îl știți doar ce om frumos era. Și-or rămas din el numai niște oase și zăpada înroșită de sînge. Așa i-o fost scris. Nu trebuia să se ducă așa departe.

— Bine că a scăpat cel puțin Raluca.

— Da, asta îi foarte bine. Vezi, domnișorule, mie mi-o părut așa de rău pentru că o murit ca un bărbat. N-o fugit. O stat și o dat față cu lupii. Altfel domnișoara Raluca nu scăpa cu viață. Asta da om.

— Orice bărbat ar fi făcut la fel, m-am hazardat eu.

— Eu nu cred una ca asta. Trebuie că răposatul știa să își țină bine firea, că altfel ar fi fugit și el cu ea și ar fi pierit amîndoi. Mă și mir, că era tînăr și nu făcuse războiul, de unde atîta curaj. O stat pe loc deși știa că așteaptă moartea, numai să o scape pe ea.

Fără să-și dea seama, sfătosul Petre mă umilea. Asta înseamnă să îți faci o părere definitivă despre cineva. Crezusem întotdeauna că Vlad Bonciu este o ființă ușuratică, un băiat de bani gata, bun doar pentru ca să facă curte doamnelor, un tînăr fără prea multă minte, dotat de natură cu un fizic plăcut şi cu un glas foarte frumos. Se dovedea că mă înşelasem. Era o lecţie, pe care Bonciu mi-o dădea de dincolo de mormînt. Mă încerca, drept să spun, și un fel de gelozie retrospectivă. Putea oare Raluca să mă privească cu aceiaşi ochi după această întîmplare romantică? Bonciu îi salvase viaţa cu preţul sacrificiului suprem. Era aproape cert că mie nu mi se va ivi o asemenea ocazie. Urma deci să apar în faţa logodnicei mele în chip de intelectual fără un deosebit prestigiu fizic şi să suport cele mai nefavorabile comparaţii. Bonciu devenise pentru totdeauna un adevărat martir, o figură eroică, al cărei nimb de curaj nu putea nimeni să i-l ia. Trebuia deci, dacă nu voiam să-mi pierd preţioasa logodnică, să fiu foarte atent la tot ce urma să vorbesc în prezenţa ei, să nu cumva să scap vreo ironie la adresa celui dispărut, sau să-i bagatelizez în vreun fel sau altul fapta într-adevăr eroică. Îl ascultam pe vizitiu şi simţeam, pe de altă parte, oricît de mult m-aş fi silit să mă gîndesc doar la lucruri înălţătoare, o sîcîitoare gelozie retrospectivă. Mă întrebam, pe bună dreptate: de ce Bonciu a făcut gestul său suprem, dacă nu pentru că era legat de Raluca prin ceva mai important decît politeţea care era vizibilă pentru toată lumea?

— Și ce aţi făcut după ce l-aţi găsit? l-am întrebat pe Petre, numai ca să mă aflu în treabă, fiindcă îmi spusese o dată.

— L-am strîns şi l-am dus la cabană, ce era să facem?

— Şi cei de acolo ce-au zis cînd l-au văzut? Ce-a făcut doamna Elvira?

— Ce să facă? S-au uitat la ce a mai rămas din omul acela frumos. Au plîns. Doamna Elvira? Nu s-o apropiat de mort, dar se vedea pe ea că este supărată tare. Tot lua nişte medicamente dintr-o cutie mică. Cred că nu s-o apropiat fiindcă îi bolnavă cu inima şi s-o temut să nu se sperie prea tare.

— Raluca a plîns?

— Da. O plîns foarte tare.

— L-aţi înmormîntat?

— Da, la noi în sat. Azi după-amiază. Acum fac al doilea drum la cabană. Am mai fost o dată azi ca să-i aduc pe domni la înmormîntare. Or mai fost și alți țărani cu săniile.

Tot discutînd, am ajuns în cele din urmă la cabană. I-am dat un bacșiș lui Petre și am intrat, chinuit de sentimente contradictorii în legătură cu Raluca. Am aflat imediat că doamna Elvira nu dăduse nici o dispoziție pentru contramandarea zaiafetului de Revelion. Așa stînd lucrurile, pregătirile continuau. Morții cu morții, viii cu viii. Bietul Bonciu murise, dar noi, cei rămași, trebuia să trăim în continuare. M-am instalat în încăperea care îmi fusese destinată. Era o cameră spațioasă, mobilată în stil rustic. Ferestrele, puternic zăbrelite, dădeau spre pădure. În partea opusă a cabanei, acolo unde se afla intrarea principală, se deschidea o vale, care era străbătută de un drum pietruit, vizibil doar vara. Pe acest drum se venea din sat. Știrile cu privire la zilele următoare le aflasem de la o servitoare bătrînă, despre care am să vă mai vorbesc. Ceilalți erau invizibili, aflîndu-se în camerele lor și odihnindu-se după atrocele eveniment la care fuseseră martori. Urmau să coboare pentru cină. Fiindcă, trebuie să știți, în casa doamnei Elvira Steriu eticheta era păstrată cu o adevărată furie.

Seara, după ce în prealabil mă schimbasem, respectînd mofturile înaltei societăți în care mă aflam, am coborît pentru cină. Aproape întreg parterul era ocupat de o încăpere uriașă, încălzită de două sobe mari, atît de mari cum nu am mai văzut de atunci, în care servitorii băgau bușteni întregi, groși, lungi de cel puțin o jumătate de metru. Pereții, din lemn, dealtfel întreaga clădire era construită din lemn de stejar de culoare întunecată, absorbeau lumina și creau o atmosferă de mister. Întîmplarea sau bună-știința făcuse ca marea încăpere să fie luminată doar de o singură lampă, care spînzura deasupra mesei, lăsînd ungherele în penumbră. Trofeele de vînătoare de pe pereți căpătau astfel ceva atracțios și în același timp înfricoșător. Mobila de aici era grosolană, intenționat grosolană, dar de o soliditate grozavă. Totul era făcut din stejar care fusese păstrat mai întîi nu mai știu cîți ani. La mijloc se afla o masă dreptunghiulară, lungă de vreo opt metri și lată de doi. Picioarele ei groase dispăreau în pardoseală, semn că fusese construită odată cu casa. De jur împrejur se aflau bănci simple, la fel de grosolane şi la fel de solide. Blănuri aruncate neglijent le acopereau. Cine voia putea să stea pe blănuri somptuoase de urs, foarte puţin roase, sau pe vulpi. Banca din capătul dinspre răsărit al mesei, pe care se așeza întotdeauna doamna Elvira, era acoperită de o blană de tigru, bizar de nepotrivită în acel decor carpatin. Cine dorea să fie ascetic și să stea pe lemn, putea arunca pe jos blana, pe podelele făcute din scînduri groase de stejar lustruit. Pe lîngă pereți, întrevăzîndu-se în penumbră, se vedeau alte bănci. Acestea aveau spătare. Într-un singur colţ se aflau cîteva fotolii comode, care respectau însă prin stilul lor armonia dură a ansamblului.

Cînd am apărut, erau cu toţii prezenţi. Acum este momentul să vi-i descriu. Mai întîi, mama Ralucăi, doamna Marcela Panaitescu, în vîrstă de 50 de ani, divorțată de mult, sora Elvirei Steriu, provenită dintr-o familie Vasilescu, despre care nu aflasem prea mult. Ni se întîmplă uneori în viaţă să întîlnim simetrii atît de perfecte, încît aproape ne stîrnesc rîsul. Sau nu, nu simetrii este cuvîntul potrivit, ci contraste, simetrii, adică, negative. O asemenea simetrie negativă o formau cele două surori. Nici că s-ar fi putut imagina ceva mai deosebit. Despre Elvira Steriu v-am vorbit, v-am spus că era o frumuseţe cu totul ieşită din comun şi că avea, pentru compensaţie probabil, un suflet mic şi răutăcios. Marcela Panaitescu era tocmai pe dos. Nimeni nu ar fi spus că sînt surori. În primul rînd, era grozav de urîtă, una dintre acele urîțenii desăvîrșite, în fața cărora îți vine să te înduioşezi, într-atît se află dincolo de orice idee de frumos sau de armonios. Închipuiţi-vă o persoană de sex feminin deosebit de păroasă, cu ochii mici și apropiaţi și cu un mare nas coroiat, cu un ten găurit de vărsat sau de cine mai știe ce boală, aproape cheală şi aşa mai departe. Nu are rost să continuu. În schimb, cum este imposibil să nu vi se fi întîmplat şi vouă în viaţă să vedeți, această femeie era iubită de toată lumea. Nu cred că era genul special de simpatie pe care oamenii îl acordă totdeauna stîrpiturilor, indiferent de tipul acestora, care simpatie, zic eu, ar putea fi tradusă aproximativ prin următoarele cuvinte: vezi, eu te simpatizez, pentru că urîțenia ta extraordinară este un contrast favorabil pentru mine; în comparație cu tine eu sînt de-a dreptul frumos. Nu era așa ceva. Doamna Marcela era pur și simplu bună la suflet, asta era totul. Avea o blîndețe resemnată, care nu putea să nu te cucerească. În plus, să nu uit, avea o voce plăcut timbrată, știți ca în romanele acelea vechi, de dinainte de ultimul război, unde un bărbat se îndrăgostește de o femeie doar auzindu-i vocea la telefon, prima oară din greșeală, iar apoi cultivînd-o îndelung, chemînd-o tot mai des și așa mai departe. Pentru ca în final să afle că ea este imobilizată de cine știe ce boală cumplită. O voce dulce, de om bun. Sau, dacă este să mă exprim cu mai mare precizie: o voce moale, vocea unei ființe oprimate și obișnuită să fie oprimată. Fiindcă, trebuie să vă spun, relația dintre cele surori așa putea fi numită, o relație de oprimare.

Bineînțeles, nobila Elvira nu se cobora niciodată la niște manifestări grosolane. Nu ridica vocea, nu înjura, evident că nu. În schimb, avea la dispoziție arma ironiei, la care recurgea din plin. Iar biata Marcela, care nu era defel proastă, le recepționa pe toate și suferea. Cîte nu îi spunea, domnule! Îi pomenea foarte subtil de urîțenia ei și de faptul că nu reușise să se mărite decît prin niște aranjamente bănești. Îi amintea despre soțul ei, tatăl Ralucăi, lăudîndu-l vag pentru decizia pe care o luase părăsind-o. Amintea că numai datorită ei, Elvirei Steriu, poate să ducă o viață demnă, că singură nu s-ar fi descurcat cu nici un chip. Pomenea despre întîmplări vechi, despre care eu nu aveam habar, despre prilejuri în care Marcela se arătase ridicolă. Drept să spun, nu îmi pot da seama cum putea să reziste această Marcela Panaitescu, născută Vasilescu. În fiecare zi ar fi avut numeroase motive să-și ia lumea în cap și să plece. N-o făcea, cu toate acestea. Era ceva ciudat. Singura explicație, bineînțeles în afară de cea bănească, putea fi existența unei relații sado-masochiste între cele două surori. Termenii aceștia pot desigur părea prea pretențioși, dar nu am alții mai potriviți la îndemînă pentru a desemna relația dintre un agresor și o victimă, care simt plăcere, fiecare pentru motive diferite, evident, de pe urma acestei relații. Îmi spun deci că Elvira simțea plăcerea ironizînd-o și jignind-o în fel și chip, iar Marcela simțea plăcere suportînd ironiile și jignirile surorii ei. Bineînțeles, nu este exclus ca toată speculația mea de medic, care a avut întotdeauna o înclinare pentru cercetările de psihiatrie, să fie cu totul gratuită. În acest caz, singura explicație care ne rămîne este faptul că Elvira spusese în cîteva rînduri că moștenitoarea ei va fi Raluca și că, în orice caz, cînd aceasta se va mărita, o va înzestra cu generozitate. Biata Marcela avea deci un serios motiv pentru a suporta toate umilințele.

Mi s-a întîmplat adesea, în cursul vizitelor pe care le făceam Ralucăi, care, am uitat să vă spun, locuia împreună cu mama sa la Elvira Steriu, să urmăresc relația ciudată dintre cele două surori. Elvira, frumoasa Elvira, ultraelegantă, ultraparfumată, dar bineînțeles cu parfumurile cele mai scumpe și în consecință cele mai discrete, ultracoafată, părînd în orice clipă că tocmai a ieșit de sub duș, degajînd o impresie de prospețime cu totul remarcabilă, pentru care o admiram, pentru care nu puteam să nu o admir, cu un glas bine timbrat, îngrijit, ale cărui modulații pot fi numite, fără teama de a greși, savante, frumoasa Elvira, zic, vorbind despre cine mai știe ce și dintr-o dată, aducînd pe departe vorba despre vreo întîmplare a cărei eroină fusese sora ei, sau aruncîndu-i o vorbă, ca din întîmplare, acesteia și amintindu-i de ceva neplăcut; Marcela, o ființă din cu totul altă categorie, îmbrăcată mai degrabă modest, totdeauna în veșminte de culori închise, cu o preferință evidentă pentru negru, cu o coafură bătrînească, privind în majoritatea timpului în jos, spre mîinile pe care le ținea în poală, niște mîini excepțional de frumoase, la fel ca ale Elvirei, răspunzînd de cele mai multe ori monosilabic, prin afirmații, fiind totdeauna pe deplin de acord cu cele pe care le spunea sora ei, avînd ceva de martir pe figura fără urmă de fard, ușor încărunțită, o femeie ștearsă sau care, cel puțin, dorea să treacă cît mai ștearsă. Dealtfel, se pare că replicile de acest tip deveniseră ceva cu totul obișnuit pentru cei ai casei. Nimeni nu părea a băga de seamă în vreun fel că cele două surori nu se prea iubesc. Doar eu, în primele zile, am rămas uimit și era cît pe ce ca într-o seară să o întreb pe doamna Elvira, cu toate menajamentele posibile, evident, de ce o oropsește atît de tare pe sora ei. Îmi amintesc, chiar începusem să formulez ceva în acest gen, cînd Raluca, aflată lîngă mine, mi-a făcut semn, cu o expresie de panică pe figură. Am aflat atunci că era un soi de tabu al familiei, o ticneală în definitiv inofensivă, care putea să mă scandalizeze doar pe mine, om încă prea tînăr pentru a pricepe complicațiile vieții dintr-un mare oraș. Așa că mi-am spus: la urma urmelor, este o problemă personală a doamnei Marcela, pe care doar ea însăși este în măsură să o rezolve într-un fel sau altul. M-am făcut că nu observ nimic. Totuși, după cîtva timp, odată pe cînd din întîmplare am fost singur cu doamna Marcela, am întrebat-o. Mi-a răspuns, după cum era și de așteptat, că nu este nimic adevărat din tot ce spun eu, că mi s-a părut, că vorbele Elvirei sînt pur și simplu glume inofensive. A fost ultima gafă pe care am făcut-o în legătură cu relația dintre cele două surori. Mi-a vorbit cu privirea plecată tot timpul în jos, păstrîndu-și aerul ei obișnuit de martiră.

În capătul mesei stătea Elvira, avînd-o alături pe Raluca. În dreapta Elvirei se afla un anume Edgar Cornea, bărbat la 50 de ani, vag pictor, vecin de moșie cu Elvira și prieten al acesteia. Nu se știe de ce se afla mai tot timpul în preajma ei, aducîndu-i daruri, dar neavînd niciodată aerul că îi face curte. Era un bărbat falnic, dintre aceia care se țin bine și o și știu, afișînd, din acest motiv, o față pe care mulțumirea de sine sclipește ca o pomadă discret întinsă. Nu înseamnă că omul era necioplit, nici vorbă de așa ceva. Dealtfel, nici nu ar fi rezistat în preajma Elvirei dacă nu ar fi avut maniere perfecte. O să ziceți, desigur, că eu nu aveam maniere perfecte și totuși eram admis. Cu mine era altă socoteală, eu eram tînăr, mi se scuzau foarte multe pentru acest binecuvîntat motiv. Era înalt Cornea, încărunțit decorativ, numai pe la tîmple, cu o mustață de tip britanic neagră-corb, cu o dantură perfectă, pe care și-o sclipea abil de cîte ori era nevoie. Mi-a povestit odată cum a cunoscut-o pe doamna Elvira. Într-un mod neașteptat, la tribunal, unde era judecat un criminal periculos. Doamna Elvira fusese martoră și depusese împotriva acuzatului, determinînd condamnarea la moarte. Povestindu-mi Cornea se arătase admirativ. Îți dai seama, îmi spusese, o doamnă ca ea să accepte să apară într-un tribunal și încă fără să fie citată, propunîndu-se din proprie inițiativă ca martoră; asta este ceva ieșit din comun; și apoi modul curajos în care a vorbit, arătînd că nu are nici un dubiu cu privire la vinovăția acuzatului. Dar dumneata cum de te aflai la tribunal? l-am întrebat eu. Eram acolo din pură curiozitate, mi-a spus el, acuzatul era un student ai cărui părinți sînt pe moșia mea, adică au și ei ceva pămînt, dar mai mult lucrează la mine. A fost o discuție întîmplătoare, scurtă.

În mod normal, un bărbat atît de bine păstrat ca Edgar Cornea și în plus un artist, cum era el, ar fi trebuit să îi arate doamnei Elvira nu doar semnele unei prețuiri, ca să zic așa, morale. Cu toate acestea, Cornea se comporta în mod constant ca un simplu prieten și admirator abstract. După cum aveam să-mi dau seama, faptul acesta nu o deranja defel pe doamna Elvira, dimpotrivă. Discutau despre pictură, Cornea era de-a dreptul erudit, stătuse mulți ani prin străinătate și vizitase toate marile galerii, citise mult, îi cunoscuse personal pe cîțiva artiști celebri, știa să vorbească. Cînd discuta cu el, Elvira își pierdea aproape cu totul aerul de femeie irezistibilă și, cum să vă spun, se umaniza, pierzîndu-și cu totul malițiozitatea. Cornea îi făcuse cîteva portrete, destul de reușite, de care Elvira era cu sinceritate mîndră. Eu nu mai auzisem niciodată despre pictorul Edgar Cornea. Ulterior aveam însă să aflu că era destul de cunoscut în cercurile de specialitate și că făcea în mod constant figura unui modest diletant, care nu are nici o pretenție la o recunoaștere și pictează pentru propria plăcere și pentru puținii săi prieteni.

În partea dreaptă a mesei, imediat după Edgar Cornea, ședea Grigore, lacheul Elvirei Steriu, un bărbat cu figura impasibilă, avînd și el cam cincizeci de ani. Faptul că stătea la masă cu stăpîna se explica printr-una dintre toanele Elvirei. De îndată ce se afla la țară, servitorii ei de la București erau brusc emancipați, se producea de la zi la alta o anume democratizare, e drept rezumată doar la luarea meselor. Lacheul și camerista, soția lui, erau liberi, erau obligați, mai degrabă, să ia masa cu stăpîna şi cu invitaţii. În restul zilei ei îşi îndeplineau în mod obişnuit atribuţiile, la mese însă trebuiau să participe şi chiar să converseze. Nu-mi dau seama ce putea să însemne una ca asta. Nu este exclus să fi fost una dintre răutăţile Elvirei. Sau poate mă înșel. În orice caz, Grigore era o figură destul de interesantă. Aţi văzut desigur lachei prin filmele englezești, aţi remarcat apariţiile lor tăcute.. Sînt bărbaţi în mod obligatoriu cărunţi, de preferinţă trecuţi de 60 de ani, care se mişcă în chip de automate silenţioase, ghicind gîndul stăpînului, niciodată contrariaţi de excentricităţile acestuia, nemirîndu-se de nimic, cu figurile înţepenite o dată pentru totdeauna, impecabil îmbrăcaţi, impersonali şi eficienţi, nişte roboţi bine unşi. Cam aşa arăta Grigore. Figura lui rămînea perfect imobilă, indiferent de ce s-ar fi întîmplat sau de ce s-ar fi vorbit. Cînd i se adresa cuvîntul răspundea scurt, vorbind invariabil la persoana a treia, cum vorbeşte orice valet stilat. Domnul are dreptate, domnul a observat bine, doamna este amabilă, domnişoara va fi imediat servită. Şi tot aşa. Se afla ceva în spatele măştii lui perfecte? Înclinam să cred că da şi prin minte îmi umblau tot felul de imagini asemănătoare, pe care avusesem ocazia să le văd în viaţa mea reală sau prin filme şi romane. Gîndea omul acela? Avea sentimente şi păreri personale? Nu ştiu cine ar fi putut să răspundă la asemenea întrebări. Poate doar doamna Elvira. Dar ei nu aş fi îndrăznit niciodată să-i pun asemenea întrebări îndepărtate de regulile mondenităţii. Ulterior aveam să aflu lucruri interesante despre hieraticul Grigore, omul-robot.

În schimb, camerista Ana era mult mai puţin stilată. Închipuiţi-vă o femeie trecută cu ceva de patruzeci de ani, mică de statură şi vioaie, cu faţa străbătută de riduri premature, deloc încărunţită. O figură de veveriţă, cu nasul ascuţit şi parcă adulmecător şi nişte ochi, care, cum se spune, nu îi stăteau bine în cap, ci se mişcau repede, cu o curiozitate instinctivă de animal mic, eventual de mangustă. Ea era mai vorbăreaţă, avînd chiar tendinţa de a comenta, de a-şi spune părerea. Totul însă, bineînţeles, fără să uite o clipă rolul ei real. Spunea doar lucruri care erau sau puteau fi pe placul doamnei Elvira, nimic altceva O amintire care ştia că îi va face plăcere stăpînei sale, evocarea unei întîmplări în cadrul căreia Elvira jucase un rol plăcut sau generos, o laudă mai mult sau mai puțin grosolană cu privire la bunătatea și noblețea aceleiași Elvira. Asemenea cuvinte nu puteau fi, evident, considerate gafe acolo, unde totul era dominat zdrobitor de frumoasa amfitrioană. Orice ar fi spus însă Ana, figura ei rămînea umbrită, atinsă parcă pentru totdeauna de o veche tristețe, pe care încerca prin tot ceea ce spunea să o ascundă. Și mai avea ceva ciudat Ana, camerista Ana. Ochii ei mobili nu se opreau niciodată asupra celui căruia i se adresau cuvintele, ci alunecau în toate părțile, într-un mod aproape obositor de urmărit. Așa privesc de obicei, după cîte știam eu pe atunci, cei care au ceva pe cuget, sau cei care ascund ceva.

Mîncărurile erau aduse de două femei din sat, care veneau pe la cabană și în timpul cît doamna Elvira lipsea. Erau două bătrîne pitorești, foarte curate, care vorbeau o limbă frumoasă, pronunțînd cuvintele foarte repede, neobișnuit de repede chiar și pentru un om de la cîmpie cum eram eu și aveau frumoși ochi albaștri, inocenți și puri. Pe una dintre ele o chema Maria, pe cealaltă am uitat cum o chema, ba da, îmi amintesc, tot Ana. Mi-ar fi plăcut să stau de vorbă cu ele și să le rog să-mi povestească despre trecut, eventual despre tinerețea doamnei Elvira, despre soțul ei. În zilele următoare aveam să îmi îndeplinesc dorința. Pînă atunci însă mă mulțumeam să le urmăresc cu plăcere cum umblă pășind cu precauție, pentru a nu răsturna vasele pe care le aduceau, cu niște zîmbete abia ghicite de satisfacție, cu referire probabil la calitatea mîncărurilor, ștergînd podeaua cu fustele lor lungi de culoare închisă, îmbrobodite în negru, avînd obrajii roșii, ce contrastau plăcut cu ochii albaștri și le dădeau aerul unor păpuși.

A fost o cină obișnuită. Comesenii erau doar cu ceva mai tăcuți decît de obicei. O urmăream cu o abia disimulată curiozitate pe doamna Elvira, cea mai îndreptățită să sufere. Era ca de obicei, impecabilă, părînd perfect odihnită. Privea înainte, undeva înspre adîncimea întunecoasă din fața ei, mîinile îi manevrau fără greș tacîmurile, cu mișcări sigure de chirurg. Era îmbrăcată într-o rochie de seară de culoare închisă, care îi lăsa goi umerii sculpturali. Aflat în preajma ei învățasem însă să nu mă mai mir de nimic. Se auzeau doar fraze scurte, din acelea pe care le găsim prin manualele de limbi străine, la lecția privind terminologia folosită la masă. Dă-mi te rog zahărul, încă puțină pîine, te rog, sosul, dacă ești bună. Și așa mai departe. Totul rostit cu voci joase, supravegheate. Într-o asemenea atmosferă a trecut vreo oră. La urmă s-a servit un vin dulceag de culoarea chihlimbarului și cafele, deși era seară. De abia atunci doamna Elvira a prins glas și a rostit cîteva vorbe care însemnau un fel de necrolog. Erau fraze bine găsite, potrivite momentului, dar care îmi sunau, mie cel puțin, într-un fel ciudat, cumva cinic.

— A fost un băiat bun, a zis. S-a purtat bine cu mine și cu toți cei de aici. A murit ca un bărbat adevărat. Eu i-am spus să nu se ducă, avusesem o presimțire și chiar și un vis, cu cîteva nopți în urmă. Nu m-a ascultat, și-a urmat destinul. De cele mai multe ori nu este avantajos să fii curajos. Vlad a dovedit-o încă o dată. Singura lui realizare este că i-a arătat Ralucăi o față pe care ea, cu siguranță, nu i-o bănuia, dîndu-i astfel un frison pe care nu știu dacă o să-l mai aibă vreodată.

Spunînd aceste ultime cuvinte, ce-mi păreau a mă viza, Elvira surîse veninos. Un surîs foarte scurt, abia schițat, atît de rapid încît am avut impresia că a fost o iluzie.

— Mi-a povestit Petre cum s-a întîmplat, am spus. Dar cred că a mai înflorit-o, ca să mă epateze.

Am spus aceste cuvinte special pentru a urmări reacția logodnicei mele. Fusese ceva nepotrivit, meschin, fără îndoială, dar nu m-am putut stăpîni. Gelozia retrospectivă mă îmboldea. Și mai era, desigur, și mania mea puerilă de a înscena, ori de cîte ori se ivea prilejul, experimente psihologice. Dar nu degeaba Raluca era nepoata propriei sale mătuși. Nici un mușchi nu i-a tresărit pe față. M-a privit cu o foarte vagă expresie mustrătoare, nimic mai mult.

— Nu a înflorit-o, să știi, a zis.

— Te superi dacă te rog să-mi povestești? am supralicitat eu, gîndindu-mă că, în definitiv, eram logodnicul și, în plus, eram și în viață. Bineînțeles, dacă nu îți face rău. Amintirile sînt atît de proaspete, încît . . .

— Nu îmi face rău, m-a întrerupt Raluca, perfect stăpînă pe ea însăși, de parcă s-ar fi aflat în fața unei comisii de examinatori intransigenți, cărora trebuia să le facă cu orice preț o impresie favorabilă. La început a fost o zi ca oricare alta. Era o zăpadă foarte bună pentru schiat. Ne-am îndepărtat. Pe aici nu sînt pante prea lungi, dar merge și așa. În situații de acestea nu se prea discută, fiecare este pe cont propriu. Vlad schia mai bine decît mine, se tot îndepărta. Apoi mă aștepta să-l ajung. Știți cît era de politicos întotdeauna. La un popas am discutat despre lupi. El a adus vorba, de parcă ar fi avut o presimțire. A zis că ziua nu prea atacă, fiindcă sînt niște animale lașe. Trebuie să fie întuneric pentru ca să îndrăznească. Cred că încă vorbea cînd am zărit în depărtare un fel de nor mic, despre care nu ne-am dat seama ce este la început. Era zăpada pe care lupii o spulberau. Să tot fi fost vreo douăzeci. Se apropiau într-o formație ce semăna cu un triunghi. I-am văzut pe cînd ne aflam în vîrful unui deal. Am plecat imediat pe urmele lăsate la venire. Am coborît vertiginos, dar, după cum vă spuneam, pantele sînt scurte. A urmat imediat un nou deal, pe care l-am urcat cît am putut de repede. Am reușit să ajungem sus și să mai coborîm o vale. Între timp am început să auzim, peste gîfîiturile noastre, zgomotele scoase de lupi. O clipă mi-am întors privirea. Mi s-a întipărit în minte capul enorm al celui din față, prin nimic deosebit de al unui cîine lup, cu limba atîrnînd într-o parte și cu dinții nefiresc de mari rînjiți într-un rictus de ură. Mi s-au muiat picioarele. Atunci Vlad a strigat la mine atît de tare încît mi-a alungat sperietura. Mi-a spus să plec singură, mi-a comandat mai degrabă. Am fugit înainte, fără să mai știu prea bine ce se întîmplă cu mine. Am auzit două împușcături, mîrîiturile lupilor și niște zgomote care semănau cu ruperea unor lemne uscate. Totul ca prin vis. Am ajuns aici mai mult moartă decît vie, fără să întorc măcar o singură dată capul înapoi. A trebuit să treacă vreun sfert de oră pînă să realizeze pe deplin ce se întîmplase. Cred că nu o să mai schiez niciodată.

— Trebuie să-ți domini șocul acesta, a intervenit rece doamna Elvira. Nu trebuie să-l lași să se transforme într-o obsesie. Nu-i așa, doctore?

— Da, fără îndoială, așa este, m-am bîlbîit eu. Trebuie să se domine.

— Dar nu este nici un șoc, a zis Raluca. N-ar fi rău însă să încercați o clipă să vă puneți în locul meu. Bineînțeles că acum este foarte ușor să discutăm în termeni științifici. Închipuiți-vă însă animalul acela uriaș care alerga în urma mea. Nu fac din asta o tragedie, dar oricum.

Raluca părea jignită. Mi s-a părut pozitiv faptul că nu își ascunde supărarea, deși, teoretic, situația ei de prezumtivă moștenitoare nu i-ar fi îngăduit-o. În mod curios, doamna Elvira nu părea defel vexată de, hai să-i zicem, insubordonarea nepoatei sale. Dimpotrivă, o privea cu un mic zîmbet discret de satisfacție, pentru ca apoi, cu același zîmbet, modificat însă de o nuanță disprețuitoare, să-și mute privirea asupra surorii sale. Toate acestea voiau să însemne ceva în genul: uite, seamănă cu mine fata, este îndrăzneață, nu se sfiește să-și spună punctul de vedere, nu este fricoasă și lașă ca tine.

— Atroce întîmplare! a intervenit diplomatic Edgar Cornea. Cu atît mai mult cu cît proxima pădure mai mare este departe, la mai multe zeci de kilometri. Țăranii se cruceau cum de lupii au mers atît de departe pe dealurile astea golașe. Ar trebui organizată o vînătoare, să-i stîrpim. Elvira, a schimbat el apoi vorba, am auzit că nu vrei să plecăm de aici. Așa este? Nu cumva, totuși, ar fi mai bine să renunțăm?

Ultimele vorbe le-a spus într-un fel șovăitor, parcă tatonînd, nu cumva să o supere pe amfitrioană.

— Eu nu plec, a răspuns neted doamna Elvira. A murit, dumnezeu să-l ierte, eu nu am ce să fac. Nu pot să plec de aici, fiindcă de-abia am venit. Viața mea este organizată pînă în cele mai mici amănunte, domnule. Nu pot trăi altfel, o știi doar. Dar, aici vocea ei a avut o modulație perversă de blîndețe, bineînțeles că plecarea nu este interzisă. Cine dorește poate să plece.

— M-ai înțeles greșit, Elvira, s-a apărat Cornea onctuos. Eu m-am gîndit doar la tine. Mi-am închipuit că tristul eveniment ar putea să te obsedeze și să îți strice vacanța. Și Raluca, nu-i așa, a fost foarte marcată de întîmplare. În asemenea situații... Dar, bineînțeles, eu rămîn cu cea mai mare plăcere aici, alături de tine și de ceilalți. Nici vorbă să doresc să plec.

— Poate altcineva? s-a interesat doamna Elvira, de data aceasta cu un glas fățiș batjocoritor. Poate dumneata, doctore?

— Doamnă Elvira, am replicat, am avut cinstea de a fi invitat de dumneavoastră aici. Am venit cu speranța că bunăvoința și spiritul dumneavoastră vor fi, ca întotdeauna, la înălțime.

Era aproape o insolență din partea mea, dar nu mai puteam să rabd. Din nou doamna Elvira a avut o reacție paradoxală.

— Hai, hai, nu te supăra, mi-a spus ea cu cel mai autentic zîmbet prietenesc pe care îl deținea. Am glumit. Bineînțeles că nu sugerez nimănui să plece. Trebuie însă să nu rămînem înțepeniți pe loc. Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat. Nu mai putem să reparăm nimic, orice am face. Vom petrece aici revelionul, nu va fi veselie atît de mare cît ar fi fost dacă printre noi s-ar fi găsit și bietul Vlad, dar nu vor fi nici bocete.

— Are perfectă dreptate Elvira, s-a auzit vocea împăciuitoare a lui Edgar Cornea. Nu este, fără îndoială, cazul să amplificăm peste măsură tristul eveniment.

Pe această replică găunoasă, dacă nu cumva mă înșel, s-a încheiat cina. Ne-am ridicat cu toții, cineva a dat drumul la un radio uriaș, cum nu am mai văzut de atunci vreunul, s-a auzit muzică. Elvira a dispărut maiestuoasă, după ce ne urase tuturor noapte bună. A fost imediat urmată de sora ei. Grigore și soția lui dispăruseră pe nesimțite, încă înainte de terminarea mesei. M-am așezat împreună cu Raluca și cu Edgar Cornea într-un colț, unde (atît de mare era încăperea) era aproape întuneric. Am fumat și am schimbat cîteva impresii despre răposatul Vlad Bonciu. Eram curios să aud părerea celor doi despre modul penibil în care superba Elvira comentase întîmplarea. Deși așa ceva nu intra în regulile jocului social la care participam, reguli care prevedeau că adevărul nu se spune decît despre persoane care nu au nici o legătură cu familia și nici cu cei apropiați acesteia, Raluca și Cornea, impresionați probabil de cuvintele rostite cu puțin timp în urmă, au spus cîteva lucruri pe care Elvira nu le-ar fi putut auzi fără să se înfurie. Bineînțeles, totul prin expresii ocolite, fără nici cea mai mică grosolănie, cu ironii subțiri, mă rog, cum se cuvenea. Era, fără îndoială, prima bîrfă îndreptată împotriva atotputernicei Elvira, la care participam.

— În urmă cu nu mai mult de trei ani, a început Cornea, cu o falsă nostalgie, Elvira era o femeie extraordinară. Bineînțeles, nici acum nu este mai puțin extraordinară. Avea o generozitate și o capacitate de a vibra la suferințele altora cu totul ieșite din comun. Se pare, a adăugat fără nici o legătură vizibilă cu cele pe care le spusese mai înainte, că aerul de munte nu îi face prea bine. La București este parcă mai bine dispusă.

Cred că apreciați la justa lui valoare modul învăluit, ridicol, nici vorbă, dar nu lipsit de o anume eleganță, în care pictorul îi reproșa prietenei lui lipsa de măsură.

— Era o femeie adorabilă, din toate punctele de vedere, a completat Raluca, prinzînd din aer procedeul retoric folosit de Edgar Cornea. Să nu uităm însă că este un om bolnav. Multe îi pot fi scuzate din acest motiv.

— Știți, am intervenit eu șovăitor, încă fără să fiu pe deplin familiarizat cu întorsăturile lor iezuite de frază, nu ar trebui să ne supere franchețea. Evident, îmi dau seama foarte bine că anumite exprimări prea fățișe trebuie ocolite, dar în general, cum să vă spun, franchețea are ceva înviorător. Nu putem să ne consumăm viața spunînd doar cuvinte strict convenționale. Și apoi, în cazul de față, poate fi vorba despre o disimulare. Cinismul de suprafață al doamnei Elvira poate să ascundă o mare suferință. Știm doar cît de reușit era răposatul în toate.

Mă trezisem vorbind, aproape fără să-mi dau seama, încălcînd regulile. Doar ironia finală a atenuat cumva gafa mea. Cei doi nu au mai știut dacă vorbisem serios, sau totul fusese o ironie. Așa că s-au decis să zîmbească complice. Cornea și-a permis chiar luxul de a-mi face abia perceptibil cu ochiul. Gest cu totul surprinzător la el, care m-a uimit.

— Nu este vorba despre convenționalism, a zis el, tușind ușor, parcă stînjenit de gestul său, dar, vezi dumneata, orice conversație are nevoie pentru buna sa desfășurare de niște concesii. Nu putem să spunem totdeauna adevărul. Nici nu este necesar, dealtfel. Nu sîntem filozofi, ne putem deci permite niște mici minciuni convenționale, pioase chiar, dacă preferi acest termen. Sînt minciuni comise de dragul conversației, mă înțelegi? Scuză-mă că te dăscălesc, dar există o tehnică a conversației, care presupune un șir de concesii. Franchețea totală este o adevărată calamitate socială.

A mai continuat să vorbească destul de mult găsind argumente spirituale și, din punctul lui de vedere, adevărate. L-am ascultat cu plăcere. Era oricum mult mai plăcut să auzi sofismele lui decît poveştile de groază, cu lupi care se năpustesc mîrîind bestial. Raluca devenise tăcută. Părea liniștită. A ascultat cu politețe discuția mea cu Cornea despre tehnicile conviețuirii civilizate, despre arta rostirii adevărurilor parțiale, dar convenabile pentru toți cei prezenți, despre zîmbete și mimică, despre minciunile comise de dragul digestiei celorlalți și multe altele. Am avut cîteva replici de bun simț, pe care Edgar Cornea le-a preluat imediat, tratîndu-le într-un mod savant și în același timp neplictisitor, de parcă ar fi fost profesor universitar de elocință. L-am întrebat de unde această pasiune.

— Eu sînt avocat, dar nu profesez. Eram bine cotat în barou cîndva. Acum vreo cinsprezece ani am cîștigat cîteva procese în care nimeni nu îmi dădea șanse. N-am vorbit însă niciodată, cum se spune, după ureche. M-am pregătit după rețetele marilor oratori ai antichității. De atunci am rămas cu mania aceasta inofensivă, cu care sper că nu v-am plictisit prea tare.

Bineînțeles, m-am întrecut cu Raluca în a-i spune că, dimpotrivă, tot ce ne-a spus a fost deosebit de interesant, extraordinar de interesant chiar.

Am mai schimbat cîteva replici neînsemnate, după care Cornea ne-a urat noapte bună și s-a retras. Am rămas doar cu aleasa inimii mele. Raluca părea mai istovită decît oricînd.

— De ce nu mergi și tu la culcare? am întrebat-o.

— Într-adevăr, sînt efectiv dărîmată de oboseală, dar nu am nici cel mai mic chef de somn.

— Asta înseamnă, am raționat eu, că simptomele șocului persistă încă. Ar trebui să iei nişte calmante.

— Am luat, dar nu au nici un efect. Mă obsedează scena despre care am vorbit la masă. Îți amintești? Capul lupului care alerga în fața haitei, cu dinții rînjiți. Ceva îngrozitor de văzut.

— Cu timpul, am rostit eu cîteva vorbe goale de conținut, aplicînd sfaturile lui Cornea, vei uita. Timpul le rezolvă pe toate. Dar, oricum, și tu trebuie să faci eforturi de a-ți smulge din minte obsesia. Trebuie să duci o viață activă. Orice ar spune mătușa ta, nu cred că șederea voastră aici în continuare este bună. Mai ales tu, care ai văzut ce ai văzut, ar trebui să schimbi mediul. Eu voi pleca peste cîteva zile, ar trebui să vii cu mine.

— Nu pot s-o las pe mama aici. Ea nu ar pleca dacă Elvira rămîne, pentru nimic în lume. O știi doar.

— Ar trebui să încercăm să discutăm încă o dată cu doamna Elvira. Oricît de orgolioasă ar fi, este totuşi o femeie inteligentă, o să priceapă că tu te afli într-o situație imposibilă.

— Cu ea nu se poate discuta. Dacă a spus o vorbă, nu mai revine nici moartă asupra ei. Tu poți să încerci însă. Te simpatizează, zice că ești un băiat de mare viitor.

— Tu nu crezi tot aşa? am încercat eu să glumesc.

La care Raluca s-a mulţumit să zîmbească foarte atrăgător și să mă mîngîie cu tandrețe pe mînă. Avea, fără nici cea mai mică îndoială, talentul de a evita vorbele de prisos.

Am ajuns în camera mea tîrziu, să fi tot fost ora două. Făcusem împreună cu Raluca tot felul de planuri de viitor. Ea, cuprinsă de un elan vizionar cu totul remarcabil, în ciuda oboselii de care era cotropită şi pe care dealtfel figura ei palidă și încercănată o acuza, mi-a zugrăvit viitorul în nişte culori foarte plăcute. Urma ca după absolvirea facultății, care, nu-i aşa, era iminentă, eu să-mi deschid un cabinet cu ajutorul mătuşii ei, care mă admira şi avea încredere în mine, iar ea, Raluca, umanista familiei, urma să devină o mamă şi o soţie model, capabilă, în plus, să îmi vorbească extrem de agreabil despre literatură și despre muzică. Cît privește pictura, ea urma să-și procure un șevalet, la care să se ilustreze doar atunci cînd treburile dirijării gospodăriei urmau să i-o permită. Deși avea să termine facultatea de litere și filozofie, unde era înscrisă, ea urma să nu profeseze niciodată, fiindcă eu voi deveni o somitate a cardiologiei românești și, de ce nu, europene. Multe bazaconii de acest fel mi-a înșirat adorabila Raluca. Avea un talent înnăscut pentru fabulații, mi-o mai dovedise în cîteva rînduri. Oricum ar fi fost, nu puteam să mă supăr, atît timp cît se vorbea despre viitorul meu în asemenea termeni minunați. Am ascultat-o cu un zîmbet tîmp, fascinat în egală măsură de imaginile pe care le proiecta pentru mine și de talentul ei literar, fiindcă altfel nu puteam să-i zic. Picase parcă în transă. Vorbea fără întrerupere, găsindu-și din ce în ce mai ușor cuvintele. A fost o scenă pe care, spre rușinea mea, mi-o amintesc cu o deosebită claritate, probă că ficțiunile bine realizate sînt mai atractive decît realitățile. Sau dacă nu mai atractive, atunci cel puțin mai memorabile.

Acum intervine al treilea început al povestirii mele. Sper că îmi veți îngădui acest nevinovat joc de cuvinte. Vă amintesc. Primul început: datele despre Raluca și despre Elvira. Al doilea început: primirea telegramei la București, cu prilejul zilei mele de naștere, adică al aniversării acestei zile. Dacă aș fi autor de romane polițiste, am mai spus cuvintele acestea, dar nu este rău să le repet, dacă, zic, aș fi un asemenea autor, acum, în momentul în care am ajuns cu relatarea, ar fi trebuit să înceapă cartea. Bineînțeles, voi s-ar putea să bănuiți ce va urma. După cum nu este exclus să nu vă închipuiți și să credeți, eventual, că victima al cărui ucigaș l-am descoperit eu este Vlad Bonciu. Nu, nu este defel așa, stimați prieteni. Este cu totul altfel. Nu vă impacientați, dețin secretul și vi-l voi spune. Iată cum au evoluat lucrurile.

A doua zi, dar ce spun eu a doua zi, din moment ce mă culcasem după miezul nopții, pe la șase dimineața, pe cînd dormeam dus, am simțit mîna cuiva scuturîndu-mă destul de tare. Era Maria, despre care știam că avea obiceiul, ca toate țărăncile, să se scoale foarte devreme.

Am întrebat-o ce s-a întîmplat. „Vino repede domnișorule la doamna Elvira“. Bătrîna Maria avea un glas cumva conspirativ, ce m-a făcut o clipă să mă gîndesc la vreun absurd aranjament erotic. Am întrebat-o ce s-a întîmplat. „O murit, domnișorule“, mi-a zis.

M-am îmbrăcat cît am putut de repede, în timp ce Maria ieșise afară și mă aștepta. Elvira Steriu era moartă și încă într-o postură neobișnuită. Se afla în pat, întinsă pe spate, cu bustul ceva mai ridicat, așa dormea întotdeauna, pentru a putea respira mai ușor, mîinile i se aflau deasupra pieptului, cu palmele îndreptate în sus și sugerau cu claritate un gest de apărare. Fața, acoperită cu pete de culoare închisă, exprima teroarea. Nu putea fi văzut nici un semn de agresiune. Fusese un infarct miocardic, fără nici o îndoială. Deși nu eram versat în asemenea probleme de medicină judiciară, mi-am putut da seama după anumite indicii că moartea se produsese cu cîteva ore în urmă, cu trei sau patru. Am apreciat, în cele din urmă, că moartea survenise în perioada cînd eu încă mai discutam jos cu Raluca.

De îndată ce am văzut cadavrul m-am simțit sîcîit de o anume impresie. Este ușor de închipuit despre ce era vorba. Da, prieteni, gestul ultim al defunctei, plus groaza exprimată de ochii ei. Bineînțeles, s-ar putea să-mi spuneți, deși eu sper că nu o veți face, că era o simplă impresie subiectivă, care nu poate să stea la baza unei investigații și că doar un diletant ar fi în stare să pornească de la așa ceva. Și nu atît pentru a descoperi ceva relevant, ci pentru a-și umple timpul într-un mod interesant. Pînă la un punct, eu eram un asemenea diletant, minus timpul liber, pe care nu îl prea aveam, dacă luăm în considerare situația mea de student în ultimul an la medicină. Am simțit imboldul să cercetez dedesubturile lucrurilor, să aflu mai mult decît știam despre persoanele pe care vi le-am descris mai înainte. Era ceea ce se cheamă o intuiție. Ceva îmi spunea că mă așteaptă revelații interesante. Ulterior, în anii următori, aveam să aflu că într-adevăr posed ceea ce se cheamă fler de detectiv.

Așa stînd lucrurile, nu putea fi vorba despre nici o certitudine. Manevrele mele care au urmat au fost, din aceste motive, niște simple tatonări, făcute cu cea mai mare prudență. Iată-mă deci în postura detectivului amator, care nu prea știe multe despre meseria pe care este pe punctul de a încerca să o practice. Sau despre arta, cum vreți să-i spuneți. Şi care are totuși încrederea oarbă a tinereții în intuiția sa, construind, unul după altul, raționamente care i se rotesc în minte vertiginos. În definitiv, veți fi de acord că procedarea detectivului în situații ca aceea în care mă găseam eu este bazată pe metoda eliminării. Nu am făcut altfel. Am scris pe o hîrtie numele participanților la cina de pomină pe care v-am povestit-o și mi-am făcut apoi un plan minimal de acțiune. În mintea mea era un proiect grandios, utopic fără îndoială, fiindcă știam cît de dificil este să afli adevărul despre o anumită persoană, oricît de banală ar fi ea. Nu fără o emoție tulbure, mi-am dat seama că, cel puțin teoretic, aproape toți puteau fi vinovați. Din păcate, Raluca figura pe primul loc. Ea era cu vîrf și îndesat interesată în obținerea cît mai rapidă a averii. Dar la fel de vinovată putea fi și doamna Marcela Panaitescu, cea îndelung vexată de ironiile și de răutățile răposatei. Ceva din atitudinea valetului Grigore și din cea a soției sale Ana era de asemenea neclar, dubios. În ceea ce îl privește pe domnul Edgar Cornea, în cazul lui, da, nu părea să existe nici o suspiciune. Deși, cum spuneam, teoretic, putea fi și el vinovat.

Am început prin a discuta cu una dintre cele două țărănci. Am chemat-o în camera mea pe Maria, sub pretextul de a sta de vorbă cu ea despre prețurile caselor din satul ei. I-am spus că aș vrea să cumpăr și eu una, cu grădină, pentru timpul verii. Mi-a dat toate detaliile imaginabile, cu o sîrguință nemaipomenită, de parcă ar fi fost agent imobiliar profesionist.

— Ia spune-mi, mătușă Maria, am schimbat eu vorba la un moment dat, de cînd lucrezi aici, în casa doamnei Elvira?

— Eu, domnișorule, vin pe aici de cînd s-o făcut casa, adică de vreo cinsprezece ani. Eram mai tînără pe atunci, a adăugat ea cu un zîmbet ce nu avea nici o urmă de nostalgie.

— Ai iubit-o pe doamna Elvira, mătușă Maria?

— O fost o femeie cumsecade, a zis bătrîna după o clipă de ezitare. Cu mine s-o purtat totdeauna foarte bine. Mi-o plătit totdeauna după înțelegere, n-am de ce să mă plîng. O fost o femeie cumsecade. Păcat de ea că o murit așa de tînără.

— Dar cu ceilalți cum s-a purtat?

— Știu și eu ce să spun? Acum, că o murit, nu se cade să spunem vorbe slabe despre ea. O fost cam rea, de felul ei, cam oropsea oamenii.

— Cum îi oropsea?

— Uite așa. Îi lua în rîs.

— Pe dumneata nu te lua în rîs?

— Pe mine și pe Ana, a bătrînă, nu. Noi eram prea bătrîne. Eu sînt trecută acum de șaptezeci.

— Dar pe cine atunci?

— Pe domnii ei. Pe doamna Marcela, pe domnișoara Raluca. Și pe slugi.

— Pe Grigore?

— Da, pe Grigore. Și pe muierea lui, Ana, a tînără.

— Cum adică, ce zicea?

— Eu, domnișorule, nu prea pot să vă spun. Eu-s o femeie bătrînă, fără carte, nu știu să vorbesc ca domnii. Îi lua în rîs.

— Dumneata știi de ce? Ce avea cu ei? Doar sînt servitori buni.

— Uite domnișorule, dumneata semeni cu un nepot al meu, altfel nu ți-aș spune, că astea nu-s treaba mea. Dar așa îți spun. Am auzit și eu de la Ana, a tînără. Mi-o povestit într-o iarnă, iacă-s cîțiva ani de atunci. Domnul Grigore, așa cum îl vezi, nu-i în toate mințile lui. Acu-s vreo douăzeci de ani domnul Grigore era ofițer. Eu nu l-am văzut așa. Îi era dragă doamna Elvira. Așa mi-o spus Ana. Dar doamna nu l-o luat în samă. Și-atunci el o vrut să rămînă cu orice preț pe lîngă ea. S-o făcut sluga ei. Te uiți la el și nici nu-ți vine să crezi una ca asta.

— Mătușă Maria, nu cumva o șuguit Ana cu dumneata, am întrebat eu, amintindu-mi cu plăcere cuvîntul „a șugui“, care înseamnă prin Ardeal a glumi.

— N-o șuguit, că io-s muiere bătrînă. Așa o fost. Plîngea cînd îmi povestea.

— Și ea de ce l-a luat de bărbat, cînd a știut situația lui?

— N-a avut încotro, i-a spus doamna să se mărite neîntîrziat cu el, că altfel n-o mai ține și-i dă hîrtie proastă să n-o mai ia nimeni în servici. Ea îi de aici din satul meu. Avea și ea un drăguț pe aici, dar nu s-o putut. Eu aș fi lăsat tot și aș fi venit îndărăt. Ei îi plăcea în București. N-o avut putere să vină îndărăt. S-o măritat cu domnul Grigore, ce să facă?

— Și-s de mulți ani căsătoriți?

— De mai bine de zece ani. Ba nu, chiar vreo treisprezece. La un an sau la doi după ce s-o ridicat casa. În primul an pe ea o dus-o la București, da, după un an sau doi. La început noi am crezut că Ana îi bucuroasă că s-o măritat cu un domn. Dar în sufletul ei era necăjită. Domnul Grigore nu avea ochi decît pentru doamna Elvira, la ea nici nu se uita, n-o ținea ca pe o nevastă.

— S-au certat?

— Nu se ceartă. Domnul Grigore îi un om liniștit, nu strigă și nu ridică mîna la ea. Îi om liniștit, ca o piatră.

— Și zici că Grigore o iubește pe doamna Elvira?

Această ultimă întrebare a mea nu mai cerea nici un răspuns. Dealtfel, am pus-o în timp ce Maria se îndepărta. Poate că nici nu a auzit-o, sau poate că a răsunat doar în mintea mea. Aflasem ceva deosebit de interesant, orice ați zice. Observațiile mele cu privire la răutatea Elvirei căpătau o confirmare în plus. Dar parcă era totuși prea romantică povestea cu ofițerul care își abandonează cariera pentru a se prosterna pentru tot restul vieții la picioarele unei femei care nu știe ce înseamnă mila sau alte sentimente din aceeași serie pozitivă. Și, în definitiv, îmi ziceam, nimic nu ar fi putut să îl împiedice să rămînă în preajma ei prin alte mijloace, venind adică, în chip de vizitator, cum venea, de pildă, pictorul Cornea. Probabil însă că veninoasa Elvira îi impusese soluția. Și tot atît de probabil că nervii ofițerului nu rezistaseră. Acceptase, ca într-o operetă, să cedeze totul numai pentru a se afla în preajma ei. Oare fusese în tinerețe atît de frumoasă, atît de fascinantă? Am văzut niște fotografii. O înfățișau în chip de actriță de cinema, perfect de frumoasă, nici vorbă, dar sînt multe femei la fel de frumoase. Cheile misterului păreau pierdute pentru totdeauna, pentru mine. Cîte ceva, întrevăzusem totuși în destul de scurta perioadă de timp cît mă aflasem în preajma ei. Fusese un soi de vrăjitoare, fără îndoială. Ar fi putut să fie îmblînzitoare de tigri, privirea ei avea ceva total, dincolo de orice frică, dar și de orice orgoliu. Și, acum îmi vine în minte, poate că și pasiunea cu care mă decisesem să elucidez împrejurările morții ei provenea tot din marea influență pe care ea, cu voie sau fără voie, o avusese asupra oamenilor din preajmă. Dar nu este acum momentul pentru analize psihologice retrospective. Voi spune deci că ancheta era rodul pasiunii mele pentru deducții.

Discuția cu bătrîna a avut loc în chiar ziua următoare venirii mele la cabană. Imediat după încheierea ei am început să-i dau tîrcoale valetului Grigore, încă destul de neîncrezător, dar avînd totuși presimțirea că nu am fost mințit. Într-un mod aproape imperceptibil, demnitatea și, aș zice, perfecțiunea servitorului se deterioraseră. Stătea mult în camera mortuară, corect îmbrăcat, proaspăt ras, bine pieptănat, avînd grijă să schimbe lumînările, să aerisească din cînd în cînd, pășind fără să facă nici cel mai mic zgomot. Privindu-l cu atenție am observat însă de cîteva ori un tic, o ridicare a colțului gurii, însoțită de o închidere a ochiului. Era destul de slab, dar se observa. Poate că avea și înainte ticul, deși eu nu îl mai văzusem. Am așteptat cu destulă nerăbdare să se înnopteze. Între timp i-am adresat de cîteva ori cuvîntul, dar fără nici un rezultat. Nu părea defel dispus să angajeze o conversație care nu privea administrarea cabanei. Fața lui imobilă mă cam intimida, trebuie să recunosc, mai ales după ce aflasem povestea lui incredibilă de dragoste. Am încercat, totuși, o stratagemă. Am rămas lîngă masa pe care fusese întins trupul răposatei, pîndind clipa cînd voi rămîne doar cu el. Mi-am zis că este imposibil ca, date fiind antecedentele, să nu caute, instinctiv, să rămînă singur cu cea pe care o iubise atît de mult. Am avut nevoie de multă răbdare. Cei ai casei și, mai ales, cele două bătrîne localnice nu ieșeau decît rareori și niciodată toți împreună. Au trecut greu, pentru mine, ceasurile. După miezul nopții mai erau acolo doar cele două bătrîne, Grigore și eu. Am pîndit cînd Maria a ieșit afară şi am urmat-o. I-am spus fără nici un ocoliş că o rog să iasă pentru vreun ceas împreună cu cealaltă bătrînă şi să mă lase doar cu valetul. Nu a fost nevoie de explicaţii. N-a dat nici un semn de mirare şi a făcut întocmai. Rămas singur cu Grigore, după ce mi-am biruit stinghereala, am început să vorbesc.

— Frumoasă femeie a fost, am zis. Arată de parcă ar fi de douăzeci şi cinci de ani.

— Da, domnul are dreptate, a răspuns, fără ca glasul lui să aibă vreo intonaţie mai deosebită.

Mi-a trecut atunci prin minte că este necesară o minciună spectaculoasă, care să-i strice echilibrul şi să-l facă să-şi piardă stăpînirea de sine adusă aproape de perfecţiune de atîţia ani de exerciţii.

— Grigore, i-am spus, n-ar trebui poate să-ţi vorbesc despre asta, dar doamna Elvira mi-a vorbit mult despre dumneata, să tot fie o lună de atunci.

N-a zis nimic, dar uitîndu-mă cu atenţie la el am văzut cum urechea dinspre mine i se înroşeşte aproape brusc, urmată imediat de obraz. N-a întors capul.

— Mi-a povestit nişte întîmplări care m-au impresionat foarte mult. Mi s-au părut, dealtfel, greu de crezut. Nici acum nu pot să le cred cu totul. O poveste de iubire, petrecută cu mulţi ani în urmă şi continuată pînă astăzi. Nu ştiu ce a determinat-o să-mi relateze tocmai mie toată povestea. Ce m-a frapat mai ales a fost faptul că susţinea despre dumneata că nu ai înţeles-o niciodată şi nu te-ai purtat cum ar fi aşteptat ea. Mi-a spus că a avut totdeauna o mare admiraţie pentru dumneata şi că nu ea este vinovata pentru că lucrurile au ieşit aşa cum au ieşit.

Bustul lui Grigore se îndreptase. Privind în continuare înainte, fără să-mi arunce vreo privire, valetul părea că trage aer adînc în piept. Continua să tacă, dar nu dădea nici un semn că ar dori să plece. Am continuat, căutînd în minte cuvintele cele mai potrivite pentru situaţia ambiguă în care mă aflam.

— Sper că nu te superi pe mine că vorbesc despre asemenea lucruri. Dar acum ea este moartă. Mi-a spus că te-a pedepsit pentru lipsa dumitale de curaj. Zicea că dumneata eşti în stare de fapte extraordinar de dificile, a căror înfăptuire cei mai mulţi dintre oameni nici nu o visează, dar nu știi să ai îndrăzneala pe care o așteaptă fiecare femeie. Pe mine vorbele acestea m-au șocat și astfel se explică faptul că le-am ținut minte. Să nu uităm că sînt, sau voi deveni în scurt timp, medic. Zicea că ești bărbatul cel mai deosebit pe care l-a întîlnit în viața ei. Te respecta foarte mult. Și cînd mi-a spus toate acestea nu părea deloc că glumește. Dimpotrivă, era foarte serioasă și avea o figură concentrată, de parcă ar fi vrut să reconstituie cît mai exact întîmplări petrecute cîndva demult.

Grigore continua să tacă, fără să-și schimbe poziția trupului. Privea fix înainte. M-am decis să arunc pe masă ultima carte.

— Mi-a spus că te-a iubit întotdeauna, dar că ceva din atitudinea dumitale a oprit-o să ți-o arate. Era într-adevăr emoționată cînd mi-a spus asta.

Dacă nici aceste vorbe nu îl determinau să vorbească, atunci nu văd ce ar mai fi putut s-o facă. Nu mă înșelam. Grigore a vorbit și, fapt curios, cu o voce pe care nu i-o mai auzisem niciodată, un glas lipsit de monotonia și impersonalitatea cu care mă obișnuise, bine timbrat, de sub care putea fi ghicită o certă personalitate. Era vocea unei persoane care știe ce dorește și are forța de a-și urmări scopurile.

— Domnule doctor, a început el, părăsind exprimarea la persoana a treia, atît de enervantă întotdeauna pentru mine, eu nu cred că Elvira v-a povestit despre mine. Între noi a existat întotdeauna o convenție tacită, pe care nu cred că a încălcat-o. Este deci o scorneală a dumneavoastră.

În glasul lui se simțea ironia și, spre norocul meu, o simpatie, pe care nu puteam încă să mi-o explic. Am tăcut așteptînd continuarea.

— Dar se întîmplă ca minciuna dumneavoastră să fie foarte bine găsită. Elvira nu a spus vorbele respective, dar ar fi putut să le spună. Acesta este motivul pentru care, ca să zic așa, am prins glas.

Ultimele cuvinte le spuse cu un un rîs scurt, primul pe care i-l auzeam.

— Mi-ar plăcea să vă vorbesc despre o seamă de întîmplări vechi. Dar mai întîi aș vrea să știu de ce vă interesați cu atîta insistență de mine, mai ales în situația de față, cînd totul a devenit ceva de domeniul trecutului.

S-a întors spre mine și m-a privit întrebător. Pe față nu mai avea obișnuita lui mască de impasibilitate. Trăsăturile îi deveniseră mobile și erau dominate, în mod paradoxal, de o expresie de ironie.

— Domnule Grigore, am răspuns, după cîteva clipe de gîndire în care mă autoavertizasem să fiu prudent și să ocolesc cu atenție orice fel de gafă, ar trebui să îți dai seama și dumneata singur. Sînt medic, sau, dacă nu sînt, voi deveni peste puțin timp. Mă interesează oamenii. Dumneata ai dreptate. Doamna Elvira nu mi-a povestit nimic despre relația dintre dumneata și ea. Am aflat cu totul întîmplător cîte ceva despre faptul că ești un fals lacheu. Mi s-a părut că gestul dumitale a fost, scuză-mă și fii sigur că sînt defel ironic, măreț. M-a cuprins curiozitatea, nu numai de medic, ci și de simplu om. Cum de a fost posibil așa ceva? Este o faptă cum oamenii de azi nu mai sînt în stare să facă. Sau poate că sînt, dar nu mai fac. Știi și dumneata că astăzi motorul principal este utilitarismul. Oamenii inițiază acțiuni utile. Gratuitățile sînt lăsate pe seama artiștilor, a boemilor. Or, dumneata, am înțeles că aveai tocmai o profesie care presupune disciplină, o profesie foarte îndepărtată de orice s-ar putea chema boemă. Nu-i așa? Aveam deci toate motivele să încerc să discut cu dumneata. Cît privește minciuna pe care ți-am spus-o, te rog să mă scuzi. A fost o minciună dictată de împrejurări, pe care te rog să nu o consideri jignitoare. M-am gîndit că altfel nu vei accepta să discuți cu mine.

— Ai gîndit bine, domnule. Glasul lui devenea de la cuvînt la cuvînt mai decis. Ai gîndit bine. Dar niciodată nu aș fi stat de vorbă cu dumneata, dacă nu m-ai fi surprins cu o intuiție, ți-am mai spus.

A tăcut. N-am mai intervenit, fiindcă eram aproape sigur că va începe singur să povestească. Așa s-a și întîmplat. Întors doar pe jumătate spre mine, aruncîndu-mi totuși cîte o privire fugară, a început să vorbească încet, cu glasul nou, pe care abia i-l cunoscusem.

— În esență ai avut dreptate, mai puțin dragostea ei pentru mine. Vezi dumneata, sînt un om bătrîn, pot să-mi permit, sau mai bine zis sînt dator să spun adevărul, să nu mă mai mint pe mine însumi. A fost o nebunie, domnule, nimic altceva decît o nebunie. Un om normal nu face ceea ce am făcut eu, nu-și părăsește propria viață, întocmai ca un sinucigaș, pentru a intra într-un rol cu totul străin, în care, pentru a rezista, trebuie să se automutileze, să-și apese atît de tare pe față o mască, încît aceasta să i se contopească pentru totdeauna cu trăsăturile. Cum se explică totuși ce am făcut eu, dacă excludem nebunia? Cum ți-am spus, te-ai apropiat destul de mult de adevăr. Eram, pe vremea cînd a început totul; un tînăr bărbat care credea despre sine că este un supraom. Eram frumos, îmi place să cred că eram inteligent, fusesem șef de promoție în toate școlile pe care le urmasem. Eram puternic. Credeam că totul mi se cuvine de drept. Asta a fost nebunia mea. Deși n-am dorit niciodată himere. Tot ce voiam erau lucruri cuvenite oricărui om. Doream, de pildă, să mă căsătoresc cu o femeie frumoasă. Nu era firesc? Ba da. S-a întîmplat însă să o întîlnesc pe Elvira. Aveam pe atunci 25 de ani, cam cît ai dumneata acum. Mă potriveam din toate punctele de vedere cu Elvira. I-am făcut curte. M-a încurajat. Și ea și familia ei. Totul părea că decurge, ca să zic așa, normal, spre un sfîrșit fericit. Elvira era însă o femeie ciudată, unică în felul ei. Lumea spunea despre ea că era rea, foarte rea, dar eu înclin să spun altceva. Nu era rea, domnule, era mai degrabă indiferentă la oamenii din jurul ei, îi privea de parcă ar fi fost fantome. Asta era o infirmitate a ei, nu reușea să priceapă cu nici un chip punctele de vedere și existențele altora. Bineînțeles, mai era și o imensă aroganță, despre ale cărei dimensiuni nu am reușit niciodată să-mi fac o părere cît de cît exactă. Un abis de aroganță și de dispreț pentru ceea ce nu era ea însăși. Dar, vei spune, chiar și în aceste condiții, o femeie tînără poate accepta să se mărite dacă pretendentul ei corespunde din punct de vedere social. Așa ar trebui să fie, dar nu a fost așa. Într-o bună zi mi-am dat seama că își bate joc de mine cu o cruzime instinctivă, de care nici măcar nu își dădea seama. M-a adus, fără ca eu să-mi dau seama cum, în situația de a nu mai fi în stare să pronunț cererea în căsătorie, pe care toate rudele și cunoscuții noștri o așteptau. Nu pot acum să-ți povestesc toate amănuntele. Ceea ce pot însă să-ți spun este că m-a supus la o serie foarte lungă de mici umilințe, de aproape imperceptibile umilințe, peste care un om cu o altă structură psihică ar fi trecut cu zîmbetul pe buze, dar care pe mine m-au marcat profund și ireversibil. Nu știu dacă cei din preajma noastră își dădeau seama de asta. Cert este însă că după vreo doi ani mă transformasem într-adevăr într-un soi de fantomă docilă, care mai făcea caz de orgoliul său doar cînd erau și alții de față, dar care pe ea nu mai putea să o înșele. Înalt, frumos, deștept, îmbrăcat în uniforme impecabile, atletic, eram la picioarele ei într-un mod foarte profund, deși greu de observat dinafară. Îți datorez o explicație. Mă vei întreba de ce nu m-am retras, cum ar fi fost în aparență normal. Este o întrebare al cărei răspuns exact l-am găsit după ani de meditații. Exista în structura mea ceva inflexibil, pe care nici o vicisitudine nu putea să îl distrugă. Acest ceva se cheamă o mare tenacitate, o nebunească tenacitate. Nu am fost niciodată în stare să fac ceea ce în box se cheamă pasul înapoi. Dumneata ești prea tînăr, dar poate că ai auzit de Dempsey, marele campion. Dempsey era renumit pentru că nu făcea niciodată pasul înapoi. Mergea tot timpul înainte, indiferent de adversarul său. N-am putut să mă retrag, am înaintat treptat în umilință, tot mai adînc, tot mai deplin. Însăși forța mea m-a tîrît. Asta este paradoxul. Un om mai slab decît mine ar fi reușit, sau ar fi renunțat cu seninătate, fără să-și facă nici o problemă de conștiință. Eu nu am fost în stare să renunț. Am mers înainte, ca un taur care întîlnește un zid și se izbește dureros de el, revenind și revenind, pînă la ultima neputință.

Grigore a tăcut. Un timp nu am scos nici eu vreo vorbă. Eram stupefiat de modul extrem de îngrijit în care se exprima. Era discursul unui om instruit, cu lecturi și cu obișnuința exprimării orale. Ce înseamnă să te iei după aparențe! Cine l-ar fi văzut n-ar fi spus în ruptul capului că omul acela atît de perfect lustruit de profesia sa este în stare să vorbească atît de frumos și cu atîta proprietate a termenilor. Atunci cînd el tăcuse, figura mea exprima, fără cea mai mică îndoială, stupiditatea. Deși poate nu ar fi fost cazul, m-am gîndit să-i spun cît de tare m-a impresionat.

— Domnule Grigore, am zis, folosind din nou apelativul vechi al respectului, dumneata vorbești foarte frumos. Trebuie că ai citit foarte mult în anii care au trecut de la întîmplările pe care mi le-ai povestit.

— Am citit, nici vorbă, răspunse el dus pe gînduri, dar nu mult. Am o bibliotecă destul de bună, dar nu prea mare. M-am exercitat însă, dacă pot spune astfel, scriindu-i scrisori. Bineînțeles, nu i-am trimis nici una. Am o adevărată arhivă, pe care nu a văzut-o nimeni în afară de mine. Cred că de la aceste exerciții epistolare mi-am format unele deprinderi de exprimare aleasă. Observi, domnule, continuă el, cu o inflexiune patetică în glas, mi-am organizat o existență în totală dependență de viața ei. Nu numai că m-am aflat totdeauna în preajma ei, dar mi-am folosit și timpul liber pentru a îi scrie. Cred că nu este cazul să îți mai spun că în toți acești ani nu am avut nici un concediu. Mi-ar fi fost imposibil să o știu departe de mine. Dar nu asta este problema principală. Să revin la cele pe care ți le spuneam. Formula care se potrivește este, în linii mari următoarea: umilință și tenacitate. Sau poate că mă înșel, poate că niciodată nu am fost cu adevărat umil, de vreme ce am sperat întotdeauna într-un miracol. Mai degrabă ar trebui să spun orgoliu și tenacitate. Un orgoliu de cîine însă, un orgoliu în genunchi. Sau dracul știe cum ar trebui să spun.

Tăcu brusc, parcă scîrbit. M-am grăbit să-i pun o nouă întrebare.

— Bine, toate acestea sînt de înțeles, dar de ce a acceptat ea jocul?

— Ai pus o întrebare, care, îți dai seama, nu este defel nouă pentru mine. Superficial judecînd, am putea spune că a fost sadism. Ei i-a cam plăcut întotdeauna să vadă ființe suferind. Știi doar cum s-a purtat cu sora ei. Dar, dacă mă gîndesc bine, lucrurile au fost mai complicate. Îmi amintesc ziua cînd i-am spus că vreau să devin majordomul ei. Nu o să uit niciodată cum m-a privit. Mă așteptam să izbucnească într-un hohot isteric de rîs, dar nu a fost așa. S-a uitat lung la mine, fără nici o urmă de zîmbet și nu a comentat. A zis doar că trebuie să se gîndească. M-am îndreptat spre ușă, spunînd că o să revin. Cînd pusesem mîna pe clanță să ies, m-a chemat înapoi și mi-a spus că acceptă, privindu-mă în ochi. Îți dai seama că atunci a început pentru mine cea mai bizară cu putință experiență. Mi-am dat demisia din armată, mi-am pierdut toți prietenii, inclusiv pe cei din cercul ei, mi-am pierdut rudele, exceptînd-o pe mama, care a înțeles totul și nu mi-a făcut niciodată nici un reproș, am devenit un automat. Ce este în adevăr ciudat este că pe parcurs profesia aceasta, în care nici nu aș fi visat să nimeresc, mi-a oferit anumite satisfacții. Eu am avut întotdeauna o înclinație pentru scrupulozitate, aproape o manie. Am fost un majordom foarte bun. Dealtfel, îți dai seama, era singura posibilitate de a scăpa de nebunie. Doar punînd o mare atenție în tot ce am făcut, am putut să scap. O să mă întrebi cum s-a comportat ea după metamorfoza mea. Trebuie să îți spun că în toți anii care au trecut de atunci nu mi-a mai arătat nici cea mai mică umbră de dispreț. Este ceva ciudat, dar nu inexplicabil. Ofițerul strălucitor era privit cu dispreț, sluga impersonală a fost întotdeauna tratată just, corect. Într-un cuvînt, îmi acordase dreptul de a o adora ca un cîine, fără altfel de drept decît acela de a o privi și de a-i fi în preajmă. Să recunoaștem, nu este puțin. Am ajuns în cele din urmă să-mi spun că adevărata mea vocație era cea de slugă. Dar mi se pare că ți-am mai spus asta.

— Și cînd s-a căsătorit?

— Îmi închipuiam că o să-mi pui întrebarea aceasta. Cînd s-a căsătorit? Pentru mine nu a fost ceva deosebit. Odată intrat în rolul de servitor, totul era terminat, deși, aici este contradicția, mai speram într-un miracol. A apărut o nouă persoană în casă, un bărbat prin nimic deosebit de alții ca înfățișare, dar foarte bogat. Eu am continuat să îmi îndeplinesc atribuțiile. Se pare, dar nu sînt sigur, că el i-ar fi spus că ar fi cazul să mă îndepărteze și că ea s-ar fi opus. Îți dai seama ce fericit m-a făcut pentru cîtva timp vestea asta. Au locuit în casa ei, care, ai văzut și dumneata, este mai degrabă un palat. Am rămas pe loc, lucrurile nu s-au schimbat prea mult, anii au trecut. Deși știa toată povestea, soțul nu mi-a făcut niciodată nici cea mai mică aluzie. Dealtfel tot Bucureștiul a știut la un moment dat despre aventura mea nebunească. Ciudat este că, de fapt, am avut impresia în repetate rînduri că Steriu, soțul ei, are pentru mine sentimente de respect. Cu siguranță că el nu era în stare să iubească și admira la mine calitatea ce îi lipsea. Sau poate mă înșel? Nu îmi dau seama. El era și mult mai în vîrstă decît ea.

— În ce împrejurări a murit?

— Într-un accident destul de stupid. A murit într-o iarnă, înghețat. A plecat de unul singur la schi și nu s-a mai întors. L-au adus după cîteva zile, înghețat. A rămas de pe urma lui o avere uriașă. Era prea îndrăzneț. Uitase că anii au trecut și că nu mai este tînăr. S-a avîntat.

— Elvira a suferit?

— Pe ea nu s-a văzut niciodată ce simte. Din acest motiv n-aș putea să-ți spun dacă a suferit sau nu.

— Dar dumneata?

— Evident, eu nu am suferit. Dar, trebuie să îți spun că nici nu m-am bucurat. Era normal să fie așa. De la intrarea în noua mea viață, am căpătat, cum să spun, noi sentimente, lumea am început să o înțeleg prin intermediul unei noi table de valori. Un servitor de categoria mea nu are sentimente, cel puțin în legătură cu stăpînii săi. El este un automat, care execută cît poate mai bine ce i se spune. Nimic mai mult. Și, după cum ți-am spus, încă din primele luni am simțit, pe pielea mea, nu așa, ca o constatare filozofică, că servitorul perfect care deveneam de la o zi la alta nu numai că își pierde sentimentele fiindcă așa îi cere rolul, dar și le pierde și din niște cauze obiective, care nu țin de voința lui. Sper să nu te plictisesc. Să-mi spui dacă nu mai vrei să stăm de vorbă.

L-am contrazis cu ardoare. Adevărul este că mă interesa realmente povestea lui. Nu aș fi crezut că așa ceva este posibil altundeva decît într-un roman prost. Uite că era posibil. Cred că discuția pe care am purtat-o cu Grigore, să nu uităm nici locul unde a avut loc, a fost una dintre cele mai neobişnuite din întreaga mea viaţă. Spun asta deşi, vă daţi seama, în cariera mea de poliţist am avut, slavă domnului, prilejul să aud tot soiul de mărturisiri făcute de tot soiul de oameni. Grigore, bărbat cărunt cu figură impasibilă, pe care doar cu eforturi de imaginaţie se puteau citi vagi emoţii, ce treceau ca nişte nori aproape iluzorii pe un cer imaculat de vară, majordom damnat, vorbea atît de frumos, atît de stringent, atît de plictisitor pentru cine nu se interesează cu sinceritate, cu pasiune, aş zice, de natura umană. Era pasionant, cel puţin pentru mine. Fusese omul acela aproape bătrîn în stare să intre noaptea în camera stăpînei sale şi să o sperie, ucigînd-o? Iată o întrebare la care înclinam să răspund negativ. Prea se contopise cu rolul său pentru a mai fi în stare de aşa ceva. Mi-a trecut brusc prin minte ideea de a-l întreba dacă găseşte sau nu că a fost o crimă.

— Ce spui despre figura ei? l-am întrebat. Părea foarte speriată. Şi mîinile ridicate, ca pentru apărare, nu?

— Mi-am dat eu seama de la bun început că ai o vocaţie de poliţist, a zis. Într-adevăr, ceva din atitudinea ei ar putea să ne ducă cu gîndul la o crimă. Te-ai gîndit că eu, marele oropsit, cel care şi-a sacrificat viaţa, aş fi putut să intru peste ea şi să-i spun cine ştie ce cuvinte de groază. Crezi ce vrei, domnul meu. Dealtfel, sper că îţi dai seama şi singur, o eventuală investigaţie detectivistică ar fi o pură copilărie. Nu există probe materiale şi în absenţa lor totul este un joc al minţii, fără nici o greutate în justiţie. Cred că eşti de acord, nu?

— Eu nu te acuz, domnule Grigore, după cum nu acuz pe nimeni în mod deosebit. Nici nu te-am întrebat dacă eşti sau nu asasin. Te-am întrebat doar dacă ai sau nu impresia că este vorba despre o crimă. Ştii la fel de bine ca şi mine că boala ei nu era chiar atît de gravă, dar că presupunea o atentă ocolire a oricărei emoţii puternice. Ce spui? Ce părere ai despre toată afacerea?

— Cine să fi vrut să o ucidă? Toţi cei de aici, în afară poate de dumneata, sînt oameni care i-au fost devotaţi. Cine, apoi, şi-ar fi asumat riscul de a da greş? Elvira era neiertătoare, i-ar fi făcut viața un coșmar, nu l-ar fi iertat niciodată.

— Sau n-ar fi iertat-o...

— Sau n-ar fi iertat-o. Există, este adevărat, cîteva femei. Mai întîi, Raluca, frumoasa moștenitoare, logodnica dumitale. Apoi, mama ei, doamna Marcela, cea atît de des jignită. Ar mai fi și Ana, biata mea nevastă...

— De ce îi spui așa? l-am întrerupt eu. De fapt, bine că veni vorba, care este situația? Scuză-mă că te întreb, este o indiscreție, dar noaptea asta este noaptea destăinuirilor, dumneata ai spus-o.

— Nu e nici o indiscreție, a replicat el gînditor. După cum nu este nici un secret de păstrat. Este o femeie de la țară, un suflet bun, o femeie simplă, dar nu proastă. Vrei să știi probabil cum de m-am căsătorit cu ea. Totul este foarte simplu. A fost o hotărîre care se potrivea foarte bine cu viața pe care o duceam. Știi doar că servitorii se căsătoresc între ei, există adevărate dinastii, ăsta este adevărul. Mi s-a părut potrivit să o cer de soție pe camerista Elvirei, mai ales că Elvira nu a avut nimic împotrivă.

— Nu Elvira ți-a cerut să te însori cu Ana?

— Nu, nici vorbă, a fost ideea mea, pe care, cum îți spuneam, Elvira a găsit-o bună.

— Și cum v-ați înțeles?

— Dacă Ana ar fi fost o femeie mai proastă, totul ar fi mers strună. Din păcate, ea nu este nici proastă și nici insensibilă. A băgat foarte repede de seamă ce se petrece, în ciuda faptului că eu am fost întotdeauna ireproșabil, în tot ce am făcut sau am spus. Poate că i-o fi povestit cineva toată tărășenia. Nu știu cum s-au petrecut lucrurile. Cert este că a început să sufere de un complex de inferioritate, de care nu am reușit să o dezbăr, deși nu pot să spun că nu mi-am dat silința. Dar suferința ei provine și din faptul că nu poate avea copii. Știi ce importante sînt lucrurile acestea la țară.

— Ce părere avea soția dumitale despre stăpîna ei?

— Cum să-ți spun, aici se potrivesc cuvintele pe care ți le-am spus mai înainte despre mine. Între Ana și stăpîna ei a existat întotdeauna o barieră invizibilă, dar foarte puternică, de neînvins. Așa stînd lucrurile, se poate spune că relațiile dintre ele erau de indiferență. La Elvira indiferența era o stare naturală, cum ți-am spus. Iar Ana, scufundată oarecum pentru totdeauna în suferința ei, nu avea raporturi sentimentale, ca să zic așa, cu stăpîna ei. Îi era indiferentă. Bineînțeles, toate afirmațiile mele sînt discutabile, în domeniul în care ne învîrtim de cîteva ore încoace toate sînt alunecătoare și incerte.

— Ai stat de vorbă cu ea despre toate astea?

— Nu, niciodată. Poate că aici am greșit. Am discutat întotdeauna cu ea ca și cum nimic anormal nu ar exista între noi doi și nici în casa unde slujim. Ea a încercat de cîteva ori să aducă vorba, dar răceala cu care i-am dat să înțeleagă că nu accept asemenea discuții a intimidat-o. A respectat consemnul. Între noi a fost întotdeauna, de atunci, un teatru în mod desăvîrșit interpretat.

Majordomul Grigore părea perfect de bine integrat în rolul celui care răspunde la întrebările unui interogatoriu. Trebuia să profit de această dispoziție a lui, despre care nu știam dacă provine din calcul sau dintr-o emoție pe care nu reușea să o depășească.

— Să înțeleg că și soția dumitale trebuie scoasă din cauză? am întrebat, forțînd puțin nota de politețe în care se desfășurase discuția noastră de pînă atunci.

— Da. Grigore nu se arătase afectat de întrebare. Este ultima persoană care ar fi în stare de una ca asta. Deși, dacă este să fiu perfect sincer, cum simt nevoia în această noapte, niciodată nu se poate ști ce zace într-o femeie. Teoretic, ar fi putut s-o facă și ea.

A tăcut un timp, stînd nemișcat și privindu-mă fără a avea aerul că mă zărește.

— Mi-aș îngădui totuși să-ți dau un sfat, a continuat. Sînt mai bătrîn decît dumneata, aș putea să-ți fiu tată. Uite despre ce este vorba. Moartea Elvirei a fost în adevăr ciudată și neașteptată, mai ales neașteptată. Anumite aspecte pot îndreptăți într-adevăr pe cineva să creadă că este vorba despre o crimă. Dar tot atît de bine se poate afirma că a fost o moarte naturală și că atitudinea de groază era, la rîndul ei, naturală. Cine nu se teme de moarte? Trebuie să te gîndești și la această posibilitate, este de datoria dumitale, dacă vrei să faci cercetări mai ample, cum văd că ai început. Doar dacă ai nişte convingeri ferme se cuvine să pisesi oamenii cu întrebări.

Prin ultimèle lui cuvinte Grigore îmi plătea o poliță. În fond, nu altcineva decît el însuşi fusese cel pisat cu întrebări.

— Domnule Grigore, m-am apărat eu teatral, în primul rînd, nu poate fi vorba despre nici o anchetă. Dumneata vorbeşti despre nişte presupuse cercetări ample. Nici poveste despre aşa ceva. După cum ți-am spus, sînt un om curios, nimic mai mult.

N-a mai spus nimic, mulțumindu-se să mişte din cap într-un fel pe care nu l-am putut interpreta.

— Spune-mi te rog, am continuat eu, nerenunțînd la terenul cîştigat, uşa de la camera doamnei Elvira era încuiată noaptea?

— Nu, niciodată, spuse cu un glas dintr-o dată trist Grigore. Era şi asta una dintre maniile ei. Părea o bravadă, dar nu era. Elvira a fost într-adevăr o femeie care nu a ştiut ce este frica. A dat destule dovezi în decursul timpului pentru ca să fiu sigur că nu mă înşel. Aşa că, domnule detectiv, oricine putea să intre în camera ei, ziua sau noaptea. Chiar şi dumneata.

Ultimele vorbe le-a spus cu o intonație ironică cu care mă obişnuisem. Am încheiat convorbirea, mulțumindu-i foarte călduros pentru amabilitatea de care dăduse dovadă. Înainte de a ne despărți, m-a rugat să păstrez pentru mine cele pe care le aflasem. În glasul lui se simțea regretul. Îi părea rău că mă făcuse părtaşul gîndurilor lui. Era însă prea tîrziu.

A doua zi de dimineață nu a mai avut loc micul dejun după ritualul obişnuit. Fiecare s-a descurcat cum a putut cu mîncarea. Pe mine m-a servit Ana, cea de a doua bătrînă din sat, o femeie înaltă, care se ținea foarte bine.

— Cîți ani ai, mătuşă Ana? am întrebat-o.

— Şaptezeci fără unu, domnişorule.

— Ia spune, cine crezi dumneata că avea ură pe doamna Elvira? Cine ar fi vrut s-o vadă moartă?

Ana îşi duse mîna la gură cu repeziciune. Broboada neagră îi era trasă mult înspre ochi, aşa că nu am reuşit să îi văd expresia feței. Mi-a răspuns după cîteva secunde, cu o voce plină de mirare.

— Cine să vrea să o vadă moartă? Nimeni, domnișorule! Toți o iubeau. La toți le era dragă. Doar ea era stăpîna noastră. Nimeni nu voia să o omoare. Și era atîta de beteagă, sărăcuța. N-o mai avut zile.

Ultimele cuvinte le spuse cu alt ton, ce exprima parcă ușurarea.

— Bine-bine, am insistat eu, sigur că toți o iubeau. Și eu și dumneata. Dar știi că răposata nu era prea bună la suflet. Îi lua în rîs pe oameni. (Aici, după cum vedeți, folosisem expresia bătrînei Maria, voind să fiu cît mai expresiv.) De dumneata nu și-a bătut joc niciodată?

Bătrîna Ana și-a aranjat cu gesturi neașteptat de vioaie broboada neagră pe cap. Era, se pare, un gest de calmare. Am putut să-i văd fața. Exprima mirarea.

— Cum să-și bată joc? a întrebat ea cuprinsă de o uimire mare. Nu și-o bătut joc niciodată de mine. Mi-o plătit întotdeauna cum ne-am înțeles.

— Dar de sora ei, de doamna Marcela? Ce zici? Îți plăcea cum vorbea cu ea?

Uimirea fără margini stăruia pe figura ridată, dar sănătoasă a bătrînei.

— Nu te supăra, domnișorule, eu nu știu ce mă întrebi dumneata. Glasul i-a devenit dintr-o dată plîngăreț. Eu sînt femeie bătrînă, nu mă pricep. Eu nu știu treburile domnilor.

Mi s-a părut că este pe punctul de a începe să plîngă. N-am mai insistat și am lăsat-o să plece. Ori era fenomenal de vicleană, ori, mai probabil, era, pur și simplu, săracă cu duhul. Mi-am zis că nu are rost să mai discut cu ea. O clipă m-a încercat chiar o anume îngrijorare. Dacă bătrîna Ana se apuca să vorbească prin casă despre întrebările mele nelalocul lor? M-am autoliniștit, zicîndu-mi că, așa prostănacă, cum mi se păruse a fi, bătrîna o să uite repede ce discutase cu mine.

Masa de prînz a decurs totuși conform regulilor. Am văzut, nu fără uimire, că Raluca preluase din mers atribuțiile senioriale ale răposatei Elvira. Îmbrăcată în negru, trona în capul mesei, cu o figură care mă intimida. Aflasem că unele dintre veșmintele negre ale doamnelor fuseseră obținute în cursul nopții, prin vopsire. Astfel că singurii care distonau eram eu și cu Edgar Cornea, hainele lui Grigore fiind întotdeauna negre. La început nu s-a prea discutat. Se mînca încă cu o poftă grozavă. Cine a fost pe la mese de înmormîntare cunoaște acest fenomen în aparență paradoxal. Se pare că moartea cuiva apropiat sau mai puțin apropiat stîrnește în cei care rămîn un influx de vitalitate, prin comparație, sau nici eu nu știu cum.

Pentru mine, un spectacol tentant erau figurile. Mai ales după știrile noi pe care le aflasem în cursul zilei și nopții care trecuseră. Căutam să nu privesc pe nimeni mai insistent decît se cuvenea, fără să pierd totuși nimic. Cea mai interesantă mi s-a părut Raluca. Stătea, cum vă spuneam, în capul mesei și ai fi zis că în ea s-a reîncarnat spiritul răposatei. Să nu mă înțelegeți greșit. Raluca nu era o fată lipsită de inteligență și, ca atare, nu se transformase într-o copie și nici într-o parodie a mătușii sale. Îi preluase însă, din mers, aș zice, stilul. Parcă își ținea capul mai ridicat decît știam eu, parcă avea niște priviri mai dominatoare, parcă timbrul vocii îi devenise cu ceva mai metalic. Nu este exclus să mă fi înșelat eu, bineînțeles. Deși justificări ale impresiei mele puteau fi aflate în privirile discret uimite pe care ceilalți de la masă le schimbau între ei. Dintr-un logodnic obișnuit simțeam cum mă transform, cu fiecare clipă tot mai accentuat, într-un prinț consort. Situația nu prea era pe placul meu, trebuie să recunosc. Dar asta este cu totul altă problemă. Astfel că vă voi evoca întîmplările așa cum s-au petrecut, neinfluențate de subiectivitatea mea.

Raluca! Era o figură, domnule! Dacă mă gîndesc bine, în memorie îmi persistă cu cea mai mare claritate mai ales alura ei din acea seară. Cum să v-o descriu, cum să fiu cît mai expresiv și să reușesc s-o aduc în fața ochilor voștri? Închipuiți-vă o făptură blondă, nu știu cu cine semăna, mama ei și Elvira erau intens brunete, cu niște tenuri închise, o făptură blondă cu formele mai degrabă pline, dar păstrate de tinerețe între limite rezonabile, potrivit de înaltă, cu o piele de o deosebită finețe, frapant albă, cu ochi aproape deloc expresivi, dar avînd o gură care putea să sugereze senzualitate. Avea un păr minunat, care atrăgea în primul rînd privirile. Privindu-l, erai aproape dispus să faci abstracție de tot restul. Dar nu era necesar, fiindcă în afară de defectul unei figuri inexpresive, pe care ieșeau în evidență doar încercările sistematice, aproape patetice, de a părea mai mult decît este în realitate, era o fată frumușică, chiar frumoasă atunci cînd era perfect aranjată ca vestimentație și ca machiaj. O țin foarte bine minte din acea seară, pentru că mi s-a părut atunci că văd niște note noi, niște expresii noi, mai bine zis, pe fața ei, de care nu o crezusem vreodată în stare. Pe lîngă trufia bine stăpînită, despre care v-am mai vorbit, mai era un soi de triumf atît de discret încît părea o iluzie, o iluzie născută de creierul meu înfierbîntat de prea multe raționamente și ipoteze.

Așezată în dreapta ei, Marcela Panaitescu, devenită peste noapte regină mamă, părea de-a binelea înviorată. Bineînțeles, nimic nu era fățiș. V-am mai spus că în cercul lor discreția era una dintre regulile cele mai importante. Aerul de călugăriță oropsită, care este decisă să-și poarte pînă la capăt crucea cu cea mai mare demnitate și umilință, se transformase în altceva, într-un soi de relaxare incipientă, căreia nici nu știu cum să-i zic mai bine. În conștiința acelei ființe insignifiante se întorsese un comutator, faptul era mai presus de orice îndoială. Nu mai privea invariabil în jos, ci în răstimpuri își rotea privirile asupra tuturor, ca și cum ne-ar fi luat pe toți martori la ceva evident. Ea a fost, dealtfel, cea care a deschis vorba, contrar tuturor obiceiurilor ei cunoscute.

— Mi-ar plăcea să ascult puțină muzică, a zis, uluindu-i pe toți. O muzică adecvată, bineînțeles. De pildă, partea a doua din simfonia a șaptea de Beethoven.

Am rămas trăsnit. Nu știam că doamna Marcela are cultură muzicală. Din cîte auzisem despre ea, fiindcă de vorbit nu vorbea niciodată în afara strictelor necesități de comunicare, era o ființă modestă din toate punctele de vedere. Iată că se dovedea însă în măsură să ne arate o a doua față, alegînd cu mare siguranță o piesă care într-adevăr ar fi mers în ambianța funebră în care ne aflam. Cum eram obsedat de personalitatea defunctei, am înclinat să văd și în ceea ce o privea pe doamna Marcela o uneltire. Adică Elvira o ținuse, așa zicînd, sub obroc, interzicîndu-i să-și pună în valoare inteligența și cultura, în mod formal, sau prin repetate jigniri și ironii, care avuseseră darul de a o inhiba.

— Este o idee foarte bună, mamă, a intervenit Raluca, folosind cea mai neutră voce cu putință. O să-l rog pe Ion să se ducă sus și să aleagă placa.

Ion eram eu. Am plecat sus împreună cu Grigore, care își oferise tăcut serviciile.

— Ce spui, l-am întrebat, de toate cele care se petrec?

Îmi făcuse confidențe, devenisem deci, într-un fel, prieteni. Îmi trecea prin minte să mi-l fac aliat.

— Nu înțeleg ce dorește domnul, mi-a răspuns cu vocea lui de serviciu.

— Domnule Grigore, am insistat eu, parcă am convenit să discutăm fără ocolișurile astea. Nu-ți mai amintești ce mi-ai povestit?

— Nu înțeleg ce dorește domnul, a repetat el, ca un automat reglat pentru cîteva și aceleași cuvinte.

Mi-am dat seama că nu prea mai aveam șanse să-i aflu opiniile. Grigore părea reintrat pentru totdeauna în rolul servitorului ultrastilat, care nu rostește decît cuvintele cerute de rolul său. Astfel că m-am resemnat și am început să caut discul pe care voia să îl asculte surprinzătoarea doamnă Marcela. Am uitat să vă spun: la cabană era o discotecă foarte bogată. Am găsit repede ceea ce căutam. Grigore, în continuare tăcut, a luat patefonul și ne-am reîntors jos. Am făcut întocmai cum îmi spusese sora defunctei. Între timp Grigore întorsese patefonul. Probabil că voi nici nu mai știți cum arată o asemenea piesă. S-a auzit o muzică tristă, ce sugera apropierea și apoi îndepărtarea unui convoi mortuar. Am ascultat cu toții, reculeși. Cînd s-a terminat partea respectivă, am oprit patefonul. Nimeni nu a avut nimic împotrivă. Un timp a domnit tăcerea cea mai deplină.

— Doamnă Panaitescu, mi-am făcut eu curaj, nu știam că vă pricepeți atît de bine la muzică.

Era una dintre gafele mele obișnuite, care îmi ieșeau din gură aproape fără voie.

— Bine, domnule Nicolau, mi-a răspuns ea cu o voce înaltă, pe care aproape nu i-o mai recunoşteam, dar este un fragment de mare popularitate. Este un marş funebru, care îi plăcea în mod deosebit surorii mele. Asta nu înseamnă că mă pricep la muzică.

Ultimele vorbe le-a spus cu un uşor dispreţ de care nu o crezusem vreodată în stare.

— Da, bineînțeles, am bîiguit eu. Am fost însă impresionat de siguranța cu care ați ales cel mai potrivit lucru.

— Este într-adevăr cel mai potrivit, a intervenit Raluca, privindu-mă cu severitate, ca un profesor care îşi admonestează doar din ochi elevul ce nu ştie lecţia. Cu greu poţi găsi ceva mai adecvat momentului. Ceva care să sugereze în acelaşi timp tristețea despărţirii de o ființă iubită și măreţia oricărei morți.

Le spunea bine, remarcabila mea logodnică! Ce mai puteam eu să adaug? Nimic deosebit. Astfel că m-am mulțumit să o privesc admirativ și să clatin din cap pe verticală, ridicînd în același timp sprîncenele și compunîndu-mi o figură meditativă.

— Unde o înmormîntați? a întrebat prozaic Edgar Cornea. La București, nu?

— Bineînțeles, a zis Raluca. În cavoul familiei, la Belu. O să avem dificultăți cu transportul.

Și discuțiile au alunecat pe această pantă pentru un timp destul de lung. Spre sfîrşitul mesei a apărut medicul, un bărbat de vreo 55 de ani, ciudat de onctuos, a cărui prezență prin acele locuri îndepărtate de civilizație părea perfect anacronică. Părul lins, privirile strecurate cu șiretenie printre pleoapele groase, mişcările și vorbele prevenitoare ar fi fost mai la locul lor în Bucureşti. În ziua precedentă nu putuse veni.

— Vă cer mii de scuze, a început el, cu o voce prevenitoare și atît de îndurerată pe cît o cerea situația. Am fost într-un sat îndepărtat, am asistat o femeie care năștea. Doar în dimineața asta am aflat. Biata doamnă Elvira, era de aşteptat.

Aceste cuvinte le-a adresat Ralucăi. Aceasta a făcut apoi prezentările. Cînd a auzit că eu sînt aproape medic, doctorul Petruț, așa îl chema, a avut gestul de simpatie aşteptat. Ştiţi doar că medicii se recunosc întotdeauna cu plăcere între ei.

— Vreţi să veniţi cu mine sus? m-a întrebat el.

Bineînţeles că am acceptat. Am urcat împreună scările şi am intrat în camera Elvirei.

— Voiam să vă întreb ceva, am zis. Eu am fost a doua persoană care a văzut-o pe defunctă. Faţa ei avea o expresie de frică, de teroare. Acum, bineînţeles nu se mai vede nimic, au intervenit femeile, după tradiţie. Ce părere aveţi?

A stat pe gînduri nu mai mult de trei secunde, privind în jos, cu un reflex de om obişnuit să îşi ascundă gîndurile.

— Nu mi se pare neobişnuită, a răspuns cu vocea lui insinuantă de intrigant. Ştii doar că infarctul miocardic se produce cu o intensă senzaţie de durere.

— Ştiţi, am insistat eu, acum mînile au o poziţie obişnuită, dar imediat după deces se aflau în faţa pieptului, cu palmele în sus, schiţînd un gest de apărare faţă de ceva sau de cineva. De asta ce spuneţi?

— În situaţii cum este cea de faţă, orice supoziţie este foarte hazardată, a zis el cu un ton profesoral. Dealtfel, nici nu îmi dau seama de ce te preocupă asemenea aspecte secundare.

— Nu mă preocupă în mod deosebit, am replicat eu liniştit. Numai că mi-am spus că atunci cînd simţi o durere foarte puternică în piept este normal să îţi apeşi mîinile în direcţia locului respectiv. Nu? Este absolut fără sens să le ţii cu palmele în sus, ca şi cum ai vrea să îndepărtezi ceva aflat în exteriorul tău.

Doctorul Petruţ şi-a ridicat privirea şi m-a aţintit, pentru prima dată, cu nişte ochi din care dispăruse şiretenia şi servilismul.

— Te gîndeşti la un anumit lucru în mod special, nu? m-a întrebat.

Am aprobat înclinînd din cap. Era clar că a priceput. N-am mai zis nimic.

— Este o copilărie, a continuat el. Sau, dacă preferi, o distracţie de vacanţă.

— O distracţie, am replicat eu, care se poate transforma într-un lucru foarte serios?

— Cum?

— Uite așa. Nu numai probele materiale zdrobitoare sînt relevante. Mai există și psihologie. Mai există și experimente psihologice, în cursul cărora cineva poate să se dea de gol.

A clătinat neîncrezător din cap. Expresia unsuroasă de servilism nu i se mai întorsese pe figură. Mă privea cu interes și chiar cu o anume simpatie și solidaritate de breaslă.

— Ești tînăr, îți dă mîna să faci pe detectivul, a zis, punînd în glas o ușoară nostalgie. Îmi veneau și mie destule idei năstrușnice pe vremuri.

— Fără îndoială, așa este, am spus eu nerăbdător. Totuşi, nu este oare evident că am dreptate?

— Ai o anumită dreptate, nici vorbă, mai ales dacă mîinile erau în poziția pe care mi-ai descris-o. Bine, dar de ce nu le-ați lăsat așa cum erau?

— Obiceiurile, vă dați seama. I le-au pus pe piept, ca să stea cum se cuvine.

— Eu te cred, a zis, nu trebuie să îmi dovedești. Numai că dreptatea pe care se pare că într-adevăr o ai este inutilă, nu folosește nimănui. În mod practic, vreau să spun. Fiindcă, evident, loc pentru discuții există suficient.

Mi-a pus mîna pe umăr și m-a privit în ochi.

— Este pură pierdere de vreme, mi-a spus, cu un glas patern. Nu are sens să îți mai bați capul.

Apoi s-a aşezat și a completat certificatul de deces. După ce a terminat, am coborît împreună. Ceilalți mai erau la masă, nu plecase nimeni. Doctorul a fost invitat să se așeze și, eventual, să guste ceva. A refuzat oarecum supărat. Avea și dreptate. Raluca îi oferea mîncare după terminarea mesei, ca unui milog. Nu era prea plăcut. Dar imediat supărarea i-a dispărut din glas. Și-a regăsit masca sa obişnuită de onctuozitate. Raluca, deși de data aceasta făcuse o gafă foarte evidentă, n-a observat nimic. Sau s-a făcut că nu observă. O clipă mi-a trecut prin minte că face primii pași în arta de a jigni oamenii, specialitatea mătușii sale recent dispărute.

— Spuneți-ne, domnule doctor, a întrebat ea cu toată seninătatea; ați observat ceva neobișnuit? A fost un atac banal de cord, nu?

— Nu, nu este nimic neobișnuit de semnalat, a răspuns Petruț, aruncîndu-mi o privire fugitivă. Moartea s-a produs, după părerea mea, conform anumitor indicii pe care nu vi le mai spun, în jurul orei două, acum două nopți. Au trecut deci de la deces circa treizeci și șase de ore.

— Ar fi putut s-o ajute cineva? întrebă Cornea. Bineînțeles, dacă s-ar fi aflat în preajma ei în momentele critice.

— Da, cred că da. Deși violența șocului a fost mare.

— Care șoc? a intervenit Raluca, folosind aceeași voce înaltă și afectată, pe care i-o auzisem doar după dispariția mătușii sale. Adică, mai precis, ce fel de șoc?

— A fost un șoc, dereglarea ireversibilă a activității inimii se produce printr-un șoc. Sau dintr-un șoc.

Exprimarea destul de confuză a medicului îmi era adresată și constituia un soi de undiță, destul de inabilă, ce-i drept. Se pare că în mintea lui Petruț afirmațiile mele produseseră niște mici schimbări. Dar, bineînțeles, nu cu asemenea vorbe rostite la masă putea fi demascat eventualul ucigaș. Cine avusese îndrăzneala să recurgă la o asemenea acțiune temerară nu avea în nici un caz să se trădeze printr-o grimasă sau printr-o vorbă scăpată sub imperiul emoției.

Gîndind așa, mi-a venit subit o inspirație, căreia i-am dat curs pe loc, fără să mai stau să mă gîndesc dacă este bine sau nu.

— Dacă-mi îngăduiți, am început eu articulînd rar cuvintele, domnul doctor Petruț se referă la posibilitatea ca moartea doamnei Elvira să fi fost provocată dintr-un șoc a cărui sursă s-a aflat în exterior. Nu-i așa, domnule doctor?

— Depinde cum interpretezi termenul de șoc, a răspuns acesta vag stînjenit.

— Da, am continuat eu, depinde de felul în care îl interpretezi. Eu, de pildă, mă gîndesc să-l interpretez cam în felul următor. În camera doamnei Elvira pătrunde o persoană oarecare, se apropie de pat și o trezește prin nişte cuvinte care provoacă groaza. Eventual şi prin nişte atitudini adecvate. Sau nu, mai degrabă printr-o mască bine găsită, ceva îngrozitor, terifiant. Aşa ceva poate fi un şoc, sau nu? Ce părere aveţi, domnule doctor?

— Știu și eu ce să zic? a răspuns acesta printr-o întrebare. Totul este posibil, nici vorbă. Numai că ipoteza mi se pare cam fabuloasă, foarte greu de crezut.

— Este exclusă o asemenea posibilitate, a intervenit cu un dispreţ abia mascat Raluca. Elvira a fost o femeie foarte curajoasă. Nu putea fi ea speriată cu nişte trucuri atît de ieftine.

— Era om și ea, orice ai spune, n-am renunţat eu. Știi doar că despre curaj se spune, şi nu fără îndreptăţire, că este o frică învinsă, domesticită. Pe deasupra curajului, sau pe dedesubtul lui, cum vreţi, circulă reflexele noastre obişnuite, ce nu ţin de nivelul conștient al personalităţii noastre. Un bolnav de inimă, oricît de curajos ar fi în stare de veghe, atunci cînd este trezit brusc din somn într-un mod șocant poate să se resimtă. Lucrul acesta mi se pare cert. Mă refer tocmai la perioada intermediară între somn și veghe, cînd controlul conștient nu este instalat pe deplin. În acele momente și cel mai stăpîn pe sine om poate să capoteze. Nu-i așa domnule doctor?

— Sigur, teoretic ai perfectă dreptate, a zis Petruţ, cu aceeași urmă de stînjeneală în glas. Există însă o seamă de dificultăţi practice ale unei asemenea acţiuni. Cine ar întreprinde-o ar dovedi că este un psihopat în toată puterea cuvîntului. Îţi dai seama la ce mă refer?

— Bineînţeles, am făcut eu triumfător. La marele risc. La riscul unui strigăt din partea victimei, care ar alerta pe toată lumea. Concluzia mea este că o asemenea eventuală acţiune presupune un individ care nu are ce pierde și poate, deci, să riște totul.

— Domnule, s-a auzit glasul plăcut al lui Edgar Cornea, ești prea tenebros. Vorbeşti de parcă noi toţi am fi personajele unui roman poliţist, dintre care trebuie să se aleagă pînă la urmă victima. Nu crezi că exagerezi?

Sub tonul jovial al pictorului-avocat se ascundea o imputare pe care am considerat-o îndreptăţită.

— Am glumit, doar v-aţi dat seama cu toţii, am dres-o eu. Este o ipoteză ca oricare alta, un prilej pentru discuţii mai ieşite din comun. Nici prin minte nu-mi trece să învinuiesc pe cineva dintre cei prezenţi.

Am început să rîd, destul de fals, cred. Dar nimeni nu m-a imitat. Se uitau ţintă la mine, aşteptînd parcă o urmare. Mi-am plimbat privirile de la unul la altul, sperînd, cu lipsa de experienţă a tinereţii, că voi descoperi vreun indiciu pe feţele lor. Evident, nu era nimic de descoperit. Raluca mă privea de parcă ar fi fost aşezată pe un podium ce o ridica destul de mult deasupra nivelului la care mă găseam eu, dar dispreţul ei era totuşi bine filtrat şi semăna cu condescendenţa pe care unele soţii o arată soţilor lor. În privirile doamnei Panaitescu se putea citi o aroganţă incipientă, încă nesigură, dar care prindea putere văzînd cu ochii. Dacă stau să mă gîndesc bine, evoluţia ei era aspectul cel mai interesant pe care îl declanşase moartea Elvirei Steriu, bineînţeles sub raport psihologic. Înainte vreme nici nu reuşeai să-i vezi culoarea ochilor, cu atîta consecvenţă îşi ferea privirile. Acum era cu totul altfel. Îşi ridicase capul şi îl ţinea drept. Ochii îi străluceau ca ai cuiva care a luat o mare hotărîre şi s-a autoconvins că poate s-o transpună în practică. Aşteptam cu mare curiozitate evoluţia ei ulterioară. Mă pregăteam chiar să-i pun nişte întrebări incitante, care să o determine să-şi dea drumul la gură.

În ceea ce îl priveşte pe Edgar Cornea, acesta era mult mai potolit din fire pentru a arăta ceva din ce simte. Participa la conversaţie într-un mod convenţional, fără ca ceva din comportamentul său să arate că este afectat peste limitele rezonabilului de moartea prietenei sale. Era perfect de bine ras, părul îi lucea discret de briantină, înainte de masă, cînd mă aflasem în imediata lui apropiere, simţisem că se parfumase. Mustaţa îi era mai neagră decît oricînd. Pe atunci, fiindcă eram foarte tînăr, bărbaţii maturi în genul lui Cornea mă cam intimidau prin aerul lor de echilibru şi de perfectă încredere în propriile resurse. Nu ştiam că totul este un truc, că adesea bărbaţi învinşi sub diferite raporturi afişează cu tenacitate, cu disperată tenacitate, aş zice, faţade prospere, care exprimă din plin forţa şi ştiinţa succesului. Îl admiram deci pe Cornea, zicîndu-mi că dacă el este cel pe care îl căutam, misiunea mea urma să fie foarte grea.

Cine a mai rămas? Mai întîi, Grigore, majordomul ale cărui confesiuni stranii le ascultasem în noaptea care trecuse și a căror amintire începuse, fără voia mea, să mi se pară un lucru ţinînd de domeniul imaginarului. Stătea la locul său obișnuit, mai la coada mesei. Era impecabil, dar parcă trăsăturile îi erau mai accentuate, mai alunecate în jos. I-am urmărit mîinile. Nu îi tremurau. Ceva din atitudinea lui sugera însă crisparea, efortul de a juca un rol pînă la capăt, orice s-ar întîmpla. Privirile îi erau, ca de obicei, cumva impersonale. Știţi, sau poate nu știţi, că pe vremuri servitorii erau instruiţi să nu se uite în ochii stăpînilor, ci să privească la una dintre urechile acestora, ocolindu-le privirea, dar uitîndu-se totuși la ei. Mă refer la servitorii de mare stil, printre care Grigore făcea o figură deloc neglijabilă. Degeaba rîdeţi, așa erau vremurile. Un lacheu de casă mare nu avea voie să se uite în ochii celui pe care îl servea. Este ceva echivalent cu adresarea la persoana a treia, în sensul că permanent trebuie să existe impresia că între stăpîn și slugă există ceva intermediar, contactele nemijlocite fiind excluse. Sigur, astea sînt lucruri de altădată. Vi le-am spus pentru că mi-au venit în minte. Nu au nici o importanţă, firește, pentru o cercetare strict detectivistică. Revin la firul principal. Vă povesteam despre privirile lui Grigore, spunîndu-vă că erau impersonale. Într-adevăr, numai că de vreo cîteva ori în cursul mesei l-am surprins uitîndu-se la mine cu niște ochi, cum să vă spun, patetici, de parcă m-ar fi implorat să-l ajut într-o problemă foarte gravă. Nu m-am înșelat, sînt sigur de asta. Ce putea să fie? Nici pînă astăzi nu știu ce însemnau acele priviri. Să fi fost o încurajare tacită a cercetărilor mele, care trebuia să fie interpretată drept o netă scoatere din rîndurile suspecţilor a lui Grigore? Să fi dorit valetul în mod pătimaș să afle adevărul și prin acele priviri să îmi ceară să îl descopăr? După încheierea mesei aveam să încerc din nou să intru în vorbă cu el, invocîndu-i tocmai privirile patetice pe care mi se păruse că le-am descoperit, dar fără să obţin vreun alt rezultat în afara unor formule stereotipe de politeţe.

O certă relaxare mi s-a părut că văd pe fața ascuțită a Anei, soția lui Grigore. Peste stînjeneala pe care nu reușea niciodată să și-o reprime în întregime și care o stăpînea atîta timp cît rămînea așezată la masa „domnilor“, Ana arăta destinsă, pacă deloc atinsă de oboseala ultimei nopți. Privind-o, mintea îmi lucra cu înfrigurare. Îmi ziceam: în ciuda aparenței ei de femeie cumsecade și lovită de viață printr-o căsătorie cu totul nereușită, Ana putea fi perfect de bine imaginată intrînd în camera răposatei și răzbunîndu-se pentru lungul șir de umilințe pe care trebuise să le îndure. Citisem multe romane polițiste, v-am spus asta, și nu reușeam să depășesc ideea simetrică și naivă că totdeauna asasinul sau asasina este persoana cu aparențele cele mai nevinovate. Așa se explică faptul că am privit-o pe Ana destul de insistent, fără ca ea să dea însă vreun semn că și-a dat seama. Mi-am planificat să stau neapărat de vorbă cu ea, dacă era posibil în chiar aceeași zi.

Apoi doctorul a plecat. Cu el a plecat și Edgar Cornea, pentru a se asigura că mașina care trebuia să transporte corpul neînsuflețit al Elvirei sosise în sat. Îi ducea omul care mă adusese și pe mine, Petre, cel care îmi povestise atît de colorat sfîrșitul tragic al lui Bonciu. Am schimbat cu el cîteva vorbe. Mi-a venit să-l întreb ce părere are despre moartea doamnei Elvira. Așa ceva nu era însă, evident, posibil.

Cînd m-am întors în sala cea mare am găsit-o numai pe doamna Marcela, ce arbora în continuare aerul ei nou, de femeie emancipată. Mi s-a părut că mă privește cumva sfidător. Nu este exclus însă, fără îndoială, să mă fi înșelat. Stătea pe unul din fotoliile din colțul despre care v-am vorbit și fuma tacticos, folosind un țigaret lung de chihlimbar. M-am apropiat încet de ea și, cu siguranță, figura mea exprima o uimire prea accentuată față de conveniențele grupului social în care nimerisem. Mi-am scos portțigaretul și, fără să-i mai cer ca de obicei îngăduința, mi-am aprins și eu o țigară, înfrînîndu-mi în ultima clipă tentația de a mai face o gafă, întrebînd-o de cînd a deprins viciul fumatului. N-am spus nimic, sperînd că va deschide ea discuția. Am privit-o pe furiș.

Nu se cuvenea să mă uit prea cercetător la viitoarea mea soacră. Se ţinea, în mod evident, mai dreaptă decît înainte. Aerul de persoană care a cîştigat pe negîndite la loterie îi persista pe figură. Era aproape un personaj de comedie, într-atît de accentuat i se modificase atitudinea. Nu este, fireşte, exclus ca observaţiile mele să fi fost relativ exagerate datorită stării de spirit în care mă aflam. Era îmbrăcată în întregime în negru, ca toate celelalte femei din casă.

Cum schimbă starea de spirit înfăţişarea unui om, domnule! Trebuie însă să adaug numaidecît că această modificare este cu atît mai accentuată cu cît persoana în cauză este mai tînără şi mai puţin experimentată în ale vieţii. Doamna Marcela Panaitescu intra în mod vădit doar în a doua categorie. Era absolut clar, nimeni nu s-ar fi putut îndoi de asta, că moartea surorii sale îi produsese o stare de euforie, pe care nu înţelegea să şi-o ascundă cu nici un chip. Sărăcie cu duhul sau viclenie? Iată o alternativă pe care atunci, pe cînd mă apropiam foarte încet de ea, sforţîndu-mă să-mi compun o figură cît mai indiferentă şi mai detaşată, nu reuşeam cu nici un chip să o elucidez.

— Cum merge, tinere prieten? m-a întrebat ea făcîndu-mă să tresar. Cum mai merge?

Am constatat o dată în plus că doamna Marcela suferise o metamorfoză cum în realitate nu se prea întîmplă, o metamorfoză amintind mai degrabă de cărţile de proză în care autori nesăbuiţi îşi obligă personajele să se transforme din miei în lupi şi viceversa. Vocea îi era de o perfectă mondenitate, afectată nu mai mult decît se cuvine, urcătoare doar atît cît trebuie.

— Bine, doamnă Panaitescu, am răspuns după cîteva clipe de stupefacţie. Deşi, am continuat, în împrejurările triste în care ne aflăm, un asemenea răspuns are gradul lui de relativitate.

— Fără îndoială, dragul meu, fără îndoială, a zis ea protector. Dar dumneata eşti tînăr, nu poţi să te simţi altcumva decît bine. Dar ia loc, dragul meu, de ce nu iei loc?

Mi-a arătat un fotoliu cu un gest absolut seniorial, părînd a nu observa stinghereala şi uimirea mea. M-am așezat, chinuindu-mi mintea cum să încep micul meu interogatoriu de diletant. În cele din urmă, m-am decis să rostesc cîteva dintre binecuvîntatele vorbe convenționale, fără de care conversațiile ar fi imposibile și lumea ar fi amenințată de moartea prin plictiseală.

— S-a dus biata doamnă Elvira, sora domneavoastră, am început, cu aerul cel mai serios pe care am fost în stare să mi-l compun. Atît de tînără! Atît de frumoasă! Atît de inteligentă! După aceste platitudini, nu știu nici eu cum, mi-a venit ideea să rostesc una dintre perlele obișnuite în asemenea situații. Dacă nu murea, mai trăia, săraca! am zis fără nici o urmă de zîmbet, speriindu-mă imediat la ideea că avea să-și dea seama că îmi bat joc de ea.

Nici pomeneală de așa ceva. A înclinat cu gravitate din cap, arătîndu-se de acord cu afirmațiile mele.

— Da, săraca, ar mai fi trăit, a zis. Ce să faci? Fatalitatea. Nu poți să te sustragi forțelor ei.

— Oare presimțea că va muri? am întrebat cu inocență. Unii oameni, mai ales femeile, au vise, sau li se arată niște semne, care pot fi interpretate.

— Nu știu. Elvira nu vorbea niciodată de moarte, cel puțin de a ei. Ocolea cu înverșunare acest subiect. Nici altora nu le permitea. O enerva orice manifestare de pesimism. Îmi amintesc că acum vreo cîțiva ani o frecventa un scriitor destul de cunoscut, nu-mi vine acum în minte numele lui. Era un om foarte agreabil, dar avea cusurul că se cam plîngea de toate. Nimic nu îl mulțumea pe deplin. Asta o scotea din sărite pe Elvira. I-a spus de vreo cîteva ori pe ocolite că nu înghite stilul acesta. Se pare că omul nu a priceput. Pur și simplu, nu l-a mai primit. A spus servitorilor să nu îi mai dea drumul în casă. Nici mai mult, nici mai puțin. Cînd o enerva ceva era de o brutalitate extraordinară. Așa că nu știu dacă a avut presimțiri sau nu. Chiar dacă a avut, sînt sigură că nu a vorbit nimănui despre ele.

— Dar pe la ghicitoare mergea?

— Asta da. Era una dintre marotele ei. Pe unele le chema acasă la ea. La altele mergea ea. Întotdeauna singură. Nimeni nu a știut vreodată ce i-au spus.

— Da, a fost o femeie neiertătoare, am zis eu după o pauză destul de lungă. Totdeauna a fost așa? Și în tinerețe?

— Nu aș zice că a fost neiertătoare. Dimpotrivă, era uneori în stare de niște gesturi foarte umane. Era generoasă, ce-i drept destul de rar. Mă întrebi cum a fost în tinerețe? A fost o ființă ciudată, care credea că îi este rezervat un destin cu totul ieșit din comun. Dacă printr-un concurs extraordinar de împrejurări ar fi ajuns regină nu s-ar fi mirat deloc. Ar fi considerat că i se cuvine.

— Adevărul este, am intervenit eu, că avea într-adevăr niște daruri de conducător pe care nimeni nu le poate contesta. Cred că sînteți, de acord că unii sînt născuți pentru a comanda. Ea făcea parte în mod evident din această categorie. Cînd mă ruga să fac ceva, mă simțeam curentat, pe cinstea mea. Nu era vorba de simplă politețe, ci de mult mai mult. Simțeam că toată claritatea că îmi este absolut imposibil să nu îi execut ordinul. Ordin care, firește, îmi sosea sub forma unei rugăminți. Ce părere aveți?

— Într-adevăr, ai spirit de observație, nu te-ai înșelat. Și eu am fost mult timp fascinată de ea.

Adevărul este că fusese fascinată nu doar mult timp, ci tot timpul, fără nici o întrerupere.

— În definitiv, nici nu era prea greu de suportat, dacă te obișnuiai cu ea. La început, în primele zile, evident că ți se părea tiranică, dar apoi totul intra în normal și ordinele ei intrau în firesc, se integrau în ambianță.

— Vorbiți foarte frumos, doamnă Panaitescu, am riscat eu un compliment. Aveți daruri analitice incontestabile. Mi-ar plăcea să vă ascult oricît de mult timp vorbind despre sora domneavoastră, care a fost, orice s-ar zice, eroina familiei.

Laudele mele i-au plăcut. Mi-a aruncat o privire de mulțumire. Ochii îi sclipeau.

— Ar trebui să știi, domnul meu, a spus, că sînt absolventă a facultății de litere și filozofie. În plus, am avut întotdeauna o pasiune pentru psihologie.

— Asta înseamnă, am prins eu curaj, că personalitatea atît de puternică a doamnei Elvira a fost un permanent punct de atracţie pentru dumneavoastră. Ştiu că psihologii au o înclinaţie deosebită pentru observarea personalităţilor accentuate.

— Bine, dar eu nu sînt psiholog. Am spus doar că am o anumită preferinţă pentru studierea oamenilor, nu mai mult. Adevărul este însă că Elvira a fost o persoană care putea să fascineze pe cineva. Şi asta nu doar pentru cîteva săptămîni sau pentru cîteva luni, ci pentru o viaţă. Dacă vrei să ştii, acesta este unul dintre motivele care m-au ţinut în preajma ei.

După cîte ştiam eu, ultimele cuvinte ale doamnei Panaitescu erau o minciună sfruntată. În realitate, cum se întîmplă de atîtea ori în viaţă, mobilul adevărat fusese de natură strict materială. Dar oricum ar fi fost, nu puteam să o contrariez pe interlocutoarea mea, mai ales atunci cînd părea a-şi fi dat de-a binelea drumul la gură.

— Doamnă, vă rog, am zis eu, căutînd să aduc discuţia în domeniul care mă interesa în mod special, dar relaţia dintre dumneavoastră şi doamna Elvira nu părea defel să fie una dintre o personalitate foarte puternică şi un observator care stă pe lîngă ea dintr-o curiozitate ştiinţifică sau filozofică, cum vreţi să-i spuneţi. Mai degrabă...

— Mai degrabă vrei să zici că era o relaţie tipică de oprimare morală. Nu? La asta te referi. Cît timp a trăit biata Elvira aveam toate motivele să nu vorbesc despre relaţiile mele cu ea. Acum însă nu văd de ce nu aş face-o. Mai ales că dumneata eşti medic, om de meserie. Înţelegi, domnule Nicolau, sînt situaţii în care menajarea cuiva poate să ajungă la anumite grade greu de imaginat pentru cine se află în exteriorul situaţiei. Ceva în acest gen a fost între mine şi Elvira. Ea era o persoană dominatoare, prea dominatoare, uneori morbid de dominatoare. Puteam eu însă să o contrariez cu ceva, ştiind cît de bolnavă este şi că poate să moară în orice clipă? Spune şi dumneata! Aşa se explică faptul că ani de zile am tolerat-o în mod filozofic şi m-am făcut că nu bag de seamă afronturile pe care mi le făcea. A fost o femeie bolnavă. Îţi aminteşti? M-ai mai întrebat odată despre pasivitatea mea. Ţi-am spus că ţi s-a părut, că de fapt nu era vorba despre nişte afronturi, ci despre tachinerii care între oameni foarte apropiaţi sînt permise. Mi s-a părut că nu este decent să vorbesc despre asemenea lucruri cu dumneata, chiar dacă erai o persoană apropiată de familia noastră. Acum însă toate au devenit de domeniul trecutului. Nu-i aşa?

Nu puteam s-o contrazic. Relaţia ei cu Elvira devenise într-adevăr ceva de domeniul trecutului. M-am gîndit să realizez o conversaţie cît mai „ştiinţifică".

— Doamnă Panaitescu, am întrebat-o, dumneavoastră vă pricepeţi la oameni. De aceea aş vrea să vă întreb ceva. Credeţi că atitudinea dominatoare a surorii dumneavoastră era atît de accentuată încît să producă mari adversităţi? Sau chiar ura cuiva?

A stat cîtva timp pe gînduri, privindu-mă totuşi în ochi.

— Ştiu şi eu ce să zic? mi-a răspuns printr-o altă întrebare. În ceea ce mă priveşte, ţi-am spus cum stăteau lucrurile în realitate. Alţii nu ştiu cum reacţionau şi cred că ar fi incorect dacă aş încerca să fac anumite supoziţii. În definitiv, toţi cei din apropierea Elvirei îmi erau şi mie apropiaţi. Bineînţeles, în măsuri diferite, dar oricum, apropiaţi.

— Totuşi, doamnă Marcela, am insistat eu mieros, aş fi curios să aflu părerea dumneavoastră în această privinţă. Mi-aţi dovedit că vă pricepeţi realmente la oameni, altfel nu aş îndrăzni să insist.

Flatarea mea s-a dovedit, o dată mai mult, eficace. Doamna Panaitescu mi-a aruncat un surîs. Primul pe care i-l observam de cînd o cunoşteam. Trebuie să recunoscu un lucru. Surîsul o înfrumuseţa, domnule! Destul de rar se întîlneşte acest fenomen: o femeie în mod accentuat urîtă şi dizgraţioasă să capete o expresie atrăgătoare atunci cînd zîmbeşte. Dealtfel, dacă nu cumva vă veţi supăra pe mine, pot să vă citez un proverb de pe vremea mea. Mi l-a spus, pentru prima oară, mama. El sună cam aşa: o femeie care este frumoasă cînd zîmbeşte, este frumoasă. Îmi cer scuze pentru această digresiune. Dar aşa sînt bătrînii, fac tot timpul digresiuni. Iar cei tineri nu îşi permit luxul să protesteze, din respect sau din pietate.

— În definitiv, de ce să nu-mi spun părerea? a zis doamna Marcela, avînd aerul cuiva care a depășit toate marile probleme și privește cuvintele ca pe niște unelte primitive și superflue. Nu cred că poate fi vorba de ură, în sensul primitiv al acestei noțiuni. Să o luăm, de pildă, pe Raluca, persoana care te interesează cel mai mult dintre cele prezente aici. Deși nu o făcea în public, Elvira a avut de destule ori ieșiri foarte urîte la adresa ei. Dumneata nu știi, fiindcă Elvira a avut atîta bun simț încît să nu se manifeste atunci cînd erai de față. Cred că Raluca seamănă cu mine, are o tenacitate neobișnuită. O fată cu nervii mai puțin buni și-ar fi luat lumea în cap și nici nu i-ar mai fi deschis vreodată ușa mătușii sale. Ea însă a rezistat cu stoicism. Desigur, la toate astea trebuie adăugat faptul că Elvira a fost o femeie foarte bolnavă. Raluca a fost întotdeauna perfect conștientă de acest fapt și s-a comportat în consecință.

— Desigur, am intervenit eu, poate că și elementul...

— Vrei să spui elementul material, nu? Nu văd de ce aș face acte de ipocrizie în fața dumitale. Ei bine, da, elementul material a jucat un rol. Raluca era singura persoană care putea fi moștenitoare. În afară de mine, bineînțeles. Adică, m-am exprimat greșit, Elvira putea să testeze întreaga avere cui ar fi dorit. Nici nu știm încă dacă nu cumva a și făcut-o. Numai că ceea ce dumneata numești elementul material nu este totul. Nici eu nu sînt săracă lipită pămîntului. Nu mă pot compara cu Elvira, bineînțeles, dar sînt în stare, la ora actuală să îmi dotez fiica în mod decent. Înțelegi? Este o combinație de elemente, nu este nici pe departe vorba numai de un simplu interes material. Dealtfel, dumneata nu știi, Raluca nu s-a comportat niciodată în mod servil față de mătușa ei. Dimpotrivă, i-a ripostat întotdeauna și încă violent.

— Ciudățenia, am intervenit eu, fără să mă pot stăpîni, este că Elvirei îi plăceau în mod special actele de insubordonare ale nepoatei sale, că le degusta ca pe niște trufandale, ca pe niște rarități. Nu-i așa?

— Ai dreptate, a zis interlocutoarea mea, măsurîndu-mă cu o oarecare uimire. Era aproape un fel de joc al ripostelor, în care Elvira intra cu mare plăcere. Una dintre ideile ei fixe era că Raluca, deși este fiica mea, îi seamănă ei.

— Am observat și eu ceva în acest sens. Oamenilor dominatori le place să fie contraziși. Mă gîndesc că este firesc să fie așa, fiindcă în preajma lor se află în general ființe docile, care nu fac niciodată ceva neprevăzut. Totuși, se pare că trebuie mult tact și în lansarea unor asemenea contraziceri. Cine le rostește riscă să fie eliminat, dacă pică într-un moment nepotrivit. Este un joc diplomatic, pentru care trebuie să ai instinct și știință. Raluca le are pe amîndouă, sînt convins de asta. Să revenim însă, dacă nu aveți nimic împotrivă, la ceea ce discutam. Credeți că Raluca o ura?

— Răspunsul meu este foarte sincer, te rog să iei act de asta. Nu, fata asta nu este capabilă de ură. Este o ființă de mare stil, nu știu dacă ți-ai dat seama cu claritate de asta. Ca să urăști pe cineva, trebuie, zic eu, să-ți fie frică de el. În orice relație de adversitate este așa. Dacă nu ți-e frică de cel față de care ai sentimente negative, atunci îl disprețuiești. Ura are niște reguli ale ei, în absența cărora nu poate să apară. Cred că ești de acord cu mine, nu?

Eram de acord, nici vorbă, mai ales că doamna Marcela se arăta o foarte bună interlocutoare. Evident, îmi ziceam, nu o să-și acuze propria fiică. Era absurd să facă așa ceva.

Dealtfel, faptul că m-am angrenat în discuția despre Raluca nu avea o explicație foarte clară în mintea mea. Știam că nu este cazul să mă aștept la cine știe ce informații spectaculoase. Instinctul îmi spunea însă că este bine să discut cît mai mult cu cei din cabană. Din aceste discuții, pe care le conspectam cu maximă conștiinciozitate într-un carnet, de îndată ce se terminau, trebuie, îmi ziceam, să iasă la iveală anumite nepotriviri, care puteau să se transforme în indicii prețioase pentru detectivul amator în care mă constituisem. Atunci o aveam în față pe doamna Marcela. Sau mai bine zis pe metamorfoza doamnei Marcela, pe fluturele dezinvolt care ieșire din larva insignifiantă care fusese odată, nu mai departe decît cu cîteva zile în urmă. Spre norocul meu, avea sămînță de vorbă. Cu taciturnii sau cu taciturnele nu poți face prea grozave investigații. Dealtfel, trebuie să vă spun, eu însumi căpătasem, nu știu de unde, un chef nemaipomenit de discuții. Dealtfel, vă dați și voi seama, altceva nu aveam la dispoziție. Cazul pe care îl urmăream, nu îndrăznesc să spun că îl cercetam, era un caz al cuvintelor, probe materiale nu existau. Ar fi fost absolut absurd să mă apuc să iau amprentele de pe clanța ușii Elvirei, fiindcă acolo intra toată lumea. Și, în treacăt fie spus, pe atunci nici habar nu aveam despre felul în care se face această operație. Așa că discutam, discutam de mama focului cu cei care aveau chef.

— Bine, nici vorbă, Raluca nu intră în discuție, am concedat eu. Dar ceilalți? Ce spuneți despre ei? Sînt convins că i-ați urmărit pe fiecare în parte și știți ce simte și ce gîndește.

— Nici chiar așa. Nu sînt Mafalda.

— Bineînțeles, am completat eu repede, mă refer la relațiile cu răposata. Nimeni nu știe la ce se gîndește un om. Dar dumneavoastră ați stat întotdeauna în preajma Elvirei și ați putut urmări tot felul de reacții.

— Sigur, în sensul ăsta am observat cîteva lucruri. Dumneata, nu știu exact de ce, cauți să afli dacă cineva dintre cei de aici a urît-o pe Elvira. Îmi cam dau eu seama ce îți trece prin minte. N-am uitat ce ai spus la masă. Înseamnă că nu ai glumit, că te preocupi realmente de găsirea unui eventual ucigaș. Spunînd aceste ultime cuvinte doamna Panaitescu a avut un rîs scurt de simpatie. Îți pierzi timpul, fără îndoială. Eu discut cu dumneata fiindcă, probabil nu știi, îmi plac în mod deosebit romanele polițiste, bineînțeles cele reușite. Ai auzit de Agatha Christie?

— Nu am auzit. Cine este?

— Vezi, dacă ai fi citit romanele ei polițiste, ai fi fost mai circumspect cu bănuielile.

— Bine, dar nu este vorba despre bănuieli. Pur și simplu mă interesează oamenii, asta-i tot.

— Să citești romanele ei , a zis doamna Marcela fără a da vreun semn că a auzit disculparea mea. Să vezi acolo deducții. Și umor. Are un haz nebun femeia aceasta. Dacă vrei, îți pot împrumuta cînd ne întoarcem la București *Asasinarea lui Roger Ackroyd* și *Misterul trenului* *albastru. Moartea pe Nil* a apărut doar anul trecut, nu o am decît în engleză. Nu știu prea bine limba aceasta, dar am putut totuși s-o citesc. Este de o logică extraordinară.

— Fără îndoială, am zis eu, deși absolut nimic nu era pus la îndoială. Totuși, am continuat, mi-ar plăcea să aud părerile dumneavoastră despre cei din jurul nostru. Bineînțeles, nu este vorba despre o bîrfă joasă, nici vorbă despre așa ceva. Iată, de pildă, ce spuneți despre Grigore, impecabilul majordom?

Doamna Marcela a avut o ezitare, dar privirile mele încrezătoare și decent admirative o aținteau cu atîta inocentă perseverență încît nu a rezistat.

— Grigore? Nu știu nici eu prea bine de ce, dar am impresia că ai aflat cîte ceva în privința lui. Așa este?

Doamna Panaitescu era prea inteligentă pentru a putea fi înșelată de trucuri ieftine. Am decis așadar să merg pe sinceritate, cum se cuvine să facă un tînăr de viitor.

— Da, am zis, am aflat cîteva lucruri chiar de la el. Mi-a relatat o poveste care ar fi fost mai la locul ei cîndva prin Evul Mediu. Un soi de poveste despre un om care își transformă devotamentul și iubirea într-o maladie. Dar, am precizat repede, să nu credeți cumva că nu am cea mai înaltă stimă pentru acest om. Dimpotrivă, îl admir. Performanța lui are ceva din eroismul anticilor.

— Ești cam ironic, tinere domn, a replicat ea. Dar în privința lui Grigore chiar că ar trebui să fii respectuos. Omul ăsta a suferit mult și a reușit să renunțe cu totul la orgoliu, la vanitate. Umilința lui nu este la îndemîna multor oameni.

Interlocutoarea mea a rămas cîtva timp pe gînduri. Poate că medita la faptul că ea însăși nu este deloc în stare să renunțe la propriul orgoliu.

— Dacă îmi îngăduiți, am revenit eu, în chip de muscă supărătoare și stereotipă, era vorba despre capacitatea celor din preajma noastră de a urî. Sau, mai precis spus, despre posibilitatea sau imposibilitatea ca ei să o fi urît pe răposata dumneavoastră soră. Ce părere aveți în această privință despre eroicul și umilul Grigore?

În loc să îmi răspundă, a scos din pachetul aflat pe masă o țigară și a introdus-o cu gesturi experte în țigaret. M-am grăbit să-i ofer foc.

— Drept să-ți spun, a zis ea după ce în prealabil suflase o remarcabilă trîmbă de fum, cu buzele rotunjite într-un mod pe care presupun că îl considera grațios, discuția noastră îmi amintește de discuțiile pe care le purtam pe vremuri cînd eram studentă, la seminarii. Era o adevărată întrecere între noi studenții. Ne sileam cu toții să fim care mai de care mai profund, mai întortocheat în exprimare. Cît privește ura lui Grigore, ce să-ți spun? Teoretic, evident, totul este posibil. Îmi închipui ipotezele pe care le construiești. Grigore, cel care a suferit o mare umilință cîndva, recurge pentru mulți ani la o mască a deplinei renunțări și apoi, cînd crede că a sosit momentul, acționează în mod diabolic și eficace. Pare plauzibil, mai ales dacă ne gîndim la faptul că acumularea unui sentiment anumit poate duce la efecte neașteptate. Îmi amintesc o scenă petrecută în urmă cu vreo trei ani. Dar nu știu dacă este cazul să ți-o povestesc. Ce sens are să mai dezgropăm morții?

A rostit această ultimă întrebare cu o voce înaltă. Eu, dimpotrivă, aveam convingerea că este oportun să dezgropăm morții?

— De ce să nu mi-o povestiți? am intervenit cu ardoare. Din moment ce tot avem un subiect de discuție atît de pasionant, nu văd de ce l-am abandona atît de repede. La ce scenă vă referiți?

Nu mi-a răspuns decît după ce a meditat vreo două minute, ținînd privirile în jos, cum mă obișnuisem s-o văd înainte de moartea surorii sale.

— Este vorba despre Grigore. Aș vrea să știi că îți relatez ce s-a întîmplat atunci, doar fiindcă îmi dau perfect de bine seama că investigațiile dumitale au o natură pur teoretică, orice probă materială fiind exclusă. Uite cum s-a întîmplat. Într-o noapte, în urmă cu trei sau patru ani, cum ți-am spus, am avut o insomnie atroce. După cum știi, în casa de la București, dormitoarele sînt sus. După ce am citit, m-am plimbat prin cameră și nu mai știu nici eu ce am mai făcut, am ieșit pe palierul scării. Am auzit zgomote ușoare și șoapte. Instinctiv, mi-am încetinit pașii și m-am apropiat de balustradă. Am privit în jos. În hol se afla Grigore, îmbrăcat ca de obicei, adică impecabil. Doar frizura îi era deranjată, probabil din cauza mișcărilor violente pe care le făcea. Despre ce mișcări violente era vorba? Ceva cu totul neobișnuit, un fel de magie. În mijlocul holului, îngenuncheat, cu părul cărunt în dezordine, Grigore înfigea cu mișcări brutale un cuțit, un pumnal mai degrabă, într-o fotografie a Elvirei. Era o fotografie înrămată, foarte mare. Nu știu de unde și-o procurase. Probabil că dusese la mărit vreo poză pe care o găsise prin casă. Se pare că fotografia fusese aplicată pe o bucată de placaj, fiindcă mai tîrziu, cînd m-am dus să cercetez covorul, nu am găsit nici o urmă. Asta înseamnă că pumnalul nu străpunsese nici o dată placajul sau scîndura subțire care se afla în spatele fotografiei. Grigore nu făcea în tăcere gesturile pe care ți le-am descris. În șoaptă, ridicînd uneori fără voie vocea, dar nu prea mult, rostea vorbe, care puteau să exprime orice în afară de admirație și de respect. Vrăjitoareo, ticăloaso, femeie fără suflet, trădătoareo — iată cîteva dintre cuvintele cele mai blînde pe care le adresa imaginii aflate în fața sa. Îți arăt eu ție, mai spunea, de mîna mea o să mori, n-o să am liniște decît atunci cînd te voi ști moartă.

— Chiar așa, doamnă Panaitescu? am întrebat eu, sincer impresionat de scena terifiantă, pe care viitoarea mea soacră o schițase în beneficiul meu. Chiar așa? Mi se părea imposibil ca un om atît de stăpînit ca Grigore să-și dea în petic într-un mod de trei ori lamentabil.

— Da, prietene, chiar așa, mi-a răspuns cu înțelepciune doamna Marcela. Am tras o spaimă grozavă. Era cît pe aici să scot un țipăt. Am reușit totuși să mă stăpînesc și să privesc în liniște scena. Eram ascunsă de întuneric. Lucrurile au urmat, după tipicul pe care ți l-am descris, vreo cinci minute, dacă nu cumva ceva mai puțin. Apoi, Grigore s-a ridicat clătinîndu-se, atins de o vizibilă și cruntă oboseală și s-a îndreptat spre locuința lui, care se află, după cum probabil știi, la parter, lîngă bucătărie. Era patru dimineața.

— Bine, dar vrăjile se fac la miezul nopții, am încercat eu să glumesc.

Marcela Panaitescu a scos un zîmbet ușor, mai mult din politețe. Era clar că amintirea puternicei scene o răscolise și îi persista în minte.

— Și cum interpretați povestea asta? am continuat eu. Eu văd în ea o criză a unui psihopat. Credeți că era un soi de repetiție pentru ceva, cum să spun, real?

— Îți dai seama, a replicat ea cu suficientă răceală în glas, că nu îmi trece nicidecum prin minte să îl acuz pe acest om necăjit. M-ai rugat să îți povestesc întîmplarea, ți-am povestit-o.

— Nu vă supărați, am dres-o eu, privind-o cu niște ochi care, în intenția mea, exprimau devotamentul și inocența vecină cu tembelismul. Țin să aflu părerea dumneavoastră, asta-i tot.

— Ții la părerea mea? De data aceasta părerea mea este cu totul previzibilă. Grigore, acest om devotat, a făcut o criză de disperare și a înțeles să-și canalizeze amarul într-un fel cam ciudat, ce este drept. Nimic altceva.

— Bine, dar expresia lui atît de clară? Nu a spus el că stăpîna sa va muri de mîna lui? Ba da, a spus. Atunci?

Doamna Marcela s-a gîndit cîtva timp, încruntîndu-se chiar puțin. Apoi a mai scos o țigară, a înșurubat-o minuțios în țigaret. I-am întins cu ardoare foc.

— Știu și eu ce să mai zic? s-a autoîntrebat ea cu o voce meditativă. Știi că, în general, cîinele care latră nu mușcă. Cred că un asasin autentic nu face scene de magie împotriva victimei pe care o vizează. Mai degrabă stă în umbră și urzește un plan cît mai minuțios. Eu așa cred. Așa că . . .

— Nu credeți în vrăji? am zis. Știți că unele popoare primitive sau unele persoane mai puțin primitive fac o statuetă de ceară care reprezintă pe cineva anume și apoi o înțeapă cu un ac lung și foarte ascuțit. Scena este oarecum echivalentă cu cea pe care ați urmărit-o dumneavoastră.

— Eu nu cred, dar biata Elvira credea. Ți-am mai spus. Cît era ea de puternică și de rigidă, se muia numaidecît atunci cînd intrau în scenă științele oculte.

Pe această replică a intrat Raluca. Pășea cu multă demnitate și eleganță. Nu mă puteam dezbăra de ciudata impresie că sînt victima unei mistificări și că persoana pe care o am în față a apărut printr-un truc, adevărata Raluca, ființa destul de modestă care se silea din răsputeri să pară mai mult decît era în realitate, fiind răpită și dusă cine știe unde.

— Aș bea o cafea, a zis în timp ce se așeza lîngă noi. Voi vreți?

Zicînd acestea a tras de șnurul care atîrna din tavan și care făcea să răsune un clopoțel la bucătărie. A apărut imediat Ana, puțin vesela soție a lui Grigore. Și cînd te gîndești că o cunoscusem drept o femeie extrem de vioaie, care părea tot timpul bine dispusă.

— Trei cafele, te rog, i-a spus seniorial Raluca.

Ana a dispărut. O clipă mi-a fost milă de ea. Poate și din pricina staturii ei scunde. Nu se știe de ce, femeile mici de statură stîrnesc mai tare instinctul de protector al bărbatului.

— Despre ce discutați? s-a interesat Raluca, folosind un glas, ca să zic așa, spălat, fără nici o urmă de intimitate.

Nimeni nu a zis nimic. Marcela fuma, mai meditativă ca niciodată. Eu, picat într-o scurtă reverie pricinuită de apariția sacrificatei Ana, fumam de asemenea.

— Ei, misterioșilor, a ridicat elegant glasul Raluca, despre ce vorbiți? Aveți secrete? A izbucnit într-un rîs remarcabil de cristalin, pe care, o să ziceți că m-am ramolit, nu-l mai auzisem înainte. Un rîs de actriță.

— Iubitul tău se joacă de-a detectivii, a spus ironic doamna Marcela.

— Mi-am dat eu seama, a rîs Raluca.

Adevărul este că rîsetele ei erau cu totul deplasate în ambianța funebră în care ne aflam. M-am ferit însă să-i fac vreo observație.

— I-am povestit scena cu Grigore, a spus în șoaptă doamna Marcela.

— Ce scenă?

— Nu îți amintești? Glasul doamnei Marcela se înăspri pentru o singură clipă. Înjunghierea fotografiei.

— A, da, cum să nu. Îmi aduc aminte.

În acel moment a intrat Ana, aducînd cafelele. Cîtva timp s-a lăsat tăcerea. Venit de afară, majordomul Grigore, cel despre care aflasem lucruri atît de curioase, a trecut silențios prin fața noastră, îndreptîndu-se spre bucătărie. Avea un fel aparte de a păși, părea că alunecă, prelingîndu-se. N-am mai discutat cu Raluca și cu mama ei, fiindcă a apărut Edgar Cornea, anunțînd că totul este pregătit pentru transportul funerar. Au urmat o serie de pregătiri, pe care puteți să vi le imaginați și singuri, fără amănuntele mele. În acele minute de vînzoleală tipică pentru asemenea împrejurări, rămas pe fotoliul în care stătusem mai înainte, mi-am făcut o scurtă recapitulare a datelor pe care le posedam. Rezultatele nu erau prea îmbucurătoare. Aflasem ce-i drept, o sumedenie de lucruri despre cei în preajma cărora mă aflam, dar cele aflate erau mai mult date pur psihologice, fără o valoare faptică. Aflasem, de pildă, că majordomul Grigore este de departe personajul cel mai interesant și că este capabil de reacții dintre cele mai neașteptate. Mai aflasem că Marcela Panaitescu nu este defel ștearsă, ci, dimpotrivă, posedă un creier foarte vioi, precum și un spirit de observație situat deasupra mediei. În ce o privește pe Raluca, ce să mai zic? Metamorfoza ei fusese atît de evidentă și de șocantă, încît, pur și simplu, nu mai știam bine ce atitudine se cuvine să adopt față de ea. Mai știam cîte ceva despre nefericirea Anei, soția lui Grigore. Mi-am pus în minte să discut cu ea mai pe îndelete. Un semn de întrebare era Edgar Cornea, bărbatul la cincizeci de ani, bine întreținut, al cărui rol părea destul de neclar.

Pe măsură ce comparam între ele informațiile aflate de la diferite persoane, îmi dădeam seama de marile dificultăți ale întreprinderii mele, realizam faptul că șansele de a ajunge la un rezultat sînt foarte mici, practic nule. Nu eram însă omul care să dezarmeze. Dealtfel, știți și voi, cine dezarmează repede nu are ce căuta în profesia de detectiv, de căutător al adevărului ascuns undeva în mijlocul unui ghem încîlcit de fapte și de declarații. Să nu mă las, mi-am spus, să merg înainte, indiferent de greutățile pe care le voi întîlni în cale. După cum vedeți, un slogan din cele mai modeste, dar foarte sănătos pentru cine nu dorește să piardă partidele vieții.

În momentul în care mă aflam, a merge înainte însemna a merge la București, însoțind grupul cunoscut. Cabana urma să rămînă în stăpînirea celor două bătrîne. Acestea stăteau acolo, într-o cămăruță modestă și aveau grijă de toate. Înainte de a mă urca într-una dintre cele trei sănii, care trăseseră la scară, m-am gîndit să îmi iau rămas bun de la ele. Ar fi fost de presupus ca ele să se afle pe scări, să plîngă, eventual, făcîndu-le semne celor care plecau. Dar nu a fost așa. Erau în bucătărie și nu păreau că au de gînd să vină afară. Lucrul mi s-a părut neobișnuit. Mi-a trecut prin minte că Raluca le interzisese să iasă. De ce? Imposibil de răspuns. Stăteau pe scaune, una în fața celeilalte, tăcute, tot aranjînd nu știu ce la broboadele lor negre.

— Noi plecăm, mătușă Maria, am zis. Rămîneți cu sănătate. Nu ieșiți afară să îi petreceți pe domni?

— Umblă sănătos, domnișorule, a zis Maria. Nu ieșim, că-i prea frig și sîntem bătrîne.

Asta chiar că era o minciună gogonată, dar nu am insistat.

— Sănătate, mătușă Ana!

— Umblă sănătos, domnișorule, mi-a spus și cea de a doua bătrînă, stereotip.

Pe figura ei ridată și roșie nu era nici un indiciu că și-ar aminti despre nereușita noastră conversație.

Am ieșit. Nu era prea frig. Am nimerit într-o sanie cu Raluca și doamna Marcela Panaitescu. N-am prea discutat. Am privit întinderea albă, ce acoperea spinările dealurilor domoale și m-am gîndit la sfîrșitul cumplit al lui Vlad Bonciu. Figura logodnicei mele era severă, chiar distantă. Privirile îi alunecau peste mine, într-un mod destul de neîncurajator. Dar, mă gîndesc, era normal să se comporte așa. Probabil că se gîndea la insignifianța mea în comparație cu fapta de eroism a răposatului Bonciu. În această privință nu era nimic de făcut. Cel puțin, mă consolam eu, cu o filozofie de motan tigrat, un măgar viu face mai mult decît un împărat mort.

Cu astfel de reflecții modeste ale mele drumul pînă la sat s-a scurs. Am ajuns cu bine și mașina specială care venise de la București a încărcat ce avea de încărcat. Cu ea a plecat, dintre noi, doar Edgar Cornea, a cărui solicitudine mi se părea cu totul ieşită din comun. Mai normal ar fi fost ca Grigore să fie însoţitorul. Fără a mai vorbi despre Raluca, virtuala moştenitoare, care ar fi fost cazul să se arate niţel mai pioasă şi mai respectuoasă faţă de memoria mătuşii ei. Dar să nu mai lungim vorba. Maşina a dispărut în depărtare.

Scena următoare pe care am de gînd să v-o înfăţişez s-a petrecut la Bucureşti, în casa în care pătrunsesem pentru întîia oară încărcat de pachetele Ralucăi. Nimic nu se schimbase, din punct de vedere al mobilierului şi al aranjamentului. Dispariţia Elvirei lăsase însă un gol covîrşitor. Se simţea în casă, dacă nu cumva expresia mea o să vi se pară prea pretenţioasă, un vid de putere. În zadar se ivea Marcela Panaitescu îmbrăcată în somptuoase rochii negre, în zadar îşi ţinea capul sus şi arunca priviri pline de o trufie oarecum puerilă, degeaba Raluca, adorabila mea logodnică îşi făcea apariţia în chip de stăpînă afenată, potopindu-l cu ordine pe imperturbabilul Grigore. Marea, reala forţă de dominaţie asupra oamenilor pe care o avusese răposata nu putea fi înlocuită.

În ceea ce mă priveşte, pîndeam un moment favorabil pentru a discuta cu Ana, soţia lui Grigore. Acţiunea aceasta părea greu de realizat, fiindcă în preajma ei se afla sau Grigore sau bucătăreasa casei, care nu fusese împreună cu noi la munte. Întrucît am aflat că ea nu avea să participe la înmormîntare, am socotit că o voi putea interpela, dacă îmi daţi voie să mă exprim astfel, la întoarcerea de la cimitir. Mă gîndeam să mă strecor cumva şi să ajung primul înapoi, înaintea celorlalţi. Planul meu era favorizat de faptul că auzisem că Grigore fusese admis la înmormîntare. În aceste discriminări stupide vedeam mîna Ralucăi. Cum era posibil să interzici unei persoane să participe la o înmormîntare? Uită că era?

Înmormîntarea a fost fastuoasă. Nu mai văzusem aşa ceva pînă atunci. Deşi nimeni nu îi chemase altfel decît prin intermediul unui anunţ apărut într-un ziar, sute de oameni eleganţi apăruseră şi făceau faţă cu nişte figuri adecvate, se prezentau în faţa Ralucăi şi a mamei sale şi îşi prezentau condoleanţele, schiţînd îmbrăţişări decente, clătinînd din capete cu demnitate şi tristeţe.

— Vezi, mi-a spus Edgar Cornea, care în timpul ceremoniei funebre s-a aflat lîngă mine, înmormîntarea s-a transformat într-o manifestaţie de solidaritate şi în acelaşi timp într-o reuniune mondenă. Oameni pe care nu i-am mai văzut de ani de zile au apărut ca prin minune, prezenţi la datorie. Cei mai mulţi sînt din generaţia Elvirei, oameni aflaţi în preajma vîrstei de cincizeci de ani, încă tineri, cum se spune, dar atinşi totuşi de primele nelinişti cu privire la ineluctabilul sfîrşit.

— Cît de trişti par! am zis.

— Este un joc monden ca oricare altul. Dacă vrei să pătrunzi în lumea lor, va trebui să îl înveţi. Bineînţeles, nu numai pe el, ci şi multe altele.

— Mă îndoiesc că voi reuşi.

— Trebuie să reuşeşti. Uite, acum ar fi trebuit să fii în apropierea logodnicei dumitale. De ce nu eşti lîngă ea? Să ştii că acum, cît eşti foarte tînăr, ţi se iartă multe, dar mai apoi lumea va deveni necruţătoare. Vei vedea.

Era înţelept Edgar Cornea, nici vorbă. Dar pe timpurile acelea înţelepciunea se scurgea pe lîngă mine ca apa pe aripile unei gîşte. Simulam doar că îl ascult, fiind absorbit în realitate de spectacolul care se desfăşura în faţa mea. O urmăream pe Raluca, siluetă sobră şi îndurerată, căreia voalul negru îi dădea un plus de prestanţă, mă uitam din cînd în cînd la Grigore, care şedea undeva mai în spate, privind impasibil, cu colţul gurii mişcat din cînd în cînd de un tic, pe care îl stăpînea destul de bine, făcîndu-l aproape imperceptibil.

— Cine este fata frumoasă de lîngă Raluca? l-am întrebat pe Cornea.

— Nu ştii? s-a arătat surprins acesta. E sora răposatului Vlad Bonciu. Este prietenă cu Raluca. Faptul că stă atît de în faţă dovedeşte că se consideră, într-o oarecare măsură, o membră a familiei. În definitiv, relativizînd puţin noţiunile, se poate spune că este cumnata răposatei.

Ultima frază a lui Cornea fusese unul dintre foarte rarele prilejuri în care avocatul-pictor îşi permitea să spună răutăţi pe seama cuiva.

— Poate că figurează cu ceva în testamentul Elvirei, m-am hazardat eu.

— S-ar putea, a zis cu un glas sceptic Edgar Cornea. Dar parcă nu îmi vine să cred una ca asta. Teoretic ar fi posibil. Mai degrabă ca moștenitoare a fratelui ei. Așa da. Cu siguranță, în testamentul Elvirei, Vlad Bonciu figurează. Și, probabil, cu niște sume destul de consistente. Prin decesul lui, nu-i așa, ea devine moștenitoare. După cîte știu, este cea mai apropiată rudă a lui Bonciu. Dintre cele aflate în viață, bineînțeles.

— Era interesantă relația dintre Elvira și Bonciu, nu?

— Foarte interesantă. Semăna, după părerea mea, cu legătura ciudată și instabilă dintre o felină mare și o dresoare. Cred că ești de acord că Elvira avea o vocație de dresoare. Era născută să poruncească, ce mai.

Am fost surprins să-l aud gîndind cu propriile mele cuvinte. Am așteptat să văd ce mai spune.

— Bonciu era docil, a continuat Cornea, sau, mai degrabă, părea docil. În cîteva rînduri am fost izbit aproape material de o duritate a lui, pe care o ascundea cu mare abilitate, cel mai adesea. Dar cu Elvira nu se putea măsura, orice ar fi făcut. Ea era născută pentru a își impune voința. La el era ceva mai complicat, avea ceva de gangster, a cărui duritate este dobîndită în decursul unor îndelungate aventuri.

— Chiar așa să fi fost?

— Bineînțeles, o mai înfloresc și eu, dar nu sînt prea departe de adevăr.

— Și cînd te gîndești că au murit amîndoi la doar cîteva zile interval. Parcă ar fi fost un blestem. S-ar zice că ea nu i-a mai putut supraviețui.

— Da, cam aș aceva. Ca în poveștile de dragoste. Sau ca în realitate. Se întîmplă nu așa de rar, dar mai ales bătrînilor. Doi oameni se obișnuiesc unul cu celălalt atît de bine, atît de profund, încît decesul unuia este urmat relativ repede, la interval de cîteva săptămîni, de moartea celuilalt. Al doilea moare de inimă rea, cum se spune. Îmi place să mă plimb uneori prin cimitire, mă calmează. Am fost frapat de faptul că pe destul de multe monumente funerare anii în care au decedat cei doi soți coincid. Uneori și lunile.

— Dar în cazul de față . . .

— Da, bineînțeles, în cazul de față nu poate fi vorba despre așa ceva. A fost o simplă coincidență.

Ceremonia se apropia de sfîrşit. Am bîiguit o scuză oarecare și l-am părăsit pe Cornea. M-am îndreptat liniştit spre ieșirea cimitirului, fără să mă tem vreo clipă că cineva va băga de seamă şi mă va bîrfi ulterior. Oamenii printre care mă găseam îmi erau străini. Iar Raluca și compania participau prea absorbiți la spectacol pentru a ține seama cine pleacă. Am luat un taxi şi am ajuns destul de repede la Casa Steriu. Aşa i se spunea. Casa Steriu, nici mai mult, nici mai puțin. Fără să pierd timpul, am intrat în bucătărie, căutînd-o pe Ana. Era acolo, stătea pe un scaun cu mîinile în poală şi privea pe geam, într-o atitudine de renunțare. Nu părea să fi auzit zgomotul făcut de intrarea mea. Am strigat-o. A tresărit și s-a ridicat imediat în picioare, nu din slugărnicie, ci mai degrabă dintr-un reflex pe care anii i-l formaseră. Am ieșit împreună și ne-am urcat pe scară. Am intrat în camera mea. După ce am invitat-o să ia loc, mi-am aprins o țigară şi m-am gîndit prin ce întrebare să încep. În tot acest timp ea nu spusese nici o vorbă. Se uita la mine liniştită, părînd tristă.

— De ce ești tristă? am întrebat-o.

Era o întrebare care îmi apăruse fără voie pe buze.

— Nu sînt tristă, domnule Nicolau.

— De ce n-ai fost la înmormîntare?

A avut o clipă de ezitare.

— Aveam treburi pe aici. Trebuia să fac curățenie prin toată casa. Cît timp am lipsit nu a mai făcut nimeni.

— Uite, Ana, am intrat eu în subiect, nu prea avem mult timp, pentru discuții. În curînd vor veni toți ceilalți de la înmormîntare.

Toți ceilalți erau de fapt trei: Raluca, doamna Panaitescu și Grigore. Edgar Cornea nu avea de ce să mai vină. Rolul lui părea încheiat.

— Te voi întreba direct ceea ce mă interesează, am continuat. Este vorba despre moartea stăpînei dumitale. Ai văzut-o, nu? Mă refer în dimineața aceea, în primele momente după ce Maria a găsit-o. Cum arăta cînd ai văzut-o dumneata?

— Arăta rău. Nu puteam să o lăsăm așa.

— Nu despre asta este vorba. Nimeni nu spune că ești vinovată de ceva. Mă interesează însă ce părere ai despre felul în care a fost găsită. Hai, spune!

— Ce părere să am? a zis ea în șoaptă. Părea tare speriată. Dar oricui îi e frică de moarte.

— Dar mîinile?

— Mîinile?

— Da, mîinile. Ce spui despre felul în care le ținea?

Nu a răspuns nimic. Privea în gol. Avea umerii încovoiați, mîinile și le ținea în poală. În acele clipe tot lustrul care îl deprinsese în anii stați la oraș căzuse, arăta ca o țărancă a cărei supărare nu are leac.

— Ce să spun? a zis după un timp. Parcă se ferea de cineva.

— Am auzit că ești o femeie deșteaptă. Așa că nu trebuie să îți spun prea multe vorbe. Te rog să-mi răspunzi. Cine crezi că ar fi avut interes să intre în camera ei și să o sperie? Dintre cei care eram atunci acolo, bineînțeles?

— Ce-aş putea să vă spun eu, domnule Nicolau? Eu sînt o femeie de la țară, știți bine asta. Nu mă pricep.

— Te rog foarte mult, am insistat eu. Gîndește-te și spune-mi.

Iar a stat pe gînduri un timp. Eu începeam să fiu neliniștit. Nu mi-ar fi plăcut defel ca să apară Raluca și să mă surprindă conservînd atît de temeinic cu camerista.

— Dacă vreți să știți, a răspuns în cele din urmă, eu cred că nimeni nu a intrat peste ea să o sperie.

— Și atunci a murit de moarte bună. Asta vrei să spui?

— Nu.

— Dar atunci ce? Ai observat ceva neobișnuit în ziua de dinaintea morții? Dacă nu îți amintești acum, pe loc, te rog să te gîndești și să-mi spui mîine. Te rog însă să nu spui nimănui despre ce ai discutat cu mine. Nici măcar soțului dumitale. Imi promiți?

A înclinat afirmativ din cap. Părea ceva mai înviorată. Cine știe ce îi trecuse prin minte.

— Nu mă mai gîndesc pînă mîine, a zis. Un singur lucru am văzut. În dimineața cînd am găsit-o pe conița moartă m-am urcat în pod. Parcă îmi aduceam aminte că într-un lădoi sînt nişte straie negre, ţărăneşti. Dar nu le-am mai găsit. Acolo în pod am simţit un miros de fum. Fum de ţigare, sau de pipă. Erau două geamuri deschise şi se făcea curent, dar eu tot am simţit mirosul. Am gîndit că stătuse cineva acolo. Dar cine? Eu ştiu că nimeni nu are ce căuta în pod.

— Era scrum de ţigară pe jos?

— M-am uitat. Nu se vedea nimic.

— Uşa podului are încuietoare? Sau lacăt?

— Nu. Nu stă încuiată.

— Ai mai spus la cineva despre mirosul pe care l-ai simţit în pod?

— N-am mai spus nimănui.

Ana era, dacă îmi permiteţi să folosesc o expresie de specialitate, o ciclotimică. Poporul are pentru oamenii din această categorie o expresie foarte reuşită. Eşti ca vremea, i se spune unui astfel de om. După ce mi-a comunicat că sînt singurul posesor al informaţiei ei, s-a întristat brusc, căzînd în starea depresivă în care o găsisem la întoarcerea mea de la cimitir.

I-am mulţumit şi am ieşit împreună cu ea. M-am instalat în sala cea mare de jos şi mi-am aprins o ţigară. Începea să se însereze. Peste puţin timp a apărut Raluca şi mama ei. Erau însoţite de Edgar Cornea, care părea decis să rămînă pe lîngă casa defunctei sale prietene.

— Unde ai dispărut? m-a întrebat Raluca aproape veselă. Arăta foarte bine, gerul îi înroşise obrajii şi îi dădea un aer de prospeţime.

— M-am simţit cam rău.

Raluca nu a mai insistat. S-a dezbrăcat de somptuoasa ei blană pentru care se sacrificaseră destul de multe vulpi polare şi s-a aşezat lîngă mine.

— Cum mai merge ancheta, detectivule? m-a întrebat ea ironic, dar fără răutate. Mi s-a părut chiar că descifrez în glasul ei o nuanţă de compătimire tandră, de tipul aceleia pe care o exprimă adesea soţiile la adresa soţilor lor neajutoraţi şi naivi în ceea ce priveşte marile probleme ale vieţii. Îmi mai vorbise aşa de cîteva ori în ultimele zile.

— Ei, și tu! am dat-o eu pe glumă. De ce mă tot tachinezi? Știi bine doar că totul este o pură distracție, un joc de spirit.

— Uită-te, mamă, ce ales se exprimă domnul doctor, a zis ea alintat. Ia interogatorii la toți. Zice că ăsta este un joc de spirit! Halal joc de spirit! Parcă văd că s-a întors înaintea noastră de la cimitir pentru ca să stea de vorbă cu biata Ana. Nu? Hai, fii cinstit!

Am preferat să rîd, căutînd s-o privesc în ochi cu cît de multă inocență eram în stare să simulez.

— Să știi, a zis Raluca apoi, cu un glas mîngîios, aproape tandru, nu am nimic împotriva distracțiilor tale, iubitule.

Hait! mi-a zis iubitule. Adevărul este că acest apelativ, rostit de vocea ei, care era dulce cînd trebuia, nu m-a lăsat rece. Îmi cam plăcea fata, de ce să nu recunosc. Mai ales că, actriță înnăscută, nu a uitat ca aproape concomitent cu rostirea vorbei respective să mă mîngîie pe mînă.

Doamna Marcela ne privea în acest timp cu o înduioșare vizibilă. Îi sclipeau ochii și ai fi zis că din clipă în clipă va începe să lăcrimeze. În schimb, Edgar Cornea, despre care avusesem ocazia să-mi dau seama că se pricepe la oameni, stătea circumspect de o parte, fără să se grăbească a arbora zîmbetul convențional și înduioșat cu care sînt priviți cei a căror căsătorie este iminentă. Ne privea cu un foarte discret zîmbet, pe care nu știam cum să-l încadrez: ironic sau condescendent.

Atunci a intrat Ana, deși nu o chemase nimeni.

— Vino puțin aici, te rog, i-a spus Raluca, folosindu-și vocea ei specială pentru relațiile cu servitorii. Ia spune-mi Ana, despre ce ai stat de vorbă astăzi cu domnul Nicolau?, Acum, înainte de a veni noi de la cimitir.

Era o adevărată măgărie din partea Ralucăi să deschidă o astfel de discuție. Am observat pe figura lui Cornea o uimire cu greu stăpînită. Am vrut să ripostez imediat, mi-a trecut o clipă prin minte chiar să abandonez totul și să părăsesc pentru totdeauna casa în care mă aflam. Uitasem însă ce îmi spusese cu cîteva zile înainte Grigore despre soția lui: deși nu are cultură livrescă, este o femeie inteligentă. Privindu-i figura care exprima cu moderație nedumerirea, mi-am dat seama că nu am de ce să mă tem. Fața mică și formată din linii ascuțite a cameristei exprima neînțelegerea.

— Nu știu la ce vă referiți, a spus ea, fără a ridica deloc vocea.

Privea în jos, dar în timp ce vorbea și-a ridicat ochii înspre noua ei stăpînă. Probabil că acest ultim semn a determinat-o pe Raluca să creadă că s-a înșelat.

— Bine, Ana, a zis, poți să mergi la treburile tale.

— Ce înseamnă asta? am prins eu curaj. Nu crezi că este prea mult? Dacă ai de gînd să faci investigații asupra modului cum îmi petrec timpul cît nu ești cu mine, ar fi cazul să porți discuții într-un mod mai discret. Nu găsești că am dreptate?

A urmat brusc o scenă a calineriei. Îndoliata Raluca s-a ridicat din fotoliu și s-a apropiat de mine cu cel mai tandru zîmbet pe care îl poseda.

— Haide, nu te supăra atît de tare? Crezi că numai tu ai uneori chef de glumă? Așa mi-a trecut mie prin minte. Cînd te-am văzut plecînd atît de conspirativ din cimitir, mi-am zis că singurul motiv posibil este dorința ta de a discuta cu o persoană anumită. Și anume în absența mea, a mamei și a lui Grigore. Nu-i logic? Haide, nu te supăra!

— Nu mă supăr, am zis, dar trebuie să fim totuși atenți cu anumite lucruri. Nu numai tu ai orgoliu, iubita mea. Bineînțeles, bărbații sînt, în general, niște cantități relativ neglijabile, dar, oricum.

Ironia mea l-a făcut pe Cornea să zîmbească subțire.

O să spuneți că relațiile mele cu Raluca nu erau dintre cele mai călduroase și că, în orice caz, nu corespundeau cu ce ar fi trebuit să se petreacă între un logodnic și o logodnică. Nu vă contrazic. De la bun început însă dintre noi lipsiseră marile efuziuni și declarații. Raluca mi-a dat să înțeleg că, dacă vom ajunge la o căsătorie, va fi o uniune de natură mai mult comercială, bazată pe avantaje reciproce. Nu este, desigur, momentul să facem acum analiza psihologiei pe care o aveam eu în urmă cu patruzeci de ani, dar, dacă doriți cu tot dinadinsul o explicație a persistenței mele într-o situație atît de nepotrivită cu modul tradițional de a fi al tinerilor, pot să v-o dau. Eu nu eram un vînător de zestre, nici vorbă despre așa ceva. Eram însă cam snob, v-am mai spus asta. În plus, mă rodea o curiozitate nemaipomenită. Așa se explică faptul că am dat toate semnele că marșez înspre o combinație matrimonială lipsită de orice atracție afectivă și bazată pe calcule financiare și pe o fragilă, îndoielnică admirație.

Dar să revenim la firul principal al relatării mele. După terminarea înmormîntării, episodul la care se gîndeau toți era, desigur, deschiderea și lectura testamentului. Ca la cursele de cai, lumea o dădea ca mare favorită pe Raluca. Fusese favorita răposatei, de asta nu se îndoia nimeni. Cui să-i lase dominatoarea Elvira averea? Surorii ei insignifiante? Unui orfelinat? Bisericii? Toate aceste ultime variante erau considerate ca improbabile. În timpul înmormîntării avusesem ocazia să ascult o discuție foarte instructivă între doi bărbați la vreo cincizeci și cinci de ani. Cred că erau amîndoi avocați, fiindcă foloseau o terminologie specializată, pe care nu am reușit să o înțeleg în întregime. Am priceput, în orice caz, că averea era cu mult mai mare decît credeam eu că este. Dacă lucrurile evoluau în mod normal, așa spuseseră cei doi pe care îi ascultasem, Raluca urma să devină o femeie foarte bogată. Vă dați seama ce sentimente contradictorii aveam cînd mă gîndeam la viitor. Banul e ochiul dracului. Intrasem într-un joc periculos, mă simțeam prins într-o plasă. La început fusese un fel de glumă, după cum v-am spus, dar după moartea Elvirei jocul devenise serios. Nu mă puteam dumiri de ce, totuși, Raluca nu renunța la mine. Îmi ziceam: la început, Elvira a fost cea care i-a sugerat Ralucăi să mă păstreze în chip de logodnic pe termen nedefinit și posibil soț cu o profesie convenabilă din multe puncte de vedere. Dar în situația creată de ce persista Raluca în a mă ține pe lîngă ea? Iată o întrebare la care nu prea aveam răspunsuri satisfăcătoare. Probabil că și aici trebuie aplicată eterna schemă a paravanului, mi-am zis. Cine știe cine este adevăratul ales al prezumtivei moștenitoare?

In zilele următoare putea fi simțită în casă o anumită tensiune. Nu știu din ce motive, doamna Panaitescu mă reținuse acolo, spunîndu-mi că este nevoie de ajutorul meu. Dacă Raluca își asumase rolul de regină incontestabilă, în schimb Marcela Panaitescu devenise un fel de mare cancelar, adică mai mult decît o decorativă regină mamă, Putea fi văzută prin toate ungherele casei, căutînd nu se știe ce, dînd ordine servitorilor, chiar schimbînd aranjamentul mobilelor în unele camere, luînd decizia ca unele tablouri să fie mutate în pod, renunțînd la cîteva oglinzi despre care spunea că sînt de prost gust și voind poate să insinueze prin această motivare că răposata era narcisiacă și umpluse din acest motiv casa cu oglinzi. Mie nu mi se cerea nici un ajutor, motiv din care mă cam plictiseam. Stăteam mult în camera mea și îmi revedeam însemnările pe care le făcusem în legătură cu cazul de care mă ocupam. Observați, am spus cazul. În realitate nu putea fi vorba despre un caz. Era mai mult o toană de-a mea, pe care o urmam dintr-o încăpățînare care nu m-a părăsit pînă astăzi. Eram în măsură să spun că mă aflu în posesia depozițiilor tuturor martorilor. Ce concluzii puteau fi deduse din lectura acestora și din rememorarea tuturor impresiilor pe care mi le făcusem în zilele care se scurseseră de la moartea Elvirei Steriu? Lucrurile păreau cu totul insolubile. Toate informațiile pe care le dețineam stăteau ca niște mere într-un sac, fără să aibă între ele nici o legătură.

Cîte ceva se putea spune, totuși. Dar, vai!, concluziile posibile țineau de speculația psihologică, atît de disprețuită de un anchetator serios și atît de inutilizabilă în justiție, adică atunci cînd aflarea adevărului este ratificată din punct de vedere social. După cum vă dați și voi seama, prima și cea mai frapantă concluzie care mi se impunea în etapa în care mă aflam era următoarea: majoritatea persoanelor care s-au aflat în cabană în momentul decesului ar fi avut motive s-o urască pe răposată și să îi dorească moartea. Astfel, majordomul Grigore, ființa romantică, a cărui evadare din propria existență era lucru cel mai bizar și mai spectaculos pe care îl auzisem cu acel prilej, avea toate motivele pentru a repara umilința cronică la care fusese supus. Una dintre afirmațiile Marcelei Panaitescu era de natură să mă încurajeze în eventualele mele suspiciuni. Vă amintiți? Fusese, după toate aparențele, o scenă foarte tare. Grigore, noaptea, dînd fotografiei celei care îl umilise atît de tare lovituri de pumnal și șoptind vorbe de răzbunare. Doamna Panaitescu nu avea însă martori, așa că informația ei trebuia verificată. Dar cum? Să nu uităm nici o clipă de situația mea: un tînăr lipsit de orice experiență în afară de lectura unor numeroase romane polițiste, un tînăr care nu avea nici măcar cadrul adecvat pentru conducerea unei anchete și care, în plus, nu dispunea în materie de tehnică a detecției decît de propriile sale intuiții.

Grigore era deci principalul bănuit. Urma la rînd chiar cea care făcuse mărturisirea relativ incriminatoare, metamorfozata Marcela Panaitescu. În privința ei aparențele păreau extrem de favorabile. În primul rînd, este greu de crezut că cineva își ucide sora doar pentru că aceasta l-a ironizat și s-a arătat malițioasă. Pe de altă parte, trebuie avută în vedere metamorfoza uimitoare a Marcelei Panaitescu după decesul surorii sale. V-am spus că arăta ca un om care a fost eliberat din închisoare cu mulți ani înainte de ziua stabilită la condamnare. Mă întrebam: dacă cineva comite o crimă se apucă apoi să își arate prin toate mijloacele satisfacția? Nu, dimpotrvă, se arată foarte supărat, pentru ca să nu stîrnească nici cea mai mică suspiciune. Aici apare însă un aspect interesant. Ați observat că Marcela Panaitescu era o femeie deloc proastă și foarte instruită. Nu era oare posibilă o cacialma din partea ei? Adică să se comporte exact pe dos de cum ar fi făcut-o o ființă obișnuită? Teoretic, era perfect posibil, mai ales că circumstanțele nu permiteau nici o cercetare fățișă. N-aveți decît să-mi spuneți că toate aceste speculații erau pure copilării. Nu vă contrazic Dar nici nu mă pot abate de la ceea ce realmente s-a întîmplat atunci.

Urma Ana, soția lui Grigore, ființă neînsemnată, dar care îmi demonstrase că nu este proastă. Avea și ea destule motive de răzbunare. Dar de ce așa de tîrziu? De ce lăsase să treacă atîția ani? Să-i fi trebuit o vreme atît de lungă pentru a-și face curaj? Temperamentul ei derivat dintr-o instabilitate afectivă cronică făcea din ea un om din categoria acelora despre care se spune că te poți aștepta la orice de la ei. Îmi dăduse o informație interesantă. Vă amintiți, este vorba de faptul că simțise miros de țigară aprinsă în podul cabanei. Cum trebuia să interpretez afirmația ei? Am raționat în felul următor: dacă cineva, fără să fie obligat, indică anchetatorului o pistă care îndepărtează bănuiala de el însuși, devine în mod automat demn de a fi bănuit. Ulterior, desigur, aveam să-mi dau seama de naivitatea unui asemenea punct de vedere.

Cele două femei bătrîne? O premeditare criminală din partea lor părea de-a binelea absurdă. Tot ce știam și observasem în legătură cu ele părea a le scoate în afara oricărei bănuieli. Puteam să iau în considerare doar o criză de somnambulism, sau, cel mult, o neînțelegere. Să mă gîndesc, adică, la posibilitatea ca în puterea nopții una dintre ele să viseze că este chemată de Elvira și să se ducă la ea în chip de fantomă înspăimîntătoare, fără a avea nici cea mai mică intenție rea, dar arătînd ca și cum ar fi avut. Toate acestea le inventariam în minte dintr-o conștiinciozitate pe care mi-o impusesem și care avea să mă ajute mult în anii care au urmat.

Cine mai rămînea? Raluca, firește. Și distinsul Edgar Cornea, despre care nu reușisem să aflu nimic special. Raluca părea scoasă din cauză. Alibiul ei îl puteam furniza eu însumi. V-am spus, la ora cînd a fost localizat în timp decesul, Raluca se găsea cu mine în sala mare a cabanei și făcea entuziasmante planuri de viitor. Dacă voiam să fiu riguros pînă la capăt, eram obligat să iau în considerare și posibilitatea ca medicul să se fi înșelat. Pe vremea aceea criminalistica nu era, firește, atît de evoluată ca astăzi. În plus, doctorul Petruț nu avea, după cîte reușisem să aflu, cunoștințe speciale în această materie.

Făcînd recapitularea de mai sus, am constatat că omul despre care știam cele mai puține lucruri era Edgar Cornea. Ce aflasem despre el? Mai întîi, că era prietenul răposatei Elvira Steriu. Apoi, că avea o moșie vecină cu cea a Elvirei. În al treilea rînd, că era destul de cunoscut în cercurile artiștilor drept un pictor relativ talentat. În al patrulea rînd, că urmase dreptul, obținuse cîteva succese la bară, renunțase repede la profesia de avocat, rămînînd cu o înclinație pentru discursurile elocvente. Era destul de puțin. M-am decis, așadar, să fac o călătorie la moşia respectivă. În prealabil aflasem că Edgar Cornea îşi petrecea majoritatea timpului acolo. În Bucureşti avea doar o garsonieră, în care nu apărea cu lunile. Te pomeneşti că este un al doilea Levin, mi-am zis, te pomeneşti că are, ca personajul lui Tolstoi, o pasiune pentru ameliorarea agriculturii şi a vieţii ţăranilor. Să fac o călătorie acolo. Uşor de spus, dar mai greu de făcut. Nu aveam nici o calitate oficială, trebuia să găsesc un pretext plauzibil. Cel mai bine ar fi fost, evident, ca însuşi Cornea să mă introducă, în chip de cal troian. Posibilitatea care mi s-a părut cea mai favorabilă pentru mine a fost ca el să aibă, într-adevăr, un viu interes pentru propria sa moşie.

— Domnule Cornea, l-am luat deoparte în aceeaşi seară, nu mi-aţi vorbit niciodată despre moşia dumneavoastră. Am auzit că staţi mult acolo. Nu vă plictisiţi?

— Dimpotrivă, mi-a replicat el cu o vioiciune pe care am considerat-o de bun augur. Nu ştii, am o adevărată pasiune pentru agricultură. Nu m-am lăsat de avocatură din lene sau din comoditate, ci pentru că m-am simţit atras de organizarea agriculturii. M-am documentat ani de zile, am o bibliotecă întreagă.

— Şi rezultatele?

— Să ştii că nu sînt deloc neglijabile. Dacă ar fi făcut toţi ceea ce am făcut eu, alta ar fi fost situaţia agriculturii noastre.

Lucrurile stăteau deci exact cum îmi închipuisem. Cornea era un reformator; utopic, fără îndoială.

— Interesant, am zis. Ar fi trebuit să popularizaţi experienţa dumneavoastră.

— Crezi că n-am încercat? Sînt uşor de imaginat rezultatele. Oamenii sînt blazaţi, nu-i interesează noul. Nu m-a luat nimeni în serios. Ba chiar mi-a ieşit şi o poreclă: falansteristul. În cele din urmă am renunţat, mai ales că starea de lucruri de pe moşia mea nu a evoluat exact cum mi-am închipuit eu. Au apărut şi defecţiuni. Este normal, nu?

— Bineînţeles, am încuviinţat eu cu ardoare. Dar în ansamblu probabil că treburile au mers bine.

— După părerea mea, da.

— Am vrut cîndva să devin inginer agronom, am supralicitat. Uneori îmi pare rău că n-am ales calea aceasta. Cred că este realmente o îndeletnicire foarte pasionantă.

— Fără îndoială, s-a încălzit Cornea. Vrînd-nevrînd, am învățat multe lucruri ce țin de agronomie. Trebuie să fii însă realmente un bun cunoscător, fiindcă altfel țăranii te prind imediat.

— Probabil că, în esență, ați căutat să introduceți mecanizarea, am continuat eu, eroic.

Problemele agriculturii mă interesau la fel de mult ca și acelea ale vulcanilor subacvatici din Filipine.

— Nu numai mecanizarea, mi-a explicat, fără cea mai mică urmă de plictiseală, Cornea. Și îngrășămintele chimice. Din păcate, pe acestea nu prea ai de unde să le procuri. Eu am adus din străinătate. Mai sînt apoi și anumite procedee, anumite tehnici de cultivare a pămîntului și ale recoltării produselor.

Spunînd cele de mai sus, Edgar Cornea a tăcut și m-a privit cercetător.

— Chiar te interesează toate astea? m-a întrebat.

Aveam răspunsul pregătit. Îmi închipuisem că va veni repede momentul cînd se va îndoi de autenticitatea interesului meu pentru agricultură, interes ivit, orice s-ar spune, cam prea brusc.

— Domnule Cornea, am pledat eu cu o notă de patetism în glas, uitați care este originea mea. Credeam că știți că părinții mei sînt țărani săraci. N-am renunțat niciodată la calitatea de țăran. Și nici la mentalitatea unui țăran, pentru care toate încep și se termină cu cultivarea pămîntului.

A părut convins. Neîncrederea din privirea lui a dispărut. Așteptam cu răbdare pronunțarea invitației. Dar, spre regretul meu, aceasta întîrzia să se ivească pe buzele interlocutorului meu. M-am decis să continuu.

— Domnule Cornea, mi se pare neobișnuită multitudinea dumneavoastră de preocupări. Am auzit că sînteți un pictor foarte talentat. Mi-ați povestit că sînteți avocat, chiar dacă nu ați mai profesat în ultimii ani. Aflu acum că sînteți un pasionat și un cunoscător al agriculturii. Este foarte mult, o spun cu toată sinceritatea.

Eram prea tînăr ca să fiu bănuit de ipocrizie. În plus, privirea mea pururi inocentă mă ajuta din plin. Era greu de bănuit un om cu nişte ochi atît de candizi. Cornea a primit cu satisfacţie flateriile mele, în ciuda primitivităţii lor. Dealtfel, mi-am dat de mult seama, în faţa majorităţii oamenilor nu are rost să lansezi complimente subtile. Riști să nu fie înțelese. Și aceasta nu din lipsă de inteligență, ci, pur și simplu, pentru că oamenii au o părere exagerat de bună despre ei înșiși. În consecință, așteaptă laude pe acest calapod.

— Ai dreptate, a zis ex-avocatul, mi-a plăcut întotdeauna să mă ocup de lucrurile cele mai diferite. Acum îmi trece prin minte să mă apuc de sculptură.

Invitația nu se lăsa întrevăzută. Am jucat o altă carte, cea mai mare dintre cele pe care le aveam.

— Domnule Cornea, ar trebui să popularizăm într-un fel sau altul activitatea dumneavoastră. Eu am relații în presă. Ce-ați zice de un interviu? Dacă l-am face cum trebuie, cred că ar avea ecou. Ce părere aveți?

Cel cu care discutam nu făcea parte din categoria restrînsă a celor pentru care presa nu reprezintă decît o entitate neglijabilă. Pentru mine era un noroc.

— Interesant, a spus el. Bine, dar pentru asta ar trebuie să mergem la Băiculeşti, la mine, nu?

— De ce? am întrebat eu cu ipocrizie.

— Cum de ce? Să vezi și dumneata amenajările, să discuți cu oamenii.

În fine, reușeam să ajung unde voisem. Fără să mă arăt exagerat de entuziasmt, m-am arătat gata să merg la Băiculeşti.

— Ar trebui să plecăm cît mai repede, am zis, fiindcă în curînd voi fi foarte ocupat.

Discuția de mai sus a avut loc în seara zilei de 31 decembrie 1937. Venea noul an, dar nu putea fi vorba despre vreo sindrofie. În loc să mă aflu confortabil instalat la cabana din Ardeal, alături de reușita mea logodnică, în chip de burghez care se acomodează rapid la convenienţele lumii în care trăieşte, mă transformasem peste noapte într-un detectiv destul de stîngaci, a cărui tenacitate se asocia într-un chip destul de vizibil, pentru cine avea ochi să zărească și să analizeze cît de cît, cu o totală lipsă de experiență. Dar nu și de fler, aș îndrăzni să adaug. O să vă convingeți că așa stăteau într-adevăr lucrurile.

— Ce-ai zice dacă am pleca mîine? m-a întrebat Cornea. Deși, a revenit imediat, cu o intonație dubitativă în glas, poate că nu ar fi bine să o lași singură pe Raluca tocmai acum. Dar ia stai, s-a înviorat el, ce-ar fi să le luăm și pe ele? Crez că ar vrea să vină? După atîtea întîmplări tari nu este rea o schimbare de mediu.

L-am părăsit și m-am dus să o întreb pe Raluca dacă este de acord cu o asemenea excursie la Băiculești. Am găsit-o singură în camera ei, îmbrăcată într-o rochie de interior, ce avea culoarea cerului de vară.

— Scuză-mă pentru vizita asta tardivă, am început eu protocolar, ascunzîndu-mi cu greu uimirea pe care mi-o stîrnise aerul ei de prosperitate, care nu avea absolut nimic comun cu tristețea și sobrietatea pe care le afișase la înmormîntare. Cornea ne invită pe toți la Băiculești. Adică pe tine, pe mama ta și pe mine. Zice că ar fi bine dacă am pleca mîine.

— N-ar fi o idee rea, a zis Raluca după o clipă de gîndire. Mai ales că deschiderea și citirea testamentului nu se va face înainte de 5 ianuarie. Notarul se întoarce doar atunci. Eu zic să mergem. Tu ce spui?

— Bineînțeles, mi-am ascuns eu bucuria, dacă spui tu... Are dreptate Cornea, o schimbare nu este rea pentru tine și pentru doamna Panaitescu. Mai ales tu, care ai trecut prin atîtea. Mă bucur că te-ai refăcut atît de repede. Îmi amintesc, atunci cînd am sosit la cabană erai foarte afectată. Ai depășit formidabil de repede șocul psihic prin care ai trecut la moartea bietului Bonciu.

Raluca m-a rugat apoi să o aștept puțin afară, să se schimbe. A apărut repede îmbrăcată în negru. Pe figură i se așternuse din nou masca de mare doamnă care suferă. Am coborît împreună. Cornea ne aștepta, privind undeva în gol. Nu era fumător și în momentele de inactivitate căpăta o imobilitate care îi modifica trăsăturile feței într-un mod foarte curios.

— Ei, v-ați hotărît?

— Da, a răspuns Raluca și pentru mama ei. Îți mulțumim. Dar cum o să mergem? Mașinile pot să ajungă la moșia dumitale?

— Bineînțeles, a replicat Cornea cu un aer aproape jignit. Drumurile sînt foarte bune.

Am plecat a doua zi de dimineață. Era prima zi a anului 1938. Am călătorit în mașina lui Cornea, un vehicul care astăzi ar părea o vechitură penibilă, bună doar pentru a apărea în vreun film de epocă. Atunci însă mașina părea foarte puternică și foarte modernă. Așa evoluează lucrurile.

La moșie se ajungea luînd-o la dreapta de pe șoseaua care mergea la Giurgiu. Drumul de acces era într-adevăr destul de bine întreținut, iar zăpada nu era prea mare. Am ajuns după nu mai mult de două ore de mers. Cornea a întrebat-o pe Raluca dacă nu dorește s-o ducă mai întîi la moșia Elvirei Steriu, care era prin apropiere. Aceasta a refuzat, avînd aerul a insinua că va avea în viitor suficient timp pentru a merge acolo.

Conacul era mare. La fel acareturile. Bineînțeles, îmbunătățirile pe care Cornea le adusese vieții țăranilor nu erau atît de spectaculoase după cum acesta sugerase în discuția avută cu mine. Cîte ceva se făcuse totuși. Cred că știți, nu toți moșierii au fost niște fiare însetate de sînge. Unii dintre ei, nu mulți, au fost într-adevăr oameni luminați care, în limitele epocii lor, evident, au avut acțiuni constructive. Edgar Cornea părea a fi unul din această categorie.

Ne-am instalat. Apoi, luînd în continuare în serios propunerile pe care i le făcusem, Cornea m-a invitat să-mi arate cîteva dintre inovațiile lui. Îmi închipui că nu vă interesează în mod deosebit lucrurile pe care mi le-a arătat acel om, care astăzi nu mai este decît un simplu nume, reținut poate doar de rudele lui. Dar n-am ce să vă fac. Voi m-ați rugat să povestesc. Eu am un defect, trebuie să vă spun asta. Pot să povestesc doar cu amănunte. Aici este o curiozitate, pe care nici eu nu o înțeleg bine. Dacă încep să rezum, să sintetizez, pierd imediat șirul. Ce spuneți de asta, curios, nu? Revin. Îmi amintesc că mi-a arătat cu multă mîndrie niște secerători, pe care nu știu de unde le adusese, niște trioare, nişte pluguri. Piesa de mare rezistenţă, pe care o privea cu nişte ochi de îndrăgostit, era însă un tractor, un soi de monstru dizgraţios, dar care, zicea Cornea, făcea faţă. Lăudam, puneam întrebări prin care îl încurajam să vorbească mai departe, dar, vă daţi seama, gîndul numai la maşini agricole nu îmi stătea. Îmi băteam capul cum să aflu cît mai multe despre el. De ce nu aveam un plan mai clar, de ce munca mea de cercetare nu era mai bine organizată? V-am mai spus de zece ori că ceea ce făceam eu era un fel de bîjbîială sistematică.

Prin jur erau nişte oameni. Cornea i-a chemat pe cîţiva dintre ei şi m-a rugat să le pun întrebări. Bineînţeles, dialogul pe care l-am purtat cu ei a fost întru totul convenţional. Se arătau mulţumiţi. Nici nu ar fi putut să zică altceva în prezenţa celui ai cărui salariaţi erau. Aveau priviri ferite, nu se uitau în ochii celui cu care vorbeau. În mod curios, veseli mi s-au părut numai cîţiva moşnegi. Dar nici aceştia nu prea aveau chef de vorbă. Prima confruntare cu cei care deţineau, teoretic, informaţiile care mă interesau s-a încheiat, deci, cu o deziluzie pentru mine. Asta nu înseamnă nimic, mi-am zis, făcîndu-mi curaj. Mai este timp, mai sînt şi alţi oameni, cu care voi avea prilejul să stau de vorbă.

Orele care au urmat au fost parcă desprinse dintr-un roman de pe la începutul secolului douăzeci. O masă copioasă, cu mîncăruri tradiţionale, servite de ţărăncuţe frumos îmbrăcate, dar nu atît de zîmbăreţe pe cît ar fi cerut împrejurările. Edgar Cornea părea în elementul lui. Niciodată nu-l mai văzusem atît de dezinvolt şi de stăpîn pe sine. Făcea parte, după toate aparenţele, din categoria celor cărora le place să comande şi să fie ascultaţi. Asta nu înseamnă că era un zbir. Nici pomeneală despre aşa ceva. Era prea subtil pentru a ridica glasul, sau pentru a face vreun gest deplasat. Era vădit însă că savurează, de parcă ar fi fost un parvenit ridicat la o situaţie nesperată de puţin timp.

Printre cele care ne serveau mi-a atras atenţia o femeie de vreo patruzeci de ani, sau poate chiar de patruzeci şi cinci. Figura ei avea ceva aparte. Se părea că fusese o mare frumuseţe cîndva. Deşi atinse de trecerea timpului, trăsăturile feţei ei păstrau urme evidente. Avea, în plus, și poate că lucrul acesta mi-a atras în primul rînd atenția, un mers de o grație naturală, sau nu, mai degrabă un mers dintre acelea care se învață de către actrițele destinate să joace roluri de regine. Avea, după cîte mi-am dat eu seama, rolul de a le conduce pe fetele care serveau. Din cînd în cînd aducea și ea cîte ceva. În cîteva rînduri Cornea i s-a adresat cu un glas în care mi s-a părut că descopăr o notă de respect. Vă dați seama, tînăr cum eram, aveam o înclinare explicabilă pentru imaginarea unor istorii vechi de amor. Atunci, urmărind-o pe femeia îmbrăcată toată în negru, cu o urmă perceptibilă de tristețe pe fața ei frumoasă, mi-au trecut rapid prin minte tot felul de posibilități. Cea mai simplu de combinat era, evident, o istorie de amor între Cornea și Ana, așa o chema. Să notăm faptul că este a treia Ană din relatarea mea. O istorie de iubire petrecută cu destul de mulți ani în urmă, încheiată de trecerea timpului. Cornea, rămas celibatar și ocupîndu-și singurătatea cu tot soiul de preocupări acaparatoare, Ana, îmbătrînită, ieșită din marea ei frumusețe de cîndva, măritată cu un om din sat, care a fost dispus, în schimbul unei dote instituite de către moșier, o dotă substanțială față de valorile satului, să treacă peste antecedentele Anei și să se căsătorească cu ea. Apoi, supraviețuind propriei ei frumuseți, Ana să rămînă în continuare la conac, conducînd gospodăria lui Cornea.

Urma să aflu cît adevăr se afla în speculațiile mele ieșite, după cum v-ați dat seama, din lectura unor romane cu țărani și cu moșieri. Mîncam și beam, dar ochii îmi fugeau în toate părțile. În cele din urmă m-am decis să recurg la o stratagemă clasică. Cu tot regretul, trebuie să vă mărturisesc că am început să fac ochi dulci uneia dintre fetele care ne serveau. Totul foarte discret, evident, dar nu suficient de discret pentru a scăpa ochilor de linx ai Ralucăi.

— Te simți perfect de bine aici, mi-a spus ea ironic.

— Într-adevăr, am ripostat eu, întotdeauna mi-am dorit să fiu în preajma unor fete frumoase de la țară. Au ceva reconfortant, nu sînt contrafăcute.

Îi ofeream pe tavă prilejul unei noi ironii. Nu a pierdut prilejul.

— Ai stofă de moşier.

— Nu. Adevărul este că nu m-am putut dezobişnui pe deplin de traiul la ţară.

Era o supralicitare, care a pus capăt discuţiei. Raluca nu a mai insistat. Cornea, care părea că doreşte să intervină în chip de mediator, cum o făcuse de atîtea ori înainte, nu a mai spus nimic. O dată mai mult m-am gîndit care este explicaţia reală a faptului că Raluca mă păstrează pe lîngă ea. Părea de neînţeles, fiindcă îmi dăduse în repetate rînduri semne de dispreţ, fine, nici vorbă, dar incontestabile. Mi-am zis: cine se iubeşte se tachinează. Nu problema Ralucăi mă preocupa pe mine în primul rînd.

Am intrat în vorbă cu fetele care serveau. Acestea, după ce l-au privit mai întîi întrebător pe Cornea şi acesta a părut binevoitor, s-au arătat destul de dezgheţate. Pregăteam astfel terenul pentru discuţiile pe care voiam să le am cu ele. Cum v-am spus, eram gata, spre ruşinea mea, să fac curte uneia sau mai multor fete în schimbul unor informaţii. Prima ocazie mi s-a ivit a doua zi, cînd Raluca însoţită de mama ei au plecat la moşia răposatei Elvira Steriu. Le-am condus la sanie şi, la despărţire, Raluca mi-a mai plasat cîteva mici ironii, pe care m-am făcut că nu le sesizez. Mă invitaseră şi pe mine. Şi pe Cornea, desigur. Refuzaserăm însă amîndoi, pe motivul că trebuie să vizităm într-un mod mai amănunţit moşia.

Au trecut cîteva ore destul de plictisitoare pentru mine. Cornea realizase cîte ceva, dar entuziasmul lui mi se părea deplasat, mult mai mare decît faptele i-ar fi îngăduit să fie. L-am ascultat cu cea mai mare politeţe de care eram în stare. Trebuie să recunosc, eram puţin invidios pe el. Un om pasionat, dacă pasiunea lui nu este morbidă sau dăunătoare societăţii, stîrneşte sentimente puternice în cei aflaţi în preajma lui. Pasiunea autentică este, pînă la un punct, contagioasă.

Prilejul de a discuta cu una dintre fetele care mă interesau s-a ivit după-amiază, cînd Edgar Cornea s-a retras pentru a se odihni. I-am spus că mă voi culca puţin şi eu, dar de îndată ce el a dispărut m-am îndreptat decis către bucătărie. Trebuie să vă spun că printre femeile care serveau la moşia lui Cornea nu exista o împărţire atît de clară a funcţiilor ca la oraş. Sau poate că nu observasem eu suficient de bine. În orice caz, poate la indicația stăpînului, domnea un soi de primitivism, adică fiecare le făcea pe toate, după cum se ivea ocazia. În bucătărie era o singură fată. Să tot fi avut vreo douăzeci de ani.

— Cum te cheamă? am întrebat-o căutînd să imprim glasului meu o nuanţă intermediară între dezinvoltură şi amicalitate.

— Elena.

— Lucrezi de mult timp aici?

— De mult. De vreo șapte ani.

— Dar unde sînt celelalte fete?

— Sînt pe-afară. Cu treburile.

— Ia spune, Lenuţo, am început eu mieros, nu te-ai gîndit să pleci de aici?

— Unde să plec, domnişorule? Aici este locul meu. În glasul ei se simţea o mică melancolie.

— Unele fete mai pleacă la oraş, la București. Îşi găsesc de lucru pe acolo.

— Unde să mă duc eu, domnișorule? O să trăiesc așa cum am apucat. Aici la țară.

— Nu-i vorbă, domnul Cornea are grijă mare de oamenii lui. Nici n-am mai pomenit așa boier cumsecade. Nu? Ce zici de asta?

— Asta cam așa este, a zis Elena cam cu jumătate de gură. Este un om bun la suflet.

— Totdeauna a fost așa?

— Nu totdeauna. Mai demult nu stătea atîta timp aici, la moșie. Stătea mai mult la București. Venea numai vara și stătea doar cîteva zile. La secere și cînd se treiera. Dar de vreo trei ani s-a schimbat.

— Cum s-a schimbat? am încurajat-o eu, văzînd că are un moment de ezitare.

— A început să stea mai mult pe aici. Să vorbească cu oamenii și să-i întrebe ce nevoi au. A adus mașini și vite de prăsilă.

— De ce crezi că s-a schimbat? S-a întîmplat ceva mai deosebit care să-l intereseze?

— S-a întîmplat.

— Ce s-a întîmplat?

— Păi, Petrică al Stanei...

— Ce a fost cu el?

— A fost executat, împuşcat.

— Cine a fost acest Petrică al Stanei? De ce a fost executat?

— A omorît o femeie din satul vecin. O femeie cu doi copii. I-a omorît şi pe copii.

— De ce i-a omorît?

— Lumea spune că ar fi trăit cu femeia şi ar fi prins-o cu altul. Dar eu nu cred.

— De ce nu crezi?

— Nu s-a dovedit la judecată.

— Şi atunci cum a fost condamnat?

— L-a văzut cineva.

— Cine?

— Boieroaica. Are conacul lîngă sat. Ea l-a văzut ieşind plin de sînge în noaptea cînd a fost omorîtă femeia. Din casa ei.

— Dar ce făcea moşiereasa noaptea prin sat?

— Se plimba. Călare. Nu era în toate minţile ei.

— Nu era? De ce, nu mai trăieşte?

— Nu. A murit de cîteva zile.

— Cum o chema?

— Elvira Steriu.

Mi-am amintit că Edgar Cornea îmi vorbise ceva despre toate acestea. Îmi spusese că o cunoscuse pe Elvira la un proces de omucidere, unde aceasta se prezentase din proprie iniţiativă, oferindu-se să depună ca martor. Depoziţia ei fusese decisivă, acuzatul fiind condamnat să sufere pedeapsa capitală. Probabil că tribunalul apreciase că omorul fusese însoţit de manifestări sadice.

Întîmplarea mi s-a părut cam ciudată. Mai întîi, cavalcada nocturnă prin sat a unei persoane atît de rafinate ca Elvira, apoi prezentarea acesteia într-un tribunal, loc nu dintre cele mai potrivite pentru o femeie cu pretenţiile ei de nobleţe. În spatele învechitei întîmplări întrevedeam una dintre cruzimile Elvirei, femeia care considerase că i se cuvine totul şi încă ceva în plus.

Cum se petrecuseră în realitate lucrurile? Fusese o înscenare abilă, pe care nimeni nu reuşise s-o demaşte?

Sau într-adevăr, acel Petrică fusese un ucigaş şi îşi primise pedeapsa meritată?

— Cum arăta Petrică? am întrebat-o pe Elena. L-ai cunoscut?

— L-am cunoscut. Era frumos. Înalt şi frumos.

— Mai are fraţi şi surori?

— Nu mai are.

— Părinţii lui trăiesc?

— Maică-sa este aici, la conac.

Mi-am dat dintr-o dată seama cine ar putea să fie. Doar femeia frumoasă, sau, mai bine zis, care arăta că fusese foarte frumoasă cîndva. Despre ea v-am povestit că m-a frapat.

— Este femeia îmbrăcată în negru, pe care am văzut-o în timpul mesei?

— Da, ea este.

— Dar tatăl?

— Petrică n-a avut tată. A fost copil din flori.

— Aşa... Şi lumea nu vorbeşte. Nu se ştie cine i-a fost tată?

Elena nu mi-a răspuns nimic, mişcînd doar capul în semn de negaţie.

— Era băiat cu şcoală Petrică, nu? Era student?

— Da.

— Dar cine l-a ţinut la şcoli? Maică-sa îmi închipui că este femeie săracă.

— Boierul. I-a plăcut de Petrică fiindcă învăţa bine şi fiindcă era frumos.

Spunînd ultimele cuvinte, Lenuţa avu un chicotit surprinzător, care m-a făcut să tresar.

M-am gîndit că dacă Petrică fusese student însemna că procesul avusese un răsunet mare. Pe vremea aceea ziariştii umblau cu limba scoasă după fapte senzaţionale. Mi-am pus în gînd să mă documentez la întoarcerea mea la Bucureşti.

Lucrurile păreau clare. Ca într-un roman poliţist, unde toate personajele aflate în apropierea victimei pot fi, teoretic, criminali, Edgar Cornea intra decis în rîndurile suspecţilor. Părea evident că povestea romantică la care mă gîndisem atunci cînd îmi apăruse în faţa ochilor femeia cu frumuseţea veştejită era îndreptăţită. Petrică fusese fiul lui Cornea. Moartea lui se produsese datorită intervenţiei nefaste a Elvirei Steriu. Într-o asemenea situaţie prezenţa lui Cornea pe lîngă Elvira nu putea avea decît o singură semnificaţie: dorinţa de răzbunare. Dacă mă gîndesc bine, motivul lui era cel mai puternic. Nu mai avea alţi copii, dispărutul fusese o fiinţă reuşită sub toate raporturile.

I-am dat Lenuţei un bacşiş şi am expediat-o. Apoi m-am plimbat prin împrejurimile troienite, nu era prea frig, încercînd să ordonez ştirile pe care le aflasem. Nu era deloc uşor. Aveam senzaţia dezagreabilă că mă găsesc în centrul unui vîrtej puternic, care îmi umple ochii cu praf şi mă împiedică să văd pe unde merg.

O întrebare interesantă era cea referitoare la motivaţiile invitaţiei pe care mi-o făcuse Cornea. De ce mă invitase la moşia lui, dacă ştia că pînă la urmă aveam să aflu secretul lui? Aflase şi el doar că mă interesez de împrejurările morţii Elvirei Steriu.

M-am plimbat destul de mult. În jurul conacului se întindea un parc destul de mare, bine întreţinut. Pe aleile lui zăpada fusese măturată. Ştiam că din moment în moment trebuie să apară Cornea. Într-o oarecare măsură, aveam sentimentul unui copil care a fost prins cu o greşeală. Adevărul este că Edgar Cornea mă cam intimida prin antecedentele şi prin dezinvoltura lui. Nu a întîrziat să apară. S-a ivit îmbrăcat într-o blană somptuoasă, de culoare gălbui-roşcată, cu care nu îl mai văzusem niciodată.

— Te plimbi? m-a întrebat.

— Ce blană este asta? i-am răspuns printr-o altă întrebare. Nu am mai văzut aşa ceva.

— Este lup canadian. Nu o port decît aici. Îţi place?

— Îmi place foarte mult. Vă dă aerul unui moşier cu vocaţie, pentru care viaţa de la oraş este ceva cu totul secundar.

— Ai umor, a rîs Cornea. Dar am impresia că nu problema blănurilor te preocupă cel mai mult. Nu-i aşa?

M-a privit în ochi cu o francheţe care nu mi-a displăcut. Eram prea tînăr pentru jocuri diplomatice. O dată în plus, m-am decis să atac frontal.

— Domnule Cornea, am zis cu o voce ce nu exprima nici cea mai mică ezitare, cred că nu este cazul să vorbim cu ocolişuri.

— Într-adevăr, nu este cazul, a confirmat el. Dacă nu mă înşel, doreşti să-mi pui cîteva mici întrebări.

— Da.

— Prima întrebare este, fără îndoială, următoarea: de ce eu, Edgar Cornea, am acceptat să vii aici, de ce m-am făcut că nu observ trucurile dumitale înduioşătoare, prin care ai încercat, timp de o jumătate de oră, să mă aduci acolo unde voiai, adică în situaţia de a te invita aici.

Tăcerea mea a fost o încuviinţare. Mă simţeam jenat. Cînd crezusem şi eu că sînt mai ingenios, tocmai atunci dădusem peste unul mai viclean decît mine.

— Uite, domnule Nicolau, cum stă socoteala, a continuat îmblănitul meu interlocutor. Eu am pretenţia că mă pricep la oameni. Am motivele mele să cred una ca asta. Cînd vei ajunge, şi dumneata la vîrsta mea, ţi-o doresc din toată inima, dealtfel, cînd vei ajunge, zic, atunci vei observa cît de complicată este viaţa, cîte neaşteptate mendre are ea.

S-a oprit din mers, nu ştiu dacă v-am spus că începusem să ne plimbăm, şi m-a apucat de braţ cu un gest aproape afectuos.

— În ceea ce te priveşte, a continuat el, mi-am dat seama, imediat după ce te-am cunoscut, că eşti o „nucă tare“. Eşti foarte tînăr, pari timid, chiar eşti timid, dacă îmi dai voie să ţi-o spun, te pierzi în faţa femeilor autoritare, neavînd o imagine foarte clară asupra teatralităţii înnăscute a acestui binecuvîntat sex, eşti subiectiv, fiindcă altfel nici nu s-ar putea, dacă avem în vedere lipsa dumitale de experienţă. În schimb, pe lîngă inteligenţă, asupra căreia nu insist, fiindcă mi se pare indecent să o lauzi la cineva care nu mai este un copil, ai o tenacitate ieşită din comun, o tenacitate care te va ajuta mult în viaţă, dar de care, în acelaşi timp, trebuie să te temi.

S-a oprit din nou, ridicîndu-şi pe jumătate braţele şi apoi întinzîndu-le brusc în lături, cu un gest de voia să sugereze decizia irevocabilă.

— Ascultă-mă pe mine, ne vom mai întîlni în viitor, sau poate nu ne vom mai întîlni. Un lucru însă pot să ți-l spun cu cea mai mare precizie. Ești omul care va merge întotdeauna pînă la capăt, în bine și în rău. Vei cunoaște adîncurile lucrurilor, drojdia lucrurilor, pe care cei mai mulți oameni nici nu o bănuiesc. Va trebui să înveți să renunți, tinere prieten. Sînt acțiuni care nu au sfîrșit. Ele se cuvine să fie abandonate, înainte de a ne sfărîma existențele. Îmi amintesc de o povestire polițistă, pe care am citit-o cîndva. În ea era vorba despre un detectiv foarte talentat și plin de succese, un om la vreo cincizeci de ani, care avea convingerea că nu există caz care să nu poată fi rezolvat. Acestui detectiv îi apare într-o bună zi o problemă rămasă insolubilă pentru toți colegii lui. El preia cazul respectiv și întreprinde cercetări minuțioase pentru găsirea vinovatului. Era vorba despre o serie de crime făptuite fără nici un dubiu de una și aceeași persoană. Detectivul ajunge, în cele din urmă, să stabilească unul dintre traseele pe care în mod cert ucigașul trebuie să treacă, mai repede sau mai tîrziu. Semnalmentele sale sînt cunoscute, în linii mari. Mînat de tenacitate, detectivul se instalează la punctul de trecere, deghizat, adoptînd o meserie oarecare. Timpul începe să treacă. Se scurg săptămîni, luni, ani. Detectivul nu renunță. În cele din urmă, se află că ucigașul căutat murise mai înainte, nu mult timp după instalarea detectivului în punctul respectiv. Ce folos însă! În anii care au trecut, doi, trei, cinci, nu contează, detectivul a îmbătrînit rapid, și-a pierdut încrederea în el însuși, a fost atins de o apatie din care nu se mai întrevede o ieșire. Observi? Tenacitatea s-a întors ca un bumerang asupra cui a folosit-o în mod excesiv.

— Frumoasă parabolă, n-am ce zice, am replicat. Dar nu prea văd legătura.

— O vezi prea bine, stimate domnule Nicolau. O vezi excelent de bine, aș zice.

În acel moment mi-am dat seama că nu are nici un rost să mai lugim vorba. Cornea era un interlocutor foarte agreabil, dar prea îi plăcea să se asculte.

— Să revenim deci la întrebarea pe care voiam într-adevăr să v-o pun, am zis.

— Să revenim, s-a arătat de acord Cornea. Este vorba despre întrebarea următoare: de ce am acceptat eu să vii aici, știind foarte exact motivele pentru care dorești această vizită? Uite de ce. Mai întîi, pentru că îmi ești simpatic, o să îți spun mai tîrziu de ce. În al doilea rînd, pentru că mi-am dat seama că, dacă nu te invit eu, o să vii oricum singur, sau o să trimiți pe cineva pentru ca să îți culeagă informații despre mine. Mi-am dat seama cu claritate că nu ai intenția să abandonezi, înainte de a afla tot cea ceea ce dorești. Te-am admirat pentru modul intrepid în care te-ai descurcat azi. Îmi placi. Nu înțeleg însă un lucru. De ce nu ai venit la mine să îmi ceri toate lămuririle care te interesau?

— Cum să vin la dumneavoastră? m-am mirat eu în mod exagerat. Să vă întreb dacă aveți sau, mai bine zis, ați avut copii din flori?

O clipă m-am temut că întrebarea mea brutală avea să îl supere și să îl îndepărteze pe Cornea. Dar nu s-a întimplat așa. O singură clipă mi s-a părut mai palid decît de obicei, dar poate că a fost o părere. Și-a păstrat perfect de bine calmul.

— Nu este rău să ai tupeu, a spus el în șoaptă. Îți va fi de mare folos în viață. Timizii nu obțin prea mult. Și-a recăpătat imediat timbrul lui obișnuit, Da, tinere, am avut un copil nelegitim. El a murit acum cîțiva ani.

— Petrică?

— Da.

— Ați asistat la procesul fiului dumneavoastră?

— Da.

— Și v-ați împrietenit apoi cu cea care determinase condamnarea la moarte?

— Da. Pare de necrezut, nu?

— Bine, dar de ce nu ați intervenit cumva? Am înțeles că a fost o eroare judicioară. Dumneavoastră, ca avocat, ar fi trebuit să găsiți o cale.

— Am găsit mai multe căi. Dar totul a fost înscenat atît de minuțios încît nu a mai fost absolut nimic de făcut. Nu știu nici pînă acum dacă nu cumva înscenarea a fost rodul purei întîmplări. Petru a intrat într-adevăr în casa respectivă în acea noapte, s-a repezit să vadă dacă nu cumva mai trăiesc și s-a mînjit cu sînge. A ieșit buimăcit afară și a fost văzut de Elvira. Dealtfel, depoziția ei nici nu a conținut altceva. A spus că l-a văzut plin de sînge.

— Dar nu era întuneric?

— Era pe la patru și jumătate dimineața. Era vară. Se vedea.

—Și a fost suficient atît pentru condamnare?

— Se știa că se avea bine cu femeia. Era o văduvă frumoasă. Lucrurile au rămas nelămurite pînă astăzi. Am făcut cercetări îndelungate, dar nu am găsit nimic. Am avut timp să le fac, fiindcă procesul a durat mai multe luni. Nu s-a descoperit absolut nimic. Singura persoană care ar fi putut să fie acuzată ar fi fost însăși Elvira. Era însă ceva exagerat, nimeni nu m-ar fi luat în serios.

— Excludeți posibilitatea ca Petru să fi fost vinovat?

— Bineînțeles. Nu era el în stare să facă așa ceva. Era un om slab, înclinat către plăceri. Am discutat cu el în repetate rînduri, în timpul procesului. A negat cu îndîrjire.

— Nu v-ați întrebat de ce Elvira a venit la tribunal? Nu cred că era atît de însetată de adevăr.

— B-a m-am întrebat. Desigur, m-am gîndit că între Petru și ea exista o legătură. Nici în această privință nu am reușit la început să aflu nimic. Petru n-a recunoscut niciodată nimic. În cele din urmă am reușit să strîng cîteva indicii ale unei asemenea legături. L-am informat pe avocatul care l-a apărat pe Petre. Acesta le-a invocat în instanță, dar nu s-a putut dovedi nimic. Nici unul dintre martorii citați nu au repetat ceea ce îmi spuseseră mie despre întîlnirile dintre Elvira și Petre.

— Singura ipoteză care se profilează, am zis eu, în cazul în care admitem nevinovăția fiului dumneavoastră, este următoarea. Elvira, orbită de gelozie, înscenează totul. Trimite un asasin la femeia respectivă, aranjează ca Petru să fie reținut undeva pînă la ora respectivă și apoi il urmărește, știind că va merge acolo. Dar toată însăilarea aceasta pare foarte șubredă.

— Într-adevăr. Dar ce să mai discutăm. Vremea a trecut, nimic nu mai poate fi reparat.

— Domnule Cornea, mai este o chestiune foarte interesantă. Mai vreți să stați de vorbă cu mine în legătură cu acest subiect?

A făcut un semn de încuviințare.

— Cum se face că Elvira v-a acceptat ca prieten, din moment ce știa că Petre fusese fiul dumneavoastră? Ea fusese, totuși, cea care determinase condamnarea, vă răpise unicul moștenitor. Cum explicați atitudinea ei?

— Simplu. Paternitatea mea nu a fost niciodată recunoscută în mod public. Nu știu nici acum de ce, am ezitat să îi dau băiatului numele meu. În plus, nu am recunoscut niciodată, față de nimeni, că eu aș fi tatăl. Atitudinea mea a dat naștere la tot felul de zvonuri. Pînă la urmă, știi cum este lumea, a reieșit că tatăl este altcineva, un om din sat care murise cu cîțiva ani înainte de întîmplările despre care am vorbit. Eu nu am căutat să dezmint în nici un fel varianta aceasta. Și nici mama lui Petru, care este o femeie de o rară discreție.

Glasul lui Cornea a căpătat accente neobișnuite, exprimînd un regret cu greu ascuns.

— Nici eu nu știu de ce am procedat așa, a continuat el cu o voce scăzută. Nici cînd a stat în închisoare nu i-am spus. Mi-a fost frică să nu se supere pe mine, să mă acuze că am stat atîția ani în umbră, mulțumindu-mă să joc rolul protectorului dezinteresat, care face acte de umanitarism din pură moralitate. Așa stînd lucrurile, Elvira nu a aflat niciodată varianta conform căreia eu am fost tatăl lui Petre.

— Domnule Cornea, am schimbat eu vorba, vă compătimesc în mod sincer pentru drama prin care ați trecut. Dar, pe de altă parte, nu mă pot abține să nu vă amintesc faptul că pînă acum tot ceea ce am discutat a fost un fel de introducere, al cărei conținut l-ați stabilit dumneavoastră.

Cornea m-a privit cu tristețe. Părea atins de o năvală de amintiri, pe care nu o putea opri.

— Da. Știu ce te interesează. Spre regretul meu însă, nu am ce să-ți spun. Recunosc: aveam motive suficiente să o urăsc pe Elvira. Recunosc: am stat în preajma ei din orice fel de alt sentiment în afară de iubire. Dar, oricît ar părea de ciudat, nici din ură. A fost un sentiment intermediar, despre care nu are rost să vorbim acum prea mult.

Aveam mărturisirea lui Cornea. Dar la ce îmi folosea?

Dacă aş fi cîntărit pe o balanţă imaginară toate ştirile pe care le deţineam pînă în acel moment, fără îndoială, cel mai pasibil de a fi bănuit mi s-ar fi părut Edgar Cornea. Dar, ca și în ceea ce îi privea pe ceilalţi aşa-ziși suspecţi, probele materiale lipseau cu desăvîrșire.

Practic, misiunea mea la Băiculeşti era sfîrșită. Nu vedeam ce aş mai fi putut afla în plus. Nu puteam însă să plec aşa pe nepusă masă. Politeţea mă obliga să mai stau un timp. Am continuat convorbirea cu Edgar Cornea.

— Spuneţi-mi, vă rog, l-am întrebat, nu vă deranjează ideea că interesul meu pentru agricultură este fals? Dacă v-aţi dat seama de la bun început de intenţiile mele, de ce aţi acceptat tot jocul discuţiilor despre îmbunătăţirile ce pot fi făcute în agricultura românească de azi?

Cornea nu reușise încă să iasă din tristeţea care îl cuprinsese.

— Uite, mi-a spus, ar trebui să ştii că oamenii nu au sentimentele atît de clare pe cît acestea sînt descrise în cărţi. Să luăm exemplul meu. Deși eram sigur că nu te interesează în mod special agricultura şi cu atît mai puţin pasiunea mea pentru ea, într-un mod cu totul iraţional am avut iluzia că nu este deloc exclus să mă înșel şi toate cuvintele dumitale să îţi exprime realmente convingerile. Nu ţi se întîmplă niciodată să te sugestionezi și să ai tendinţa de a contrazice ceea ce logica îţi prezintă ca indubitabil?

— Ba mi se întîmplă, am recunoscut eu. Dar spuneţi-mi, vă rog, de ce vă sînt simpatic? Mi-aţi promis că o să-mi spuneţi.

— Ar trebui să îţi dai seama și singur. Ai o vîrstă apropiată de cea care ar fi trebuit s-o aibă acum fiul meu. Asta-i tot.

Se făcuse întuneric. Am intrat înăuntru. Nu peste mult timp s-au auzit zurgălăii saniei care le aducea pe magnifica Raluca și pe mama ei. Le-am întîmpinat și le-am ascultat apoi sporovăielile. Făceau planuri de viitor în legătură cu administrarea moșiei, a cărei moştenire li se părea certă. Edgar Cornea era tăcut. Din cînd în cînd, îmi arunca cîte o privire pe care nu ştiam cum trebuie să o interpretez: rugămintea de a nu discuta cu cele două femei despre subiectul atît de delicat al procesului, sau expresie a unei complicități care se stabilise între noi doi.

În zilele care au urmat nu s-a mai întîmplat nimic deosebit. Am încercat să vorbesc cu mama băiatului lui Cornea, dar nu a fost cu putință. Plecase încă din prima zi, probabil, sau mai degrabă sigur, la cererea lui Cornea. Nu mi-a părut prea rău, deși o discuție cu ea ar fi fost deosebit de interesantă. În ziua de cinci ianuarie ne-am întors cu toții la București. Edgar Cornea nu dădea nici un semn că ar dori să se îndepărteze de grupul nostru. Raluca și mama ei îl încurajau, îl tratau ca și cum ar fi făcut parte din familie și locul lui ar fi fost lîngă ele. Nu mi-am exprimat în nici un fel mirarea în legătură cu asta. În definitiv, nu era treaba mea, iar Cornea, cu politețea lui desăvîrșită și cu posibilitățile lui intelectuale era binevenit în orice grup. Îmi amintesc că ne-am întors în cinci ianuarie, nu mai devreme și nici mai tîrziu, fiindcă rețin faptul că notarul urma să se întoarcă în București în aceeași zi, deschiderea și citirea testamentului fiind fixată pentru șase ianuarie, adică pentru a doua zi.

La citirea testamentului participau numai rudele, așa era regula. Cu toate acestea am fost invitat și eu, avîndu-se în vedere calitatea mea de logodnic al virtualei moștenitoare. La ceremonie, nu știu cum să-i spun altfel, au mai participat cîteva rude mai îndepărtate ale Elvirei, figuri șterse pe care aproape le-am uitat cu totul, le mai rețin doar sub înfățișarea unor siluete cenușii, rarefiate de scurgerea timpului. Edgar Cornea era și el de față.

Biroul notarului se afla în plin centru, pe Calea Victoriei. Astăzi clădirea respectivă nu mai există. Era o foarte frumoasă construcție în stil baroc, despărțită de stradă printr-o curte pietruită, ce avea vreo douăzeci de metri lățime și era întreruptă din loc în loc de arbori exotici, scunzi. Am intrat printr-o poartă de fier forjat, cu ornamentații foarte complicate, un fel de broderie masivă, din felul pe care astăzi îl admirăm, dar pe care nimeni nu se mai gîndește că ar putea să-l imite.

Biroul notarului se afla la etaj. Ca să ajungi la el treceai printr-un hol destul de mare, presărat cu niște coloane dintr-un material care imita marmora, sau chiar era marmoră. Atenția îți era atrasă de o imensă pendulă, de vreo doi metri înălțime, ale cărei bătăi aveau amploarea și măreția solemnă a unui clopot de catedrală. Cîteva armuri complete stăteau fixate în peretele din stînga. Pereții erau acoperiți de o tapiserie de culoarea sîngelui închegat, care absorbea lumina și plasa holul într-o penumbră misterioasă. Scara, cu treptele de marmoră, de data aceasta nu mai era nici un dubiu, era la fel de somptuoasă. La jumătatea ei o mare oglindă venețiană permitea celor mai puțin siguri de ei să își facă o ultimă revizie a ținutei.

Am intrat mai întîi într-un birou în care lucrau vreo trei sau patru tineri spicuiți și aferați. Erau ajutoarele notarului. Unul dintre ei a intrat imediat în biroul maestrului și ne-a anunțat. Cu o mare rapiditate, de parcă ar fi stat ascuns după ușă și ar fi așteptat în picioare venirea noastră, acesta a apărut zîmbitor, dar nu servil. Era o figură interesantă. Un bărbat la vreo șaizeci și cinci de ani, cu trăsături mari și părul bogat, în întregime cărunt. Era îmbrăcat în negru. Purta ochelari cu ramele de aur. În toate mișcările și vorbele lui era ceva extraordinar de lustruit, de perfecționat. Simțeai din prima clipă că este incapabil de vreo gafă, în indiferent ce domeniu.

Ne-a invitat cu un gest larg în biroul său, o încăpere surprinzător de mare, cu ferestre înalte, ce se ridicau pînă aproape de plafonul decorat minuțios cu figuri aeriene de îngeri. Ne-am așezat pe scaune tapisate cu o catifea specială, a cărei proveniență ilustră am știut-o dar am uitat-o. Formam un semicerc în fața biroului notarului lung de cel puțin trei metri. Era o piesă prețioasă, într-atît de încărcată cu ornamentații sculptate în lemn, încît privind-o simțeai o ciudată senzație de amețeală, similară cu cea pe care o ai atunci cînd te uiți la o aglomerare mișcătoare de forme sau, mai bine zis, de volume.

După ce a rostit un scurt discurs, în care a evocat puternica personalitate și marile merite ale dispărutei Elvira Steriu, discurs, în treacăt fie spus, care ar fi putut perfect de bine să lipsească, notarul s-a apropiat cu mişcări lente de un seif, pe care l-a descuiat tacticos. A scos de acolo un plic sigilat, pe care l-a desfăcut cu un cuţitaş de fildeş. În tot acest timp, doi dintre asistenţii lui îi stătuseră în preajmă, păstrînd nişte feţe imobile de oficianţi ai unui ritual sacru. Apoi, notarul a început să citească, accentuînd ca un actor cuvintele, ridicîndu-şi din cînd în cînd privirile spre noi, manifestînd o tentaţie curioasă de a teatraliza.

Prima parte a testamentului nu conţinea nimic de natură să mire pe vreunul dintre cei aflaţi acolo. Raluca era principala legatară, după cum toată lumea anticipase. Anumite sume, nu prea mici, dar nici prea mari, fără să fie din categoria acelora care îngăduie cuiva să îşi schimbe în mod radical existenţa, fuseseră testate majordomului Grigore şi soţiei sale Ana. În ceea ce o priveşte pe aceasta din urmă, în testament exista precizarea că suma respectivă urma să îi fie plătită doar în cazul în care s-ar fi despărţit în mod legal de Grigore. A fost prima dispoziţie neobişnuită, dar nu şi ultima. Doamnei Marcela Panaitescu îi erau lăsate doar nişte obiecte fără importanţă, nişte tablouri semnate de necunoscuţi, nişte statuete la fel de insignifiante şi nu mai ţin minte încă ce. În orice caz, ceva din categoria lucrurilor cu valoare simbolică. În testament, în privinţa Marcelei Panaitescu, era exprimată speranţa că Raluca va avea grijă de mama ei. Una dintre ultimele ironii ale Elvirei.

Lui Edgar Cornea, pe care textul testamentului îl numea „bun şi devotat prieten“, îi fuseseră lăsate cîteva tabachere din argint masiv, care aparţinuseră răposatului soţ al Elvirei, precum şi o trusă de bărbierit, de asemenea făcută din argint masiv. Cînd notarul a citit paragraful referitor la acest legat, m-am uitat la Cornea. L-am văzut ridicînd sprîncenele a mirare. Mi s-a părut că îi văd colţul gurii strîmbîndu-se într-un uşor zîmbet dispreţuitor. Dar poate că mi s-a părut.

Nu fuseseră uitaţi nici servitorii. Li se lăsaseră mici sume de bani.

Eram din ce în ce mai uimit auzind că numele lui Bonciu nu este pomenit. Am înţeles la urmă care este cauza, cînd am aflat data încheierii testamentului. Notarul ar fi trebuit să ne informeze de la bun început, dar, probabil din dorința de a da o notă de spectacol lecturii sale, a spus-o în încheiere. Era o dată situată cu aproximativ doi ani și jumătate în urmă. Mi-am zis că, probabil, pe vremea aceea Elvira nu îl cunoscuse încă pe Bonciu. Ulterior am aflat că într-adevăr așa stăteau lucrurile.

Am fost frapat de un lucru, cred că vă dați seama de care. Este vorba despre faptul că intrarea lui Cornea în casa Elvirei se produsese cu circa trei ani în urmă. Vă amintiți că el o cunoscuse pe Elvira la procesul fiului lui nelegitim. Cum se poate atunci, m-am întrebat, ca Elvira să îl treacă atît de repede printre moștenitorii săi? Era doar o cunoștință relativ recentă. Mi-am pus în minte să mă mai gîndesc la acest aspect și eventual să discut despre el cu Edgar Cornea.

Acum o să vă rog să vă țineți bine de scaunele pe fotoliile pe care vă aflați, pentru că urmează unul dintre aspectele cele mai bizare ale povestirii mele. Iată despre ce este vorba.

Testamentul avea un codicil, a cărui extravaganță era în deplină concordanță cu ceea ce știam despre paradoxala Elvira Steriu. În el era menționată, la început, ideea că semnatara testamentului este deplin conștientă de faptul că este grav bolnavă și poate să moară în chip subit. Se arăta că există două posibilități ale unui deces neașteptat. În orice clipă, scria Elvira Steriu, pot să mor de moarte bună, adică datorită unor cauze ce țin exclusiv de starea inimii mele. Există însă, adăuga ea, și posibilitatea unei morți datorate unor cauze exterioare. Urmau cîteva precizări, interesante, mai ales pentru contextul povestirii mele. Dacă voi muri în condiții obișnuite, datorită unei crize de cord, voi căuta să păstrez, pe cît îmi va fi în putință, o atitudine de demnitate și de seninătate. Așa scria în testament. În cazul în care, însă, cineva va interveni prin provocarea unei emoții puternice, de natură să provoace decesul, Elvira se considera datoare să sugereze supraviețuitorilor această împrejurare. În ce fel? Prin adoptarea unei atitudini care să indice cu claritate că a fost vorba despre un atentat. Alte precizări nu existau.

Să interpretăm puţin codicilul acesta aproape fantastic, repetînd gîndurile care îmi treceau mie prin cap atunci, cu aproape patruzeci de ani în urmă. Ce rezulta din analizarea lui? În primul rînd, faptul că Elvira fusese o femeie extrem de inteligentă. Dar asta nu era o noutate pentru mine. În al doilea rînd, că se temea de cei din jurul ei, sau dacă nu se temea, ea nefiind o persoană care să știe ce este frica, cel puţin socotea că în preajma ei se află persoane care ar fi interesate să scape de ea mai repede.

Codicilul fusese adăugat cu două luni în urmă, fapt care mi s-a părut semnificativ. Însemna că Elvira aflase ceva în legătură cu anumite persoane care îi purtau sîmbetele. Bine, dar de ce nu și-a angajat un apărător, un detectiv, sau ceva în acest gen? Sau de ce nu a angajat o femeie, care să doarmă cu ea în cameră? De ce nu a încuiat ușile noaptea? Întrebări fără răspuns, dacă avea avem în vedere personalitatea ciudată a răposatei. Poate că i-a plăcut să riște, mi-am spus, poate că a găsit o plăcere în resimţirea unei amenințări venite din două direcţii: mai întîi din partea bolii propriu-zise, apoi din aceea a unui presimţit agresor. Nu o știusem pe Elvira o persoană fatalistă, dar decizia ei de-a se lăsa la voia întîmplărilor a fatalism aducea. Desigur, toate aceste speculaţii ale mele, făcute cu se spune, *post festum,* nu aveau vreo practică.

Ceea ce era însă important și dădea, în fine, o bază juridică investigaţiilor mele, era faptul că testamentul oferea o confirmare a unor observații. În cazul unei anchete, persoanele care o văzuseră pe Elvira în momentele imediat ulterioare morţii sale puteau să confirme că ea se aflase într-o ipostază care sugera cu cea mai mare claritate posibilă tocmai cea de a doua situaţie pe care codicilul o lua în considerare.

Acum, desigur, intervin alte numeroase dubii. Mai întîi, întrebarea dacă precizarea din testament putea fi considerată ca fiind întemeiată din punct de vedere științific. În ceea ce mă privea, înclinam să răspund negativ la o asemenea întrebare. Este greu de presupus că un om, oricît de stăpîn pe sine ar fi în stare normală, poate, fiind cuprins de o fatală criză de cord, să își controleze gesturile şi mimica. Teoretic, desigur, lucrul acesta pare posibil, doar dacă se are în vedere o persoană cu un psihic extrem de bine antrenat, cu o capacitate de concentrare similară aceleia obţinută prin antrenamente yoga. După cîte știam, Elvira Steriu nu fusese o practicantă a exerciţiilor yoga. Starea sănătăţii ei nici nu i-ar fi permis așa ceva. Atunci? Pentru a putea să sprijin ipoteza care îmi favoriza cercetările, trebuia să admit că răposata fusese o persoană cu calităţi psihice cu totul ieșite din comun, un unicat. Or, după cum bine știm, în justiţie nu se admit astfel de argumente. Orice avocat, oricît de mediocru, ar fi putut răsturna cu ușurinţă argumentarea alcătuită pe aceste premise.

În tot timpul lecturii testamentului, Raluca, la care mă uitasem de cîteva ori, privise undeva la mijlocul înălţimii biroului din faţa noastră. După primele cuvinte ale codicilului își ridicase privirea și mă aţintise cu gravitate, avînd aerul că mă ia, în sfîrșit, pentru prima oară în serios în legătură cu bănuielile mele. Faptul acesta m-a mirat. Nu am știut cum ar trebui să îl interpretez. La prima vedere se părea, firește, că Raluca, din spirit de justiţie, se preocupă retroactiv de soarta mătușii ei, a celei care o făcuse o femeie bogată. În al doilea rînd însă, cunoscînd evoluţia logodnicei mele din ultimele zile, puteam fi tentat să cred că totul nu este decît un joc, o simulare din categoria acelora care o schimbaseră complet pe Raluca în ochii mei.

Am ieșit împreună cu Edgar Cornea. Raluca mergea alături de mama ei și părea foarte preocupată de ceva. Vorbea cu aprindere, gesticulînd. Nu era greu de imaginat despre ce discutau: averea, cea care avea să le absoarbă atenţia în anii următori, fără a mai lăsa loc prea mult pentru altceva.

— Ce părere aveţi despre gestul frumos al Elvirei? l-am întrebat pe Cornea.

— Gestul de a-mi lăsa niște lucruri? M-a mirat, drept să spun. Îţi amintești? M-a numit bun și devotat prieten. Acum, după ce știi toate dedesubturile relaţiei mele cu Elvira Steriu, poţi să o apreciezi mai bine pe răposată.

— Vreţi să spuneţi că Elvira știa totuși că cel împotriva căruia a depus în tribunal vă este foarte apropiat?

Şi că textul din testament vrea să fie un fel de lovitură morală împotriva dumneavoastră?

Cornea ridică din umeri a nedumerire. Colţurile gurii i se lăsară în jos, exprimînd o obosită neputinţă.

— Nu vreau să spun nimic, în mod special, a zis el. Bineînţeles, mă simt jignit, într-un mod dificil de explicat. De ce să mă numească prieten, cînd în realitate numai prieten nu îi eram.

— În aparenţă însă...

— Da, bineînţeles, păream într-adevăr a-i fi un bun prieten.

— Dar despre codicil ce părere aveţi? am schimbat eu vorba, privindu-i cu atenţie faţa.

— Ce să zic, a răspuns el, fără ca expresia de oboseală şi de nedumerire să îi dispară de pe figură, o ciudăţenie în plus. Ca medic îţi dai seama doar că este imposibil pentru cineva să îşi controleze expresia feţei şi gesturile într-o asemenea situaţie. Nu? Lucrurile sînt foarte clare în această privinţă. Codicilul, aş zice, adaugă chiar o notă de ridicol întregii dumitale cercetări. Sper că nu te superi pentru această constatare a mea.

— Nu este chiar aşa, l-am contrazis eu. Medical vorbind, nu este imposibil controlul despre care aţi vorbit. Numai că, bineînţeles, el nu este accesibil decît unor persoane cu o mare stăpînire de sine. Or, Elvira era una dintre aceste persoane. Nu trebuie să ne grăbim cu concluziile.

Edgar Cornea a ridicat din umeri, părînd a sugera că este dispus să admită orice, dar că asta nu înseamnă că nu este grozav de plictisit.

— Drept să-ţi spun, a zis, m-aş bucura să aflu că ai găsti ceva interesant. Nu de alta, dar ştiu că nu eşti omul care să poată merge mult timp într-o direcţie greşită, care se sfîrşeşte în nimic, doar din ambiţie. A încercat să rîdă, dar nu a prea reuşit. Acum, tinere domn, îţi vei verifica flerul poliţist. Dacă acest fler există, atunci vei descoperi pe criminal, deşi nu prea văd prin ce metode. Dacă nu, atunci vei invoca le nesfîrşit bizara menţiune din testamentul Elvirei şi te vei consola cu ideea că asasinul a existat într-adevăr, doar împrejurările neobişnuite împiedicîndu-te să îl descoperi. Vei avea mulţumirea specială a unui astronom care a calculat existenţa unei stele, imposibil de văzut prin cele mai perfecţionate telescoape.

Mi-am luat la revedere de la Cornea şi am intrat, singur, în Cişmigiu. M-am plimbat îndelung, punîndu-mi în ordine informaţiile pe care le deţineam. Rezultatele cercetărilor mele puteau fi reprezentate printr-un desen simplu. Un cerc. În centrul lui se afla Elvira. Pe circumferinţă, la distanţe egale, stăteau cei despre care v-am povestit. Dacă luam în considerare faptul că localizarea temporală a morţii avea relativitatea ei, printre suspecţii aranjaţi pe cerc putea figura şi Raluca. Dacă este să fiu extrem de scrupulos, ar fi trebuit să trasez un al doilea cerc, pe el urmînd să graviteze persoanele aflate de asemenea în apropierea Elvirei în noaptea fatală, dar aproape imposibil de luat în considerare. Este vorba despre cele două bătrîne ţărănci.

Tot gîndindu-mă şi chiar vorbind singur, am auzit de cîteva ori nişte chicote batjocoritoare în urma mea, mi-am dat seama că lucrurile nu sînt atît de confuze pe cît păreau la prima vedere, că există anumite aspecte unificatoare. Unul dintre ele, cel mai important, de fapt, era următorul: caracterul pueril ale eventualei tentative de crimă. Un om matur nu se angrenează într-o asemenea tentativă riscantă; dacă vrea să ucidă caută o altă cale, mai puţin supusă întîmplărilor, mai sigură. Să intri noaptea în camera cuiva bolnav de inimă pentru a-l speria, înseamnă să te expui unor primejdii evidente. Poate să te vadă cineva sau, mai rău, poţi să dai greş şi obiectul agresiunii tale să alerteze pe toată lumea. Aşa stînd lucrurile, am ajuns la concluzia că, dacă era vorba într-adevăr despre o crimă, atunci persoana care a înfăptuit-o a acţionat sub imperiul unei inspiraţii de moment, cu o premeditare foarte sumară. Fusese, mi-am zic, ceva în genul unei cacialmale la poker, cînd jucătorul, dacă are într-adevăr stofă, se decide brusc şi se trezeşte vorbind, mirîndu-se în primul rînd el însuşi de cuvintele pe care le rosteşte. Vă rog să mă scuzaţi pentru această ultimă comparaţie, care, fără îndoială, ar fi putut să lipsească, sau, cel puţin, să fie înlocuită. Dar unui bătrîn ca mine nu-i veți putea imputa faptul că a avut în tinerețe o preferință pentru acest joc profund psihologic.

Mă veți întreba de ce nu m-am dus la poliție. Vă răspund: fiindcă mi-a fost teamă să nu apar într-o lumină ridicolă. Această teamă a dispărut însă după citirea testamentului. Eram în măsură să ofer o serie de probe concrete. Evident acest cuvînt, concrete, ar trebui pus între semnele citării.

Ieşind din Cişmigiu, m-am îndreptat spre poliție. Întîmplarea a fost să dau peste căpitanul Alecu, cel despre care v-am povestit zilele astea. Acum îmi pot permite luxul să vi-l descriu. Era un bărbat căruia îi plăcea să spună că are patruzeci de ani, dar avea peste cincizeci. Înalt, cu o privire pătrunzătoare, cu trăsături bărbăteşti, bărbie voluntară, păr încărunțit nu mai mult decît îi stă bine unui tip dur. Pe vremuri expresia „tip dur“ nu se folosea pe la noi, dar acum am învățat-o și eu din filme, așa că pot să o folosesc. Defectul căpitanului Alecu, dacă se poate vorbi despre un defect într-un asemenea caz, era o oarecare sîsîială a vocii. Acest bărbat impozant, de care îmi închipui că femeile se îndrăgosteau în mod implacabil, avea un glas care ezita pe consoanele șuierătoare. Efectul era destul de neplăcut. Dar, din fericire pentru mine, mintea lui nu ezita, găsea repede căile și mergea direct la țintă.

La început am fost cam intimidat, dar Alecu avea un zîmbet foarte agreabil, care m-a încurajat.

— Ei, ia s-auzim ce ne spune domnul doctor, a zis el după ce m-am recomandat.

I-am relatat tot ce v-am spus și vouă, căutînd să nu divaghez și să subliniez esențialul. M-a ascultat cu mare atenție. Din cînd în cînd își nota cîte ceva într-un carnet destul de soios, folosind un creion a cărui lungime nu depășea în nici un caz trei centimetri. În cîteva rînduri a zîmbit, dar nu batjocoritor, ci prietenește, încurajator. Cînd i-am relatat episodul petrecut la notar, a ridicat sprîncenele a mirare, scoțînd un ușor fluierat.

— Cumplită femeie, a zis el, după ce am încheiat. Am cunoscut-o. Din pură întîmplare. Îți dai seama, nu aveam acces în cercul ei. Dar nu asta este important, a continuat el imediat. În tot ceea ce mi-ai povestit este un pasaj care mă interesează foarte mult. Este vorba despre Vlad Bonciu, bărbatul care a murit atît de romantic. Dumneata știi cine a fost ăsta?

— Știu doar cît v-am spus. La care adaug: un om bogat, un om seducător, un om care pierdea la joc sume foarte mari de bani. A murit frumos. Cît timp trăia îl cam disprețuiam, acum însă îi respect memoria.

— Așa o fi, a zis căpitanul Alecu. Trebuie însă să știi că acest Bonciu era un mare răufăcător. Îl urmăresc de vreo cinci ani. Nu am reușit niciodată să îl dovedesc. Era de o abilitate extraordinară. Superiorii mei nu mi-au îngăduit să recurg la niște metode mai puțin elegante de cercetare. Bonciu avea relații foarte suspuse.

Am rămas trăsnit. Va să zică frumosul, șarmantul, profesionistul Vlad Bonciu nu era atît de modest la minte pe cît îl întrevăzusem eu! Însemna că era într-adevăr un partener pe măsura Elvirei Steriu. Și eu care crezusem că tot ce știe el este să zîmbească la momentul oportun și să facă frumos la doamne!

— Și cu ce se ocupa? l-am întrebat pe Alecu.

— Era un spărgător de mare clasă, domnule. Doar case de bani, nimic altceva. Nu se uita la mizilicuri. Îl interesau doar marile lovituri. Era ceea ce se cheamă un lup singuratic, nu a lucrat niciodată cu cineva. Din acest motiv mi-a fost atît de greu să adun probe împotriva lui. La nivelul lui social, nu puteam să îl închid decît dacă îl prindeam asupra faptului, sau aveam martori foarte siguri, ale căror depoziții să nu poate fi contestate la proces. N-am reușit așa ceva. Acum a scăpat. Nu știam că a murit. Aflu de la dumneata. Și unde zici că a fost înmormîntat?

I-am spus numele satului. Căpitanul Alecu a rămas cîtva timp pe gînduri.

— Curioasă întîmplare, a zis. Să te mănînce lupii, după ce duci de nas ani de zile poliția. Dacă aș fi credincios, aș zice că l-a bătut dumnezeu.

— Domnule căpitan, am intervenit eu, ce facem, totuși, cu problema ce m-a adus aici?

— Nu te grăbi, doctore, nu te grăbi. Tocmai la asta mă gîndesc. Ar trebui poate să facem o mică cercetare.

Există, în definitiv, unele indicii. În primul rînd prevederea din testamentul Elvirei Steriu, în al doilea rînd, faptul că unele persoane concrete au văzut indiciile respective îndată după deces. Așa, este, nu?

Am încuviințat?

— Dar, ce folos, a continuat Alecu, dacă nu avem probe împotriva nimănui? Numai dacă cineva dintre persoanele pe care mi le-ai descris se decide să mărturisească, cuprins de remușcări. Totuși, cred că aș putea obține aprobarea pentru a schimba cîteva vorbe cu onorabilii dumitale prieteni și cu încîntătoarele dumitale prietene.

— Ce piedici ar fi?

— Cît de naiv ești, doctore! Nu-ți dai seama de pericolul de a ajunge subiect pentru ziare? Reporterii atîta așteaptă. Un caz ca ăsta ar fi mană cerească pentru ei. Căpitanul Alecu a intrat într-o cercetare ridicolă, care, în plus, lezează și pe cîteva persoane din înalta societate.

Îmi dădeam seama, perfect de bine chiar. Totuși, îmi era foarte greu să renunț, să recunosc că totul fusese doar o joacă de tînăr neexperimentat. În minte îmi bîzîia o idee confuză, pe care nu reușeam cu nici un chip să o clarific. Am început să vorbesc, cătîndu-mi cuvintele.

— Domnule căpitan, am zis, este în afacerea asta ceva ciudat. Există o cheie, care dezleagă totul. O presimt, dar nu pot s-o formulez cu claritate în cuvinte, Ce ziceți, nu are totul o explicație logică?

Alecu a început să rîndă. Și-a aprins o țigară și mi-a oferit și mie una.

— Toate cazurile au o explicație logică, a zis el. Chiar și cele nedezlegate. Numai că găsirea ei este foarte dificilă, uneori. Cercetarea dumitale, ancheta, dacă așa îți place mai mult, este una dintre cele aproape imposibile. Cred că ți-ai dat și singur seama de asta. Probele materiale sînt foarte puține și fac parte dintr-o categorie pe care apărarea o poate contesta destul de simplu atunci cînd se ajunge, eventual, în justiție. Zici că presimți o cheie? Mai gîndește-te, în definitiv ești cel care a discutat cu toți martorii, printre care s-ar putea să existe un asasin sau o asasină, ai simțit intonațiile din vocea fiecăruia, le-ai văzut figurile, ai cunoscut-o, în fine, pe răposată. Nu este puțin. Deși, sincer să fiu, prefer cazurile care pot fi elucidate din simpla citire a depozițiilor. Nu prea îmi plac cei care fac din meseria mea o problemă de psihologie. Aici este o logică a faptelor materiale, în primul rînd.

— Totuși, l-am întrerupt eu, nu sînt puține cazurile în care fără niște deducții de natură psihologică anchetatorul nu poate să progreseze.

— Ai dreptate, bineînțeles. Eu însumi am făcut asemenea deducții în cursul carierei mele. Dar le-am considerat întotdeauna ceva secundar. Uite, de pildă, cazul lui Bonciu, cel aflat acum în lumea drepților. La ce mi-ar fi folosit psihologia? La nimic. Ceea ce îmi trebuia mie erau niște probe materiale: amprente, martori solizi, lipsa unui alibi. Spre regretul meu, Bonciu nu mi-a oferit niciodată așa ceva. Era prea viclean pentru ca să greșească. Dădea lovitura pe negîndite, întotdeauna la persoane particulare, despre care se afla că posedau mari valori, unele nedeclarate. De unde obținea informații, asta este un mister. Probabil că prin femei. Metoda clasică.

— Prin femei?

— Bineînțeles. Femeile au fost întotdeauna persoanele cele mai bune informatoare în anumite domenii.

Nu-mi dau seama care a fost mecanismul, dar îndată după rostirea acestor cuvinte de către căpitanul Alecu, am simțit cum ceea ce era nebulos în mintea mea se lămurește, începe să prindă contur.

— Ia stați, l-am întrerupt eu aproape nepoliticos, dar avînd probabil o figură inspirată, care l-a determinat să nu se supere, ia stați. Ce-ați zice de următoarea ipoteză?

— S-auzim.

— Între toate persoanele care s-au aflat în apropiere în momentul morții Elvirei Steriu există un raport, cum să-i zic, de echivalență. Fiecare poate să fie agentul funest, fiecare poate fi nevinovat precum un porumbel alb. Ei mai pot fi interogați, nici vorbă, dar este greu de presupus că s-ar obține mult mai mult decît am obținut eu.

Aici Alecu a avut un zîmbet subțire. A părut că dorește să spună ceva, dar s-a răzgîndit și mi-a făcut semn să continui.

— Simetria, mi-am continuat ideea, poate fi însă întreruptă. Şi încă într-un mod foarte simplu. Cum? Introducînd încă un personaj, care în mod logic ar trebui să lipsească. Acest personaj este Vlad Bonciu. Doar acum, după ce am stat de vorbă cu dumneavoastră și am aflat cine era, mi-am dat seama că povestea cu lupii este, de fapt, cusută cu aţă albă. Nu rezistă, prea este de tot romantică. Indicii în acest sens obţin dacă mă gîndesc la comportamentul Ralucăi şi, în plus, la unele dintre afirmaţiile ei. Îmi amintesc foarte bine ce mi-a spus în legătură cu scena lupilor. Mai ales unul dintre amănunte aruncă o lumină specială. Zicea că lupul din fruntea cetei avea dinţii rînjiţi şi limba scoasă. Aşa ceva nu se poate, zic eu. Ori una, ori alta. Apoi, formaţia în formă de triunghi în care alergau lupii. Și aici văd o exagerare de mitoman. Lupii nu sînt cocori, nu aleargă într-o formație anumită. Dimpotrivă, mai ales atunci cînd văd prada, fug anarhic, fără nici o metodă. Este normal să fie aşa.

— Vrei să spui că scena morţii este pură literatură, că ceata de lupi a fost inventată? Dar resturile, rămășițele?

— Nu vreau să spun că a fost inventată. Spun doar că între atacarea unui drumeț real de către o ceată de lupi şi ajungerea lui Bonciu la locul respectiv există o diferenţă de timp. Asta vreau să spun. După cum a relatat scena, Raluca nu a participat la nici o urmărire, la nici o salvare spectaculoasă. Este totul o simplă poveste, trădată de însăşi exagerările pe care le conţine.

— Nu este neplauzibil ceea ce spui. Dar mai departe?

— Iată cum zic eu că s-au petrecut în realitate lucrurile. Precizez de la bun început că iau în considerare o complicitate între Raluca Panaitescu și Vlad Bonciu. În ziua de 25 decembrie dimineaţa, Bonciu, aflat la schi, găsește rămășițele unui om atacat de lupi. Întrucît nu este deloc prost, în minte îi încolțește pe loc un plan foarte îndrăzneț. El știe că poliția îl urmărește pentru spargerile sale. Aici trebuie introdus un element nou. Trebuie să presupunem că Bonciu supralicita datele pe care poliţia le deținea în realitate despre el. Se temea, adică, de o arestare iminentă, urmată de o condamnare severă. După cum mi-ați spus, lucrurile nu stau așa. Probabil exista o persoană care îl șantaja, amenințîndu-l că va dezvălui poliției probe împotriva lui.

Figura lui Alecu exprima cea mai mare atenție. De cîteva ori, în timp ce eu vorbeam, a scos un fluierat ușor, modulat într-un fel care sugera uimirea, dacă nu chiar stupefacția. M-am oprit pentru ca să-mi trag răsuflarea.

— Continuă, m-a somat el. Zi, că zici bine. Te pomenești că o să facem din dumneata un polițist. Continuă.

— Aflat în fața cadavrului, a resturilor unui cadavru, mai bine zis, Bonciu are ideea de a se da la fund, de a dispărea, urmînd să fugă apoi din țară, cu un pașaport pe un alt nume. Fiind sigur că nimeni nu va mai trece pe acolo, sau, mai precis spus, mizînd pe faptul că nimeni nu va trece pe acolo, se întoarce repede la cabană și discută cu Raluca Panaitescu, punînd repede la cale un plan simplu, dar promițător. De menționat faptul că atacul lupilor asupra trecătorului necunoscut se produsese cu relativ puțin timp înainte. Se întoarce acolo împreună cu Raluca, ducînd o pereche de schiuri, bocanci și tot ceea ce mai era necesar pentru înscenare. Ajunși acolo pun la cale substituirea, lucru care nu a fost dificil pentru ingeniosul Vlad Bonciu. Apoi Raluca se întoarce singură și simulează marea scenă a groazei și a sacrificiului romantic. Lucrurile sînt luate de bune de către toată lumea. Profitînd de întuneric, Bonciu se întoarce discret la cabană și se ascunde în pod, unde fumează, oferindu-i astfel prilejul Anei, soția lui Grigore, să își verifice subtirimile olfactive. În timp ce toți pleacă, cu torțe, să caute presupusele sale rămășițe, Bonciu, stă în pod și se gîndește cum să continue acțiunea pe care a început-o. Normal ar fi să plece imediat către cea mai apropiată stație de cale ferată, după o prealabilă deghizare sumară. Ceva îl oprește. Este o idee cam nebunească, dar cîte idei nebunești nu au reușit! Analizează această idee și pe măsură ce trece timpul o găsește tot mai realizabilă. De ce să nu împuște doi iepuri dintr-o dată? De ce să nu profite într-un mod neașteptat de postura sa de fantomă? Tîrziu, după ce rămășițele necunoscutului atacat de lupi au fost aduse, Raluca apare în pod, după ce în prealabil bate conspirativ în ușă. Ea îi comunică un lucru care se potrivește cu planurile sale. Înmormîntarea va avea loc a doua zi după-amiază. Se potrivește, se brodește, își zise Bonciu. Singura dificultate majoră este faptul că podul este un loc nesigur. Dar Bonciu riscă, este doar meseria lui. Mizează pe faptul că în cursul zilei care începe nimeni nu va veni în pod. În afară de Raluca, evident. Iar noaptea, după ce înmormîntarea s-a consumat, după ce toată lumea, sau aproape toată lumea, s-a culcat, Bonciu, în chip de fantomă înfiorătoare a celui care tocmai a fost înmormîntat, apare în camera Elvirei Steriu. Astfel, Bonciu își asumă un al treilea risc major. Este vorba, evident, de posibilitatea unui eșec. Într-un asemenea caz nu este greu de presupus cum ar fi acționat. Ar fi trecut probabil la o crimă efectivă, înfăptuită nu numai cu mijloace pur psihologice. Oricum, avîndu-se în vedere dispariția lui ca identitate, el nu mai avea prea mult de pierdut. Dar, norocul, dacă putem pronunța un asemenea cuvînt într-un context macabru cum este cel de față, îl ajută. Lucrurile se întîmplă conform planului său minimal. Secvența următoare: Bonciu, deghizat cu haine, pe care nu pot preciza cînd și de unde le-a procurat, dispare. Se instalează undeva, așteptînd ca Raluca să devină moștenitoare. Nu este deloc exclus ca în lunile următoare să fim martorii unei acțiuni de lichidare din partea Ralucăi. Așa ar părea logic. Odată transformată în bani averea, Raluca ar urma să plece în străinătate. În același timp, sau mai devreme, Bonciu va ajunge la aceeași destinație.

— Vorbești cam urît despre logodnica dumitale, a intervenit Alecu.

— Eu nu vorbesc urît sau frumos, am ripostat eu atins. Am crezut că mă veți lua în serios. Dar îmi dau seama că mi-am cam pierdut timpul.

— Hai, nu te supăra, am glumit și eu. Nu te supăra. Tot ce ai spus mi se pare foarte logic. Ar mai fi însă de stabilit o serie de aspecte de amănunt înainte de a discuta cu superiorii mei pentru deschiderea unei anchete, în care dumneata vei fi principalul martor. De pildă, dacă legătura lui Bonciu cu Raluca era cunoscută de cineva. Te-ai interesat?

— Nu, fiindcă m-am gîndit că cei doi aveau toate motivele pentru ca s-o ascundă.

— Da, ai dreptate. Atunci, vom începe prin cererea unei autorizații de dezhumare. Paralel cu aceasta voi face anumite cercetări în legătură cu presupusul necunoscut care a fost înhumat în locul lui Bonciu. Este destul de ușor de verificat. Nu dispar mulți oameni într-o regiune ca aceea în care s-au petrecut întîmplările.

— Ar trebui, mi-am îngăduit eu să-l întrerup, ca Raluca să fie supravegheată, în mod discret bineînțeles.

— Păi dacă nu mă lași să vorbesc! mi-a reproșat Alecu. Bineînțeles că o vom supraveghea. Nu va trece mult timp și unul dintre drumurile ei ne va duce la pasărea cea mare, la Bonciu. Toate astea, evident, dacă teoria dumitale se va dovedi justă. Dacă te interesează însă, eu zic că nu te-ai înșelat. Ai nas, doctore, ce mai!

Cred că vă dați seama cum s-au terminat întîmplările. Dealtfel, oricît aș fi eu de obiectiv, nu v-aș fi relatat istoria unui eșec al meu. S-au făcut tot felul de investigații. Dezhumarea a arătat fără nici un dubiu că o cu totul altă persoană fusese atacată de lupi și ucisă. Măsurătorile antropometrice au arătat că fusese un bărbat mult mai mic de statură. Au mai fost și alte probe, pe care nu le mai înșir, pentru că îmi închipui că le cunoașteți foarte bine. S-a descoperit și cine fusese necunoscutul. Un biet învățător, pe care cine știe ce inspirație rea îl dusese prin acele locuri pustii. S-au descoperit, în cele din urmă, și cîteva persoane care îl văzuseră pe Bonciu în dimineața cu pricina, urcîndu-se în tren. Fusese, într-adevăr, deghizat în țăran. Nu s-a putut stabili cu precizie de unde își procurase hainele. Nu este exclus ca acestea să fi fost găsite de el lîngă rămășițele învățătorului. Cei care l-au văzut au fost frapați de faptul că hainele de pe el erau prea mici pentru statura lui.

Cîteva vorbe despre personajele povestirii mele adevărate. Mai întîi, după cum este și normal, despre Raluca, suava mea logodnică. Ea a fost urmărită cu foarte mare discreție, dar, ori cei care au supravegheat-o nu au fost ireproșabil de atenți, ori ea s-a dovedit atît de abilă, încît a mirosit ce se întîmplă. Nu s-a dus niciodată într-un loc unde să se afle și Bonciu. Asta în perioada de început a cercetărilor oficiale, cînd era vorba mai mult de niște tatonări. După ce totul a fost dat la iveală, cu atît mai puțin. Astfel că Bonciu dispărut a rămas. Raluca Panaitescu a fost anchetată pentru complicitate, dar la proces a avut un avocat foarte ingenios, care a știut să o prezinte într-o lumină de nevinovăție și de imaculare morală. A rezultat că ea a fost victima seducătorului fără scrupule numit Vlad Bonciu și că din acest motiv, avîndu-i-se în vedere tinerețea, trebuie să i se acorde considerabile circumstanțe atenuante. Așa s-a și întîmplat. A fost achitată. În ceea ce o privește pe Elvira, nu s-a putut dovedi nimic. Nimeni nu a știut vreodată dacă într-adevăr Bonciu a fost cauza morții ei, sau a fost vorba despre o criză intervenită exclusiv datorită evoluției obiective a bolii. În această privință, Raluca a negat cu îndîrjire orice amestec al lui Bonciu. Nu vă mai spun de cîte ori ea mi-a aruncat priviri asasine, nu vă mai povestesc ce cuvinte mi-a adresat ori de cîte ori se ivea prilejul potrivit și nu se afla nimeni în preajma noastră. Am beneficiat din plin de ura ei cea mai puternică. Din punctul ei de vedere, avea dreptate. Fără intervenția și fără încăpățînarea mea lucrurile ar fi luat o cu totul altă turnură.

În ceea ce mă privește, îmi făcusem damblaua. Dusesem lucrurile pînă la capăt. Dealtfel, dacă îmi permiteți, acesta este lucrul cel mai important. Cele mai neplăcute la gust sînt lucrurile începute și apoi abandonate. Îmi cer scuze pentru acest panseu, dar este o meteahnă a mea, de care nu m-am putut niciodată dezbăra. Ar fi trebuit poate să fac literatură, să scriu romane polițiste sau chiar și altele. Nu m-am putut decide din cauza unei timidități, care m-a însoțit ca o umbră toată viața.

Mai îngăduiți-mi doar cîteva cuvinte. Sînt pe terminate cu povestirea mea. Și-așa s-a făcut dimineață. nu cred că cineva dintre noi, cei de față, va mai avea chef să se culce. Sînt foarte conștient de multele greșeli pe care le-am săvîrșit în urmă cu patruzeci de ani, cînd s-au petrecut evenimentele pe care vi le-am relatat. Ar fi trebuit să procedez, poate, cu totul altfel, obținînd astfel cu totul alte rezultate. Dar, știți și voi foarte bine, în realitate lucrurile se petrec într-un fel și în romanele polițiste în altfel. În realitate întîmplările sînt mai opace, mai confuze. Doar în literatură detectivul are o minte ca un aparat Roentgen. Nu zic că nu este necesară o inteligență foarte ascuțită. Spun numai că investigațiile reale nu sînt la fel de eficace ca acelea din romane. Rezultatele sînt adesea bune, dar ele sînt atinse pe alte căi, pe căi confuze, care se întretaie și se despart într-un labirint.

XXX

Maestrul Nicolau își încheiase povestirea. Cei trei se aflau în locuința căpitanului Balaban. Se făcuse de mult dimineață. Prin ferestrele deschise fumul de ţigară ieșea în valuri. Băuseră un număr considerabil de cafele, după care, terminîndu-se cafeaua, trecuseră la ceaiuri chinezeşti.

— Sînteţi o figură, maestre Nicolau, zise Adam. Vă rog să-mi iertaţi expresia neacademică, dar nu am alta mai potrivită la îndemînă.

— Cum adică figură? se miră Nicolau. Voi m-aţi rugat să vă povestesc. Ce vreţi, a trebuit să aleg o întîmplare petrecută în prima mea tinerețe. Dintr-un motiv foarte simplu. Ştiţi şi voi că memoria omului este destul de paradoxală. Întîmplările vechi, din tinerețe, sînt reţinute cu toate amănuntele. Iar cele mai recente se uită cel mai repede.

— Nu la asta mă refer, se disculpă Adam. Ci la factura poveştii dumneavoastră. Dacă aţi duce un roman poliţist cu un astfel de conţinut, nu știu dacă s-ar găsi vreo editură să vi-l accepte.

— Păi cine a zis că este roman poliţist? Este doar o suită de vechi întîmplări, pe care am trăit-o în urmă cu patruzeci de ani. Este adevărat, există un mister, dar asta nu înseamnă nimic. Ați fi preferat un șir de întîmplări binecunoscute din tot felul de cărți de gen, în care originală să fie doar metoda vinovatului? Eu v-am spus adevărul, băieţi, aşa cum a fost el. Dacă nu v-a plăcut, n-am ce să vă fac.

Vizibil vexat, Nicolau se căută prin buzunare și constată că nu mai are nici un trabuc. Adam îi oferi o țigară. Nicolau o luă cu un zîmbet de dispreț.

— Ce mai flecuștеț! zise el. Cum puteți să fumați așa ceva? Niciodată nu am înțeles cum un om serios poate să nu fumeze trabuc.

În acel moment motanul Mișu, care stătuse întreaga noapte în preajma lui Nicolau, scoase un mieunat discret, dar perfect perceptibil.

— Observați? Mișu este de acord cu mine.

EDITURA
DACIA

GUME
MARCA INREG
Ment

Lei 8,50